

Diensten van de Eerste Minister
WETENSCHAPPELIJKE,
TECHNISCHE EN CULTURELE
AANGELEGENHEDEN

AUTEURSRECHTEN EN INTERNET

Problemen en oplossingen voor het creëren
van een online databank met beelden en/of tekst

Prof. Dr. Mireille BUYDENS

Université Catholique de Louvain, Faculté de Droit,
Département du Droit économique et social

Bedankingen

Mireille Buydens* wens mevrouw Brigitte Paquay** voor haar actieve medewerking en de Heren Prof. R. De Corte, J. Debrulle, Prof. J. Dumortier, W.Janssens, M. Lefftz, T. Roosen en W. De Vos te danken voor hun constructieve opmerkingen die zij ten aanzien van dit werk hebben geformuleerd.

Inlichtingen DWTC : Olivier Vandenput • Tel : 02 238 34 11 • E-mail : vdpu@belspo.be

* Mireille BUYDENS is professor intellectueel eigendomsrecht aan de "Université Catholique de Louvain", professor informatierecht aan de "Université Libre de Bruxelles", advocate in de associatie Stibbe Simont Monahan Duhot, lid van de Hoge Raad voor de Industriële Eigendom.

** Brigitte PAQUAY is licentiate in de rechten van de "Université Catholique de Louvain" en specialiseert zich in het intellectueel eigendomsrecht.

<i>Inleiding</i>	11
------------------	----

Eerste deel

BESPREKING VAN DE BEGINSLEN VAN HET AUTEURSRECHT EN DE RECHTSBESCHERMING VAN DATABANKEN EN DE TOEPASSING DAARVAN OP INTERNET	13
--	----

A • ALGEMENE AUTEURSRECHTELIJKE BEGINSLEN	13
---	----

1 Algemeen juridisch kader	13
----------------------------	----

2 Het voorwerp dat door het auteursrecht kan worden beschermd	14
---	----

2.1. Wat wordt er door het auteursrecht beschermd?	14
--	----

2.1.1. De oorspronkelijkheidsvoorwaarde	
---	--

2.1.2. De vormgevingsvoorwaarde	
---------------------------------	--

2.2. Wanneer behoort een werk tot het “openbaar domein”?	17
--	----

2.3. Wat met werken die met de vermelding “copyright free” (of “copyleft”) op de markt worden gebracht?	18
---	----

2.4. Openbaar domein en het recht op informatie	18
---	----

3 Welke rechten heeft een auteur en hoe zijn die rechten afgebakend?	19
--	----

3.1. Beginselen	19
-----------------	----

3.2. De vermogensrechten	19
--------------------------	----

3.2.1. Het reproductierecht in ruime zin	
--	--

a) *Het reproductierecht stricto sensu*

b) *Het recht om toe te stemmen in volledige of gedeeltelijke reproductie van een werk in een ander werk*

c) *Het recht om toe te stemmen in de vertaling en bewerking van een werk*

d) *Het verhuur- of uitleenrecht*

e) *Het bestemmings- of distributierecht*

3.2.2. Het recht op opvoering of mededeling aan het publiek	
---	--

3.2.3. Wat met online bekendmaking van werken?	
--	--

3.3. De morele rechten (artikel 1, § 2, tweede tot zesde lid, AW)	22
---	----

3.3.1. Het recht op bekendmaking	
----------------------------------	--

3.3.2. Het recht op vaderschap	
--------------------------------	--

3.3.3. Het recht op eerbied	
-----------------------------	--

a) *Het morele recht om zich tegen elke wijziging in zijn werk te verzetten*

b) *Het morele recht om zich te verzetten tegen elke aantasting die de eer of reputatie kan schaden*

3.4. De belangrijkste uitzonderingen op het auteursrecht	23
3.4.1. Het recht op aanhalingen (artikel 21 AW)	
3.4.2. Bloemlezingen (artikel 21, derde lid AW)	
3.4.3. Reproductie voor privé-doeleinden (artikel 22, § 1, 4° AW, zoals gewijzigd bij de nieuwe wet)	
3.4.4. Reproductie ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek (artikel 22, § 1, 4bis en 4ter AW, zoals gewijzigd bij de nieuwe wet)	
3.4.5. Gratis mededeling in familiekring	
3.4.6. Reproductie en mededeling aan het publiek van een op een openbare plaats tentoongesteld werk wanneer het doel van de reproductie of de mededeling niet het werk zelf is	
3.4.7. Bijzondere uitzonderingen op het auteursrecht op een databank	
3.4.7bis. Andere uitzonderingen in de AW	
4 Recht hebben op de auteursrechten op een werk	28
4.1. Beginsel: de auteursrechthebbende is de natuurlijke persoon die het werk heeft gecreëerd	28
4.1.1. Een werk gecreëerd door verschillende auteurs	
4.1.2. In samenwerking tot stand gekomen werken, weblocaties en databanken	
4.2. Overdracht van het auteursrecht: afgeleide auteursrechthebbenden	29
4.2.1. Beginselen	
4.2.2. Daar morele rechten onoverdraagbaar zijn, mogen alleen vermogensrechten worden overgedragen	
4.2.3. Een “keten van rechten”	
4.2.4. Reglementering van met de auteur gesloten contracten	
a) <i>Beginselen</i>	
b) <i>Algemene regels van toepassing op alle met de auteur gesloten contracten waarin auteursrechten worden overgedragen of in licentie worden gegeven</i>	
c) <i>Aanvullende regels van toepassing op contracten voor de overdracht van auteursrechten op een werk dat niet is gemaakt ter uitvoering van een tewerkstellingscontract of een statuut of een bestelorder van de reclamesector of de niet-culturele sector zoals bedoeld in de AW</i>	
d) <i>Regels van toepassing op werken gecreëerd ter uitvoering van een arbeidsovereenkomst of een statuut</i>	
e) <i>Regels van toepassing op werken gecreëerd ter uitvoering van een bestelorder wanneer degene die de bestelling plaatst actief is in de reclamesector of de niet-culturele sector</i>	
f) <i>Regels van toepassing op bepaalde specifieke contracten</i>	
4.3. De beheersvennootschappen	34
5 Sancties in geval van inbreuken op de auteursrechten	36
5.1. Strafrechtelijke sancties	36
5.1.1. Met strafrechtelijke sancties bestrafte handelingen	
5.1.2. Aansprakelijkheid van rechtspersonen	
5.1.3. Toepassing van de strafrechtelijke sancties bepaald in de AW op namaking op Internet	
5.2. Burgerrechtelijke sancties	38
5.2.1. De burgerlijke rechtsvordering tot staking	
5.2.2. De rechtsvordering tot schadevergoeding	
5.2.3. Beschrijvend beslag (artikelen 1481 van het Gerechtelijk Wetboek)	

6	Inbreuken op het auteursrecht op Internet en de burgerrechtelijke betegeling daarvan	39
6.1.	Inbreuken op auteursrechten op Internet	39
6.1.1.	Het digitaliseren van een werk op analoge drager en het op een internetlocatie zetten van het werk	
6.1.2.	Reproductie van een digitaal werk op Internet op een offline drager	
6.1.3.	Reproductie van een werk op Internet in het kader van een andere internetlocatie	
6.1.4.	Het opslaan van een werk op Internet door een <i>access provider</i> om een vlotte beschikbaarheid te garanderen (<i>proxy caching</i> en <i>mirroring</i>)	
6.1.5.	Het maken van “transportkopieën” van een werk op Internet	
6.1.6.	Het raadplegen van Internet en weergave op het scherm (“ <i>browsing</i> ”)	
6.1.7.	Wijziging van een werk in het kader van een internetlocatie	
6.2.	Constatering van inbreuken op het auteursrecht	44
6.3.	Wie is aansprakelijk wanneer een inbreuk wordt geconstateerd?	44
6.4.	Wanneer is het Belgisch recht van toepassing op een inbreuk op het auteursrecht op Internet?	48
6.4.1.	De wetgeving van het land waar de upload plaatsvindt	
6.4.2.	De wetgeving van het land van ontvangst (<i>download</i>)	
6.5.	Wanneer zijn de Belgische rechtbanken bevoegd in geval van een inbreuk op de auteursrechten op Internet?	49
<hr/>		
	B • BIJZONDERE BEGINSLEN VOOR DE BESCHERMING VAN DATABANKEN	50
<hr/>		
1	Toepasselijke wetgeving	50
2	Auteursrechtelijke bescherming van de vorm, dat wil zeggen de databank als zodanig	51
2.1.	Beginselen	51
2.2.	Voorwerp van de bescherming	51
2.3.	Auteursrechthebbenden	52
2.4.	Verleende rechten	52
2.5.	Uitzonderingen op het auteursrecht	53
2.6.	Duur van het auteursrecht op databanken	54
3	Bescherming van de <i>inhoud</i>: het recht <i>sui generis</i>	54
3.1.	Voorwerp van de bescherming	54
3.2.	De houder van het recht <i>sui generis</i>	55
3.3.	Inhoud van de bescherming	55
3.4.	Beperkingen van de rechten van de fabrikant	56
3.5.	Rechten en plichten van de rechtmatige gebruiker	56
3.6.	Duur	57
3.7.	Strafrechtelijke en burgerrechtelijke sancties	57

Tweede deel**HET MAKEN VAN EEN WEBLOCATIE MET EEN DATABANK
MET BEELDEN EN TEKST**

59

A • DE INHOUD VAN DE WEBLOCATIE

59

- 1 Eerste stap : inventariseren van beschermde elementen die in de online databank worden opgenomen** 59
- 1° De foto's** 59
- 1.1. Rusten er auteursrechten op het gefotografeerde voorwerp?** 59
- A. Eerste mogelijkheid: het gefotografeerde voorwerp is een menselijke schepping*
- 1.1.1. Is het gefotografeerde voorwerp auteursrechtelijk beschermd?
- 1.1.2. Behoort het gefotografeerde voorwerp tot het openbaar domein?
- B. Tweede mogelijkheid: het gefotografeerde voorwerp is een natuurlijke schepping*
- 1.1.3. Het gefotografeerde voorwerp is een natuurlandschap of een landschappelijk element (een bloem, een boom, rotsen enz.)
- 1.1.4. Het gefotografeerde voorwerp is een natuurlandschap waarvan de vorm door de mens is gewijzigd
- 1.1.5. Het gefotografeerde voorwerp is een natuurlandschap waarin een menselijke productie staat
- 1.1.6. Indien het gefotografeerde voorwerp auteursrechtelijk beschermd is of een element bevat dat door het auteursrecht is beschermd (maar dat niet onder de hierboven bedoelde uitzondering van een "toevallige reproductie" valt), behoren die elementen dan tot het openbaar domein?
- C. Het gefotografeerde onderwerp is een persoon*
- 1.1.7. Bestaan van het "recht op afbeelding"
- 1.1.8. Voorwaarden om zich op het "recht op afbeelding" te beroepen
- 1.1.9. Kan dat "recht op afbeelding" het voorwerp vormen van een contract?
- 1.1.10. Bijzondere gevallen: afbeelding van een overleden persoon of van een minderjarige
- 1.1.11. Bijzonder geval: afbeelding van een bekende persoon
- 1.2. Wat indien het gefotografeerde voorwerp eigendom is van een derde (een museum, openbare instelling, privé-eigendom, enz.)?** 63
- 1.3. Rusten er auteursrechten op de foto zelf?** 65
- 1.3.1. Is de foto in kwestie een oorspronkelijk werk?
- 1.3.2. Kan het beoogde gebruik (online reproductie van een foto, enz.) door de auteur worden verboden?
- 1.3.3. Zijn de auteursrechten verstreken?
- 1.3.4. Wat indien de foto is afgeleverd met de vermelding "vrij van rechten"?
- 1.3.5. Belangrijke opmerking
- 2° Oorspronkelijke tekeningen, logo's, pictogrammen en dergelijke** 68
- 2.1. Auteursrechtelijke bescherming van grafische elementen** 68
- 2.2. Bescherming van grafische elementen door het merkenrecht** 68
- 2.2.1. Beginsel
- 2.2.2. Noodzaak van deponering
- 2.2.3. Rechten van de eigenaar van het gedeponeerde merk

3°	De teksten	70
3.1.	Is de te reproduceren tekst auteursrechtelijk beschermd?	70
3.2.	Kan het gebruik dat men van de tekst wil maken door de auteur verboden worden?	71
3.3.	Gesteld dat de tekst een oorspronkelijk werk is en het gebruik ervan binnen het toepassingsgebied van het auteursrecht valt, rest ons één vraag: behoort de tekst tot het openbaar domein?	71
2	Tweede stap: vaststellen wie de auteursrechthebbenden zijn van wie toestemming verkregen moet worden en een ontwerp van contract opstellen	71
2.1.	Herhaling van de beginselen	72
2.2.	Hoe kan de auteur van een werk in de praktijk worden geïdentificeerd?	72
2.2.1.	De naam van de auteur staat vermeld op het werk	
2.2.2.	De vermelding “copyright”	
2.2.3.	Hulp inroepen van een collectieve beheersvennootschap	
2.2.4.	Hulp inroepen van een tussenpersoon	
2.2.5.	In digitale werken geïntegreerde technische identificatiemethodes	
2.2.6.	Wat te doen indien de praktijk uitwijst dat de rechthebbende niet kan worden gevonden?	
3	Derde stap: toestemming krijgen om de werken online te gebruiken	73
3.1.	Wordt het contract inzake de exploitatie van het werk gesloten met de natuurlijke persoon-en-auteur of met een afgeleide rechthebbende?	74
3.2.	Moet het contract een overdrachts- of een licentiecontract zijn?	75
3.3.	Welke rechten moet men verkrijgen om het werk online te exploiteren?	75
3.3.1.	Het recht het werk op een digitale drager te reproduceren	
3.3.2.	Het recht het werk op een online drager te reproduceren	
3.3.3.	Het recht het werk te wijzigen en te bewerken	
3.3.4.	Het recht op mededeling aan het publiek	
3.3.5.	Afstand van bepaalde morele rechten	
3.4.	Welke andere clausules moeten er nog in het contract staan?	78
4	Technische bescherming van de op het net gezette werken	80
B • HET MAKEN VAN DE WEBLOCATIE ZELF: DE WEBLOCATIE ALS AUTEURSRECHTELIJK BESCHERMD WERK EN ALS DATABANK		82
1	De weblocatie als auteursrechtelijk beschermd werk	83
2	De weblocatie als databank	83

C • DE WEBLOCATIE ONLINE BRENGEN 84**1 Het adres van de weblocatie** 84**2 Hypertext-koppelingen en framing** 85**3 De computerprogramma's** 86**3.1. Beginselen** 86**3.2. Het computerprogramma dat nodig is om de databank te laten werken** 87**3.3. Het computerprogramma waarmee de weblocatie online wordt gebracht** 87**Derde deel**
BIJLAGEN 89VOORBEELD VAN OVEREENKOMST MET EEN FREE-LANCE
ONTWERPER 89

VOORBEELD VAN OVEREENKOMST MET EEN WERKNEMER 92

ALFABETISCHE INDEX 94

NUTTIGE ADRESSEN 97

ENKELE NUTTIGE WEBSITES 99

WETGEVING 100

RECHTSPRAAK 101

RECHTSLEER 102

LIJST VAN AFKORTINGEN 104

INLEIDING

Het doel van deze gids is een praktische uiteenzetting te geven van de diverse aspecten op het gebied van het auteursrecht en de bescherming van databanken¹, die verbonden zijn aan het aanmaken en online (op Internet) ter beschikking stellen van een databank met beelden en tekst. Kwesties over databanken waarin videobeelden en/of geluiden zijn verwerkt zullen in deze gids dus niet aan de orde komen.

Bij het lezen van deze gids zouden sommige lezers kunnen oordelen dat de regels die van toepassing zijn op het online ter beschikking stellen van databanken zo complex zijn dat het moeilijk of toch ten minste zeer kostbaar is om ze volledig na te leven. Anderen zullen van mening zijn dat er duidelijk nog zeer veel onzekerheden blijven bestaan in deze materie, zo veel dat, zelfs indien ervan wordt uitgegaan dat alle nodige inspanningen worden geleverd, niet alle risico's kunnen worden uitgesloten. Dergelijke conclusies zijn niet onjuist, maar het is hier op zijn plaats om daar de kanttekening bij te plaatsen dat er geen enkele activiteit bestaat waar geen juridisch risico aan verbonden is: *elke activiteit, en vooral elke vernieuwende activiteit, brengt risico's met zich mee die wel beperkt kunnen worden, maar nooit volledig kunnen worden uitgebannen*. Als we te goeder trouw handelen en alles goed overdenken, hoeven dergelijke risico's, die inherent zijn aan elke activiteit, dus niet als een afschrikwekkende belemmering te worden gezien.

Dat is wat in deze gids wordt beoogd: vanuit de invalshoek van het auteursrecht een overzicht te geven van de mogelijke risico's en een paar manieren om die te beperken, maar zonder de ontwikkeling van online weblocaties af te remmen. De lezer dient dan ook kennis te nemen van de risico's, alle redelijke maatregelen te ontwikkelen om die risico's te beperken en het overblijvende risico verder te aanvaarden.

In het eerste deel van deze gids worden de algemene beginselen van het auteursrecht en de bescherming van databanken uiteengezet vanuit de invalshoek van de toepassing van die beginselen op het online ter beschikking stellen van een databank (*infra*, I). Vervolgens zullen we ons meer in het bijzonder richten op het aanmaken van een weblocatie waarin een databank met beelden en tekst is opgenomen en daarbij, vanuit de invalshoek van het auteursrecht en de bescherming van databanken, de praktische problemen bestuderen, verbonden aan de realisatie van de inhoud van de weblocatie (het vergaren van elementen die in de databank moeten worden opgenomen), de indeling van de weblocatie (grafische aanmaak van webpagina's, selectie en indeling van de inhoud van de weblocatie), en het online brengen ervan (waarbij we kort ingaan op elektronische adressen, *hypertext*-koppelingen en programmatuur).

Onderwerpen die niet in het hierboven aangegeven kader vallen, zoals de naburige rechten (van belang wanneer audiovisuele beelden en/of geluidsfragmenten in de weblocatie worden verwerkt), de gemeenrechtelijke aansprakelijkheid van de leverancier van de inhoud, de contractuele relaties met de toegangsleverancier en de gebruikers, de problematiek over de inachtneming van de persoonlijke levenssfeer enz., zullen dus niet worden besproken.

¹ Er bestaat in dit verband een richtlijn 96/9/EG van het Parlement en de Raad van 11 maart 1996, *PB.*, nr. L 77/20 van 27 maart 1996 (die in principe vóór 1 januari 1998 moest worden omgezet) betreffende de rechtsbescherming van databanken. Hoewel de vooropgestelde datum niet kon worden gehaald, is de omzetting op de goede weg vermits er in dit verband een wetsontwerp bestaat (*Gedr. St.*, Kamer, 1997-1998, nr. 1535/1, en 1997-1998, nr. 1535/2.). Hoewel de vooropgestelde datum niet kon worden gehaald, heeft de omzetting geleid tot de bekrachtiging en de afkondiging van een interne wet op 31 augustus 1998 (nog te publiceren).

Eerste deel**BESPREKING VAN DE BEGINSELEN VAN HET AUTEURSRECHT
EN DE RECHTSBESCHERMING VAN DATABANKEN
EN DE TOEPASSING DAARVAN OP INTERNET****A • ALGEMENE AUTEURSRECHTELIJKE BEGINSELEN****1 Algemeen juridisch kader**

1. In België worden auteurs voornamelijk beschermd door de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten (afgekort: AW)², die de auteurswet van 22 maart 1886³ vervangt. De AW is voor het laatst gewijzigd door de wet van 31 augustus 1998 houdende omzetting in Belgisch recht van de Europese richtlijn van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken⁴.

Computerprogramma's worden auteursrechtelijk beschermd door de wet van 30 juni 1994 houdende omzetting in Belgisch recht van de Europese richtlijn van 14 mei 1991 betreffende de rechtsbescherming van computerprogramma's (B.S., 27 juli 1994, pp. 19.315 tot 19.317).

De AW is rechtstreeks van toepassing op werken die zijn gemaakt voordat de wet in werking trad voorzover die op dat tijdstip niet tot het openbaar domein behoorden⁵ (artikel 88, § 1, AW).

De AW doet nochtans geen afbreuk aan de rechten die verkregen zijn voordat de wet in werking trad (artikel 88, § 3, AW). Concreet betekent dat enerzijds dat een handeling die geldig was onder de voorgaande wet en is verricht voordat de AW in werking trad, onder de regeling van de oude wet blijft vallen (en dus geldig blijft) en anderzijds

dat contracten aangegaan voordat de nieuwe wet in werking trad niet met terugwerkende kracht door die wet worden beheerst.

2. De Conventie van Bern van 9 september 1886 is eveneens een belangrijke bron voor het auteursrecht⁶. In deze conventie is het beginsel vastgelegd dat een buitenlandse auteur gelijk wordt gesteld met een binnenlandse auteur met de bedoeling om, onder bepaalde omstandigheden, te waarborgen dat buitenlandse en binnenlandse auteurs gelijk worden behandeld. Tevens is in deze conventie een minimumbescherming vastgelegd voor auteurs doordat hen bepaalde minimumrechten zijn verleend.

Deze conventie kan door een Belg rechtstreeks worden aangevoerd en primeert bovendien op binnenslands recht⁷. Daarnaast wordt de naleving van deze conventie nog eens opgelegd door twee andere conventies: de TRIPS-Overeenkomst en het WIPO-Verdrag van 20 december 1996.

3. De regels in de TRIPS-Overeenkomst: deze overeenkomst is een van de bijlagen bij de Overeenkomst van Marrakech tot oprichting van de Wereldhandelsorganisatie en gaat uit van de filosofie dat moet worden bevorderd dat de rechten van intellectuele eigendom werkelijk worden nageleefd met inachtneming van het beginsel van vrije concurrentie.

² Wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten. B.S., 27 juli 1994, pp. 19297-19314, in werking getreden op augustus 1994 wat de belangrijkste bepalingen ervan betreft. Laatstelijk gewijzigd bij de wet van 31 augustus 1998 houdende omzetting in Belgisch recht van de Europese richtlijn van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken (die wet is ontstaan uit het wetsontwerp van 26 juni 1998, *Gedr. St.*, 1997-1998, nr. 1535/1, B.S. 14.11.1998, bl. 36914.

³ Auteurswet van 22 maart 1886, B.S., 6 mei 1886, p. 12573; opgeheven bij de wet van 30 juni 1994, evenwel nog steeds van toepassing op de daden van namaak begaan vóór de inwerkingtreding van de AW.

⁴ B.S. 14.11.1998, 36914. Zie ook de wet dd. 10 augustus 1998 houdende omzetting in het Belgisch gerechtelijk recht van de Europese

richtlijn van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken.

⁵ Eenzelfde oud werk (bijvoorbeeld een schilderij van Magritte uit de jaren 20) valt dus onder de bescherming van de AW van 1994 en de houder van rechten op dat werk zal de rechten genieten waarin die wet voorziet.

⁶ Alle Lid-Staten van de Europese Gemeenschap en van de EVA/AELE alsmede de Verenigde Staten zijn lid van de Conventie van Bern, die herhaaldelijk werd gewijzigd. Niet alle landen zijn door dezelfde versie gebonden: zo is de in België toepasselijke versie niet de laatste versie, die van Parijs (1971), maar wel de versie van Brussel van 1948, goedgekeurd bij de Belgische wet van 16 juni 1951.

⁷ Cass., 27 mei 1971, *Pas.*, 1971, I, p. 886.

Hoewel het Europees Hof van Justitie nog geen definitieve uitspraak over deze kwestie heeft gedaan, lijkt het erop dat de TRIPS geen rechtstreekse werking hebben in de interne Belgische rechtsorde, wat betekent dat ze voor de Belgische hoven en rechtbanken niet rechtstreeks kunnen worden aangevoerd.

4. Het op 20 december 1996 in Genève aangenomen Verdrag van de WIPO inzake het auteursrecht heeft de ambitie de auteursrechtelijke bescherming te harmoniseren en daarbij rekening te houden met de ontwikkelingen in de nieuwe informatie- en communicatietechnologieën. In dit verdrag zijn diverse beginselen geformuleerd omtrent het voorwerp dat door het auteursrecht wordt beschermd, de rechten die aan de auteur worden verleend, de sancties op inbreuken op het auteursrecht, enz.

5. Het Europees recht : het Verdrag van Rome is van toepassing op activiteiten inzake distributie van goederen en diensten waarbij door het auteursrecht beschermde werken betrokken zijn. Dienen bijvoorbeeld te worden nageleefd: de bepalingen inzake het verbod op overeenkomsten en feitelijke gedragingen die de mededinging beperken (artikel 85), het verbod op misbruik van machtsposities (artikel 86), het verbod op discriminatie op grond van nationaliteit (artikel 6, lid 1), en de bepalingen inzake vrij verkeer van goederen en "rechtsuitputting" (artikelen 30 en 36). Bovendien beschikken de instellingen van de Gemeenschap over een regelgevende bevoegdheid (de richtlijnen) waardoor de Lid-Staten ertoe worden verplicht die normen rechtstreeks in intern recht om te zetten.

Benadrukt dient te worden dat er een voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad

bestaat betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij, dat op 21 januari 1998 door de Commissie is ingediend⁸.

5 bis. Opmerking: aangezien in deze gids niet wordt ingegaan op databanken of internetlocaties met geluid en beeldanimaties, zullen de bijzondere bepalingen die van toepassing zijn op geluidswerken en audiovisuele werken en de materie over de naburige rechten evenmin in deze gids worden behandeld. Het dient echter wel te worden opgemerkt dat de AW talrijke specifieke bepalingen bevat voor dat soort werken en dat hoofdstuk II volledig aan de naburige rechten is gewijd⁹.

2 Het voorwerp dat door het auteursrecht kan worden beschermd

2.1. Wat wordt er door het auteursrecht beschermd?

6. Het auteursrecht beschermt elk werk¹⁰ dat oorspronkelijk is en in een bepaalde vorm is gegoten¹¹. Daaruit vloeit voort dat, wil een creatie door het auteursrecht beschermd zijn, aan twee voorwaarden moet zijn voldaan:

2.1.1. De oorspronkelijkheidsvoorwaarde

7. Er bestaat geen wettelijke definitie voor het oorspronkelijkheids criterium. In de rechtsleer en de rechtspraak wordt echter over het algemeen erkend dat een werk oorspronkelijk is indien de auteur er zodanig zijn persoonlijkheid in heeft gelegd dat het werk onmiskenbaar de vrucht lijkt te zijn van zijn

⁸ Ontwerp van richtlijn 98/C108/03, COM (97) 628 def. - 97/0359 (COD), bekendgemaakt in het PB. C108/6 van 7 april 1998.

⁹ De "naburige rechten" zijn specifieke rechten van intellectuele eigendom die bij de AW en de internationale verdragen zijn toegekend aan presteerders die prestaties verrichten in de marge van de door het auteursrecht beschermde creatie. De houders van naburige rechten zijn: (1) de uitvoerende kunstenaars (toneelspelers, acteurs van reclamespots, variété en circusartiesten enz.), (2) de producenten van fonogrammen en van de eerste vastleggingen van films, (3) de omroeporganisaties.

¹⁰ Naar luid van artikel 1 AW moet het in principe gaan van een "werk van letterkunde of kunst". Die voorwaarde is evenwel veeleer theoretisch dan reëel. Zij betekent enkel dat de desbetreffende creatie niet louter technisch mag zijn: aldus behoren een zuigermodel of een technisch procédé niet tot het domein "letterkunde of kunst" en wor-

den zij dus niet beschermd door het auteursrecht. Die voorwaarde van het behoren tot het domein "letterkunde of kunst" moet evenwel in de meest ruime zin worden begrepen: aldus kunnen een technische databank, een wetenschappelijke tekst, een foto van een industrieel gebouw, een model van een designstoel enz. in aanmerking komen om door het auteursrecht te worden beschermd.

¹¹ A. STROWEL en J.P. TRIAILLE, *Le droit d'auteur du logiciel au multimédia*, Brussel, Bruylant, Coll. CRID, 1997, nr. 8; M. BUYDENS, *Protection de la quasi-création*, Brussel, Larcier, 1992, p. 86; A. BERENBOOM, *Le nouveau droit d'auteur et les droits voisins*, 2e uitg., Brussel, Larcier, 1995, nr. 30; C. COLOMBET, *Propriété littéraire et artistique et droits voisins*, 8e uitg., Parijs, Dalloz, 1997, p. 35; A. en H.J. LUCAS, *Traité de la propriété littéraire et artistique*, Parijs, Dalloz, 1994, p. 66; A. STROWEL, "L'originalité en droit d'auteur: un critère à géométrie variable", *J.T.*, 1991, pp. 513 tot 518.

intellectuele inspanning¹². Het antwoord op de vraag of een werk "oorspronkelijk" is of niet, is een feitenkwesie die in laatste instantie door de rechter ten gronde moet worden beoordeeld.

Het begrip "oorspronkelijkheid", dat centraal staat in het auteursrecht, is in de praktijk moeilijk te definiëren. Om te weten te komen of een werk oorspronkelijk is, zal men concreet moeten nagaan of de auteur een bepaalde mate van vrijheid heeft genoten (heeft hij specifieke technische dwangmatigheden moeten volgen? Hoe meer het werk uit technische dwangmatigheden is voortgekomen, des te beperkter zal de ruimte zijn geweest die aan de creativiteit van de auteur is overgelaten.). Vanuit hetzelfde ideeën-goed zal men moeten nagaan of de auteur de gelegenheid heeft gehad om zelf keuzes te maken omtrent de vorm van het werk. Als indicatie van oorspronkelijkheid kan men (hoewel het hier juridisch gesproken om verschillende begrippen gaat) ook bekijken of het werk nieuw is ten opzichte van wat reeds bestaat (indien dat het geval is, geeft dat een indicatie van de oorspronkelijkheid). Hieronder worden een aantal gevallen beschreven waarin het oorspronkelijkheidscriterium is toegepast.

Zijn derhalve niet door het auteursrecht beschermd omdat de auteur geen creatieve vrijheid heeft kunnen uitoefenen en zijn stempel niet op het werk heeft kunnen drukken:

- vormen die uitsluitend door een machine zijn verwezenlijkt of spontaan uit de natuur voortspruiten: natuurlandschappen als de zee of een boom zijn bijvoorbeeld niet door het auteursrecht beschermd (cf. *infra*, nr. 166) en kunnen dus vrij worden gereproduceerd (dat geldt echter niet voor een foto waarop een dergelijk landschap is vastgelegd; cf. *infra*, nrs. 180-181);
- louter slaafse reproducties van wat reeds bestaat (en die niets oorspronkelijks hebben, aangezien van

de hypothese wordt uitgegaan dat het slaafse reproducties zijn¹³);

- onbewerkte informatie¹⁴: informatie op zich valt buiten het kader van de auteursrechtelijke bescherming (voorbeelden: biografische gegevens over een schilder, het adres van een museum, de omvang van een schilderij, het aantal bezoekers van een tentoonstelling, het aantal foto's in een databank enz.); feitelijke gegevens vallen buiten het auteursrecht, maar datzelfde auteursrecht is wel van toepassing op de selectie en de presentatie van die gegevens (cf. *infra*, nr. 11, 3°).

2.1.2. De vormgevingsvoorwaarde

8. Wil een werk beschermd zijn, dan moet het bovendien in een bepaalde vorm zijn gegoten dat door de zintuigen kan worden gevat (zelfs indien die waarneming het gebruik van een toestel impliceert, zoals het geval is bij een werk dat online toegankelijk is en dus alleen door iemand met een computer en toegang tot het Internet kan worden waargenomen).

Daaruit vloeit voort dat het auteursrecht geen bescherming biedt aan:

- louter ideeën: een idee, hoe "geniaal" of "origineel" ook, kan nooit door het auteursrecht of een ander middel worden toegeëigend¹⁵;
- methodes of stijlen, zelfs niet indien ze oorspronkelijk zijn: bij het maken van een weblocatie kan men zich dus laten inspireren door de stijl die anderen hebben gebruikt, voorzover er tenminste geen oorspronkelijke vormelementen worden gekopieerd.

9. Niet-toepasselijke criteria : afgezien van de twee criteria die hierboven zijn uitgewerkt, zal geen en-

¹² Cf. Cass., 27 april 1989, *Pas.*, 1989, I, p. 908; Cass., 25 oktober 1989, *Pas.*, 1990, I, p. 238.

¹³ Rb. Brussel, 10 januari 1992, *R.G.D.C.*, 1993, p. 184 (de rechtbank weigert het beschermbare karakter van een foto van een Perzisch tapijt die ertoe dient dat tapijt te identificeren in zoverre het cliché niets anders doet dan het werkelijke tapijt slaafs te reproduceren).

¹⁴ Dit principe wordt bevestigd door artikel 9.3 van de Conventie van Bern, die de "nieuwstijdingen" en de "gemengde berichten, die het karakter hebben van zuivere dagbladinlichtingen" tot het openbaar domein laat behoren. Cf. eveneens M. BUYDENS, *La protection de la quasi-création*, op. cit. (10), p. 106, 16 juni 1955, *D.*, 1955, I, p. 554; Cass.fr., 9 november 1983, *J.C.P.*, 1984, p. 20 (noot Françon); Cass.fr., 8 december 1987, *J.C.P.*, 1988, IV, p. 67; Parijs, 20 mei 1989, *D.*,

1989, IR, p. 177; Cass.fr., 2 mei 1989, *J.C.P.*, 1990, II, p. 21, 392 (noot Lucas).

¹⁵ J.P. TRIAILLE, "La protection des idées", *J.T.*, 1994, p. 797; M. BUYDENS, "La protection des idées originales: droit d'auteur, responsabilité civile ou droit de la personnalité?", *Ing. Cons.*, 1993, p. 61; A. BERENBOOM, *Le nouveau droit d'auteur et les droits voisins*, op. cit. (10), p. 54; M. BUYDENS, *La protection de la quasi-création*, op. cit. (10); p. 264; J. CORBET, *Auteursrecht*, Antwerpen, Story-Scientia, 1997, p. 25; J. PERLBERGER, "Le droit d'auteur (1976 à 1985)", *J.T.*, 1986, p. 623; Brussel, 26 oktober 1989, *J.T.*, 1990, p. 611; Brussel, 6 april 1990, *J.T.*, 1990, p. 557; Rb. Brussel, 18 mei 1995, *Ing. Cons.*, 1995, p. 147; Rb. Brussel, 22 januari 1988, *R.I.D.A.*, 1989, p. 363, en noot Buydens.

kel ander criterium afdoend zijn om bescherming te verlenen. Zo zullen kwaliteit, genre, lengte, vorm of “moraliteit” van een werk niet als criterium in aanmerking komen.

Zo kan zelfs een werk dat van zeer middelmatige kwaliteit of bijzonder kort is (zoals een slogan¹⁶, een logo¹⁷, een tekeningetje) door het auteursrecht beschermd zijn. Hetzelfde geldt voor “immorele” werken, zoals pornografische foto's¹⁸.

10. Afwezigheid van formaliteiten : de wet op het auteursrecht bepaalt dat de bescherming niet afhankelijk is van formaliteiten. Dat houdt in dat een werk auteursrechtelijke bescherming krijgt zodra het is gecreëerd en dat het niet nodig is daarvoor een formaliteit te vervullen, zoals het deponeren van een exemplaar van het werk bij een administratie (of een collectieve beheersvennootschap zoals SABAM, SOFAM, SACD, SCAM enz.), of de vermelding¹⁹ copyright © aan te brengen.

Opgemerkt dient te worden dat bepaalde beheersvennootschappen de mogelijkheid bieden het werk te deponeren, waarbij een dergelijke deponering het begin van schriftelijk bewijs kan vormen, zodat de deponerend auteur ten opzichte van derden kan bewijzen dat zijn werk eerder bestond. Die deponering is echter absoluut niet verplicht.

Er bestaat overigens een internationaal identificatiesysteem voor digitale werken (programmatuur, databanken enz.) en werken waarvan een digitale versie is gemaakt op basis van werken die op niet-digitale dragers zijn vastgelegd, dat door de leden van het netwerk Interdeposit²⁰ is opgezet: het IDDN (zie met name *infra*, nr. 239). Met deze identificator kunnen particulieren of bedrijven “interactief en zonder hun stoel te hoeven verlaten afspraken maken voor hun creaties”. Dankzij dit elektronische certificaat, dat aan het werk zelf wordt verbonden en sa-

men met het werk wordt doorgegeven, kan een digitaal werk inderdaad geïdentificeerd worden waardoor de houder van de rechten op een werk en de potentiële gebruiker van datzelfde werk rechtstreeks met elkaar in contact kunnen treden. Dit virtuele certificaat bestaat in feite uit een bestand met daarin de auteursrechten op de creatie van het werk, de voorwaarden voor het gebruik en de exploitatie ervan en een internationaal IDDN-identificatienummer dat de identiteitskaart van het werk vormt (identificatie van de auteur, datum van de creatie enz.).

11. Voorbeelden van werken die door het auteursrecht beschermd kunnen zijn : iedereen weet dat schilderijen, beeldhouwwerken, romans enz. door het auteursrecht beschermd kunnen zijn. Het is nochtans goed om in het achterhoofd te houden *dat elke willekeurige (niet louter technische) creatie ook beschermd kan zijn*. De volgende voorbeelden geven een idee daarvan vanuit de invalshoek van wat er op een aan het algemeen erfgoed gewijde internetlocatie kan staan:

1° Foto's: elke foto kan, ongeacht de drager (digitaal of film) en ongeacht het gefotografeerde voorwerp (een schilderij dat deel uitmaakt van het openbaar domein, een beeldhouwwerk in een park, een brug, een persoon enz.) door het auteursrecht beschermd zijn. De enige voorwaarde is dat de foto oorspronkelijk moet zijn, wat in de Belgische rechtspraak gemakkelijk wordt erkend. Die oorspronkelijkheid kan voortkomen uit keuzes omtrent de invalshoek van waaruit de foto is genomen, de verlichting, de technische parameters (papier, kleuren enz.) en het beeldvak ervan²¹.

2° Teksten van alle aard, met inbegrip van wetenschappelijke en technische teksten: elke tekst (zelfs een korte notitie over een artiest, een commentaar van een halve bladzijde over een werk,

¹⁶ Brussel, 3 februari 1986, *Ing. Cons.*, 1986, p. 234.

¹⁷ Parijs, 20 september 1993, *Legipresse*, nr. 11, mei 1994, III, p. 74.

¹⁸ C. COLOMBET, *Propriété littéraire et artistique et droits voisins*, op. cit. (10), p. 25, nr. 30; A. BERENBOOM, *Le nouveau droit d'auteur et les droits voisins*, op. cit. (10), p. 59, nr. 36; C. CARREAU, *Mérite et droit d'auteur*, Parijs, LGDI, 1981, pp. 40 e.v.; J. CORBET, *Auteursrecht*, op. cit. (14), p. 28, nrs. 74 en 75; A. LUCAS en H.J. LUCAS, *Traité de la propriété littéraire et artistique*, op. cit. (10), p. 80; A. STROWEL en J.P. TRIAILLE, *Le droit d'auteur, du logiciel au multimédia*, op. cit. (10), p. 12, nr. 13.

¹⁹ Zie evenwel *infra* nr. 52: de ontwikkeling van het vermoeden van hoedanigheid van auteursrechthebbende van artikel 6 van de AW.

²⁰ <http://www.legalis.net/iddn>.

²¹ Brussel, 29 maart 1991, R.W., 1991-1992, p. 814 (foto van een technische inrichting); Rb. Brussel, 6 november 1991, *Ing. Cons.*, 1992, p. 54 (culinaire foto's); Rb. Brussel, 12 november 1993, *R.G.D.C.*, 1994., p. 261 (foto's van planten); Brus-sel, 21 september 1994, *R.J.D.C.*, 1996, p. 33; Rb. Brussel, 10 januari 1992, *R.G.D.C.*, 1993, p. 184 (de rechtbank weigert het beschermbare karakter van een foto van een Perzisch tapijt die ertoe dient dat tapijt te identificeren in zoverre het cliché niets anders doet dan het werkelijke tapijt slaafs te reproduceren). Betreffende die rechtspraak, cf. M. BUYDENS, “Quelques réflexions sur le contenu de la condition d'originalité”, *A&M*, 1996/4, p. 383.

een gebruiksaanwijzing²² voor een zoekfunctie in een databank, een tekst waarin een weblocatie wordt gepresenteerd enz.) kan door het auteursrecht beschermd zijn, voorzover het om een oorspronkelijke tekst gaat. Nogmaals, de enige voorwaarde is dat de tekst oorspronkelijk moet zijn, wat in de Belgische rechtspraak gemakkelijk wordt erkend.

We herhalen dat ideeën niet beschermd zijn: daaruit volgt dat de inhoud van een wetenschappelijk of technisch werk (de wetenschappelijke hypothesen en de ideeën) niet is beschermd (cf. *supra*, nr. 8), maar de tekst zoals die is geschreven wel.

3° Selectie en indeling van gegevens (databanken) : hoewel “onbewerkte” informatie niet onder het auteursrecht valt, beschermt dat recht daarentegen wel oorspronkelijke selecties en indelingen van informatie. Zo is erkend dat het auteursrecht bescherming kan geven op: een verzameling financiële informatie²³, een gids over het Koninklijk Paleis van Brussel met een nauwkeurige beschrijving van de verschillende vertrekken²⁴ enz. (zie *infra*, nrs. 126 e.v. betreffende de bescherming die aan databanken wordt verleend). Men kan zich voorstellen dat een thesaurus eveneens als een oorspronkelijk werk kan worden beschouwd, omdat de informatie daarin vaak op een oorspronkelijke manier geselecteerd en gepresenteerd is²⁵.

4° Oorspronkelijke creaties van publicitaire of commerciële aard zijn door het auteursrecht beschermd: dat geldt bij voorbeeld voor de layout (zoals de opmaak van een weblocatie), reclame-tekeningen²⁶ (zoals de oorspronkelijke tekeningen, afkortingen of pictogrammen op een weblocatie), slogans²⁷ enz. Daaruit volgt dat, tenzij de auteur zijn toestemming verleent, een webpagina in principe niet geheel of gedeeltelijk gekopieerd mag worden (cf. *infra*, nr. 242). Wel mag men

zich laten inspireren door de stijl en de ideeën van de pagina (cf. *supra*, nr. 8).

5° Afgeleide werken, dat wil zeggen werken waar de auteur zijn persoonlijkheid in heeft gelegd en die op basis van bestaande werken zijn gemaakt (vertalingen, bewerkingen, online en offline multimedialwerken waarin andere werken zijn opgenomen enz.). Een databank met reproducties van werken van beeldende kunst is over het algemeen een “afgeleid werk”.

2.2. Wanneer behoort een werk tot het “openbaar domein”?

12. In principe behoort een prestatie (afbeelding, foto, tekst enz.) in de volgende twee gevallen tot het openbaar domein:

- ofwel omdat de prestatie niet is beschermd door het auteursrecht: dat is het geval bij afbeeldingen, foto's, teksten enz. die niet oorspronkelijk zijn, dat wil zeggen dat ze niet het persoonlijk stempel van de auteur dragen;
- ofwel omdat de auteursrechtelijke beschermings-termijn is verstreken: cf. *infra*, nr. 13.

13. Duur van de auteursrechten: de auteursrechtelijke bescherming is inderdaad beperkt in de tijd; de algemene regel is dat de auteursrechten blijven bestaan gedurende het hele leven van de auteur en zeventig jaar na zijn overlijden (of na overlijden van de langstlevende auteur in het geval van een in samenwerking tot stand gekomen werk)²⁸.

Voor anoniem en onder pseudoniem uitgebrachte werken vervallen de rechten zeventig jaar na het tijdstip waarop het werk op geoorloofde wijze voor het publiek toeganke-

²² Voor een geval van bescherming van een gebruiksaanwijzing, cf. Rb. Brussel, 12 december 1995, *I.R.D.I.*, 1996, p. 104.

²³ Rb. Brussel, 4 mei 1904, *Pas.*, 19040, III, p. 235.

²⁴ Rb. Brussel, 18 juni 1993, *J.T.*, 1993, p. 166.

²⁵ De hyperlinks kunnen in sommige gevallen een soort “virtuele databank” vormen.

²⁶ Dijon, 9 april 1992., *D.*, 1993, Som. Com. p. 94.

²⁷ Brussel, 3 februari 1986, *Ing. Cons.*, 1986, p. 234.

²⁸ Te noteren valt dat onder de gelding van de vroegere wet, de duur beperkt was tot 50 jaar; bijgevolg kunnen, gelet op de verruiming van de beschermingstermijn bij de wet van 1994, sommige werken hun bescherming zien “herleven”. Nemen wij het voorbeeld van een schilderij van een in 1930 overleden auteur: onder de gelding van de vroegere wet telde men 1930 plus 50 jaar bescherming, hetgeen betekende dat de bescherming in 1980 verviel; onder de nieuwe wet echter, waarbij men uitgaat van 1930 plus 70 jaar, zien de houders van de auteursrechten op dat schilderij, dat tot het openbaar domein was gaan behoren, hun rechten herleven voor een bijkomende termijn van 20 jaar.

lijk is gemaakt (artikel 2, § 3). Voor postuum uitgebrachte werken vervallen de rechten vijftig jaar na het tijdstip waarop het werk op geoorloofde wijze is gepubliceerd of aan het publiek is medegegeeld (artikel 2, § 6, AW). Benadrukt dient te worden dat dit artikel in feite de beschermingstermijn behandelt voor postuum uitgebrachte werken die voor het eerst worden gepubliceerd na het verstrijken van de auteursrechtelijke beschermingstermijn.

2.3. Wat met werken die met de vermelding “copyright free” (of “copyleft”) op de markt worden gebracht?

14. In de handel zijn inderdaad beeldbanken te vinden (die in een bedrijf aanwezig zijn of worden verkocht in de vorm van bij voorbeeld CD-ROM's), waarin beelden worden aangeboden waarvan wordt gezegd dat er “geen auteursrechten” op rusten en dat ze vrij kunnen worden gereproduceerd. Hetzelfde verschijnsel doet zich voor bij bepaalde programmatuur, die op Internet “vrij” aan het publiek ter beschikking wordt gesteld, zodat eenieder ze vrij kan downloaden (“freeware”²⁹ of “shareware”³⁰).

Behoren die beelden of programma's tot het openbaar domein? Het antwoord is in principe “neen”. Behalve indien de auteursrechtelijke beschermingstermijn is verstreken (wat over het algemeen niet het geval zal zijn), zijn die werken immers *de facto* door het auteursrecht beschermd en de verklaring van de rechthebbenden als zouden hun werken “copyright free” zijn, verandert niets aan die situatie.

Met een dergelijke verklaring geven de rechthebbenden degene die de CD-ROM koopt of de programmatuur downloadt echter wel een gratis gebruikslicentie. Overigens worden de soorten gebruik die voor “copyright free”-beeldbanken werkelijk zijn toegelaten in veel gevallen nader gedefinieerd (in het boekje bij de CD-ROM).

²⁹ Freewares zijn volledig kosteloze software.

³⁰ Sharewares worden vrij verdeeld met het oog op evaluatie door de gebruiker. Na een proefperiode moet de gebruiker een licentie aangaan of de software niet meer gebruiken.

³¹ H.v.J., 6 april 1995, Magill, zaak C-241/91 en C-242/91, *Jur.*, I, p. 808. Cf. eveneens de kritische opmerkingen in de rechtsleer: O. REGNIER, “Propriété intellectuelle et concurrence dans l'affaire Magill”, *A&M*, 1996/1, pp. 29-35; T.P.I.C.E., 10 juli 1991, *R.I.D.A.*, 1992/151, p. 250, en noot DESURMONT; T.C. VIJNE, “Magill: its impact on the information technology industry”, *E.I.P.R.*, 1992/11, p. 397.

2.4. Openbaar domein en het recht op informatie

15. Kan een instelling of iemand die informatie zoekt en daarvoor toegang wil krijgen tot die informatie (een verzameling kunstwerken, archieven of andere informatie) zijn of haar “recht op informatie” doen gelden?

Dit is een delicate kwestie waarover nog talrijke discussies en besprekingen gaande zijn en die buiten het kader van deze gids valt. Gezien de vragen die men omtrent deze problematiek stelt, zullen wij het dus houden bij twee opmerkingen:

- In het arrest Magill³¹ heeft het Europees Hof van Justitie een bedrijf veroordeeld voor misbruik van zijn machtspositie omdat het weigerde informatie te leveren die een concurrent nodig had om een televisiegids samen te stellen. Dat impliceert dus dat men eraan kan denken zich op artikel 86 van het Verdrag van Rome te beroepen wanneer een bedrijf een machtspositie of een monopoliepositie heeft op het gebied van de verstrekking van bepaalde informatie, en het bedrijf er aldus (middels een vergoeding) toe te dwingen de desbetreffende informatie alsnog te verschaffen³².

- Op Europees niveau bestaan er zekere bepalingen die in de richting van recht op informatie gaan: cf. bij voorbeeld artikel 9 van het Europees Verdrag “Televisie zonder grenzen” en artikel 3bis van de Richtlijn over televisie. Desalniettemin lijkt het erop dat, met het oog op het opschrift van die wetgeving, de vermelding van dat recht op informatie enkel betrekking heeft op televisie, met uitsluiting van Internet. Toch worden met een eminente rechtsleer inspanningen geleverd om een algemeen recht op informatie te verdedigen³³.

³² Het arrest Magill is weliswaar interessant, maar het mag evenmin worden overschat, met name vanwege de rol die te dezen wordt gespeeld door de feitelijke omstandigheden.

³³ Cf. met name B. HUGENHOLTZ, “Het internet: het auteursrecht voorbij?”, in *Recht en Internet*, Handelingen Nederlandse Juristen-Vereeniging, Deventer, 1998, p. 201; P. DOMMERING, “Internet: een juridische plaatsbepaling van een nieuw communicatieproces”, in *MF Gelok en W.M. De Jong*, Volatiliserings in de economie, Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, V98, Den Haag, SDU Uitgevers 1997, p. 150; J. PHILIPS, “The Diminishing Domain”, *E.I.P.R.*, 1996/8, p. 429.

3 Welke rechten heeft een auteur en hoe zijn die rechten afgebakend?

3.1. Beginselen

16. Als het bestaan van een door het auteursrecht beschermd werk eenmaal is vastgesteld, zal moeten worden bestudeerd wat die bescherming concreet inhoudt, dat wil zeggen: welke rechten heeft de auteur (wat kan hij verbieden) en hoe zijn die rechten afgebakend (waar kan hij zich niet tegen verzetten).

Men gaat ervan uit dat de auteur twee soorten rechten heeft: enerzijds de *vermogensrechten*, dat zijn de rechten waardoor de auteur dankzij de exploitatie van zijn werk economische winst kan boeken en, anderzijds, de *morele rechten*, die bedoeld zijn om de integriteit van het werk, de relatie tussen het werk en de auteur en de reputatie van de auteur te beschermen.

Aangezien de vermogensrechten “economische” rechten zijn, kunnen ze worden overgedragen of het voorwerp vormen van licentiecontracten. De morele rechten daarentegen worden, rekening houdend met de nauwe band tussen die rechten en de persoonlijkheid van de auteur, door de AW gedefinieerd als onoverdraagbaar en kunnen bovendien alleen het voorwerp zijn van beperkte regelingen in het kader van een specifiek contract (cf. *infra*, nr. 59).

3.2. De vermogensrechten

3.2.1. Het reproductierecht in ruime zin

17. Het reproductierecht is een voorrecht waarmee de auteur de reproductie van zijn werk kan verbieden of toestaan en de modaliteiten van die reproductie kan definiëren.

In het voorstel voor een richtlijn betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij, dat in wezen beoogt de beginselen van het auteursrecht op de informatiesnelwegen te definiëren, wordt het reproductierecht zeer ruim gedefini-

eerd, want het bepaalt (in artikel 2): “De lidstaten voorzien ten behoeve van (a) auteurs, met betrekking tot het origineel en de kopieën van hun werken [...] in het uitsluitende recht, de directe of indirecte, tijdelijke of duurzame, volledige of gedeeltelijke reproductie van deze zaken, met welke middelen en in welk vorm ook, toe te staan of te verbieden”.

Artikel 5 van het voorstel tot richtlijn bepaalt echter dat de toestemming van de auteur niet is vereist voor tijdelijke handelingen, bestaande in een reproductie van een werk, die een wezenlijk onderdeel vormen van een technologisch procédé dat wordt toegepast met als enig doel een gebruik van een werk of een andere zaak mogelijk te maken en die geen zelfstandige economische betekenis bezitten.

Daaruit zou men kunnen afleiden dat in het systeem waarin het voorstel tot richtlijn voorziet, alle tijdelijke en “tussentijdse” reproductiehandelingen op Internet (tijdens de overzending van een werk wordt het op verschillende computers gereproduceerd vooraleer het bij de gebruiker aankomt) plaats kunnen vinden zonder toestemming van de auteur, en zulks met inbegrip van handelingen van een *access provider* zoals *caching*³⁴. Op deze kwestie wordt hieronder meer in detail ingegaan.

In ruime zin omvat het reproductierecht:

a) Het reproductierecht *stricto sensu*

18. In strikte zin is het reproductierecht het recht om toestemming te geven voor en de modaliteiten te definiëren van de reproductie van een werk op een drager (cf. artikel 1, § 1, eerste lid, AW). Daardoor kan de auteur dus: vaststellen welke reproductietechniek wordt gebruikt en welke kwaliteit de reproductie dus zal hebben (fotografisch, digitaal gescand op x dpi enz.), op welke drager (papier, digitaal, 3D-objecten enz.) en op welke plaats ze zal worden opgeslagen (in een kunstboek, een krant, een databank, op CD-ROM of een weblocatie) en welke voorwaarden er gelden als er voor het eerst exemplaren van in de handel worden gebracht.

Dit recht dekt de volledige of gedeeltelijke reproductie van het werk (onder voorbehoud van het recht op aanhalingen: cf. *infra*, nrs. 38 e.v.), evenals

³⁴ Cf. *infra*, nr. 106, 107.

tijdelijke of duurzame reproductie. Het reproductierecht is eveneens geldig ongeacht de manier waarop de reproductie wordt uitgevoerd: zo worden niet alleen rechtstreekse reproducties bedoeld (een boek dat gefotokopieerd wordt), maar ook onrechtstreekse, of reproducties "op afstand" (een werk dat door de ether of via kabel wordt overgezonden, wordt op afstand gereproduceerd).

19. Zoals hierna meer in detail zal worden besproken, vloeit uit het voorgaande voort dat:

- onder voorbehoud van wat hieronder gesteld zal worden, het reproductierecht van de auteur zal gelden indien een digitale versie van zijn werk in een weblocatie wordt geïntegreerd en dat daarvoor in principe zijn toestemming vereist zal zijn³⁵;
- onder voorbehoud van wat hieronder gesteld zal worden, het reproductierecht zal gelden indien een werk waarop auteursrechtelijke bescherming kan rusten permanent of tijdelijk op de harde schijf van een computer wordt geladen en dus wordt verondersteld dat de auteur zijn toestemming daarvoor heeft verleend. Bepaalde uitzonderingen op dit recht van de auteur om te verbieden dat zijn werk op een computer wordt geladen (en dus wordt gereproduceerd) zullen hieronder worden bestudeerd.

b) Het recht om toe te stemmen in volledige of gedeeltelijke reproductie van een werk in een ander werk

20. Dit recht doelt met name op gevallen waarbij een werk wordt gereproduceerd op een CD-ROM met andere werken, in een bloemlezing van teksten of afbeeldingen op papier, een catalogus met commentaar, een online databank enz.

21. Uit het voorgaande vloeit voort dat, wanneer een beschermd werk (foto's, teksten enz.) in een databank op Internet (of in een willekeurige weblocatie)

wordt geïntegreerd, verondersteld wordt dat de auteur daarmee heeft ingestemd.

c) Het recht om toe te stemmen in de vertaling en bewerking van een werk (artikel 1, § 1, tweede lid, AW)

22. Dit recht doelt op bewerkingen in een ander genre (bij voorbeeld een roman waarvan een speelfilm wordt gemaakt, een tekst die wordt bewerkt voor interactief gebruik), wijzigingen van alle aard (bij voorbeeld een tekst die wordt samengevat, een foto waarvan het beeldvak wordt veranderd enz.) en vertalingen naar andere talen.

Bij een vertaling wordt, naast de toestemming van de oorspronkelijke auteur, van de vertaler verlangd dat hij het oorspronkelijke werk met een zekere getrouwheid omzet³⁶.

d) Het verhuur- of uitleenrecht

23. Hierbij gaat het om het recht van de auteur om zijn oorspronkelijke werk of een reproductie van zijn werk voor een bepaalde duur ter beschikking te stellen aan derden³⁷. Die rechten kunnen worden gebruikt om de commerciële exploitatie van het werk te organiseren in de tijd: zo kan de rechthebbende gedurende een aantal maanden na verschijning van een CD-ROM de verhuur ervan verbieden³⁸.

Het bestaan van het verhuurrecht wordt in artikel 6 van het WIPO-Verdrag van 20 december 1996 bevestigd.

e) Het bestemmings- of distributierecht

24. Hoewel deze rechten niet uitdrukkelijk worden erkend door de AW, is artikel 1, § 1, eerste lid, zo ruim geformuleerd dat deze twee nieuwe exploitatievormen er in de rechtsleer en de rechtspraak³⁹ uit

³⁵ TGI Parijs (kort ged.), 5 mei 1997, *J.C.P.*, uitg. G., 1997, II, nr. 22 906 en noot Olivier: "La numérisation d'une oeuvre (...) constitue une reproduction de l'oeuvre qui requiert en tant que telle lorsqu'il s'agit d'une oeuvre originale, l'autorisation préalable de l'auteur ou de ses ayants-droit; (...) qu'une numérisation sans autorisation est donc illicite et constitue une contrefaçon."; cf. met name het Groenboek van de Europese Unie, dat bepaalt dat de digitalisering van werken of prestaties in het algemeen zou moeten vallen onder het reproductierecht, alsmede het laten op het centrale geheugen van een computer; TGI Parijs, 16 augustus 1996, *D.*, 1996, j. 34^e cahier, pp 490 e.v.

³⁶ Parijs, 7 juni 1982, *R.I.D.A.*, oktober 1982, p. 177.

³⁷ Artikelen 7, 2 en 3 van de richtlijn 92/100/EEG van 19 november

1992 betreffende het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde naburige rechten, *P.B.*, 1992, nr. L 346/65.

³⁸ A. STROWEL en J.P. TRIAILLE, *Le droit d'auteur du logiciel au multimédia*, op. cit. (10), p. 31.

³⁹ A. STROWEL en J.P. TRIAILLE, *Le droit d'auteur, du logiciel au multimédia*, op. cit. (10), p. 33; A. BERENBOOM, *Le nouveau droit d'auteur et les droits voisins*, op. cit. (10), p. 115; F. BRISON en B. MICHAUX, "De nieuwe Auteurswet", *R.W.*, 1995-96, p. 483; F. GOTZEN, "Het bestemmingsrecht van de auteur", Brussel, Larcier, 1975; A. LUCAS en H.P. LUCAS, *Traité de la propriété littéraire et artistique*, op. cit. (10), p. 235; cf. eveneens Rb. Brussel, 12 januari 1996, *A&M*, 1996/3, p. 323; Cass., 16 januari 1956, *J.T.*, 1956, p. 321.

konden worden afgeleid. Het bestemmingsrecht verleent de auteur het recht om controle uit te oefenen over de modaliteiten voor de distributie van zijn werk enerzijds en het gebruik dat ervan kan worden gemaakt door de gebruikers anderzijds.

Het distributierecht zelf is beperkt tot het recht om controle uit te oefenen over de verspreiding van het werk (op de markt brengen van stoffelijke exemplaren ervan), maar geeft niet het recht om controle uit te oefenen over het gebruik dat er vervolgens van wordt gemaakt. In België wordt dit recht eveneens door de rechtsleer erkend⁴⁰.

Merken we op dat het bestaan van het distributierecht⁴¹ (evenals het verhuurrecht) in artikel 6 van het WIPO-Verdrag van 20 december 1996 wordt bevestigd. In de Gemeenschappelijke Verklaring betreffende artikel 6, waarin het distributierecht wordt omschreven als het exclusieve recht toestemming te verlenen om het origineel en exemplaren van werken door verkoop of elke andere overdracht van eigendom aan het publiek ter beschikking te stellen, wordt echter gepreciseerd dat met de begrippen "origineel" en "exemplaren" van een werk uitsluitend wordt bedoeld op vaste exemplaren die als **tastbare** voorwerpen in omloop kunnen worden gebracht. Dat houdt dus in dat online distributierecht niet door artikel 6 van het WIPO-Verdrag wordt erkend.

25. Men zou zich kunnen voorstellen dat de auteur van een werk (bv. een foto) zich op het bestemmingsrecht beroept om zich ertegen te verzetten dat zijn werk wordt verspreid via een online databank (terwijl hij zich in deze hypothetische situatie eveneens op het reproductierecht *stricto sensu* kan beroepen).

3.2.2. Het recht op opvoering of mededeling aan het publiek

26. Het recht op opvoering of mededeling aan het publiek is in de wet, noch in de parlementaire voorbereiding helder gedefinieerd. Men zou ervan uit kunnen gaan dat dit recht gedefinieerd kan worden

als het recht toestemming te verlenen om een werk op immateriële wijze mee te delen (live-uitvoering voor een publiek, uitzending van een opname, secundaire heruitzending middels een willekeurig technisch procédé, zoals de kabel, satelliet, een luidspreker in een openbare ruimte enz., van het signaal dat door de eerste uitzending is afgegeven). Zodra het werk op een immateriële manier is meegedeeld, zonder een materiële drager als tussenschakel, zou men er dus van uit kunnen gaan dat er sprake is van een "mededeling" in auteursrechtelijke zin, ongeacht de gebruikte techniek.

27. Er is uitsluitend instemming van de auteur vereist indien de mededeling van een werk "openbaar" is. Maar: wanneer is een mededeling "openbaar"?

Het openbare karakter is niet afhankelijk van de plaats waar het werk uitgezonden of ontvangen wordt, maar van de personen die toegang tot de mededeling kunnen hebben. Uit artikel 22, § 1, 3°, AW vloeit voort dat een mededeling openbaar is zodra ze buiten "familiekring" wordt gedaan.

Daaruit vloeit in principe voort dat wanneer men met vrienden, collega's of in de bibliotheek op het web surft het werk "aan het publiek wordt meegedeeld", daar het op het scherm vertoonde werk op immateriële wijze wordt overgezonden en door de ogen kan worden waargenomen (op dezelfde manier als een vertoning in een bioscoopzaal of een televisie die aan staat in een café). Zodra men de familiekring verlaat, is in principe de toestemming van de auteur vereist, wat natuurlijk overdreven kan lijken.

Indien elke immateriële mededeling van een werk buiten de familiekring een mededeling aan het publiek is, zou men zich op dezelfde manier kunnen afvragen of daar dan niet uit voortvloeit dat elektronische post (*e-mail*) verzonden aan een vriend of een collega kan worden beschouwd als een mededeling aan het publiek (het bericht wordt immers op het scherm "vertoond" en degene die het bericht waarneemt maakt in deze hypothese geen deel uit van de familiekring). Het spreekt vanzelf dat dergelijke consequenties problematisch kunnen zijn.

⁴⁰ A. STROWEL en J.P. TRIAILLE, *Le droit d'auteur, du logiciel au multimédia*, op. cit. (10), p. 33; A. BERENBOOM, *Le nouveau droit d'auteur et les droits voisins*, op. cit. (10), p. 115; F. BRISON en B. MI-CHAUX, "De nieuwe Auteurswet", *R.W.*, 1995-96, p. 483.

⁴¹ Artikel 6, met als opschrift "Droit de distribution", bepaalt in het eerste lid dat "les auteurs d'oeuvres littéraires et artistiques jouissent du droit exclusif d'autoriser la mise à la disposition du public de l'original et d'exemplaires de leurs oeuvres par la vente ou tout autre transfert de propriété".

Uit het voorgaande vloeit voort dat het nuttig zou kunnen zijn om zich eens over de vraag te buigen of er eventueel een nieuwe definiëring moet komen voor mededelingen in “familiekring”.

3.2.3. Wat met online bekendmaking van werken?

28. Online mededelingen van een werk worden in principe beschouwd als een mededeling aan het publiek in auteursrechtelijke zin⁴². Ze worden eveneens beschouwd als reproductie, want als een werk online wordt overgezonden houdt dat in dat het in het geheugen van de computer wordt gereproduceerd. Deze kwestie wordt hieronder meer in detail bestudeerd.

Het feit dat de online bekendmaking van een werk beschouwd dient te worden als een “mededeling aan het publiek” in auteursrechtelijke zin wordt uitdrukkelijk bevestigd in artikel 8 van het WIPO-Verdrag van 20 december 1996 en in artikel 3 van het voorstel tot richtlijn van 21 januari 1998.

Indien de online mededeling plaatsvindt middels een via *e-mail* verzonden privé-bericht, is er sprake van reproductie (cf. *infra*) en zelfs van een mededeling aan het publiek (daar het werk dat het bericht is, op het scherm van de computer wordt vertoond voor iemand die misschien geen deel uitmaakt van de “familiekring”; zie *supra*, nr. 27).

Indien de mededeling plaatsvindt op een halfopen locatie (bij voorbeeld, waarvoor moet worden betaald of waarvoor men lid moet zijn van een groep belangstellenden enz.) kan men eveneens betogen dat er sprake is van een mededeling aan het publiek. Hetzelfde geldt *a fortiori* indien het werk voor het publiek toegankelijk is op een weblocatie die open staat voor iedereen.

3.3. De morele rechten

(artikel 1, § 2, tweede tot zesde lid, AW)

3.3.1. Het recht op bekendmaking

29. Dankzij het recht op bekendmaking kan de auteur beslissen wanneer zijn werk voltooid is en aan het publiek mag worden voorgesteld⁴³.

⁴² Cf. rechtspraak Central Station, hierna geciteerd, en de parlementaire voorbereiding van de wet van 31 augustus 1998 (cf. *infra*).

Binnen de toegelaten grenzen om gedeeltelijk afstand van zijn morele rechten te doen (cf. *infra*, nr. 59), kan de auteur er contractueel afstand van doen zijn recht op bekendmaking uit te oefenen.

30. Waar het gaat om het maken van een internetlocatie, kan het nuttig zijn om in het contract met de maker van de hele of gedeeltelijke layout voor de locatie te bepalen dat de maker zijn werk bestaande uit die layout klaar acht om bekend te worden gemaakt op de in het contract bepaalde leveringsdatum voor de layout.

3.3.2. Het recht op vaderschap

31. Het recht op vaderschap houdt in dat de auteur het recht heeft het vaderschap van het werk op te eisen (of te weigeren), dat wil zeggen dat hij het recht heeft te beslissen of zijn naam (of zijn pseudoniem) voor de exploitatie van het werk wordt vermeld. Concreet houdt dat in dat, wanneer men een werk exploiteert (bij voorbeeld door het online te reproduceren), de naam van de auteur vermeld moet worden.

Binnen de toegelaten grenzen om gedeeltelijk afstand te doen van zijn morele rechten (dat wil zeggen voorzover die afstand beperkt en vastgesteld is), kan de auteur er afstand van doen het vaderschap van zijn werk op te eisen. Hoewel het in theorie niet onontbeerlijk is, is het in de praktijk zeer raadzaam om over een uitdrukkelijke en gedetailleerde verklaring van afstand te beschikken.

32. Waar het gaat om het maken van een weblocatie op Internet met een oorspronkelijke layout in de vorm van beelden en tekst (bij voorbeeld), kan het nuttig zijn om in het contract met eenieder die daaraan bijdraagt te bepalen dat hij aangeeft in te stemmen met de manier waarop zijn naam zal worden vermeld (plaats, lettertype enz.).

3.3.3. Het recht op eerbied

33. Het recht op eerbied waarover de auteur beschikt, omvat twee voorrechten:

⁴³ De auteurs van computerprogramma's genieten niet het recht van bekendmaking. Dat recht is eveneens aan modaliteiten onderworpen in het geval van audiovisuele werken (cf. artikelen 15 en 16 AW).

a) Het morele recht om zich tegen elke wijziging in zijn werk te verzetten

34. De auteur beschikt over een moreel recht waardoor hij zich kan verzetten tegen elke wijziging in zijn werk (recht op de integriteit van het werk). Zo kan de auteur zich ertegen verzetten dat zijn tekst wordt ingekort, samengevat, gewijzigd; dat het beeldvak van zijn foto wordt veranderd, de kleuren ervan worden gewijzigd, er een element wordt “uitgeknipt”, enz.

Onder voorbehoud van wat hieronder gesteld zal worden over afstand van morele rechten (cf. *infra*, nr. 59), kan de auteur voor een specifiek werk in het kader van een specifiek contract contractueel afstand doen van de uitoefening van dat recht.

b) Het morele recht om zich te verzetten tegen elke aantasting die de eer of reputatie kan schaden

35. De auteur kan zich verzetten tegen elke aantasting van zijn werk waardoor zijn eer of zijn reputatie schade zouden kunnen lijden. Dit tweede aspect heeft betrekking op alle aantastingen, niet alleen aantastingen die het gevolg zijn van een materiële wijziging van het werk, maar ook aantastingen zonder materiële wijziging die uitsluitend voortvloeien uit de context of de manier waarop het werk wordt gepresenteerd⁴⁴.

36. Waar het gaat om het maken van een weblocatie, kan het nuttig zijn om in het contract dat wordt gesloten met degenen die werken (teksten, foto's enz.) daarvoor leveren te bepalen dat zij er binnen de grenzen van het contract in kwestie afstand van doen zich te beroepen op hun recht op de integriteit van hun werk om wijzigingen te voorkomen die inherent zijn aan en noodzakelijk zijn voor het maken van een weblocatie (een foto omzetten in een digitale versie, dus in pixels, een (lichte) kleurverandering, een ander beeldvak, *hypertext*-koppelingen in een tekst zetten, aan vertaling inherente tekstwijzigingen enz.), vanzelfsprekend voorzover

de wijzigingen in kwestie de eer en/of de reputatie van de auteur niet aantasten.

Ter herinnering: morele rechten kunnen niet worden overgedragen, maar wel het voorwerp vormen van gedeeltelijke, specifieke en beperkte afstand in het kader van een specifiek contract. Een clause van afstand is dus alleen geldig voorzover zij specifiek en beperkt is. Overigens verandert de opname van een dergelijke clause van afstand in een met de auteur gesloten overdrachtscontract niets aan het feit dat de gebruiker zich ervan dient te onthouden de reputatie van de auteur en de geest van zijn werk aan te tasten.

3.4. De belangrijkste uitzonderingen op het auteursrecht

37. De AW voorziet in bepaalde uitzonderingen op het auteursrecht, dat wil zeggen dat voor bepaalde vormen van gebruik geen instemming van de auteur hoeft te worden gevraagd. Hier zullen alleen die uitzonderingen worden behandeld die relevant kunnen zijn bij het maken en gebruiken van een weblocatie met beelden en tekst. Die uitzonderingen zijn de volgende:

3.4.1. Het recht op aanhalingen (artikel 21 AW)

38. Het recht op aanhalingen laat onder bepaalde voorwaarden toe zonder toestemming van de auteur een uittreksel uit zijn werk te reproduceren. Deze reproductie kan natuurlijk in een op papier uitgegeven werk staan, maar ook op elke andere drager (bij voorbeeld in een werk op een digitale drager).

Men mag een tekst dus citeren. Maar: is dat recht op aanhalingen eveneens van toepassing op een **werk van beeldende kunst** (een schilderij, een foto, een tekening, de gevel van een gebouw, enz.)? De AW biedt geen antwoord op deze vraag, maar het wordt algemeen erkend dat de Belgische rechtsleer deze vraag positief beantwoordt⁴⁵.

⁴⁴ Brussel, 29 september 1965, *J.T.*, 1965, p. 561, zaak van de lustige weduwe.

⁴⁵ A. STROWEL en J.P. TRIAILLE, *Le droit d'auteur, du logiciel au multimédia*, op. cit. (10), nr. 50; A. BERENBOOM, *Le nouveau droit d'auteur et les droits voisins*, op. cit. (10), p. 124. De geoorloofde van de

aanhaling van plastische werken resulteert eveneens uit het feit dat artikel 21, eerste lid, AW, betrekking heeft op ieder werk dat op geoorloofde wijze openbaar is gemaakt, zonder verwijzing naar de soort (terwijl in de wet van 22 maart 1886 de uitzondering van aanhaling voorkwam in de afdeling betreffende de literaire werken). Cf. *Gedr. St.*, Kamer, Verslag 473/33 - 91/92, 185-186.

In Frankrijk is deze vraag daarentegen nogal omstrede⁴⁶.

39. Er dient echter wel aan verschillende voorwaarden tegelijk te zijn voldaan:

- De aanhaling moet afkomstig zijn uit een werk dat “op geoorloofde wijze openbaar is gemaakt”, dat wil zeggen een werk waarvoor de auteur zijn recht op bekendmaking heeft uitgeoefend. Men mag dus in principe geen uittreksels reproduceren uit een manuscript of een schilderij dat zich nog onvoltooid in de werkruimte van de auteur bevindt. Hoewel een onvoltooid werk auteursrechtelijk beschermd kan zijn indien het oorspronkelijk is, geldt inderdaad ook dat zolang de auteur zijn recht op bekendmaking niet heeft uitgeoefend, zulks inhoudt dat hij van mening is dat zijn werk nog niet voltooid is en het dus nog niet waard is aan het publiek te worden voorgesteld. Daar het werk niet op geoorloofde wijze bij het publiek bekend is, mag het dientengevolge niet worden “aangehaald”. Na het overlijden van de auteur mag het recht op bekendmaking door zijn erfgenamen worden uitgeoefend.

- De aanhaling moet “kort” zijn. In de wet wordt natuurlijk niet gedefinieerd wat onder “kort” verstaan moet worden: het gaat hier om een feitenkwestie die in voorkomend geval door de rechter beoordeeld dient te worden. Voor een tekst staat men over het algemeen toe dat er een vijftiental regels kunnen worden aangehaald (voor een werk van beeldende kunst lijkt het daarentegen moeilijk om te eisen dat er slechts een stuk van wordt gereproduceerd, zodat het dus in principe in zijn geheel kan worden “aangehaald”).

- De aanhaling moet gebeuren “ten behoeve van kritiek, polemieken of onderwijs, of in het kader van wetenschappelijke werkzaamheden”. Dat houdt dus in dat werken mogen worden aangehaald in een uitgave met “wetenschappelijke” of “pedagogische” doeleinden in de ruime zin (waarmee “aanhalingen” van werken van beeldende kunst in het kader van een weblocatie die alleen amusementswaarde heeft of louter commercieel is, zijn uitgesloten).

- Aanhalingen zijn toegestaan “voor zover zulks geschiedt overeenkomstig de eerlijke beroepsgebruiken en het beoogde doel zulks wettigt”. De aanhaling moet met andere woorden “te goeder trouw” worden gebezigd.

- Bij de aanhaling moet de bron en de naam van de auteur worden vermeld.

40. Aanhaling van een literair werk of een werk van beeldende kunst op een weblocatie : mag men een uittreksel van een tekst en/of een afbeelding met auteursrechtelijke bescherming aanhalen op een weblocatie die bij voorbeeld een online databank bevat? Om deze vraag te kunnen beantwoorden, moet worden nagegaan of de hierboven geformuleerde voorwaarden allemaal en elk op zich vervuld zijn.

In de praktijk kan de voorwaarde van kritische, pedagogische of wetenschappelijke doeleinden een probleem vormen indien de locatie in feite van louter commerciële aard lijkt te zijn.

Overigens vloeit voort uit artikel 21, derde lid, AW, evenals uit het doel waarvoor het recht op aanhaling wordt uitgeoefend, dat het verboden is het recht op aanhaling te gebruiken om zonder toestemming van de auteurs een bloemlezing samen te stellen (op een papieren of een digitale drager, zoals een online databank die uit “aanhalingen” bestaat). In dergelijke gevallen verwijderd men zich van het doeleinde van het recht op aanhaling (een bloemlezing is uiteindelijk niet meer dan een verzameling van aanhalingen).

3.4.2. Bloemlezingen (artikel 21, derde lid)

41. Uit artikel 21, derde lid, AW vloeit voort dat het noodzakelijk is om toestemming te krijgen van de auteurs van teksten (of werken van beeldende kunst) waaruit men uittreksels (hoe kort ook) wil reproduceren in een bloemlezing, dat wil zeggen een werk dat in wezen bestaat uit uittreksels uit andere werken (of het nu gaat om een bloemlezing op papier of op een offline of online digitale drager).

⁴⁶ Aldus lijkt het Franse Hof van Cassatie vijandig te staan tegenover de reproductie van een beeld als uitzondering van aanhaling: Cass. fr., 4 juli 1995, *Sem. Jur.*, 1995, nr. 38, *Jur.*, nr. 22 486, noot J.C. GAL-

LOUX; cf. eveneens Cass. fr., (plenaire vergadering), 5 november 1993, *D.*, 1994, *jur.*, p. 481.

In het geval van bloemlezingen voor het onderwijs stelt artikel 21, derde lid, AW na het overlijden van de auteur niettemin een “verplicht licentiesysteem” in: de rechthebbende mag niet weigeren, maar hij heeft wel recht op een billijke vergoeding.

3.4.3. Reproductie voor privé-doeleinden (artikel 22, § 1, 4°, zoals gewijzigd bij de wet van 31 augustus 1998⁴⁷)

42. Deze bepaling geeft onder bepaalde voorwaarden toestemming om, zonder instemming van de auteur, artikels, grafische werken of fragmenten uit werken die zijn vastgelegd op een grafische of een soortgelijke drager (zoals boeken) te reproduceren.

Die reproductie kan dus betrekking hebben op uittreksels van werken “die op een grafische of soortgelijke drager zijn vastgelegd”. Hoewel deze bewoording niet in de wet is gedefinieerd, lijkt uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 31 augustus 1998 voort te vloeien dat daarmee uitsluitend werken zijn bedoeld die op niet-elektronische dragers zijn vastgelegd.

Op welke drager moet de reproductie zelf dan staan? Het is duidelijk dat deze uitzondering aanvankelijk bestemd was voor fotokopieën. Een werk op een papieren drager mag dus gereproduceerd worden. Mag men dat werk (een wetenschappelijk artikel bij voorbeeld) ook op een digitale drager (namelijk met een scanner) reproduceren? Hoewel deze kwestie nog niet is beslecht, staat er volgens ons niets aan in de weg deze uitzondering ook op reproductie op digitale dragers toe te passen⁴⁸.

Anders gezegd: terwijl men een werk op papier mag reproduceren op een digitale drager voorzover die reproductie voor privé-gebruik bestemd is (cf. *infra*), mag men een werk dat zelf op een digitale drager is vastgelegd

daarentegen niet op een papieren of digitale drager reproduceren. De oorspronkelijke drager van het werk is hier dus van tel.

43. Er moet echter aan verschillende voorwaarden tegelijk zijn voldaan voordat de uitzondering “reproductie voor privé-gebruik” van toepassing is:

- Bij de reproductie moet het gaan om een “kort fragment” (uittreksel) van een werk of het geheel of een deel van een artikel of een werk van beeldende kunst⁴⁹.
- Het gereproduceerde werk moet worden vastgelegd op een grafische of soortgelijke drager, waardoor werken worden uitgesloten die op een digitale drager zijn vastgelegd⁵⁰. Desalniettemin zijn alle andere technisch “soortgelijke” dragers, zoals microfiches of “transparanten”, eveneens in dit begrip inbegrepen⁵¹.
- Het doel van de reproductie moet strikt privé zijn: volgens de memorie van toelichting bij de AW worden daar niet alleen reproducties mee bedoeld die voor “persoonlijk” of “familiaal” gebruik bestemd zijn, maar ook reproducties voor privé-gebruik van de gebruiker, zoals gebruik in en voor het bedrijf (reproductie binnen een instelling is dus toegestaan indien ook aan de andere voorwaarden is voldaan). Rekening houdend met het karakter van Internet, dat in principe *openstaat voor iedereen*, zal een reproductie op Internet niet onder “privé-gebruik” vallen⁵². Dat de kopie gratis is geleverd en/of dat degene die kopieert daar winst uit haalt, doet niet ter zake⁵³.

- De reproductie mag geen afbreuk doen aan de normale exploitatie van het werk. Dat houdt in dat reproductie toch verboden kan zijn indien wordt aangetoond dat uit de omstandigheden voortvloeit dat het oorspronkelijke werk vanwege de kopieën

⁴⁷ Die bepaling van de AW is gewijzigd door de wet van 31 augustus 1998 houdende omzetting in Belgisch recht van de Europese richtlijn van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken (artikel 20), B.S. 14.11.1998, 36914.

⁴⁸ A. BERENBOOM, *Le nouveau droit d'auteur et les droits voisins*, op. cit. (10), p. 122; A. STROWEL en J.P. TRIAILLE, *Le droit d'auteur, du logiciel au multimédia*, op. cit. (10), p. 43; F. BRISON en B. MICHAUX, “De nieuwe auteurswet”, op. cit. (38), p. 125.

⁴⁹ Men kan dus een heel tijdschriftartikel reproduceren, om een hele reproductie - voor privé-gebruik - maar nooit een heel boek.

⁵⁰ Cf. artikelen 22 en 22bis AW, zoals gewijzigd bij de wet van 31 augustus 1998, het K.B. betreffende de vergoeding verschuldigd aan

auteurs en uitgevers voor het kopiëren voor privé-gebruik of didactisch gebruik van werken die op grafische of op soortgelijke wijze zijn vastgelegd (dat geen vergoeding ten laste legt van diegenen die computers op de markt brengen) en de memorie van toelichting van de wet van 31 augustus 1998, *Gedr. St.*, Kamer, 1997/1998, nr. 1531/1, pp. 49 en 50, alsook de richtlijn van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken, artikel 6, 2, a.

⁵¹ F. BRISON en B. MICHAUX, “De nieuwe auteurswet”, op. cit. (38), p. 488.

⁵² Cf. in die zin TGI Parijs, 5 mei 1997, op. cit. (34).

⁵³ A. LUCAS en H.P. LUCAS, *Le traité de la propriété littéraire et artistique*, op. cit. (10), nr. 289.

niet meer verkocht zal worden (voorbeeld: een voor studenten bestemde kopie van het belangrijkste hoofdstuk van een studieboek).

44. Wanneer niet aan al deze voorwaarden is voldaan, is de uitzondering niet van toepassing. De uitzondering zal dus niet worden toegepast indien reproducties worden gemaakt om bij voorbeeld te worden verkocht, of indien het gereproduceerde werk zelf op een digitale drager staat.

Daaruit vloeit voort dat als men thuis op Internet surft, men wel een reproductie voor privé-gebruik maakt, maar van een digitaal werk: het gevolg daarvan is dus dat de uitzondering niet van toepassing is en dat voor surfen (en *a fortiori* downloaden) dus de toestemming nodig is van elke auteur van wie men op die manier werken (zelfs tijdelijk) reproduceert.

Men zou kunnen proberen de geoorlooftheid van surfen op Internet (dat wil zeggen "browsen" door en tijdelijk reproduceren van werken) te rechtvaardigen met de volgende argumenten: degene die een werk op Internet zet, weet alleen al vanwege de aard van Internet dat er zijn werk zal worden doorgekeken en dat het dus in die context tijdelijk zal worden gereproduceerd. Door zijn werk op Internet te zetten, geeft hij de gebruikers van Internet dus een "stilzwijgende licentie" om die voor Internet wezenlijke handeling te verrichten, en wel met name te browsen.

Kan deze impliciete licentie zo worden geïnterpreteerd dat zij verder gaat dan browsen, zodat ook andere handelingen inbegrepen zijn (zoals definitief downloaden)? Het zal aan de rechter zijn om te beoordelen wat de situatie is en wat er onder "normaal" gebruik van Internet kan worden geschaard (met andere woorden: voor welk gebruik heeft de auteursrechthebbende, rekening houdend met de omstandigheden, noodzakelijkerwijs stilzwijgend zijn toestemming verleend?).

Wat indien de auteursrechthebbende van het werk dat in het kader van *browsing* is gereproduceerd tevens de oorspronkelijke maker is (een natuurlijke persoon als auteur)? In dat geval bepaalt de AW immers dat elke overdracht (contract) die door de auteur is aangegaan, noodzakelijkerwijs schriftelijk moet zijn, waarmee een "stilzwijgende licentie" dus uitgesloten lijkt te zijn.

⁵⁴ Cf. in dit verband, M. Buydens, "Réflexions sur l'application de la théorie de l'apparence en droit d'auteur", noot onder Brussel, 15.2.1996, *A&M*, 1997, 405.

In dat geval kan men zich volgens ons in voorkomend geval toch op de theorie van de schijn beroepen, die impliceert dat degene die een schijnsituatie creëert die zo weinig met de werkelijke situatie overeenstemt dat te goeder trouw handelende derden worden misleid, de gevolgen van de werkelijke situatie moet dragen⁵⁴.

3.4.4. Reproductie ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek

(artikel 22, § 1, 4bis en 4ter, zoals ingevoerd bij de wet van 31 augustus 1998)

45. In de wet houdende omzetting in Belgisch recht van de Europese richtlijn van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken (cf. *supra*, nr. 1) is artikel 22, § 1, gewijzigd en wordt, in plaats van de uitzondering van reproductie "voor didactisch gebruik", een uitzondering van reproductie ingevoerd die impliceert dat de volgende voorwaarden tezamen vervuld moeten zijn:

- Bij reproductie van een artikel of een werk van beeldende kunst moet het gaan om een fragment of het geheel en bij reproductie van een ander werk dat is vastgelegd op een grafische of soortgelijke drager (voorbeeld: een deel van een boek op een papieren drager), of op een andere drager (voorbeeld: een foto op een digitale drager) moet het gaan om een kort fragment. Hiermee worden dus werken bedoeld die aanvankelijk op een elektronische of niet-elektronische drager zijn vastgelegd. Het toepassingsgebied van deze uitzondering is minder beperkt dan dat van de uitzondering van reproductie voor privé-gebruik⁵⁵.

- De reproductie moet zijn uitgevoerd ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek.

- Er mag worden gereproduceerd voorzover de nagestreefde doelstelling dat ingeeft en geen afbreuk wordt gedaan aan de normale exploitatie van het werk.

Het is raadzaam om te letten op de reikwijdte van elke uitzondering. Immers, de uitzondering van het nieuwe artikel 22, § 1, 4bis en 4ter, staat een wetenschappelijke bibliotheek bij voorbeeld toe om van een artikel of een

⁵⁵ Cf. memorie van toelichting van de wet van 31 augustus 1998, *op. cit.*, p. 50.

werk van beeldende kunst een fragment of het geheel te reproduceren of een reproductie te maken van een kort fragment van een ander werk dat is vastgelegd op een grafische of soortgelijke drager of een andere drager. Daar staat tegenover dat diezelfde bibliotheek geen fotokopieën op Internet ter beschikking mag stellen aan studenten onder het mom van illustratie bij het onderwijs, zelfs niet indien alleen die studenten toegang hebben tot dat net. De wet voorziet immers niet in een uitzondering ter illustratie van het onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek voor het recht op mededeling aan het publiek langs elektronische weg. Bovendien: zal de bibliotheek werken op tastbare dragers openbaar kunnen uitlenen.

3.4.5. Gratis mededeling in familiekring

46. Deze uitzondering vloeit in feite voort uit een toepassing van de voorwaarden voor het recht op openbare mededeling: de auteur kan zich niet verzetten tegen een mededeling van zijn werk in privé-kring, waarbij het “privé-karakter” van de mededeling door de wet beperkend is gedefinieerd als een mededeling in “familiekring”.

47. Deze uitzondering houdt met name in dat als men thuis zijn computer aanzet en (alleen of met familieleden) een weblocatie bezoekt, men daarvoor niet de toestemming van de auteur nodig heeft, aangezien een dergelijke online mededeling van werken niet openbaar is.

Het elektronisch verzenden van post en/of werken via Internet naar een familielid valt eveneens binnen het bereik van de uitzondering. We hebben echter gezien dat de toepassing van de uitzondering problematisch is wanneer overzending plaatsvindt tussen vrienden of kennissen die geen deel uitmaken van de “familiekring”.

Aangezien er minstens tijdelijk op de harde schijf van de computer wordt gereproduceerd, is in theorie echter de instemming van de auteur vereist, daar het aldus gereproduceerde werk aanvankelijk op een digitale drager was vastgelegd en de uitzondering van reproductie “voor privé-gebruik” in dat geval niet geldt.

3.4.6. Reproductie en mededeling aan het publiek van een op een openbare plaats tentoongesteld werk wanneer het doel van de reproductie of de mededeling niet het werk zelf is

48. Met deze uitzondering wordt bedoeld op het geval waarin het beschermde werk in het kader van een reproductie van een ander voorwerp “toevallig” wordt gereproduceerd: indien ik bij voorbeeld een foto van een beschermd beeldhouwwerk maak en dat beeldhouwwerk voor een beschermd gevel staat, zal die gevel onder druk van de omstandigheden worden gereproduceerd, maar dan als het ware als “decor”. Het voorwerp van de reproductie is niet de gevel, maar het beeldhouwwerk: in een dergelijk geval hoeft ik de auteur van de gevel in kwestie niet om toestemming te vragen.

Deze uitzondering is van nut voor foto's die in de open lucht worden genomen met een auteursrechtelijk beschermd werk op de achtergrond.

Daar staat nadrukkelijk tegenover dat het feit dat een werk op een openbare plaats staat niet betekent dat ik het zomaar mag reproduceren: indien het voorwerp van de reproductie het werk zelf is, dien ik toestemming te hebben van de auteur. Voor foto's van elementen van het erfgoed in “de open lucht” die auteursrechtelijk beschermd zijn, is dus de toestemming van de auteursrechthebbers vereist (cf. *infra*, nr. 168).

3.4.7. Bijzondere uitzonderingen op het auteursrecht op een databank

49. Cf. *infra*, nrs. 137, 138 en 139.

3.4.7bis. Andere uitzonderingen in de AW

50. In de AW staan nog andere uitzonderingen, die voor de maker van een weblocatie met een selectie van beelden en tekst (een databank) echter van minder groot belang zijn. We zullen ze hier dus kort vermelden⁵⁶

- de reproductie van geluidswerken en audiovisuele werken die in familiekring geschiedt en alleen daarvoor

⁵⁶ Cf. met name F. BRISON en B. MICHAUX, “De nieuwe Auteurswet”, *op. cit.* (38), p. 486; A. BERENBOOM, *Le nouveau droit d'auteur et les droits voisins*, *op. cit.* (10), p. 123.

bestemd is (artikel 22, § 1, 5°): voor reproducties (op videobanden, digitale dragers enz.) van audiovisuele werken die in familiekring worden gemaakt en alleen daarvoor bestemd zijn, is geen toestemming van de auteur vereist;

- de reproductie en de mededeling aan het publiek, met het oog op informatie, van korte fragmenten uit werken of van integrale werken van beeldende kunst in een verslag dat over actuele gebeurtenissen wordt uitgebracht (artikel 22, § 1, 1°);
- een karikatuur, een parodie of een pastiche, rekening houdend met de eerlijke gebruiken (artikel 22, § 1, 6°).

4 Recht hebben op de auteursrechten op een werk

4.1. Beginsel: de auteursrechthebbende is de natuurlijke persoon die het werk heeft gecreëerd

51. Volgens artikel 6, § 1, van de AW ontstaat het auteursrecht uit hoofde van de natuurlijke persoon die de maker is van het werk. Deze persoon is de "oorspronkelijke auteursrechthebbende".

52. Uit artikel 6, § 2, AW vloeit voort dat elke natuurlijke persoon of rechtspersoon⁵⁷ als (oorspronkelijke of afgeleide) auteursrechthebbende wordt aangemerkt wiens naam of een willekeurig teken waarmee hij te identificeren is als dusdanig op het werk wordt vermeld. Dit vermoeden kan worden omgekeerd als wordt bewezen dat de aldus vermelde persoon geen rechthebbende is.

Concreet houdt dat in dat, ten aanzien van derden, degene die het werk heeft ondertekend of het bedrijf waarvan de naam of het merk op het werk is vermeld, verondersteld wordt ten aanzien van derden de auteursrechthebbende te zijn.

⁵⁷ Betreffende de mogelijkheid voor rechtspersonen om zich te beroepen op het vermoeden van artikel 6, § 2, AW, cf. A. BERENBOOM, *Le nouveau droit d'auteur et les droits voisins*, op. cit. (10), p. 83, nr. 57; F. BRISON en B. MICHAUX, "De nieuwe Auteurswet (tweede deel)",

4.1.1. Een werk gecreëerd door verschillende auteurs

53. Indien het werk door verschillende personen samen is gemaakt, is er in principe sprake van een "in samenwerking tot stand gekomen werk" en behoort het auteursrecht toe aan alle makers van het werk. Wil er echter sprake zijn van een "in samenwerking tot stand gekomen werk", dan moeten de verschillende co-auteurs in onderling overleg en met een gemeenschappelijke "inspiratie" hebben gewerkt (zodat het werk meer is dan louter een verzameling van onderscheiden werken).

54. Wie is co-auteur van een in samenwerking tot stand gekomen werk? Wil een persoon kunnen beweren dat hij co-auteur van een werk is, dan moet hij werkelijk met een creatieve prestatie aan de vormgeving van het werk in kwestie hebben bijgedragen.

Een persoon kan zich dientengevolge niet op de hoedanigheid van co-auteur van het werk laten voorstaan indien:

- hij uitsluitend een *idee* heeft aangedragen, zelfs indien dat idee de wezenlijke gedachte van het werk is: als men een idee aandraagt, hoe "geniaal" ook, werkt men nog niet mee aan de "vormgeving" van het werk;
- hij heeft meegewerkt aan de vormgeving, maar daarvoor *geen* creatieve prestatie heeft bijgedragen: zo is een gewone technicus die de gegevens van codes voorziet geen co-auteur van een oorspronkelijke databank; evenzo is een technicus die een fotograaf helpt in principe geen co-auteur van diens foto;
- hij een werk heeft gecreëerd dat in een ander werk wordt geïntegreerd (bij voorbeeld een foto in een databank), maar er geen onderling overleg heeft plaatsgevonden om een gemeenschappelijk werk te creëren.

55. Juridisch stelsel van in samenwerking tot stand gekomen werken: het staat de co-auteurs vrij hoe zij hun betrekkingen (wie beheert de rechten, hoe zal

op. cit. (38), p. 521; A. en B. STROWEL, "La nouvelle législation belge sur le droit d'auteur", *J.T.*, 1995, p. 121 en 122.; Rb. Namen (staking), 14 mei 1996, *Ing. Cons.*, 1996, p. 241; ook inzake uitgave, Rb. Brussel (staking), 2 oktober 1995, *Ing. Cons.*, 1996, p. 21.

het werk worden geëxploiteerd enz.) in een contract definiëren.

Bij ontstentenis van een contract voorziet de AW in een aanvullend stelsel:

1) Indien het in samenwerking tot stand gekomen werk zogenoemd “onverdeeld” is (dat wil zeggen dat de bijdragen van de verschillende auteurs niet kunnen worden onderscheiden⁵⁸), bepaalt artikel 4 AW dat alle co-auteurs gelijke rechten op het gemeenschappelijke werk genieten en, volgens het unanimitetsbeginsel, samen moeten optreden om het werk te exploiteren. In geval van onenigheid ligt de beslissing bij de rechter. In uitzondering op het unanimitetsbeginsel mag elke co-auteur apart een rechtsvordering instellen wegens inbreuk op zijn auteursrecht en schadevergoeding eisen voor zijn aandeel.

2) Indien het in samenwerking tot stand gekomen werk zogenoemd “deelbaar” is (dat wil zeggen dat kan worden vastgesteld welke bijdrage elke co-auteur heeft geleverd), bepaalt artikel 5 AW dat elke co-auteur zijn bijdrage afzonderlijk mag exploiteren, maar zijn bijdrage niet mag gebruiken om mee te werken aan een ander in samenwerking tot stand te brengen werk. Bovendien mag de co-auteur met de afzonderlijke exploitatie van zijn bijdrage het gemeenschappelijke werk niet in het gedrang brengen.

4.1.2. In samenwerking tot stand gekomen werken, weblocaties en databanken

56. Een weblocatie is over het algemeen het resultaat van het werk van een team waarin een of meer ontwerpers, grafici, tekstschrijvers, informatici enz. samenwerken. Vaak zal de locatie die uit dat werk voortkomt op zich en afgezien van de inhoud een auteursrechtelijk beschermd werk zijn waar het de oorspronkelijke indeling van de verschillende elementen betreft (opmaak, pictogrammen, teksten, beelden enz.).

Er moet dus worden vastgesteld:

- wie de co-auteurs zijn van de weblocatie zelf; daarvoor moet worden vastgesteld wie rechtstreeks

⁵⁸ Zoals bijvoorbeeld een beeld dat is uitgewerkt door verscheidene personen en waarvoor men niet kan bepalen wie wat heeft gedaan.

⁵⁹ De overdracht kan, zeer schematisch, worden vergeleken met een

en creatief heeft meegewerkt aan de vormgeving van de locatie; de co-auteurs van de locatie zelf hebben auteursrechten op die auteursrechtelijk beschermde locatie;

- wie de auteurs zijn die weliswaar geen co-auteur zijn van de weblocatie zelf, maar niettemin auteursrechten hebben op elementen die in de locatie zijn verwerkt: zo kan de locatie een foto bevatten van een derde, die dan de rechten op die foto heeft, maar niet op de locatie zelf; Om het werk in kwestie te mogen integreren, moet de auteur zijn toestemming verlenen.

57. De inhoud van de weblocatie (de databank): indien de locatie een databank met beelden en tekst bevat, moet er vanuit het standpunt van het auteursrecht een onderscheid worden gemaakt tussen:

- de auteurs van de databank zelf, dat wil zeggen degenen die de selectie en/of de presentatie van de databank (zoeksysteem, thesaurus enz.) hebben geconcipieerd en die auteursrechten hebben op de weblocatie;
- degenen die auteursrechten hebben op in de databank geïntegreerde elementen (foto's, gefotografeerde beschermde voorwerpen, teksten enz.). De auteurs van die elementen hebben auteursrechten op hun bijdrage, maar niet op de databank zelf.

Het stelsel voor de databanken zelf wordt hieronder (nrs. 126 e.v.) meer in detail bestudeerd.

4.2. Overdracht van het auteursrecht : afgeleide auteursrechthebbenden

4.2.1. Beginselen

58. De oorspronkelijke auteursrechthebbende mag zijn (vermogens)rechten⁵⁹ bij contract overdragen of een licentie⁶⁰ verlenen aan een derde, die dan afgeleide auteursrechthebbende wordt. De AW duidt zowel overdrachten als licenties aan met het woord “overdracht”.

“verkoop” van de (vermogens-)rechten van de auteur.

⁶⁰ De licentie kan, zeer schematisch, worden vergeleken met een “verhuur” van de (vermogens-)rechten van de auteur.

Na overlijden van de auteur gaan de vermogensrechten en de morele rechten over op zijn erfgenamen of legatarissen en/of de persoon aan wie hij ze heeft toegekend (artikel 7 AW). De erfgenaam of de persoon die de auteursrechten bij de dood van de auteur krijgt toegekend, is eveneens bevoegd om overdrachts- of licentiecontracten te sluiten.

4.2.2. Daar morele rechten onoverdraagbaar zijn, mogen alleen vermogensrechten worden overgedragen

59. Rekening houdend met de persoonlijke aard van de morele rechten, bepaalt de AW dat deze rechten onoverdraagbaar zijn (artikel 1, § 2, eerste lid, AW). Uit de wettekst vloeit echter voort dat het mogelijk is gedeeltelijk afstand te doen van de uitoefening van die morele rechten, met uitzondering van het recht op eerbied waar de auteur nooit afstand van kan doen.

Gedeeltelijke afstand houdt in dat de auteur kan aanvaarden dat in een welbepaald contract over de exploitatie van een specifiek werk bepalingen worden opgenomen omtrent de modaliteiten voor en zelfs de afstand van de uitoefening van zijn morele rechten (recht op vaderschap, op bekendmaking en op de integriteit van het werk)⁶¹.

4.2.3. Een “keten van rechten”

60. Het komt vaak voor dat de auteur zijn rechten overdraagt aan een rechtspersoon (een beeldbank bij voorbeeld), die de rechten dan weer overdraagt aan een andere rechtspersoon (een bedrijf bij voorbeeld), die op zijn beurt de rechten overdraagt aan een derde persoon (de beheerder van een databank bij voorbeeld) enz. Het gevolg is een opeenvolging van overdrachten en/of licenties.

In zulke gevallen moet worden gelet op het algemene beginsel dat stelt dat men niet meer rechten kan overdragen dan men zelf heeft, met andere woorden: indien de eerste cedent of een cedent verderop in de keten maar een deel van de auteursrechten

overdraagt, kan de laatste cedent (of “verwerver”) nooit meer rechten hebben dan de eerste heeft overgedragen. De meest beperkende overdracht (of licentie) bepaalt dus welke rechten geldig zijn verworven.

Ook geldt dat, indien op een bepaald punt in de keten van overdrachten of licenties een onvolkomenheid in het contract sluipt, alle voorgaande transacties invloed daarvan ondervinden.

4.2.4. Reglementering van met de auteur gesloten contracten

a) *Beginselen*

61. De AW bevat een dwingende reglementering voor overdrachtscontracten gesloten met de (oorspronkelijk rechthebbende) auteur voorzover deze geacht wordt de “zwakke partij” bij het overdrachtscontract te zijn. Deze reglementering is echter uitsluitend van toepassing op contracten die zijn gesloten na de inwerkingtreding van de AW⁶².

Indien de overdracht door een afgeleide rechthebbende wordt toegekend, is het beginsel van contractuele vrijheid van toepassing.

b) *Algemene regels van toepassing op alle met de auteur gesloten contracten waarin auteursrechten worden overgedragen of in licentie worden gegeven*

62. De AW voorziet in een aantal dwingende regels die gelden bij het sluiten van een contract met de oorspronkelijke auteur.

1° Vereiste van schriftelijk bewijs (artikel 3, § 1, tweede lid): Ten aanzien van de auteur worden alle contracten schriftelijk bewezen. Dat houdt in dat degene die beweert auteursrechten te hebben verworven noodzakelijkerwijs schriftelijk bewijs daarvan moet kunnen leveren. De auteur zelf staan daarentegen alle middelen ter beschikking om te bewijzen dat hij zijn rechten heeft overgedragen. Hetzelfde geldt voor de verhoudingen tussen cessi-

⁶¹ F. GOTZEN, “Le droit moral dans la nouvelle loi belge relative aux droits d’auteur et aux droits voisins”, *Ing. Cons.*, 1995, pp. 135-146.

⁶² Verslag van de Commissie voor de Justitie van de Kamer door de

Heer De Cleck, *Gedr. St.*, B.Z. 1991-1992, nr. 473/33, p. 330. Zie met name Brussel, 15 februari 1996, *Ing. Cons.*, 1996, p. 33 (zaak “Les carnets d’émeraude”).

onarissen (afgeleide rechthebbenden), waar schriftelijk bewijs in principe niet is vereist⁶³.

2° Beperkende interpretatie ten voordele van de auteur⁶⁴: Indien het met de auteur gesloten contract een of meer bepalingen bevat waarvan de zin niet duidelijk is, worden die in beperkende zin ten voordele van de auteur uitgelegd. Anders gezegd: indien men niet zeker weet of de auteur de bedoeling heeft gehad om een bepaald gebruik van zijn werk toe te staan, dient men ervan uit te gaan dat het antwoord op die vraag negatief is.

3° De overdracht van een voorwerp dat een werk omvat, leidt niet tot het recht het werk te exploiteren: Omdat iemand het stoffelijke voorwerp heeft gekocht dat het werk uitmaakt (een schilderij, een beeldhouwwerk, een gebouw, de negatieven van een foto), beschikt de koper *ipso facto* nog niet over de auteursrechten op dat werk: er is een contract voor de overdracht (of de licentie) van de auteursrechten nodig voordat men kan beweren dat men het op die drager gematerialiseerde werk mag reproduceren en meedelen.

c) Aanvullende regels van toepassing op contracten voor de overdracht van auteursrechten op een werk dat niet is gemaakt ter uitvoering van een tewerkstellingscontract of een statuut of een bestelorder van de reclamesector of de niet-culturele sector zoals bedoeld in de AW

63. Naast de hierboven beschreven reglementering voorziet de AW nog in de volgende regels:

1° Het contract moet verplichte vermeldingen bevatten

64. Behalve indien het gaat om een werk dat wordt gecreëerd in het kader van een contract onder een "versoepeld" stelsel (cf. *infra*, nrs. 69 e.v. en 71 e.v.), moet elk door de auteur gesloten contract betreffende auteursrechten (overdracht of licentie) noodzakelijkerwijs de volgende verplichte vermeldingen bevatten:

(a) "Exploitatiewijzen" toegestaan door de auteur

Het begrip "exploitatiewijze" is in de wet niet gedefinieerd en in de parlementaire voorbereiding is alleen gepreciseerd dat dit begrip niet in al te beperkende zin verstaan dient te worden⁶⁵. Het lijkt erop dat men ervan uit mag gaan dat die "exploitatiewijzen" in feite duiden op de soorten gebruik van het werk die door de auteur zijn toegestaan.

In het contract moet dus nauwkeurig gedefinieerd worden op welke verschillende manieren de houder van de afgeleide rechten het werk mag gebruiken. Indien het contract bij voorbeeld betrekking heeft op een foto die in een online databank wordt opgenomen, dient te worden bepaald dat de foto gereproduceerd mag worden op een digitale drager in de databank, op een papieren drager, en eventueel op een 3D-drager, een drager voor reclamedoelinden, in boeken enz., online mag worden meegedeeld enz.; cf. *infra*, nrs. 213 en volgende.

(b) Vergoeding van de auteur

In het met de auteur gesloten contract moet uitdrukkelijk worden bedongen welke vergoeding de auteur krijgt, met dien verstande dat de beslissing daarover bij partijen ligt en dat die vergoeding dus gelijk kan zijn aan nul (maar wel uitdrukkelijk gepreciseerd moet zijn). Voor elke exploitatiewijze moet een vergoeding worden bedongen.

(c) Geografische reikwijdte van de overdracht

In het contract moet het geografische gebied zijn aangegeven waarin de afgeleide rechthebbende het werk volgens de in het contract bepaalde exploitatiewijzen mag exploiteren. De geografische reikwijdte kan een streek, een of meer landen of zelfs de hele wereld omvatten.

(d) Duur van de overdracht

In het contract moet worden aangegeven gedurende welke termijn de afgeleide rechthebbende het werk volgens de bedongen exploitatiewijzen mag exploiteren. In principe kan worden gepreciseerd dat het werk "gedurende de hele auteursrechtelijke bescher-

⁶³ A. en B. STROWEL, "La nouvelle législation belge sur le droit d'auteur", *op. cit.* (56), p. 127.

⁶⁴ Voor een toepassingsgeval betreffende Internet, cf. Rb. Brussel

(staking), 16 oktober 1996, AGIPB en anderen tegen CVBA Central Station, *A&M*, 4/1996, p. 426.

⁶⁵ *Gedr. St.*, Kamer, 1991-1992, nr. 473/33, p. 94.

mingstermijn” wordt overgedragen of in licentie wordt gegeven.

65. Indien een of meer van die verplichte vermeldingen niet in het contract staan, wordt het contract bij wijze van sanctie relatief nietig verklaard (dat wil zeggen dat alleen de auteur die nietigheid kan opheffen).

2° De overdracht van rechten betreffende nog onbekende exploitatievormen is nietig

66. Wanneer er een nieuwe technologie ten tonele verschijnt nadat de auteur het overdrachts- of licentiecontract heeft ondertekend, mag de afgeleide rechthebbende het werk dan exploiteren met behulp van die nieuwe technologie, of moet hij toestemming krijgen van de auteur om het werk met toepassing van de nieuwe technologie te mogen exploiteren?

Het antwoord op deze vraag hangt af van het tijdstip waarop het contract is gesloten:

- Indien het contract reeds gesloten was *voordat* de AW in werking trad, blijft de regeling gelden zoals vastgelegd in de wet van 22 maart 1886, die een contractueel bepaalde overdracht van nog onbekende exploitatievormen niet verbiedt. Indien het contract daarin voorziet, mag de houder van de afgeleide rechten de nieuwe technologie dus gebruiken zonder opnieuw met de auteur te hoeven onderhandelen.

- Indien het contract is gesloten *na de inwerkingtreding* van de AW, is het in principe verboden nog onbekende exploitatievormen over te dragen (artikel 3, § 1, AW). Onder “exploitatievormen” dienen nieuwe exploitatiemogelijkheden te worden verstaan⁶⁶.

3° Beperkte overdracht van toekomstige werken

67. Kan men zijn rechten op toekomstige werken overdragen? Ook hier is het in principe raadzaam een onderscheid te maken naargelang het contract vóór of na de inwerkingtreding van de AW is gesloten:

- Het contract is gesloten *voordat* de AW in werking trad: in dat geval, blijft de regeling van kracht zoals vastgelegd

in de voorgaande wet, die de overdracht van toekomstige werken niet verbiedt. Die overdracht is dus mogelijk mits met zekerheid is vastgesteld dat de partijen wel degelijk die intentie hadden.

- Het contract is gesloten *nadat* de AW in werking trad: in dat geval moet rekening worden gehouden met artikel 3, § 2, dat bepaalt dat “de overdracht van de vermogensrechten betreffende toekomstige werken [slechts geldt] voor een beperkte tijd en voor zover het genre van de werken waarop de overdracht betrekking heeft, bepaald is”.

4° Verplichting van de cessionaris om het werk te exploiteren

68. Artikel 3, § 1, vijfde lid, AW bepaalt: “De verkrijger van het recht moet het werk overeenkomstig de eerlijke beroepsgebruiken exploiteren”. Volgens de parlementaire voorbereiding verwijst het hier gezegde begrip “eerlijke beroepsgebruiken” naar het welbekende begrip “eerlijke gebruiken” zoals dat in het kader van de wet op de handelspraktijken wordt verstaan⁶⁷. Het antwoord op de vraag wat die verplichting om “overeenkomstig de eerlijke beroepsgebruiken [te] exploiteren” dan betekent, zal dus afhangen van de betrokken sector en de gebruiken die in die sector als legitiem kunnen worden beschouwd⁶⁸.

d) Regels van toepassing op werken gecreëerd ter uitvoering van een arbeidsovereenkomst of een statuut

69. Het komt regelmatig voor dat werken worden gecreëerd door werknemers (of ambtenaren) die zijn aangenomen om creatieve activiteiten uit te oefenen: dat geldt bij voorbeeld voor een werknemer die, alleen of met andere werknemers, voor zijn werkgever de layout van een weblocatie, een databank, een tekst ter presentatie van de databank of de gebruiksaanwijzing daarvoor maakt. Deze creatieve werknemer (of ambtenaar) geniet auteursrechten op zijn creatie. De werkgever zal pas rechthebbende worden indien de auteur-en-werknemer die rechten aan hem overdraagt.

⁶⁶ *Gedr. St.*, Kamer, 1993-1994, nr. 473/33, p. 132.

⁶⁷ *Gedr. St.*, Kamer, 1993-1994, nr. 473/33, pp. 84 en 90.

⁶⁸ A. BERENBOOM, *Le nouveau droit d'auteur et les droits voisins*, op.

cit. (10), p. 167; VAN HEES, “De nieuwe wettelijke regeling inzake auteurscontracten”, *R.D.C.*, 1995, p. 743; A. en B. STROWEL, “La nouvelle législation belge sur le droit d'auteur”, *op. cit.* (56), p. 128.

70. Het in de AW bepaalde stelsel voor de overdracht van de auteursrechten op werken die door een werknemer (of een ambtenaar) zijn gemaakt in het kader van zijn arbeidsovereenkomst (of zijn statuut) en die binnen de arbeidsovereenkomst of het statuut vallen, is soepeler dan het algemene stelsel (cf. *supra*, nrs. 61 e.v.).

Het toepasselijke stelsel is als volgt:

a) Toepasselijke algemene regels:

- De auteursrechten moeten uitdrukkelijk zijn overgedragen. De overdracht kan in de overeenkomst (of het statuut) staan of het voorwerp zijn van een afzonderlijk contract.
- Indien de clausule dubbelzinnig is, moet ze beperkend worden uitgelegd ten voordele van de auteur.

b) Niet-toepasselijke regels:

- De overgedragen exploitatiewijzen, de geografische reikwijdte, de duur van de overdracht en de vergoeding ervoor hoeven niet in het contract te worden gepreciseerd (maar let op de toepassing van het beginsel van beperkende interpretatie in geval van dubbelzinnigheid).
- De werkgever is niet verplicht het werk te exploiteren.
- Rechten betreffende exploitatievormen die ten tijde van de ondertekening van het contract nog onbekend waren, kunnen worden overgedragen (maar daarin moet dan uitdrukkelijk zijn voorzien en de werknemer moet een contractueel bepaald aandeel krijgen in de door die exploitatie geboekte winst).
- De overdracht van rechten betreffende toekomstige werken is onbeperkt mogelijk (maar ook daarin moet voorzien zijn).

e) Regels van toepassing op werken gecreëerd ter uitvoering van een bestelorder wanneer degene die de bestelling plaatst actief is in de reclamesector of de niet-culturele sector

71. Het komt regelmatig voor dat een bedrijf (of een instelling) bij een zelfstandige maker een specifiek werk bestelt. Deze zelfstandige maker zal auteursrechten op zijn creatie hebben, en degene die

de bestelling heeft geplaatst zal die rechten pas verwerven indien ze door de auteur aan hem worden overgedragen.

In feite dient degene die de bestelling plaatst erop te letten dat:

- hij het stoffelijke voorwerp dat het werk omvat als eigendom verwerft (dat wil met name zeggen dat hij zeker moet weten dat de prijs die hij heeft betaald ook de aanschaf van bij voorbeeld de negatieven van een foto dekt);
- hij de auteursrechten op het werk in kwestie verwerft.

De AW voorziet in een stelsel dat soepeler is dan het algemene, wanneer aan twee voorwaarden tegelijk is voldaan, namelijk: (1) degene die de bestelling plaatst, is actief in de niet-culturele sector of de reclamesector en (2) het bestelde werk is bestemd voor die activiteit⁶⁹.

Het begrip “niet-culturele sector” is in de wet, noch in de parlementaire voorbereiding gedefinieerd en dient dus door de rechtspraak verhelderd te worden.

Het lijkt erop dat de vraag of er al dan niet sprake is een winsttoegmerk niet relevant is voor de definiëring van het al dan niet “culturele” karakter van een sector. In de parlementaire voorbereiding⁷⁰ wordt aangegeven dat een uitgeverij deel uitmaakt van de “culturele sector” wanneer zij “culturele” boeken uitgeeft, maar niet tot die sector behoort wanneer zij gebruiksaanwijzingen publiceert. Onder voorbehoud van de interpretatie door de rechtspraak, kan men daar volgens ons uit afleiden dat de “culturele” sector de producent is van “culturele goederen” in de traditionele zin des woords, zoals niet-technische boeken, platen en allerhande schijven, kunstproducties, enz.

72. Het stelsel dat van toepassing is op bestelorders komt in wezen op het volgende neer:

a) Algemene regels van toepassing op bestelorders

- Het moet gaan om een schriftelijke bestelling.
- Indien de bestelorder dubbelzinnig is, dient hij beperkend te worden geïnterpreteerd ten voordele van de auteur.

⁶⁹ De auteur die op bestelling werkt, maar in de culturele sector, geen dus een grotere bescherming dan de auteur die voor de niet-cul-

turele sector werkt.

⁷⁰ *Gedr. St.*, Kamer, B.Z. 1991-1992, nr. 473/33, p. 142.

b) Niet-toepasselijke algemene regels

- De verplichte vermeldingen hoeven niet in het contract te staan (cf. *supra*, nrs. 64 e.v.). Rekening houdend met het beginsel van beperkende interpretatie in geval van dubbelzinnigheid, is het voor de cessionaris echter wel zo verstandig om een nauwkeurig contract te hebben.
- De cessionaris is niet verplicht het werk te exploiteren.
- De overdracht van rechten betreffende nog onbekende exploitatievormen en van toekomstige werken is niet nietig, maar dat moet dan wel uitdrukkelijk in het contract bepaald zijn en er moet worden voorzien in een auteursaandeel in de door die exploitatie geboekte winst.

73. Wat als een instelling zoals een museum of een universiteit een bestelling plaatst bij een zelfstandige (een fotograaf bij voorbeeld) om een werk te maken?

Zoals hierboven reeds is aangegeven, is het rechtstelsel dat van toepassing is (strikt of “versoepeld” stelsel) afhankelijk van het antwoord op de vraag of degene die de bestelling plaatst actief is in de “niet-culturele sector”. In het geval van een instelling als een universiteit of een museum, die een databank over het Belgisch erfgoed aanmaakt, lijkt het erop dat men ervan uit mag gaan dat die activiteit⁷¹ in de culturele sector thuishoort en dat het “versoepelde” stelsel dus niet van toepassing is. Dat houdt dus in dat elke bestelorder voor een werk dat voor de databank wordt gebruikt en die is geplaatst bij een *natuurlijke persoon als auteur* moet beantwoorden aan de strikte voorwaarden (cf. *infra*, nrs. 61 e.v.) opgelegd door de AW (en dus met name de verplichte vermeldingen moet bevatten). Indien het contract is gesloten met een afgeleide rechthebbende, is het strikte wetsstelsel niet van toepassing.

Overigens mag de instelling of het museum niet vergeten om ook de stoffelijke drager van het werk te verwerven (de negatieven van een foto, de dragers van de tekst enz.).

f) Regels van toepassing op bepaalde specifieke contracten

74. De AW bevat bijzondere bepalingen betreffende uitgavecontracten. In de wet ontbreekt een definitie van het uitgavecontract, maar het lijkt algemeen erkend dat het gekenmerkt wordt door het feit dat de auteur een “uitgever” het recht toevertrouwt om zijn werk in een bepaald aantal exemplaren te reproduceren. Daarmee wordt dus gedoeld op uitgavecontracten voor boeken, CD-ROMs, CD-Is enz.

In deze gids over online databanken (waarvan geen enkel “exemplaar” wordt geproduceerd) zullen deze bepalingen echter niet aan de orde komen.

75. De AW bevat eveneens bijzondere bepalingen betreffende “opvoeringscontracten”, die een producent van voorstellingen ertoe in staat stellen een openbare opvoering van een werk te organiseren. Ook deze bepalingen worden hier niet uitgewerkt.

4.3. De beheersvennootschappen⁷²

76. Uit de voorgaande overwegingen vloeit voort dat, wil men een werk exploiteren, men toestemming moet hebben van de auteur en een contract met hem moet sluiten. Indien een auteur het beheer van zijn rechten niet alleen wil voeren, kan hij dat beheer toevertrouwen aan een vennootschap voor het beheer van auteursrechten. Omgekeerd kan een gebruiker zijn situatie vereenvoudigd zien doordat hij slechts één gesprekspartner tegenover zich heeft (een beheersvennootschap die de rechten van verschillende auteurs beheert), wat een voordeel kan zijn indien hij een groot aantal werken wil exploiteren.

Zo zal de situatie van iemand die een online databank wil opzetten met duizenden foto's erin gemakkelijker worden indien hij zich tot één vennootschap voor het beheer van de auteursrechten op de foto's kan wenden (SOFAM bij voorbeeld), die hem gecentraliseerd verklaringen van toestemming kan leveren, gecentraliseerd de verschuldigde vergoeding daarvoor int en onder de auteurs verdeelt, de controle op het gebruik van de werken verzorgt, enz.

⁷¹ Zelfs als het om een activiteit met winstbejag gaat: cf. *supra*, nr. 71

⁷² Een lijst van de voornaamste beheersvennootschappen is weergegeven in de bijlage bij deze gids.

Opgemerkt dient te worden dat het de rechthebbenden vrij staat al dan niet tot die beheersvennootschappen toe te treden. Ingeval een auteur niet is toegetreden, verloopt het beheer van de auteursrechten via afzonderlijke overeenkomsten gesloten door de auteur zelf, met uitzondering van de rechten waarvan de wet bepaalt dat ze uitsluitend kunnen worden geïnd via de collectieve beheersvennootschap die bevoegd is voor het repertoire in kwestie (bij voorbeeld SABAM voor muziekrepertoires, of een andere voor die sector bevoegde beheersvennootschap), zoals het recht op mededeling via de kabel, het uitleenrecht of het reproductierecht voor privé-kopieën.

77. De AW (artikelen 65 tot 78) regelt de werking van en de controle over de beheersvennootschappen. Er bestaan diverse beheersvennootschappen in België, waaronder met name SABAM (de Belgische burgerlijke coöperatieve vennootschap van auteurs, componisten en uitgevers), SOFAM (de Belgische burgerlijke coöperatieve vennootschap die de rechten van fotografen beheert), SACD, SCAM enz⁷³.

78. Betrekkingen tussen de rechthebbenden en hun beheersvennootschap : een auteur die zich aansluit bij een beheersvennootschap vertrouwt die vennootschap het beheer van zijn auteursrechten toe overeenkomstig het toetredingscontract dat door de desbetreffende beheersvennootschap wordt aangeboden: het zal daarbij gaan om een overdracht, een beheermandaat of een deelname in de vennootschap.

Wanneer een auteur bij voorbeeld lid wenst te worden van SABAM, dat wil zeggen volgens het onderscheid dat in de statuten van SABAM wordt gemaakt tussen een "vennoot" of meewerkend lid (tegenover "aangeslotenen" die geen lid zijn), dan "staat de rechthebbende zijn rechten op de werken gecreëerd zowel op het ogenblik van de ondertekening van huidige overeenkomst als tijdens de volledige duur ervan, af aan Sabam die deze afstand uitdrukkelijk aanvaardt. [...] De rechthebbende erkent dat het voorwerp van de fiduciaire afstand bestaat uit de rechten op alle hierna volgende categorieën van werken alsook op alle hierna voorziene exploitatiewijzen" (cf. artikel 2 van de overeenkomst van aansluiting en fiduciaire afstand van SABAM).

Het door SABAM aangeboden contract bepaalt dat SABAM van haar kant "alles in het werk [zal] stellen om de perceptie en de juiste repartitie van zijn rechten [d.i. de aangesloten auteur] te waarborgen" rekening houdend met de modaliteiten van de overeenkomst en de statuten en het reglement.

Bij een eventuele contractuele verhouding met een derde, zal de auteur die het beheer van zijn rechten aan de beheersvennootschap heeft overgedragen zijn medecontractant er dientengevolge op moeten wijzen dat hij tot een beheersvennootschap is toegetreden en moeten aangeven voor welke werken en exploitatiewijzen hij zijn rechten aan de beheersvennootschap heeft overgedragen, zodat de medecontractant zijn zaken in verband met de betrokken werken en rechten rechtstreeks met de beheersvennootschap in kwestie kan regelen. Vervolgens zal de beheersvennootschap de auteur het als tegenprestatie gestorte bedrag doen toekomen.

79. Betrekkingen tussen een collectieve beheersvennootschap en de gebruiker : een gebruiker die werken wenst te gebruiken waarvan de auteur of de rechthebbende tot een beheersvennootschap is toegetreden, dient zich dus tot die vennootschap te wenden. Hij sluit voor het werk in kwestie een licentiecontract met die vennootschap en de beheersvennootschap zal de vergoedingen innen en de aldus ontvangen rechten over de auteurs verdelen.

Over de problematiek van online exploitatie van beschermde werken hebben bepaalde beheersvennootschappen (zoals SOFAM, SACD-SCAM en, sinds kort lijkt het, ook SABAM) reeds nagedacht en tegenwoordig bieden zij algemene tarieven aan voor het recht op reproductie en gebruik van werken uit hun repertoire, alsmede modelcontracten voor de concessie van rechten tussen de auteur/rechthebbende en de producent van de weblocatie.

Zo dient een museum, wanneer het een foto in een databank op Internet wenst te reproduceren waarvan de auteur zijn rechten aan SOFAM heeft overgedragen, niet alleen het nodige recht op reproductie en mededeling te verkrijgen, maar zich tevens te houden aan een zeker aantal dwingende regels verbonden aan een dergelijke exploitatie zoals bepaald

⁷³ Een lijst van de voornaamste beheersvennootschappen is weergegeven in de bijlage bij deze gids.

in de algemene voorwaarden van SOFAM: “[1] de auteur of zijn gemachtigde een bewijsexemplaar van de gebruikte beelden bezorgen evenals het volledige Internet-adres; [2] alle bezoekers van zijn site ervan verwittigen dat de beelden beschermd zijn door het auteursrecht en dat zij niet mogen worden gebruikt zonder de toestemming van de auteur of van zijn gemachtigde; [3] de omvang van het elektronische bestand van gedecomprimeerde beelden maakt een reproductie van goede kwaliteit onmogelijk. Hij mag nooit groter zijn dan 72 Kbytes of 73.728 bytes [...]”.

De tarieven voor de reproductie- en exploitatierechten die SOFAM aanbiedt, worden berekend volgens het formaat van het document op het scherm en van de gebruiksduur van het document in de online databank. Deze tarieven kunnen nog worden aangepast, bij voorbeeld naargelang er van het werk gebruik wordt gemaakt op de *home page*, op andere pagina's, via een *hypertext*-koppeling naar andere locaties, enz.

80. In principe oefent elke beheersvennootschap op haar eigen nationale grondgebied controle uit op de diverse soorten van gebruik van de werken die bij haar repertoire horen.

81. Voor werken die in het buitenland worden gebruikt, worden de rechten van de auteurs-en-leden van de nationale beheersvennootschap beschermd met behulp van wederzijdse contracten gesloten tussen alle auteursmaatschappijen (zustermaatschappijen), op grond waarvan de maatschappijen in het land waar het werk wordt gebruikt de rechten innen en die doorstorten naar de betrokken nationale auteursmaatschappij.

82. Het maken van een multimedialwerk (zoals een weblocatie) impliceert over het algemeen dat verscheidene werken, gemaakt door verschillende auteurs, worden gereproduceerd. Voor de maker van een weblocatie wordt het derhalve moeilijk om erachter te komen wie de auteursrechthebbenden zijn van wie de nodige toestemming moet worden verkregen om hun werken te mogen exploiteren. Vanuit deze optiek hebben verschillende Franse beheersvennootschappen het initiatief genomen tot oprichting van SESAM, een vennootschap die het

mandaat heeft gekregen om namens vijf lidvennootschappen (ADAGP, SACD, SACEM, SCAM, SDMR⁷⁴) de rechten te beheren van auteurs van beschermde werken die in multimedialprogramma's zijn gereproduceerd.

Deze vennootschap is nog maar net aan haar proefstuk toe en werkt in de vorm van “een enkel loket”. Dankzij dit “ene loket” zou de taak van gebruikers die op zoek zijn naar toestemmingsverklaringen voor de exploitatie van diverse in hun weblocatie op te nemen werken in principe makkelijker moeten verlopen. De taak van het loket is immers het beheer van alle toestemmingsverklaringen betreffende de onderscheiden werken te centraliseren, zodat de gebruiker zich dus nog maar tot één gesprekspartner hoeft te wenden.

5 Sancties in geval van inbreuken op de auteursrechten

Een inbreuk op de exclusieve rechten (vermogensrechten en/of morele rechten) van de auteur kan aanleiding geven tot strafvorderingen en/of burgerlijke rechtsvorderingen ingesteld door de auteursrechthebbende.

5.1. Strafrechtelijke sancties

5.1.1. Met strafrechtelijke sancties bestrafte handelingen

83. In de wet op de auteursrechten worden drie handelingen genoemd die met strafrechtelijke sancties worden bestraft (artikel 80 AW):

- Het **misdrif van namaking**, dat gedefinieerd wordt als “kwaadwillig of bedrieglijk inbreuk [plegen] op het auteursrecht”. Van een “inbreuk” op die rechten is natuurlijk sprake wanneer de rechten niet in acht worden genomen zoals geregeld door de wet. De inbreuk is “kwaadwillig” wanneer zij is gepleegd met de bedoeling te schaden. De inbreuk is “bedrieglijk” wanneer zij wetens wordt gepleegd, dat wil zeggen dat de namaker weet dat het werk

⁷⁴ ADAGP: “Société des auteurs dans les arts graphiques et plastiques”; SACD: “Société d’auteurs, compositeurs dramatiques”; SACEM: “Société civile des auteurs, compositeurs et éditeurs de musi-

que”; SCAM: “Société civile des auteurs multimédias”; SDMR: “Société pour l’administration du droit de reproduction mécanique des auteurs compositeurs et éditeurs”.

door het auteursrecht is beschermd en hij niettemin inbreuk pleegt op dat recht om er profijt uit te trekken. Dat is het geval bij elke namaking voor commerciële doeleinden.

- Het misdrijf van commerciële aanwending van nagemaakte voorwerpen valt onder het misdrijf van namaking en degene die voorwerpen, wetende dat zij nagemaakt zijn, verkoopt, te koop stelt, verhuurt, in voorraad heeft voor verkoop of verhuur of in België invoert voor commerciële doeleinden wordt met dezelfde straffen bestraft.

- Het misdrijf van vervalsing van de ondertekening: de wet straft degene die op een "kwaadwillige" of "bedrieglijke" manier de naam of een distinctief kenmerk van de auteur zonder diens toestemming op een werk plaatst.

84. Deze misdrijven vallen onder de bevoegdheid van de correctionele rechtbank. Het Openbaar Ministerie kan de vervolging ambtshalve of op basis van een ingediende klacht instellen. De straffen bestaan uit geldboeten, gevangenisstraffen (in geval van herhaling), verbeurdverklaring van de nagemaakte voorwerpen en de hulpmiddelen voor de vervaardiging ervan (zo kan de apparatuur waarmee een weblocatie met nagemaakte voorwerpen online wordt gebracht verbeurd worden verklaard), of inbeslagname van de ontvangsten die dankzij een ongeoorloofde opvoering van het werk zijn gegeneerd, alsmede bekendmaking van het vonnis.

In geval van herhaling kan de rechtbank in principe eveneens de sluiting bevelen van de inrichting van de namaker.

5.1.2. Aansprakelijkheid van rechtspersonen

85. In principe kan alleen een natuurlijke persoon strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld. Artikel 84 van de AW voert echter de burgerlijke aansprakelijkheid van rechtspersonen of van leden van verenigingen zonder rechtspersoonlijkheid in wanneer de namaker een vennoot, zaakvoerder, aangestelde of lasthebber daarvan is. Rechtspersonen kunnen dientengevolge eveneens worden veroordeeld tot het betalen van boeten, kosten, verbeurdverklarin-

⁷⁵ Cf. C. HENNEAU en J. VERHAEGEN, *Droit pénal général*, Brusel, Bruylant, 1995, p. 74.

⁷⁶ Dit is bijvoorbeeld het geval met bepaalde pedofiëlmisdrijven.

⁷⁷ Krachtens de zogeheten theorie van de "alomtegenwoordigheid":

gen, teruggaven en geldstraffen van welke aard ook, die worden uitgesproken door de rechter.

5.1.3. Toepassing van de strafrechtelijke sancties bepaald in de AW op namaking op Internet

86. Het is zeker mogelijk om de door de AW bestrafte misdrijven te plegen op Internet: zo kan men op Internet heel goed "kwaadwillig" en "bedrieglijk", zonder toestemming van de auteur, een werk reproduceren dat duidelijk door het auteursrecht is beschermd (bij voorbeeld een digitale versie van een foto online brengen) en dat werk op Internet aanbieden in het kader van een commerciële activiteit (bij voorbeeld om een online beeldbank te exploiteren die tegen betaling wordt aangeboden).

87. Het is echter nog de vraag of het Belgisch strafrecht van toepassing is en of de Belgische rechter bevoegd is wanneer de *content provider* (degene die de inhoud van de locatie bepaalt), de *service provider* (degene die, door de locatie te herbergen, de *content provider* de technische mogelijkheden biedt om op het net aanwezig te zijn) en/of de *access provider* (degene die de gebruikers de mogelijkheid biedt toegang te krijgen tot het net) in het buitenland gevestigd zijn.

In deze materie is de regel dat het Belgisch strafrecht van toepassing is indien het misdrijf op Belgisch grondgebied is gepleegd⁷⁵. Uit artikel 3 van het Belgische Strafwetboek vloeit voort dat het Belgisch strafrecht van toepassing is op alle misdrijven gepleegd op Belgisch grondgebied en dat misdrijven gepleegd buiten Belgisch grondgebied uitsluitend in de bij de wet bepaalde gevallen door het Belgisch strafrecht worden gestraft⁷⁶ (artikel 4 van het Strafwetboek).

Wat dan wanneer de verschillende elementen van een misdrijf (bestanddelen van het misdrijf of verzwarende elementen) zich gedeeltelijk in België en gedeeltelijk in het buitenland voltrekken? Erkend wordt dat het misdrijf in België kan worden vervolgd zodra één van de bestanddelen of de verzwarende elementen van het misdrijf in België is verwezenlijkt⁷⁷.

cf. C. HENNEAU en J. VERHAEGEN, op. cit. (74), p. 75; VAN DEN WIJNGAERT, "De toepassing van de strafwet in de ruimte. Enkele beschouwingen", in *Liber Amicorum F. Dumon*, Antwerpen, Kluwer, 1983, p. 515; DE HERT en BODART, "Internetsmisdaad: een uitdaging", *A.J.T.*, 1996-97, dossier nr. 7, p. 98.

Daaruit kan worden afgeleid dat de Belgische strafrechter bevoegd en het Belgisch strafrecht van toepassing zal zijn indien één van de bestanddelen van de misdrijven genoemd in de AW in België is gepleegd. Zo zal de Belgische rechter bevoegd zijn indien de bedrieglijke reproductie van een beschermd werk in België plaatsvindt, wat het geval zal zijn indien het werk in België wordt gescand en/of in België wordt gedownload⁷⁸.

5.2. Burgerrechtelijke sancties

88. De AW biedt twee (te cumuleren) mogelijkheden voor vorderingen ten gronde: een vordering tot staking en/of een vordering tot schadevergoeding op grond van het gemeen recht van de quasi-delicte aansprakelijkheid. Daarnaast zijn, met name op het gebied van beschrijvend beslag (artikelen 1481 e.v.), de regels van het Gerechtelijk Wetboek ter zake van toepassing.

Belangrijke opmerking: goede trouw sluit namaking niet uit. Met andere woorden: er is ook sprake van namaking (en dus zijn burgerlijke rechtsvorderingen tot staking en/of schadevergoeding mogelijk) indien degene die het auteursrecht miskende te goeder trouw handelde en niet wist dat het werk beschermd was en/of dat hij een daad stelde waarvoor toestemming van de auteur vereist was.

5.2.1. De burgerlijke rechtsvordering tot staking (artikel 87, § 1, AW)

89. De burgerlijke rechtsvordering tot staking is een vordering ten gronde die zoals in kort geding wordt ingesteld voor de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg die territoriaal bevoegd is. Met deze vordering kunnen de rechthebbenden wier auteursrechten geschonden zijn ervoor zorgen dat er snel een einde komt aan de inbreuk op hun auteursrechten, maar niet dat er schadevergoeding wordt toegekend voor de schade die de inbreuk veroorzaakt heeft.

Elke belanghebbende, gemachtigde vennootschap voor het beheer van de rechten of zelfs degenen die slechts een

⁷⁸ Cf. DE HERT en BODART, op. cit. (76), p. 98; cf. eveneens, in Nederlands, VAN DER NET, "Locus delicti op het internet", *Computerrecht*, 1996, p. 90.

reeds verkregen en dadelijk belang hebben⁷⁹ (in de zin van artikel 17 van het Gerechtelijk Wetboek) kunnen op ontvankelijke wijze een burgerlijke rechtsvordering tot staking instellen. In het geval van een vordering tot staking, houdt vervolging voor de strafrechter een burgerlijke rechtsvordering niet tegen.

90. Naast beëindiging van de inbreuk op het auteursrecht kan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg bevelen om:

- het vonnis "op de wijze die hij geschikt acht" (artikel 87, § 1, zesde lid) en op kosten van verweerder bekend te maken; het is dus mogelijk het vonnis op Internet bekend te maken;
- de nagemaakte voorwerpen en de gereedschappen die gediend hebben om die voorwerpen te vervaardigen (zoals computerapparatuur waarmee de ongeoorloofde reproductie en/of mededeling tot stand is gekomen) aan de rechthebbende te overhandigen (en de waarde ervan af te trekken van latere schadevergoedingen);
- indien de namaker te kwader trouw handelde, beveelt de rechter de verbeurdverklaring van de nagemaakte voorwerpen en de gereedschappen die gediend hebben om die voorwerpen te vervaardigen, of spreekt hij de veroordeling uit tot betaling van een som gelijk aan de prijs van die voorwerpen of andere reeds overgedragen goederen.

5.2.2. De rechtsvordering tot schadevergoeding (artikel 87, § 2, AW)

91. Naast of los van een rechtsvordering tot staking kan de rechthebbende wiens auteursrecht geschonden is een normale procedure instellen tot herstel van de door de namaking geleden schade om schadevergoeding te krijgen (op grond van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek). Om dat te kunnen doen, moet de door de namaking benadeelde auteursrechthebbende kunnen aantonen dat er inbreuk is gepleegd op zijn recht, wat de geleden schade is (materieel en/of moreel) en ten slotte dat er een oorzakelijk verband bestaat tussen de inbreuk en de schade.

⁷⁹ Voor een uitgebreide interpretatie van artikel 87, zie Antwerpen, 24 juni 1997, *Ing. Cons.*, 1997, p. 397

5.2.3. Beschrijvend beslag (artikelen 1481 e.v. van het Gerechtelijk Wetboek)

92. Deze procedure heeft als doel het de rechthebbende van de geschonden auteursrechten makkelijker te maken de namaking en de reikwijdte ervan te bewijzen en hem bovendien de mogelijkheid te geven te verzoeken om inbeslagname van de nagemaakte voorwerpen. Met behulp van deze procedure kan de auteursrechthebbende door middel van een eenzijdig verzoekschrift de beslagrechter verzoeken een deskundige te machtigen om de fabrieken en/of kantoren van de vermeende namaker te bezoeken om de machines, het materiaal gebruikt voor de reproductie en de voorwerpen waarvan beweerd wordt dat zij nagemaakt zijn, alsmede de plannen, documenten en geschriften te beschrijven waaruit de namaak en de omvang ervan kunnen blijken. De verzoeker kan de beslagrechter eveneens verzoeken om de verweerder te verbieden de nagemaakte voorwerpen uit handen te geven, om de voorwerpen te verzegelen en eventueel te bevelen dat beslag wordt gelegd op de inkomsten uit de namaking.

Na zijn bezoek ter plaatse stelt de deskundige een verslag op, op basis waarvan de auteursrechthebbende kan beslissen of hij in voorkomend geval een vordering tegen de namaking zal instellen.

6 Inbreuken op het auteursrecht op Internet en de burgerrechtelijke betegeling daarvan

6.1. Inbreuken op auteursrechten op Internet

93. De inbreuken op de auteursrechten die in het kader van Internet aan de orde moeten komen zijn voornamelijk de volgende:

6.1.1. Het digitaliseren van een werk op analoge drager en het op een internetlocatie zetten van het werk

94. Het digitaliseren van een werk op analoge drager : zoals hierboven reeds is aangegeven (cf. *supra*, nrs. 17 e.v.) kan de auteursrechthebbende gebruik maken van het reproductierecht in brede zin, dat met name het reproductierecht *stricto sensu* (materiële reproductie van een werk op een drager) en het recht op bewerking en vertaling omvat.

Tegenwoordig erkennen de rechtsleer en de rechtspraak op het gebied van Internet unaniem dat het maken van een digitale versie van een op analoge drager opgeslagen werk - ongeacht of die digitalisering bedoeld is om het werk in een computer op te slaan of op Internet te zetten - een reproductie impliceert waarvoor in principe toestemming van de auteur nodig is⁸⁰.

Met toepassing van dat beginsel beschouwde de Franse rechtspraak het maken van een digitale versie van het werk van Jacques Brel en Michel Sardou zonder toestemming van de rechthebbenden als namaking⁸¹. De reproductie van persartikels in een databank op Internet werd door de Belgische rechtspraak eveneens beschouwd als een reproductie waarvoor toestemming van auteurs was vereist⁸².

95. Het gedigitaliseerde werk op een internetlocatie zetten : als er eenmaal een digitale versie van het werk is gemaakt, impliceert het feit dat het vervolgens op Internet wordt gezet:

a) Een (nieuwe) reproductie, daar het werk wordt gereproduceerd in het geheugen van de computer van de content provider en in die van de provider die de locatie herbergt.

96. De rechtsleer en de rechtspraak erkennen unaniem dat wanneer een werk op Internet wordt gezet zulks een reproductie inhoudt waarvoor de instemming van de auteur is vereist⁸³.

⁸⁰ Cf. Rb. Brussel, 16 oktober 1996, *A&M*, 4/1996, p. 426; Brussel, 28 oktober 1997, *A&M*, 4/1997, p. 383; cf. in Frankrijk: *Lamy informatique 1998*, nr. 2395; TGI Parijs, 14 augustus 1996, *J.C.P.*, 1996, II, nr. 22 727 (digitalisering en op het net plaatsen van de chansons van Jacques Brel); TGI Parijs, 14 augustus 1996, *D.*, 1996, p. 491, noot Gautier; TGI Parijs, 5 mei 1997, *J.C.P.*, 1997, II, nr. 22 906, noot Olivier.

⁸¹ TGI Parijs, 14 augustus 1996, *op. cit.* (79).

⁸² Rb. Brussel, 16 oktober 1996, *op. cit.* (79).

⁸³ Rb. Brussel, 16 oktober 1996, *op. cit.* (79); Brussel, 28 oktober 1997, *op. cit.* (79); cf. in Frankrijk: *Lamy informatique 1998*, nr. 2395; TGI Parijs, 14 augustus 1996, *J.C.P.*, 1996, II, nr. 22 727 (digitalisering en op het net plaatsen van chansons van Jacques Brel); TGI Parijs, 14 augustus 1996, *D.*, 1996, p. 491, noot Gautier; TGI Parijs, 5 mei 1997, *J.C.P.*, 1997, II, nr. 22 906, noot Olivier.

b) Een openbare mededeling van het werk⁸⁴.

97. Het feit dat wanneer het werk op Internet bekend wordt gemaakt zulks gelijk staat aan een mededeling aan het publiek wordt bevestigd door artikel 8 van het WIPO-Verdrag van 20 december 1996 betreffende het auteursrecht en door artikel 3 van het voorstel tot richtlijn⁸⁵, dat bepaalt dat auteurs het recht moeten hebben elke mededeling aan het publiek van hun werken of kopieën daarvan, per draad of draadloos, te verbieden "met inbegrip van de beschikbaarstelling voor het publiek van hun werken op zodanige wijze, dat deze voor leden van het publiek op de door dezen individueel gekozen plaats en tijd toegankelijk zijn" (wat natuurlijk betrekking heeft op het geval van de "internaut").

Zo heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel in de zaak *Central Station*, waarin persartikels in een online toegankelijke databank waren gereproduceerd (de weblocatie heette "Central Station"), geoordeeld dat "*L'accès à Central Station est accessible à toute personne munie du matériel électronique nécessaire et qui s'est connectée à l'adresse électronique attribuée au service sur le réseau Internet; que l'accès à Central Station est donc aussi large que celui réservé au spectateur d'un concert par exemple; qu'Internet a précisément pour raison d'être la communication de données au public; que l'article 1er de la loi du 30 juin 1994 vise la communication au public 'par un procédé quelconque'; qu'il n'y a pas de raison d'exclure du champ d'application de cet article les diffusions par le biais de la télématique*"⁸⁶.

98. Wat indien het werk is gereproduceerd op een internetlocatie die slechts voor een beperkte groep personen (de "abonnees" van de locatie) toegankelijk is⁸⁷?

⁸⁴ Trib. Com. Parijs, 3 maart 1997, *J.C.P.*, II, nr. 22 840, noot Olivier en Barby; Rb. Brussel, 16 oktober 1996, *op. cit.* (79), TGI Straatsburg, 3 februari 1998, *Exp.*, mei 1998, pp. 152-154, en *opm. in Exp.*, februari 1998, pp. 3 en 43, mei 1998, p. 124; cf. eveneens Lamy Informatique 1998, nr. 2395; B. HUGENHOLTZ, "Het internet: het auteursrecht voorbij?", *op. cit.* (34), p. 197 (203).

⁸⁵ Richtlijn betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij, *op. cit.* (4).

⁸⁶ Rb. Brussel, 16 oktober 1996, *op. cit.* (79).

⁸⁷ TGI Parijs, 10 juni 1997, Lamy de l'informatique, augustus-september 1997, nr. 95, p. 4: "Intranet est un réseau interne dont la structure et les protocoles techniques utilisés ressemblent à ceux du World Wide Web mais qui est destiné à un usage privé, qu'en effet, des chercheurs peuvent y réaliser des programmes ou des pages strictement personnelles". Te denken ging het om een experimentele server ontworpen ten behoeve van vorsers. Niettemin is het zo dat aangezien

In dat geval is het zaak te weten te komen of een dergelijke reproductie beantwoordt aan de definitie van een reproductie strikt "voor privé-gebruik" of ter illustratie van onderwijs, en of aan alle voorwaarden is voldaan die aan de toepassing van die uitzondering worden gesteld (artikel 22 AW, cf. nr. 45). Er moet echter ook nog worden nagegaan of het op Internet zetten van het werk op zich niet een daad van mededeling is (cf. *supra*, nr. 26): indien het antwoord - zoals sommige betogen⁸⁸ - positief is, dan is die handeling verboden, daar een mededeling alleen zonder instemming van de auteur mag plaatsvinden indien het gaat om een "kosteloze privé-mededeling in familiekring". Welnu, we hebben reeds gezien (cf. *supra*, nr. 46) dat het begrip "familiekring" restrictief is gedefinieerd en zich beperkt tot mensen die onderling een familieband hebben. Dientengevolge is het raadzaam toestemming te krijgen van de auteur ook al gaat het om een bekendmaking op een intern bedrijfsnetwerk⁸⁹.

We herhalen nog eens dat de uitzondering voor reproductie strikt "voor privé-gebruik" niet van toepassing is indien het op Internet geplaatste werk reeds op een digitale drager is vastgelegd.

99. Toepassing van de uitzonderingen op het auteursrecht : men zal zich nog herinneren dat, met toepassing van de uitzonderingen op het auteursrecht genoemd in de AW, voor bepaalde vormen van gebruik geen instemming van de auteur is vereist:

a) *Aanhalingen* (cf. *supra*, nrs. 38 e.v.):

100. Indien een fragment van een literair werk (een tekst) of een werk van beeldende kunst (bijvoorbeeld een stuk van een schilderij) wordt gedigitali-

Intranet een netwerk is dat qua communicatiewijzen en -regels verwant is met Internet - vooral het Web - maar waarvan de toegang beperkt is tot een bepaalde groep gebruikers (gesloten netwerk), gelijk welke onderneming haar netwerk kan baseren op een Intranet-server.

⁸⁸ Cf. Lamy 1998 nr. 2395 en 2396; TGI Parijs (Kort ged.), 14 augustus 1996, *J.C.P.*, uitg. G, 1996, II, nr. 22 727 en noot van Olivier en Barby: "en permettant à des tiers connectés au réseau Internet de visiter ses pages privées et d'en prendre éventuellement copie (...) (le créateur de site) favorise l'utilisation collective de ses reproductions"; *J.C.P.*, uitg. E, 1997, I, p. 657, nr. 24 en noot Vivant en Le Stane; L. COSTES, "Le droit d'auteur sur Internet, 1ère décision", *L.J.A.*, 1996, nr. 334; D., 1996, p. 491 en noot Gautier; TGI Paris (Kort ged.), 5 mei 1997, *J.C.P.*, uitg. G, 1997, II, nr. 22 906 en noot Olivier; L. COSTES, "Reproduction et représentation illicites sur l'Internet", *Bull. Lamy*, juni 1997 C, pp. 1 e.v.

⁸⁹ Zie niettemin de geïsoleerde beslissing van de Voorzitter van het TGI te Parijs, 10 juni 1997, *Lamy*, augustus-september 1997, nr. 95, p. 4.

seerd en op een internetlocatie wordt gereproduceerd, kan het recht op aanhaling van toepassing zijn indien aan de door de AW opgelegde voorwaarden is voldaan.

Men zal zich echter herinneren dat er geen gebruik kan worden gemaakt van het recht op aanhaling om een bloemlezing samen te stellen zonder toestemming van de auteurs in kwestie (cf. *supra*, nr. 40). De Franse rechtspraak heeft eveneens geoordeeld dat het reproduceren van uittreksels uit een werk op een weblocatie (die alleen die uittreksels bevat) niet als uitzondering op grond van een korte aanhaling kon worden aangemerkt voorzover het uittreksel “*n’est pas destiné à être incorporé à une autre oeuvre à laquelle il apporterait un élément pédagogique, scientifique ou d’information*” en dat de gereproduceerde uittreksels bovendien te talrijk waren⁹⁰.

b) Reproducties strikt voor privé-gebruik:

101. Indien van een werk op analoge drager (bij voorbeeld een foto op een papieren drager) een digitale versie wordt gemaakt en het werk dus in digitale vorm wordt gereproduceerd (downloaden op een PC en eventueel op een andere digitale drager, zoals een diskette), maar deze reproductie strikt “voor privé-gebruik” wordt gemaakt, dan kan dat gebeuren zonder toestemming van de auteur voorzover is voldaan aan alle voorwaarden opgelegd door de AW (cf. *supra*, nrs. 42 e.v.).

Kan er in de praktijk aan die voorwaarden worden voldaan?

- De reproductie moet betrekking hebben op een “kort fragment” (uittreksel) van een werk dat op een grafische of soortgelijke drager is vastgelegd (voorbeeld: een deel van een boek op een niet-elektronische drager) of op het geheel of een deel van een artikel of een werk van beeldende kunst⁹¹. Een heel boek scannen is dus uitgesloten. Men mag daarentegen wel een artikel of een afbeelding scannen. Een werk waar reeds een digitale versie van bestaat mag evenmin worden gereproduceerd.

- De reproductie mag uitsluitend bestemd zijn “voor privé-gebruik”. Zoals hierboven reeds is aangegeven

(cf. *supra*, nrs. 43 e.v.), impliceert dit begrip dat de “kopieerder” de reproductie alleen gebruikt voor persoonlijke behoeften of voor de interne behoeften van zijn bedrijf of instelling. Kopieën op Internet zijn daarvan in principe uitgesloten, want een internetlocatie is over het algemeen toegankelijk voor iedereen.

De Franse rechtspraak heeft geoordeeld dat een digitale versie maken van een werk en die op Internet zetten, geen “privé”-reproductie is, ook niet indien die reproductie technisch gesproken op een “privé”-PC heeft plaatsgevonden: zo is geoordeeld dat “*en permettant à des tiers connectés au réseau Internet de visiter ses pages privées et d’en prendre éventuellement copie (...) [le créateur du site] favorise l’utilisation collective de ses reproductions; qu’au demeurant, il importe peu qu’il n’ait effectué lui-même aucun acte positif d’émission, l’autorisation de prendre copie étant implicitement contenue dans le droit de visiter ses pages privées*”⁹².

- De reproductie mag geen afbreuk doen aan de uitgave van het oorspronkelijke werk. Deze voorwaarde doelt in wezen op reproducties gemaakt in het kader van onderwijs.

c) Reproductie ter illustratie bij onderwijs en voor wetenschappelijk onderzoek:

101bis. Indien een werk dat aanvankelijk op een analoge of digitale drager is vastgelegd, op Internet wordt gereproduceerd ter illustratie van onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek, is voor die reproductie geen toestemming van de auteur vereist voorzover de in de AW gestelde voorwaarden zijn vervuld (cf. *supra*, nr. 45).

Indien het feit dat een werk op Internet is gezet eveneens als een mededeling wordt beschouwd, zal die mededeling echter alleen van de toestemming van de auteur zijn vrijgesteld indien ze gebeurt aan de leden van de “familiekring”.

6.1.2. Reproductie van een digitaal werk op Internet op een offline drager

102. Deze hypothese is de omgekeerde versie van de voorgaande: een werk bevindt zich op Internet

⁹⁰ TGI Parijs, 5 mei 1997, *op. cit.* (79).

⁹¹ Men kan dus een heel tijdschriftartikel reproduceren, om een hele reproductie - voor privé-gebruik - maar nooit een heel boek.

⁹² TGI Parijs, 14 augustus 1996, *op. cit.* (79), cf. eveneens SIRINELLI, “Internet et droit d’auteur”, *Droit & Patrimoine*, 1997, p. 74.

en wordt gereproduceerd op een offline drager (een papieren of een digitale drager).

Ook hier lijkt het geen enkele twijfel dat met een reproductie van een gedigitaliseerd werk door het op een andere digitale drager of op een papieren drager vast te leggen, het reproductierecht van de auteur in het geding is en zijn toestemming dus is vereist.

103. Zoals hierboven reeds is aangegeven (cf. *supra*, nrs. 37 e.v.) is er geen toestemming van de auteur nodig indien degene die het werk reproduceert zich kan beroepen op een uitzondering bepaald door de AW, hetzij omdat hij bijvoorbeeld maar een kort fragment heeft gereproduceerd en zich kan beroepen op het recht op aanhaling - cf. *supra*, nrs. 38 e.v. - (hij haalt, bijvoorbeeld in het kader van een artikel dat in een papieren tijdschrift verschijnt, een passage uit een op Internet verschenen werk aan), hetzij omdat de gemaakte reproductie dient ter illustratie van onderwijs of wetenschappelijk onderzoek (cf. *supra*, nrs. 42 e.v.). We herhalen nog eens dat de uitzondering van reproducties voor privé-gebruik niet van toepassing is op werken die aanvankelijk op een digitale drager zijn vastgelegd.

6.1.3. Reproductie van een werk op Internet in het kader van een andere internetlocatie

104. Deze hypothese doelt op het geval waarin een weblocatie een werk (een afbeelding bijvoorbeeld) bevat en dat beeld door een "internaut" wordt gedownload die het vervolgens op zijn eigen locatie zet en het dus (opnieuw) op Internet bekend maakt.

Deze operatie kan worden beschouwd als een reproductie (daar het werk in het geheugen van de PC van de "kopieerder" wordt gereproduceerd), maar tevens als een mededeling aan het publiek. Er is immers sprake van een bekendmaking van het werk van een uitzendlocatie (de weblocatie waarop het werk is gereproduceerd) naar een publiek dat bestaat uit mensen die op Internet zijn aangesloten. Het karakter van "mededeling aan het publiek" van de bekendmaking op Internet is zowel door de Belgische als door de Franse rechtspraak erkend⁹³.

⁹³ Trib. Com. Parijs, 3 maart 1997, *J.C.P.*, 1997, II, nr. 22 840, noot Olivier en Barby; Rb. Brussel, 16 oktober 1996, op. cit. (79); cf. eveneens *Lamy Informatique* 1998, nr. 2395.

105. Toepassing van de uitzonderingen op het auteursrecht: aangezien een bekendmaking op Internet over het algemeen van openbare aard is (cf. *supra*, nr. 44), kan de auteur zich niet beroepen op de uitzondering van een "kosteloze privé-mededeling in familiekring" (artikel 22, § 1, 3°).

Voor het geval van reproductie door de gebruiker (downloaden en afdrukken): cf. *supra*, 2°.

6.1.4. Het opslaan van een werk op Internet door een access provider om een vlotte beschikbaarheid te garanderen (proxy caching en mirroring)

106. Proxy caching: rekening houdend met de soms zeer lange wachttijden op het *World Wide Web* hebben bepaalde *access providers* (dat wil zeggen degenen die de gebruikers toegang tot Internet verlenen) de gewoonte aangenomen om op hun eigen computer die webpagina's op te slaan die vaak worden bekeken, zodat ze die sneller aan hun gebruikers kunnen doorgeven. Ook gebruikers van Internet maken gebruik van *caching* wanneer zij op het net surfen, aangezien hun computer recent bekeken pagina's tijdelijk in zijn geheugen bewaart.

Strikt gesproken is *proxy caching* een reproductie van een per definitie beschermd werk en is dus toestemming van de auteur vereist. De AW maakt inderdaad geen onderscheid tussen duurzame en tijdelijke reproductie.

Indien *caching* wordt gedaan ter illustratie van onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek, kan het echter in voorkomend geval ontsnappen aan de controle van de auteur.

107. Men zal zich nog herinneren dat in het voorstel voor een richtlijn betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij - cf. *supra*, nr. 4 - is bepaald dat de toestemming van de auteur niet is vereist voor tijdelijke handelingen bestaande in een reproductie die een wezenlijk onderdeel vormen van een technologisch procédé dat wordt toegepast met als enig doel een gebruik van een werk of een andere zaak mogelijk te maken en

die geen zelfstandige economische betekenis bezitten (artikel 5, lid 1).

Indien dit voorstel wordt aangenomen, kan men betogen dat bepaalde vormen van *caching* van het auteursrecht kunnen worden vrijgesteld indien de volgende voorwaarden tezamen zijn vervuld:

- het gaat om een tijdelijke reproductiehandeling;
- die geïntegreerd is in een technologisch procédé waarvan het enige doel is het werk aan de gebruiker ter beschikking te stellen (waarmee wordt bedoeld op reproducties in het geheugen van de computers die een tussenschakel vormen in de overzending van de locatie van de maker, de *information provider*, naar de eindgebruiker); en
- die geen zelfstandige economische betekenis heeft (wat bij *caching* heel goed het geval kan zijn⁹⁴).

108. Mirroring: in de hypothese van *mirroring* wordt de weblocatie in kwestie (over het algemeen bijzonder populaire locaties) niet alleen bewaard in het geheugen, maar tevens rechtstreeks gekopieerd op een andere server en via die server bij de gebruikers afgeleverd.

Ook hier gaat het strikt genomen om een reproductie en dus om een handeling waarvoor *de lege lata* toestemming van de auteur is vereist.

Op grond van het voorstel tot richtlijn - cf. *supra*, nr. 4 - zou men echter kunnen betogen dat indien de reproductie tijdelijk is, zij geen zelfstandig economisch doel dient, maar uitsluitend dient om de weblocatie sneller toegankelijk te maken voor de gebruikers, zodat voor die handeling geen toestemming van de auteur is vereist. Dat argument zal niettemin afhangen van de feitelijke situatie, want *mirroring* kan worden gebruikt om de weblocatie van de *provider* aantrekkelijker te maken en/of, in combinatie met *framing*, dienen als drager voor reclameboodschappen. In dat geval zal de vrijstelling onder het stelsel van de richtlijn discutabel zijn.

⁹⁴ Cf. considerans 23 van het voorstel voor een richtlijn betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij, COM (97) 628 def., waarin is gesteld dat "in een uitzondering op het uitsluitende reproductierecht wordt voorzien, teneinde bepaalde reproductiehandelingen met een tijdelijk karakter mogelijk te maken, die

6.1.5. Het maken van "transportkopieën" van een werk op Internet

109. Zoals hierboven reeds is aangegeven, maakt de AW geen onderscheid tussen tijdelijke en duurzame reproducties, en evenmin in de doelen ervan. Strikt gesproken valt een tijdelijke "transport"-kopie, die per definitie tot doel heeft te dienen als tussenschakel in de communicatie van het werk van de uitzendlocatie naar de ontvangende computer, dus binnen het toepassingsgebied van het reproductierecht van de auteur en zal zijn toestemming dus vereist zijn, tenzij de uitzondering van reproductie voor privé-gebruik van toepassing is (cf. *supra*, nrs. 42 e.v.).

We merken op dat in het voorstel tot richtlijn (cf. *supra*, nr. 4) rekening is gehouden met het specifieke karakter van "transportkopieën" doordat in artikel 3 is bepaald dat voor tijdelijke kopieën die een wezenlijk onderdeel vormen van een technologisch procédé dat wordt toegepast met als enig doel een gebruik van een werk mogelijk te maken (dat wil zeggen dat het geïntegreerd is in het verzendingsproces) en geen zelfstandige economische betekenis bezitten, geen toestemming van de auteur is vereist (artikel 5, lid 1).

Men zou eveneens kunnen betogen dat "transportkopieën" van op Internet gezette werken zijn toegestaan op grond van een impliciete licentie: degene die een werk op Internet zet, verleent daarmee toestemming voor de handelingen die inherent zijn aan de werking van het net en dus voor de reproducties die nodig zijn om het werk naar de gebruikers te transporteren.

6.1.6. Het raadplegen van Internet en weergave op het scherm ("*browsing*")

110. Het raadplegen van Internet alleen al (dus surfen of "browsen" op het net) impliceert technisch gesproken dat er een reproductie wordt gemaakt, daar elke opgevraagde pagina tenminste tijdelijk in het geheugen van de computer wordt gereproduceerd.

worden verricht als onderdeel van een technologisch procédé, die van incidentele aard zijn ten opzichte van, en uitsluitend worden verricht ten behoeve van, vormen van gebruik van beschermde zaken en die op zich geen economische waarde bezitten; dat onder deze voorwaarden ook '*caching*' en '*browsing*' onder deze uitzondering vallen".

Degene die thuis (of op kantoor) op het net surft, ontsnapt in principe alleen aan de noodzaak om toestemming te vragen van de auteur indien hij reproduceert ter illustratie van onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek (cf. *supra*, nrs. 42 e.v.).

Overigens zou men eveneens kunnen betogen dat *browsing* is toegestaan op grond van een impliciete licentie: degene die een werk op zijn internetlocatie zet, doet dat opdat de locatie wordt bekeken (dat is tenslotte het doel van Internet) en verleent de gebruikers dus *de facto* een licentie om de locatie in kwestie te bekijken en bij die gelegenheid de reproducties te maken die inherent zijn aan die handeling. Cf. *supra*, nrs. 42 e.v. omtrent die kwestie.

6.1.7. Wijziging van een werk in het kader van een internetlocatie

111. Sommigen reproduceren op hun eigen weblocatie werken die ze elders gekopieerd hebben (hetzij digitaal vanaf een analoge drager, hetzij gekopieerd van een andere locatie) en wijzigen die dan: zo kan een foto worden gereproduceerd om vervolgens het beeldvak ervan te veranderen of er een element uit te halen.

Dat proces omvat niet alleen een reproductie van het werk voor doeleinden die niet strikt privé zijn - we gaan immers uit van de hypothese dat het werk wordt gereproduceerd op een internetlocatie die in principe voor iedereen toegankelijk is (cf. *supra*, nr. 44) -, maar tevens een openbare mededeling (bekendmaking op het net) en een wijziging van het werk. Hier zijn dus het reproductierecht *stricto sensu*, het recht op openbare mededeling en het recht al dan niet toestemming te verlenen voor wijzigingen (vermogensrecht en moreel recht op de integriteit van het werk) in het geding. Voor die handelingen is stuk voor stuk de uitdrukkelijke toestemming van de auteur vereist, in voorkomend geval in het kader van een contract dat aan de wettelijke vormvereisten beantwoordt (cf. *supra*: nrs. 61 e.v., omtrent contracten gesloten met de auteur; nrs. 69 e.v., omtrent contracten gesloten met een auteur-en-werknemer; nrs. 71 e.v., omtrent bestelorders).

⁹⁵ B. HUGENHOLTZ, "Internet: het auteursrecht voorbij?", *op cit.* (32), p. 208.

6.2. Constatering van inbreuken op het auteursrecht

112. Wanneer men eenmaal vanuit theoretisch standpunt heeft vastgesteld welke gedragingen inbreuken op de auteursrechten vormen op Internet, dient men te weten hoe de rechthebbende die inbreuken op zijn rechten kan opsporen.

In dat opzicht dient allereerst te worden opgemerkt dat de ontdekking van inbreuken een feitenkwestie is. Men kan in dat opzicht de traditionele zoekmachines (YaHoo, Alta Vista, MetaCrawler enz.) gebruiken om (te proberen om) de weblocaties op te sporen waar namakingen op staan. Er bestaan eveneens programma's die speciaal bestemd zijn voor dat soort zoekopdrachten ("WebCrawlers").

113. Om het gebruik van de werken op Internet te beveiligen⁹⁶ zijn er drie technische oplossingen voorhanden (cf. tevens *infra*, nrs. 238 e.v.):

- het werk wordt naar welbepaalde gebruikers overgezonden, in welk geval men gebruik kan maken van een cryptografische techniek, zodat alleen de geadresseerde die gemachtigd is omdat hij in het bezit is van de decodeersleutel het werk kan decoderen en er toegang toe krijgt;
- het werk wordt ongecodeerd op het net gezet, maar bevat een elektronisch systeem dat zelf bepaalt welk gebruik is toegestaan;
- het werk wordt ongecodeerd op het net gezet en voorzien van een "markering" of "tatoeage" waarmee de rechthebbenden kunnen worden geïdentificeerd en het werk op het net kan worden "teruggevonden".

6.3. Wie is aansprakelijk wanneer een inbreuk wordt geconstateerd?

114. Het spreekt vanzelf dat een rechthebbende wiens auteursrechten op Internet geschonden zijn, tegen de namaker kan optreden, dat wil zeggen te-

⁹⁶ Cf. met name CLARK, "The answer to the machine is in the machine" in HUGENHOLTZ, *The future of copyright in a digital environment*, Den Haag, Kluwer Internationaal 1996, p. 139.

gen degene (de "inhoudeleverancier" ofwel "content provider" die de locatie van inhoud voorziet in de vorm van tekst en pictogrammen) die het werk op zijn internetlocatie gereproduceerd of gewijzigd heeft, aan het publiek heeft meegedeeld enz. zonder toestemming van de rechthebbende⁹⁷.

Indien een auteur beseft dat een van zijn werken zonder zijn toestemming op een internetlocatie is gereproduceerd, zal hij in de praktijk de "inhoudeleverancier" (de producent van de weblocatie) dagvaarden. Zoals we hierboven (nr. 88) reeds hebben gezien, is het immers duidelijk dat degene die een beschermd element online brengt aansprakelijk is, afgezien van het feit of hij al dan niet "te goeder trouw" heeft gehandeld⁹⁸. Zo is in het verleden reeds opgemerkt dat "le titulaire d'un site web est naturellement responsable du contenu qu'il met en ligne, à l'égard duquel il assume une fonction d'éditeur"⁹⁹.

Indien de producent van de weblocatie de afbeelding in kwestie bij een leverancier van beelden (museum, beeldbank enz.) te goeder trouw heeft verworven, zal hij in voorkomend geval die leverancier oproepen tot vrijwaring.

Om de positie van de producent van de weblocatie te verbeteren, is het raadzaam om in het contract tussen de producent van de weblocatie en de leverancier van beelden (of tekst) uitdrukkelijk te voorzien in de mogelijkheid tot en de modaliteiten voor een vordering tot vrijwaring tegen de leverancier van de afbeelding (of de tekst) in het geval dat de producent van de weblocatie geconfronteerd zou worden met een eis van een derde wegens opname van dat beeld of die tekst in de weblocatie.

Tevens wordt aanbevolen te voorzien in een clause waarin staat dat ingeval een derde een vordering

⁹⁷ Er wordt aan herinnerd dat artikel 18 (thans artikel 25), tweede lid, van de Grondwet inzake geschreven pers voorziet in een verantwoordelijkheid in cascade: indien een tekst en/of een foto die in de geschreven pers is verschenen afbreuk doet aan de rechten van een derde, moet die derde zich in de eerste plaats richten tot de auteur. Het is pas wanneer die onbekend is dat men de uitgever, de drukker of de verspreider van het geschrift zal kunnen vervolgen. Sommigen hebben zich afgevraagd in welke mate die bepaling kan worden getransponeerd naar de online-pers.

⁹⁸ P. WERY, "Internet hors-la-loi? Description et introduction à la responsabilité des acteurs du réseau", *J.T.*, 1997, p. 417; A. STROWEL en J.P. TRIAILLE, *Le droit d'auteur, du logiciel au multimédia*, op. cit. (10), p. 407

⁹⁹ P. WERY, "Internet hors-la-loi? Description et introduction à la responsabilité des acteurs du réseau", op. cit. (97), p. 419.

instelt, de producent van de weblocatie gemachtigd is om de afbeelding of de tekst onmiddellijk uit zijn databank te verwijderen.

115. Desondanks kan men zich afvragen of de auteursrechthebbende eveneens een vordering zou kunnen instellen tegen een tussenpersoon bij de bekendmaking op Internet, namelijk de *access provider*¹⁰⁰ (of "toegangsleverancier"), de (*hosting*) *service provider*¹⁰¹ (de "dienstenleverancier" die de weblocatie van een producent herbergt) en/of de *network provider*¹⁰² (ofwel de "netwerkleverancier", in principe de operator van het telecommunicatienet of binnenkort ook de operator van de televisiekabel).

De mogelijkheid om een vordering in te stellen tegen de netwerkleverancier zal zelden worden vastgesteld¹⁰³. Deze kwestie valt bovendien buiten het onderwerp van deze gids en zal dus niet worden besproken. We zullen daarentegen wel kort ingaan op de kwestie omtrent de aansprakelijkheid van de dienstenleverancier en de toegangsleverancier.

116. Zoals hierboven reeds is aangegeven (cf. *supra*, nrs. 93 e.v.), zal er sprake zijn van een inbreuk op het auteursrecht indien een auteursrechtelijk beschermd werk zonder toestemming van de auteur wordt gereproduceerd of aan het publiek wordt meegedeeld. Voor de vaststelling van de namaking doet de "goede trouw" van de namaker niet ter zake. Het spreekt echter vanzelf dat het misdrijf van namaking hem ten laste moet kunnen worden gelegd.

117. Maakt de dienstenleverancier (de *hosting service provider*) een reproductie van het werk in auteursrechtelijke zin (die hem ten laste kan worden gelegd)?

¹⁰⁰ Hoewel de terminologie nog niet is vastgelegd, verstaan wij onder "access provider" de persoon die het de gebruikers mogelijk maakt toegang te hebben tot Internet (en in voorkomend geval aanverwante diensten levert zoals e-mail) (cf. in die zin eveneens K. KOELMAN, "Wat niet weet, wat niet deert: civielrechtelijke aansprakelijkheid van de Internet provider", in *Computerrecht*, 1998, p. 204).

¹⁰¹ Onder "service provider" verstaan wij de persoon die het de leverancier van de inhoud mogelijk maakt een weblocatie op Internet te hebben (d.w.z. degene die de site "onderbrengt").

¹⁰² Onder "network provider" verstaan wij degene die het netwerk (de infrastructuur) ter beschikking stelt die het mogelijk maakt de informatie over te brengen. Het gaat in de praktijk om diegene die de telefoonlijn of het kabelnet beheert.

¹⁰³ A. STROWEL en J.P. TRIAILLE, *Le droit d'auteur, du logiciel au multimédia*, op. cit. (10), p. 407.

Het staat vast dat de *hosting service provider* zijn klant, wiens weblocatie hij "herbergt", ruimte biedt op zijn harde schijf waarop de weblocatie (en dus de werken daarin) duurzaam worden gereproduceerd. Het is duidelijk dat de inhoudsleverancier die beschermde werken op zijn weblocatie zet een reproductie maakt in auteursrechtelijke zin (cf. *supra*, nrs. 19 e.v.). Maar: is het feit dat de *hosting service provider* ruimte op zijn computer ter beschikking stelt aan zijn klanten voldoende om ten aanzien van die dienstenleverancier te kunnen spreken van een reproductie in auteursrechtelijke zin?

De Belgische rechtspraak heeft deze kwestie nog niet definitief beslecht, zodat er dus geen beslissend antwoord op die vraag kan worden gegeven¹⁰⁴. Theoretisch gesproken zou men kunnen betogen dat in geval van een inbreuk op het auteursrecht niet kan worden uitgesloten dat de *service provider* aansprakelijk is voorzover er een reproductiehandeling is gesteld en anderzijds voorzover het bonafide karakter ervan namaking niet uitsluit.

In Nederland lijkt het er echter op dat het antwoord van de rechtsleer op die vraag veeleer negatief is: behalve onder bijzondere omstandigheden (cf. *infra*) impliceert het enkele feit dat er apparatuur ter beschikking wordt gesteld van een inhoudsleverancier die deze apparatuur gebruikt om inbreuk te plegen op het reproductierecht van de auteur, niet dat de *service provider* aansprakelijk is¹⁰⁵. De voorzitter van de rechtbank van 's-Gravenhage heeft in dezelfde zin uitspraak gedaan in de zaak Church of Scientology t. Dataweb¹⁰⁶: de rechter oordeelde dat de *service provider* niet anders dan de mogelijkheid tot publicatie biedt en in beginsel geen enkele invloed of zelfs

maar kennis heeft van hetgeen, dankzij zijn diensten, op het net wordt aangeboden. De rechter houdt echter de mogelijkheid achter de hand de *service provider* aansprakelijk gesteld te zien, indien uit de omstandigheden blijkt dat de publicatie duidelijk ongeoorloofd is en er redelijkerwijs kan worden geëist dat de *provider* daarvan op de hoogte was, bij voorbeeld omdat hij erop was geattendeerd¹⁰⁷.

In bepaalde in de Verenigde Staten gewezen uitspraken wordt eveneens uitgesloten dat de dienstenleverancier aansprakelijk is¹⁰⁸, terwijl die aansprakelijkheid in andere uitspraken weer wel is erkend¹⁰⁹. In de Verenigde Staten bestaat nochtans een wetsontwerp (The Digital Millennium Copyright Act 1998) waarin voor elke soort tussenschakel wordt bepaald welke voorwaarden tezamen vervuld moeten zijn opdat de *Internet provider* aansprakelijk kan worden gesteld.

In Duitsland is de aansprakelijkheid van de *providers* eveneens beschreven in een wet (het Teledienstegezet¹¹⁰, artikel 1, § 5, IuKDG). De in aanmerking genomen criteria om de toegangsleverancier aansprakelijk te stellen zijn goed gedefinieerd en kunnen ook bij ons nuttig zijn: de leverancier kan in wezen aansprakelijk worden gehouden indien (1) hij van de inbreuk op de hoogte is, (2) hij technisch de mogelijkheid heeft in te grijpen en (3) een dergelijke ingreep redelijk is. De (strafrechtelijke) aansprakelijkheid van de toegangsleverancier is onlangs nog door de hoven en rechtbanken erkend in het kader van de beslissing in de zaak Compuserve, waarin werd geoordeeld dat de aansprakelijk gestelde Duitse onderneming Compuserve Deutschland ook strafrechtelijk aansprakelijk was voor pedofiele weblocaties die in Duitsland via Compuserve toegankelijk waren.

¹⁰⁴ Ongunstig ten opzichte van een verantwoordelijkheid van de service providers resulterende uit de reproductie van door het auteursrecht beschermd materiaal, P. WERY, "Internet hors la loi? Description et introduction à la responsabilité des acteurs du réseau", op. cit. (97), p. 417; veeleer gunstig ten opzichte van die verantwoordelijkheid, A. STROWEL en J.P. TRIAILLE, *Le droit d'auteur, du logiciel au multimédia*, op. cit. (10), p. 405.

¹⁰⁵ K. KOELMAN, "Wat niet weet, wat niet deert: civielrechtelijke aansprakelijkheid van de internet provider", op. cit. (100), p. 205; B. HUGENHOLTZ, "Internet: het auteursrecht voorbij?", op. cit. (32), p. 228.

¹⁰⁶ Voorz. Arrondissementsrechtbank 's-Gravenhage, 12 maart 1996, *Computerrecht*, 1996/2, p. 73, noot Verkade.

¹⁰⁷ Aldus merkt de rechter op dat de *service provider* niets anders doet dan "de gelegenheid geven tot openbaarmaking en (...) in beginsel geen invloed kunnen uitoefenen op of zelfs maar kennis dragen van datgene wat diegenen die via hen toegang tot Internet hebben gekregen daarop uitdragen. In beginsel is er daarom geen aanleiding hen aansprakelijk te houden voor onrechtmatige - bijvoorbeeld op auteursrechten van derden inbreuk makende - handelingen van ge-

bruikers". Dit kan echter anders zijn "als onmiskenbaar duidelijk is dat een publicatie van een gebruiker onrechtmatig is en (...) redelijkerwijs mag worden aangenomen dat zulks ook bij de (...) provider bekend is, bij voorbeeld doordat deze op één en ander is geattendeerd".

¹⁰⁸ Religious Technology Center t. Netcom On-Line Comm. Services Inc., 107 F. Supp. 1361 (Northern District Court of California 1995).

¹⁰⁹ Playboy t. Freena, 839 F. Supp. 1551, 1553, 1558 (M.D.Fla). Freena exploiteerde een BBS, waarop Playboy gedigitaliseerde beelden ontdekte afkomstig van haar publicaties en geplaatst door gebruikers van BBS. Freena wordt aansprakelijk geacht, waarbij de rechter eraan herinnert dat noch de kennis van de inbreuk noch het bedrieglijk opzet vereist is opdat er een inbreuk zou zijn op het auteursrecht; cf. eveneens Sega t/ Maphia, 857 F. Supp. 679 (Northern District California 1994): de BBS-beheerder "Maphia" wordt aansprakelijk geacht voor het feit dat gebruikers op zijn server ongeoorloofde kopies van Sega-spelletjes plaatsen, om reden dat hij een infrastructuur levert voor de namaak en hiervan niet onwetend kon zijn.

¹¹⁰ Bundestagsdrucksache 13/7385, p. 20. Die wet maakt deel uit van het "Informations- und Kommunikationsgesetz" van 22 juli 1997 (cf. <http://www.iid.de/rahmen/jukdgg.html>).

118. Doet de *hosting service provider* een mededeling aan het publiek?

Een werk wordt in principe op de computer van de *hosting service provider* gereproduceerd om vervolgens aan het publiek te worden meegedeeld (de *hosting service provider* herbergt de weblocatie zodat die kan worden bekeken). Bij die mededeling aan het publiek speelt de *hosting service provider* in principe een passieve rol: hij neemt niet het initiatief voor de mededeling aan het publiek, maar beperkt zich er toe de technische middelen voor een dergelijke mededeling te bieden.

Over kabeltelevisiemaatschappijen werd echter zowel in België als in Nederland geoordeeld dat de "passieve" en "louter technische" rol van die kabeltelevisiemaatschappijen geen invloed had op het feit dat zij een "mededeling aan het publiek" van de werken bewerkstelligden en zo een daad stelden waarvoor toestemming nodig was van de auteurs¹¹¹. Deze rechtspraak kan *mutatis mutandis* worden toegepast op *Internet service providers*¹¹².

Opgemerkt dient echter te worden dat het enkele feit dat er een technische infrastructuur wordt geleverd zodat een mededeling kan worden gedaan aan het publiek, in het WIPO-Verdrag van 20 december 1996 daarentegen op zich geen mededeling aan het publiek in auteursrechtelijke zin vormt¹¹³.

119. Zelfs indien wordt erkend dat *de facto* de *hosting service provider* niet wordt beschouwd als medeaansprakelijk voor inbreuken op het auteursrecht wegens reproducties of mededelingen aan het publiek die plaatsvinden dankzij zijn tussenkomst (dat wil zeggen met behulp van zijn server), zou hij zijn aansprakelijkheid op grond van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek in het geding gebracht kunnen zien indien blijkt dat zijn gedrag op zichzelf als foutief kan worden beschouwd. Dat houdt met name in dat de *hosting service provider* aansprakelijk kan wor-

den gesteld indien uit de omstandigheden blijkt dat hij heeft verzaakt aan de, voor iedereen geldende, algemene plicht voorzichtigheid aan de dag te leggen.

Dat zou het geval kunnen zijn indien zou blijken dat de *hosting service provider* wist of had moeten weten dat zijn server werd gebruikt op een manier die afbreuk doet aan het auteursrecht van een derde (bij voorbeeld omdat er een op ongeoorloofde wijze gereproduceerd werk op stond) en hij niet de redelijkerwijs te verwachten maatregelen heeft genomen die hem ter beschikking stonden om een einde te maken aan die inbreuk op het auteursrecht¹¹⁴. Het lijkt er dus op dat twee voorwaarden vervuld moeten zijn: de *hosting service provider* wist of kon er redelijkerwijs niet onkundig van zijn dat er ongeoorloofd materiaal op zijn server stond en hij kon maatregelen nemen waarmee een einde aan de inbreuk kon worden gemaakt, maar heeft nagelaten om dat te doen. Dat zou het geval kunnen zijn indien de *hosting service provider* van de auteursrecht-hebbende een waarschuwingsbrief ontvangen zou hebben en desondanks geen stappen heeft ondernomen ten aanzien van de klant-en-namaker om een einde aan de namaking te stellen.

Is de *hosting service provider* verplicht te controleren wat er op zijn weblocatie wordt aangedragen, zodat hij er noodzakelijkerwijs van op de hoogte moet zijn dat er illegaal materiaal op staat? De Belgische rechtspraak heeft deze vraag nog niet beslecht. In Duitsland wordt een dergelijke algemene toezichthoudende verplichting door de wetgever uitgesloten¹¹⁵, maar de aansprakelijkheid van de *service provider* is erkend in een zaak waarin het parket de dienstenleverancier erop had gewezen dat er pedofiele weblocaties op zijn server stonden zodat hij dus op de hoogte was van het bestaan van de locaties in kwestie, maar die niet had verwijderd.

Ook in de Verenigde Staten lijkt een oplossing te worden aangenomen waarbij de aansprakelijkheid van de *providers* beperkt wordt¹¹⁶, en die vervolgens in de zaak *Church of Scientology* door de Nederlandse rechtspraak is gevolgd.

¹¹¹ In Nederland, Hoge Raad, 14 januari 1983, *N.J.*, 1984, blz. 696; Hoge Raad, 27 juni 1958, *N.J.*, 1958, blz. 405; B. HUGENHOLTZ, "Internet: het auteursrecht voorbij?", *op. cit.* (32), p. 226.

¹¹² Die oplossing werd evenwel niet toegepast in de zaak *Church of Scientology*, waarin de kwestie van de aansprakelijkheid van de service provider precies was vastgesteld: cf. Voorz. Arrondissementsrechtbank 's-Gravenhage, 12 maart 1996, *Computerrecht*, 1996/2, p. 73, noot Verkade.

¹¹³ Cf. het Agreed Statement betreffende artikel 8, dat preciseerd dat

"the mere provision of physical facilities for enabling or making a communication does not itself amount to communication within the meaning of the Treaty of the Bern Convention".

¹¹⁴ Betreffende deze kwestie, cf. K. KOELMAN, "Wat niet weet, wat niet deert: civielrechtelijke aansprakelijkheid van de internet provider", *op. cit.* (100), p. 207.

¹¹⁵ Cf. artikel 5 "Teledienstegesetz".

¹¹⁶ Cf. het wetsontwerp Digital Millennium Copyright Act (cf. *supra* nr. 117).

6.4. Wanneer is het Belgisch recht van toepassing op een inbreuk op het auteursrecht op Internet?

120. Gesteld dat er een inbreuk op de auteursrechten wordt gepleegd op Internet, welk recht is dan van toepassing? Een beginsel van het Belgisch internationaal privaatrecht is dat, op het gebied van namaking, de wet moet worden toegepast van de plaats waar de overtreding is begaan¹¹⁷. Dat houdt dus in dat indien een Belgische namaker in België en zonder toestemming van de auteur een werk op het net zet de Belgische wet op die inbreuk op het auteursrecht van toepassing is.

Wanneer een namaking plaatsvindt op Internet kan de situatie echter ingewikkelder zijn: zo kan het zijn dat het werk in Frankrijk of de Verenigde Staten op Internet is gezet, maar in België wordt ontvangen (elke ongecodeerde weblocatie kan immers in België worden bekeken). Moet in een dergelijk geval de plaats waar het werk op het net is gezet (de plaats van "lancering", dat wil zeggen de plaats waar de modem van de namaker staat) en/of de plaats waar de locatie wordt of kan worden ontvangen (plaats van ontvangst) in aanmerking worden genomen? Dit is een delicate en controversiële vraag waarover we hier slechts een paar aanwijzingen kunnen geven¹¹⁸.

6.4.1. De wetgeving van het land waar de upload plaatsvindt

121. Een eerste oplossing bestaat erin de *lex loci delicti* te interpreteren als een manier om de plaats aan te duiden waar de niet-toegestane "lancering" van het werk op Internet heeft plaatsgevonden.

Dit is de oplossing die de Europese Commissie aanhoudt waar zij, om te bepalen welke wetgeving van toepassing is op online bekendmaking, in haar Groenboek inzake het auteursrecht in de informa-

tiemaatschappij voorstelt dezelfde verwijzingsregel aan te nemen als de regel die wordt gehanteerd in de richtlijn 93/83 van 27 september 1993 tot coördinatie van bepaalde voorschriften betreffende het auteursrecht en naburige rechten op het gebied van de satellietomroep en de doorgifte via de kabel¹¹⁹. Rekening houdend met de analogie tussen dit soort van bekendmaking en bekendmaking op Internet, zou het raadzaam zijn om op bekendmaking op Internet dezelfde oplossing toe te passen als in voornoemde Europese richtlijn 93/83. Dan zou men ervan uit moeten gaan dat de daad van namaking (dat wil zeggen de niet-toegestane bekendmaking van een werk op het net) plaats zou vinden in het land waar dat werk op het net is gezet.

Anderen komen tot dezelfde conclusie door het beginsel toe te passen dat de wetgeving van toepassing is van de plaats waar de daad die de inbreuk genereert (**het schadebrengende feit**) is gesteld¹²⁰: men zou ervan uit moeten gaan dat de wetgeving van toepassing is van de plaats waar de niet-toegestane "lancering" op Internet (schadebrengend feit) heeft plaatsgevonden, dat wil strikt genomen zeggen: de plaats in het land van emissie. In die zin kan men er tevens aan toevoegen dat de niet-toegestane reproductie technisch gesproken op het net wordt gezet op de plaats waar de modem van de namaker staat, en dat de gebruiker ze komt "halen" ("pull" in plaats van "push").

De toepassing van de wetgeving op bekendmaking wordt door bepaalde auteurs evenwel streng bekritiseerd¹²¹. Men wijst erop dat potentiële "piraten" door die oplossing zouden worden aangemoedigd om hun plaats van emissie in de landen met de zwakste wetgeving te vestigen. Overigens is dit een weinig praktische oplossing wanneer de namaking wordt gepleegd door verscheidene personen die op Internet hebben samengewerkt en in verschillende landen zijn gevestigd. Ten slotte kan ze ook worden bekritiseerd omdat eruit voortvloeit dat de betrokken rechter meermaals buitenlands recht zal moeten

¹¹⁷ *Lex loci delicti commissi*, cf. F. RIGAUX, *Droit International Privé*, III, Brussel, Larcier, 1996, nr. 1220. Cf. eveneens P.E. GELLER, "International copyright: an introduction" in *P.E. Geller International Copyright Law and Practice*, New York, bijwerking 1995, p. INT-41. Dit principe vindt men overigens terug in de Conventie van Bern, waarvan artikel 5.2 eveneens aangeeft dat de toepasselijke wet in beginsel de wet is van het land waar de bescherming wordt gevorderd.

¹¹⁸ Betreffende deze kwestie, cf. P.Y. GAUTIER, "Du droit applicable dans le 'village planétaire', au titre de l'usage immatériel des oeuvres",

D., 1996, pp. 131-135.

¹¹⁹ Cf. eveneens P. VANDOREN, Europese Commissie DG XV/E/4, "Author's rights and neighbouring rights in the information society", Discussion paper for the Royal Academy Colloquium on the future of copyright in a digital environment, Amsterdam, 6-7 juli 1995.

¹²⁰ Cf. in dit verband E. MONTERO, "Les responsabilités liées à la diffusion d'informations illicites ou inexactes sur Internet", in *Internet face au droit*, Namen, coll. CRID, 1997, p. 121.

¹²¹ Cf. met name LAMY 1998, nr. 2295.

toepassen, dat per definitie minder toegankelijk is (namelijk het recht van het land van "lancering").

6.4.2. De wetgeving van het land van ontvangst (download)

122. Een andere oplossing bestaat erin de wet toe te passen van het land waar de namaking wordt ontvangen. Men kan immers betogen dat de, vanuit het buitenland overgezonden, namaking toch in België is gepleegd voorzover zij in België toegankelijk is en dus schadelijke gevolgen in België heeft¹²².

Bepaalde auteurs verfijnen deze theorie door een groot aantal subsidiaire aanknopingsfactoren naar voren te schuiven¹²³ (het eerste criterium stelt dan dat de wet van toepassing is van de staat waar door de inbreuk op het recht schade is veroorzaakt, op voorwaarde dat te voorzien was dat in dat land schade kon worden veroorzaakt; indien dat niet kon worden voorzien, is de wetgeving van het land van emissie van toepassing en indien die twee aanknopingscriteria niet kunnen worden toegepast, geldt de wetgeving van het land waar de verweerder zijn gewone verblijfplaats heeft).

123. Opgemerkt zal worden dat indien de toepassing van het Belgisch internationaal privaatrecht erop uitmondt dat een buitenlandse wetgeving wordt aangewezen als zijnde van toepassing op de inbreuk op het auteursrecht op Internet, die buitenlandse wetgeving in twee gevallen toch niet van toepassing is:

- indien de inhoud van de wet strijdig lijkt met de Belgische internationale openbare orde, dat wil zeggen strijdig met een beginsel dat door de wetgever essentieel wordt geacht voor de morele, politieke of economische orde¹²⁴; men zou zich kunnen voorstellen dat deze regel wordt aangevoerd voor bepaalde auteursrechten (met name de morele rechten).
- in geval van ontduiking van de wet zal de toepassing van de door de regels van internationaal privaatrecht aangewezen buitenlandse wetgeving terzijde worden geschoven indien blijkt dat een partij willens en wetens heeft ge-

probeerd om de regels inzake wetsconflicten te manipuleren om zo de wetgeving die normaliter van toepassing zou zijn te omzeilen.

6.5. Wanneer zijn de Belgische rechtbanken bevoegd in geval van een inbreuk op de auteursrechten op Internet?

124. Zonder tot in detail op deze vraag in te gaan, onthouden we dat wanneer de namaker in de Europese Gemeenschap of in een Lid-Staat van de EVA¹²⁵ gevestigd is, er op grond van het Verdrag van Brussel van 27 september 1968 en het Verdrag van Lugano van 16 september 1988 (gesloten tussen de landen van de EEG en de leden van de EVA) wordt bepaald welke rechtbank bevoegd is. In principe vloeit uit die verdragen voort dat een verweerder die woonachtig is in een verdragsluitende Staat voor de rechtbanken van die staat dient te verschijnen.

Op delictueel en quasi-delictueel vlak (en dus op het vlak van een inbreuk op het auteursrecht) heeft de eiser (de auteursrechthebbende) echter de keuze om de verweerder te dagvaarden hetzij in het land waar de verweerder woonachtig is, hetzij "voor het gerecht van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan" (artikel 5, 3°, van het Verdrag van Brussel).

Het Hof van Justitie heeft gepreciseerd dat wanneer een misdrijf in verschillende Staten kan worden gelokaliseerd (zoals een inbreuk op de persoonlijkheidsrechten gepleegd middels publicatie in een krant van het ene land, die wordt verspreid in verschillende andere landen), het slachtoffer de keuze heeft om de verweerder hetzij op de plaats waar de schadelijke daad is gepleegd, hetzij op de plaats waar de schadelijke gevolgen berokkend zijn (ofwel in elke Staat waar de onrechtmatige publicatie is verspreid) voor de rechtbank te dagen¹²⁶.

125. Indien de namaker niet woonachtig is in een Staat die deze verdragen heeft ondertekend (bij

¹²² In die zin, in Frankrijk, TGI Draguignan, 21 augustus 1997, *Bull. Lamy*, 1997, p. 25, waarin de Rechtbank opmerkt: "que les moyens tirés de l'hébergement d'informations et du lieu de leur émission ne peuvent prospérer en ce qu'ils impliquent nécessairement une réception de renseignements offerts auprès du public dans une sphère territoriale soumise à l'application de la loi nationale en vigueur".

¹²³ DESSEMONTET, "Internet, le droit d'auteur et le droit international privé", *Schweizerische Juristen-Zeitung*, 1996, pp. 285-294.

¹²⁴ Cass., 27 februari 1986, *R.C.J.B.*, 1989, p. 56.

¹²⁵ In het Frans: AELE (Association européenne de libre-échange).

¹²⁶ H.v.J., zaak 68/93, 7.3.1995, *Jur. I*, 415.

voorbeeld omdat hij woonachtig is in de Verenigde Staten), kan op grond van de Belgische gemeenschappelijke regels betreffende de vaststelling van de gerechtelijke bevoegdheid worden beoordeeld of de Belgische rechtbanken eventueel toch bevoegd zijn. In dat opzicht zou de rechthebbende wiens auteursrechten geschonden zijn eraan kunnen denken de namaker in België te dagvaarden op grond van artikel 635, derde lid, van het Gerechtelijk Wet-

boek, dat bepaalt dat een buitenlander voor de Belgische rechtbanken kan worden gedagvaard "indien de verbintenis die ten grondslag ligt aan de vordering, in België ontstaan is, uitgevoerd is of moet worden". In het onderhavige geval kan men er inderdaad van uitgaan dat het auteursrecht een verplichting *erga omnes* doet ontstaan om geen afbreuk aan dat auteursrecht te doen.

B • BIJZONDERE BEGINSELEN VOOR DE BESCHERMING VAN DATABANKEN

1 Toepasselijke wetgeving

126. Er bestaat een richtlijn van het Parlement en de Raad betreffende de rechtsbescherming van databanken (richtlijn 96/9/EG van 11 maart 1996, die in principe op 1 januari 1998 omgezet had moeten zijn; cf. supra, Inleiding)¹²⁷. Deze richtlijn is met de wet van 31 augustus 1998 omgezet in Belgisch recht¹²⁸.

In navolging op de richtlijn verleent deze wet bescherming aan "databanken"¹²⁹. Een algemene definitie van de betekenis die aan het begrip "databank" moet worden gegeven, is vermeld in artikel 1, lid 2, van de richtlijn, dat bepaalt: "In deze richtlijn wordt verstaan onder 'databank': een verzameling van werken, gegevens of andere zelfstandige elementen, systematisch of methodisch geordend, en afzonderlijk met elektronische middelen of anderszins toegankelijk". In artikel 2, 1°, van de wet van 31 augustus 1998 wordt een vrijwel identieke definitie gegeven.

Deze definitie impliceert dus dat er pas sprake kan zijn van een "databank" in de zin van de richtlijn en het wetsontwerp als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

a) de elementen waaruit de databank is samengesteld (meteorologische informatie, bibliografische gegevens, foto's, teksten enz.) moeten *methodisch* of *systematisch* gerangschikt zijn: deze dubbele karakterisering betekent niets anders dan dat de elementen in kwestie doordacht gerangschikt moeten zijn, op welke manier ook;

b) de in de databank opgenomen elementen, die dus *de inhoud* ervan vormen, kunnen van drieërlei aard zijn, met dien verstande dat de verschillende categorieën binnen een zelfde databank gecombineerd kunnen worden: (a) het kan gaan om auteursrechtelijk beschermde werken (beeldbanken, een CD-ROM met foto's, een verzameling wetenschappelijke artikels enz.); (b) het kan gaan om niet auteursrechtelijk beschermde prestaties (bijvoorbeeld niet-oorspronkelijke geschriften of foto's enz.); (c) ten slotte kan het gaan om "onbewerkte" informatie, dat wil zeggen informatie die een rechtstreekse en "transparante" weerspiegeling is van een gegeven (bevolkingscijfers, meteorologische gegevens, voetbaluitslagen enz.);

c) de elementen in de databank moeten *zelfstandig* zijn: de elementen moeten met andere woorden zeker zijn ingedeeld volgens de methode of het systeem die de vorm bepaalt, maar ze mogen niet zo met elkaar verbonden zijn

¹²⁷ Cf. met name M. BUYDENS, "Le projet de loi transposant en droit belge la directive européenne du 11 mars 1996 concernant la protection juridique des bases de données", *A&M*, 1997/4, p. 435; POLLAUD-DULIAN, "Brèves remarques sur la directive du 11 mars 1996 concernant la protection juridique des bases de données", *Dall. Aff.*, 1996, p. 539; VON GRAMM, "Rechtsfragen bei Datenbanken - Zum Richtlinienentwurf der EG-Kommission", *G.R.U.R.*, 1993, p. 203; M. VIVANT, "Recueils, bases, banques de données, compilations, collections...: l'introuvable notion?", *D.*, 1995, Chron., p. 197; ROOX en MAEYAERT, "The EU Directive on legal protection of databases", *I.R.D.I.* 1996, p. 52; LEHMANN, "Die neue Datenbankrichtlinie und

Multimedia", *N.J.W.-CoR*, 1996/4, p. 249; B. HUGENHOLTZ, "De databankenrichtlijn eindelijk aanvaard: een zeer kritisch commentaar", *Computerrecht*, 1996/4, 131; A. STROWEL en J.P. TRIAILLE, *Le droit d'auteur du logiciel au multimédia*, op. cit. (10), p. 254.

¹²⁸ B.S. 14.11.1998, 36914; Parlementaire voorbereiding, cf. *Gedr. St.*, Kamer, 1997-1998, nrs. 1535/1 en 1535/2.

¹²⁹ Er wordt gepreciseerd dat de door de richtlijn (en dus door het wetsontwerp) georganiseerde bescherming "peut s'appliquer également aux éléments nécessaires au fonctionnement ou à la consultation de certaines bases de données, tels que le thesaurus et les systèmes d'indexation" (considerans 20 van de richtlijn).

dat de verschillende delen een groter geheel vormen dat meer is dan de som der delen¹³⁰;

d) de elementen moeten *afzonderlijk toegankelijk* zijn: deze precisering geeft aan dat een databank wordt gekenmerkt door het feit dat de gebruiker elk element als zodanig moet kunnen opzoeken en "benoemen"; daaruit volgt dat een grote hoeveelheid op een diskette gerangschikte en vastgelegde gegevens geen databank vormt indien er geen zoekstelsel bij hoort waarmee de gebruiker afzonderlijk toegang tot de gegevens kan krijgen¹³¹;

e) de inhoud van de databank dient met *elektronische middelen of anderszins toegankelijk* te zijn, wat dus aangeeft dat zowel de richtlijn als het wetsontwerp de bedoeling hebben databanken op digitale dragers (op CD-ROM, CD-I en online) of op papieren dragers (papieren steekkaarten, woordenboeken, bloemlezingen, jaarboeken enz.) te beschermen.

127. De aldus gedefinieerde databank heeft dus twee dimensies, namelijk een vorm, dat wil zeggen de structuur op basis waarvan de elementen zijn gekozen en onderling zijn ingedeeld (de architectuur van de desbetreffende databank) en een *inhoud*, dat wil zeggen de aldus ingedeelde elementen. Die twee dimensies worden zowel door de richtlijn als door de wet in aanmerking genomen, daar de vorm auteursrechtelijk beschermd kan zijn (*infra*, 2) terwijl voor de bescherming van de inhoud een recht *sui generis* is vastgelegd (*infra*, 3).

2 Auteursrechtelijke bescherming van de vorm, dat wil zeggen de databank als zodanig

2.1. Beginselen

128. De wet van 31 augustus 1998, die hoofdstuk II van de richtlijn omzet in Belgisch recht op dat punt, bevat eveneens een hoofdstuk II dat gewijd is aan de wijzigingen die in de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten moeten worden aangebracht om de "architectuur" (de vorm) van databanken auteursrechtelijk te kunnen beschermen.

Een dergelijke toepassing van het auteursrecht op databanken wordt reeds erkend in de Belgische rechtspraak, die al geruime tijd auteursrechtelijke bescherming toekent aan de selectie-en-indeling van elementen die als oorspronkelijk naar voren komt vanwege de keuze of de rangschikking van de materie¹³², en wordt tegenwoordig op internationaal niveau in ruime mate bevestigd¹³³. Het belang van de wet ligt echter daarin dat de modaliteiten voor die toepassing van het auteursrecht op databanken worden gepreciseerd.

2.2. Voorwerp van de bescherming

129. De wet van 31 augustus 1998 voegt (overeenkomstig de richtlijn) een artikel aan de wet op het

¹³⁰ Cf. M. BUYDENS, "Le projet de loi transposant en droit belge la directive européenne du 11 mars 1996 concernant la protection juridique des bases de données", *op. cit.* (126), p. 337.

¹³¹ Cf. B. HUGENHOLTZ, "De databankenrichtlijn eindelijk aangaard: een zeer kritisch commentaar", *op. cit.* (126), p. 132.

¹³² Aldus werden erkend als zijnde beschermbaar door het auteursrecht in België een notarieel tarief (Gent, 13 november 1902, geciteerd door Poirier, *Les Nouvelles*, Droit d'auteur, nr. 117), een verzameling financiële informatie (Rb. Brussel, 4 mei 1904, *Pas.*, 1904, III, p. 235), een verzameling wetgeving en rechtspraak (Brussel, 22 november 1930, *J.T.*, 1931, p. 28), een tariefbrochure van verzekeringen (Rb. Brussel, 21 juni 1966, *I.C.*, 1969, p. 211), een gids over het Koninklijk Paleis te Brussel waarin de verschillende stukken gedetailleerd worden beschreven (Rb. Brussel, 18 juni 1992, *J.T.*, 1993, p. 166). Daarentegen werd de bescherming geweigerd aan een catalogus van onderdelen voor elektrische huishoudelijke toestellen om reden dat die catalogus "enkel gegevens bevat waarvan ieder ervaren vakman op de hoogte kan komen, als hij maar soms lange en moeilijke opzoekingen doet", met dien verstande overigens dat de catalogus geen blijk gaf van een bijzondere inspanning voor selectie en rangschikking van die inlichtingen (cf. Cass., 25 oktober 1989, *Pas.*,

1990, I, p. 239). *In Frankrijk*: een verslag van handelsmarkten met een oorspronkelijke classificatie van de koersen en enkele commentaren (Trib. Amiens, 17 juli 1941, *D.*, 1942, p. 53), een officieel jaarboek van de steden en gemeenten van Frankrijk (TGI Parijs, 24 september 1976, *R.I.D.A.*, juli 1977, p. 155), een enquête over de prijzen, gevoerd in warenhuizen (TGI Grenoble, 9 mei 1984, *D.*, 1985, IR, p. 309), een repertorium van reclamebureaus (Parijs, 19 juni 1984, *D.*, 1985, IR, p. 309), een plaatselijke gids met administratieve inlichtingen (Parijs 6 mei 1987, *R.I.D.A.*? 134/1987, p. 204), een synthese van informatie betreffende het tekort aan oligo-elementen bij herkauwers (Parijs, 20 april 1989, *D.*, 1989, IR, p. 177), een Frans-Engels informaticawoordenboek (Parijs, 21 maart 1989, *R.I.D.A.*, 142/1989, p. 333).

¹³³ Aldus bevat de Conventie van Bern (versie van Parijs) een artikel 2.5, dat bepaalt dat "les recueils d'oeuvres littéraires ou artistiques tels que les encyclopédies et anthologies qui, par le choix ou la disposition des matières, constituent des créations intellectuelles, sont protégées comme telles, sans préjudice des droits des auteurs sur chacune des oeuvres qui font partie de ces recueils". De bescherming van de databanken wordt eveneens beoogd in artikel 10.2 van de TRIPS-Overeenkomst en artikel 5 van het WIPO-Verdrag van 2 en 20 december 1996 betreffende de auteursrechten.

auteursrecht toe waarin uitdrukkelijk wordt vermeld dat databanken die, vanwege de keuze of de rangschikking van de materie, een intellectuele creatie van de auteur zijn (dat wil zeggen een oorspronkelijke creatie) als zodanig door het auteursrecht worden beschermd (artikel 18).

Door deze definitie van het auteursrechtelijk beschermde voorwerp worden, *a contrario*, databanken die *niet* door een oorspronkelijke selectie en/of indeling worden gekenmerkt vanzelfsprekend uitgesloten¹³⁴.

Zo kan het gebeuren dat indien een databank zich kenmerkt door volledigheid (omdat zij alle elementen bevat die betrekking hebben op het voorwerp, bij voorbeeld de adressen van alle Brusselse bakkers) en door een bijzonder logisch en dus voor de hand liggend ordeningscriterium (bij voorbeeld alfabetische volgorde), men zal moeten concluderen dat deze databank niet auteursrechtelijk beschermd is en dat iedereen - onder voorbehoud van wat hieronder zal worden gesteld met betrekking tot het nieuwe recht *sui generis* - dus de mogelijk heeft een zelfde databank te produceren en op de markt te brengen¹³⁵.

130. Uit het voorgaande vloeit voort dat een databank over het Belgisch erfgoed auteursrechtelijk beschermd zal zijn indien zij oorspronkelijk lijkt te zijn vanwege de selectie van de elementen uit het erfgoed en/of hun rangschikking.

2.3. Auteursrechthebbenden

131. Voor het hebben van auteursrechten worden in principe de algemene regels toegepast. De oorspronkelijke rechthebbende van de auteursrechten op de databank dient dus de natuurlijke persoon (of de groep natuurlijke personen) te zijn, die het werk heeft gecreëerd.

132. Voor databanken die door werknemers of ambtenaren worden gecreëerd, voorziet de wet van 31 augustus 1998 in een artikel 20ter dat in de AW wordt ingevoegd en waarin is bepaald dat, behoudens een andersluidende contractuele of statutaire bepaling, de werkgever wordt geacht verkrijger te zijn van de vermogensrechten met betrekking tot databanken die in de niet-culturele nijverheid¹³⁶ zijn gemaakt door een of meer werknemers of ambtenaren bij de uitoefening van hun taken.

133. Wat indien werknemers (bij voorbeeld van een museum, een universiteit enz.) of ambtenaren een databank over het Belgisch erfgoed aanleggen? Een databank over het Belgisch erfgoed gemaakt door de niet-commerciële sector kan worden geacht te behoren tot de culturele sector, zodat de werkgever en/of de administratie slechts rechthebbende van de vermogensrechten daarop zal zijn indien in het contract of het statuut een clausule voor de overdracht van de auteursrechten is opgenomen.

2.4. Verleende rechten

134. Moreel recht: de richtlijn regelt alleen de vermogensrechten van de auteur en laat het morele recht in het toepassingsgebied buiten beschouwing. Considerans 28 verwijst in dat opzicht naar de nationale wetgeving en de Berner Conventie. Ook in de nieuwe wet wordt niet voorzien in een bijzondere bepaling daaromtrent, zodat men daaruit kan afleiden dat die wet in haar huidige staat verwijst naar de algemene bepalingen in de auteurswet.

135. De vermogensrechten die door de richtlijn worden erkend, zijn de "traditionele" rechten verleend aan auteurs, namelijk het recht om duurzame of tijdelijke reproductie, geheel of gedeeltelijk, en in iedere vorm, van de databank (de vorm) te verbieden, het recht om vertaling, schikking en iedere

¹³⁴ Considerans 19 van de richtlijn geeft een voorbeeld van niet-originele compilatie: "dat de compilatie van meerdere vastleggingen van muziekuitvoeringen op een CD normaliter niet binnen het toepassingsgebied van de richtlijn valt, [...] omdat zij als compilatie niet aan de voorwaarden voldoet om voor auteursrechtelijke bescherming in aanmerking te komen".

¹³⁵ M. BUYDENS, "Le projet de loi transposant en droit belge la directive européenne du 11 mars 1996 concernant la protection juridi-

que des bases de données", *op. cit.* (126), p. 337.

¹³⁶ Deze precisering is toegevoegd door een amendement van M. de T'SERCLAES, *Gedr. St.*, Kamer, 1997-1998, nr. 1535/3, p. 3.

¹³⁷ Dit recht ligt in de lijn van artikel 14 van de Conventie van Bern, dat de auteur het recht geeft om machtiging te verlenen tot de cinematografische omwerking van zijn werk alsook het recht om machtiging te verlenen tot de verspreiding van de omgewerkte werken en de openbare uitvoering ervan.

verandering te verbieden, het recht om de databank of kopieën daarvan openbaar te verspreiden, het recht om de databank aan het publiek mee te delen, te reproduceren, te verspreiden of vertalingen, bewerkingen en veranderingen van de databank mee te delen¹³⁷ (artikel 5).

Opgemerkt zal worden dat, wat het distributierecht betreft, considerans 31 preciseert dat het auteursrecht “zich ook uitstrekt tot het op andere wijze dan door verspreiding van kopieën ter beschikking stellen van databanken”. Online verspreiding (bij voorbeeld op Internet) valt dus eveneens binnen het kader van de voorrechten van de auteur.

136. De nieuwe wet bevat geen enkele bepaling omtrent de vermogensrechten van de auteur van een databank, zodat hij dus dezelfde rechten heeft als iedere andere auteur.

In artikel 5 van de richtlijn wordt, met betrekking tot het distributierecht, echter gepreciseerd dat “de eerste verkoop in de Gemeenschap van een kopie van de databank door de rechthebbende of met diens toestemming leidt tot uitputting van het recht om controle uit te oefenen op de doorverkoop van die kopie in de Gemeenschap”. Daarmee wordt in dit artikel alleen maar een bevestiging gegeven van de algemeen toegepaste theorie die stelt dat wanneer de rechthebbende materiële exemplaren die het voorwerp uitmaken van het recht in kwestie in de Europese Unie op de markt brengt of zijn toestemming daarvoor verleent, hij daarmee zijn rechten van intellectuele eigendom heeft uitgeput.

In considerans 33 wordt echter gepreciseerd dat de theorie van uitputting van het recht logischerwijs wel van toepassing is op materiële kopieën van databanken, maar niet op online distributie (bij voorbeeld via Internet), daar online mededeling gelijk moet worden gesteld aan de verlening van een dienst: elke mededeling is dan een nieuwe prestatie waarvoor toestemming moet worden verkregen, zodat de band tussen de rechthebbende en het voorwerp van het recht niet wordt verbroken.

De nieuwe wet bevat geen enkele bepaling omtrent de uitputting van het recht. In de memorie van toelichting wordt echter in herinnering gebracht dat het Hof van Jus-

titie van de Europese Gemeenschappen deze regel heeft afgeleid uit artikelen 30 en 36 van het Verdrag van Rome, zodat er in België geen behoefte bestaat aan een wettekst om die regel uitwerking te geven.

2.5. Uitzonderingen op het auteursrecht

137. Overeenkomstig artikel 6, lid 1, van de richtlijn, voegt de nieuwe wet een artikel 20quater toe aan de AW waarin is bepaald dat de rechtmatige gebruiker van een databank¹³⁸ alle handelingen mag verrichten die noodzakelijk zijn om toegang te krijgen tot en normaal gebruik te maken van de inhoud van de databank, waarvoor in principe toestemming van de auteur is vereist. Deze bepaling is van dwingende aard.

Met andere woorden: degene die een gebruikslicentie op de databank heeft of via een derde toegang heeft tot een geoorloofde kopie van de databank mag, zonder de auteur om toestemming te hoeven vragen, alle reproducties, wijzigingen enz. uitvoeren die noodzakelijk zijn om toegang te krijgen tot en op een normale manier gebruik te maken van de inhoud van de databank.

138. De nieuwe wet voorziet in een artikel 22bis dat aan de AW wordt toegevoegd en waarmee bepaalde uitzonderingen aan het geval van de databanken worden aangepast¹³⁹. Dit artikel 22bis bepaalt dat de auteur van een wettig openbaar gemaakte databank zich niet kan verzetten tegen:

- de reproductie van een databank die op een grafische of soortgelijke drager is vastgelegd wanneer die reproductie uitsluitend bestemd is voor privé-gebruik (persoonlijk gebruik of intern bedrijfsgebruik) en geen afbreuk doet aan de normale exploitatie van het werk; men zal opmerken dat de databank in zijn geheel mag worden gereproduceerd;
- de reproductie van een databank die op een grafische of soortgelijke drager is vastgelegd wanneer die reproductie wordt verricht ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek,

¹³⁸ Dit betekent in wezen diegene die een uitdrukkelijke of stilzwijgende gebruikslicentie heeft, verleend door de auteur of diens rechthebbende.

¹³⁹ Er wordt aan herinnerd dat de bij wet bepaalde uitzonderingen imperatief zijn.

voorzover zulks verantwoord is door de nagestreefde niet-winstgevende doelstelling en geen afbreuk doet aan de normale exploitatie van de databank; in dat geval moeten de naam van de auteur en de titel van de databank worden vermeld;

- de reproductie van een databank die op een andere dan een grafische of soortgelijke drager is vastgelegd (digitale drager) wanneer die reproductie wordt verricht ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek, voorzover zulks verantwoord is door de nagestreefde niet-winstgevende doelstelling en geen afbreuk doet aan de normale exploitatie van het werk; in dat geval moeten de naam van de auteur en de titel van de databank worden vermeld;

- de mededeling van een databank wanneer die mededeling wordt verricht ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek door instellingen die daartoe door de overheid officieel zijn erkend of opgericht, voorzover zulks verantwoord is door de nagestreefde niet-winstgevende doelstelling, plaatsvindt in het kader van de normale activiteiten van de instelling en geen afbreuk doet aan de normale exploitatie van het werk; dat betekent met name dat leerlingen van een school, onderzoekers van een universiteit enz. de databank openbaar mogen maken (de databank bij voorbeeld online gebruikt mag worden); in dat geval moeten de naam van de auteur en de titel van de databank worden vermeld¹⁴⁰;

- de reproductie en de mededeling aan het publiek van een databank wanneer die handelingen worden verricht om de openbare veiligheid te waarborgen of om in een administratieve of gerechtelijke procedure aan te wenden en geen afbreuk doen aan de normale exploitatie van de databank.

139. Overigens zijn de uitzonderingen op het auteursrecht zoals bepaald in artikel 22, § 1, 1° tot 3°, 6° en 7°, AW *mutatis mutandis* van toepassing op databanken.

¹⁴⁰ In een nieuw hoofdstuk Vbis, met als opschrift "de reproductie en/of de mededeling van werken of prestaties ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek", wordt een artikel 61bis ingevoegd, dat bepaalt dat "de auteurs van databanken [...] recht [hebben] op een vergoeding voor de mededeling ervan onder de

2.6. Duur van het auteursrecht op databanken

140. Noch in de richtlijn, noch in de nieuwe wet is sprake van bepalingen omtrent de duur. Men dient dus de algemene auteursrechtelijke regels op dat gebied toe te passen (cf. *supra*, nr. 13).

141. De nieuwe wet bevat wel andere bepalingen die wij hier evenwel niet zullen bespreken.

3 Bescherming van de inhoud: het recht *sui generis*

3.1. Voorwerp van de bescherming

142. Met de nieuwe wet wordt een recht *sui generis* ingesteld op de *inhoud* van databanken ten voordele van de producent ervan. Het voorwerp van dat recht *sui generis* is dus de inhoud van de databank, dat wil zeggen het geheel van elementen die zijn samengebracht in een databank voortgekomen uit een substantiële investering, ongeacht de vorm van de databank (een papieren of een digitale). Of de vorm nu auteursrechtelijk beschermd is (vanwege de oorspronkelijkheid ervan) of niet (bij gebrek aan oorspronkelijkheid), de inhoud zal als zodanig beschermd zijn door dat nieuwe door de richtlijn en het wetsontwerp ingestelde recht voorzover hij is voortgekomen uit een kwantitatief of kwalitatief substantiële investering.

Wel moet erop worden gelet dat dit recht *sui generis* geen betrekking heeft op elementen in de databank die afzonderlijk en onafhankelijk in aanmerking worden genomen, maar wel op het geheel zoals dat in het kader van die databank is opgenomen. Bovendien doet dit recht *sui generis* op de inhoud geen afbreuk aan de auteursrechten (of andere rechten¹⁴¹) die eventueel op die afzonderlijk en onafhankelijk in aanmerking genomen elementen van de databank rusten.

voorwaarden bepaald in artikel 22bis, § 1, 4°.

¹⁴¹ Bijvoorbeeld indien de databank een foto van een persoon bevat, raakt het recht *sui generis* niet het recht van de persoon op zijn beeld (en dus zijn recht om machtiging te verlenen tot het verspreiden van zijn beeld, cf. *infra*).

Voorwaarde voor de bescherming is dus het bestaan van een “substantiële investering”. In de memorie van toelichting wordt bevestigd dat het recht *sui generis* voorwaardelijk verbonden is aan “een substantiële investering vanwege de producent van de databank teneinde de daarin vervatte materies te verkrijgen, te controleren of voor te stellen. Deze investering kan een kwestie zijn van geld, tijd, moeite en energie”. Vanzelfsprekend zal het een delicate zaak worden om vast te stellen wat onder een “*substantiële*” investering wordt verstaan.

3.2. De houder van het recht “*sui generis*”

143. Artikel 11 van de richtlijn bepaalt dat de houder *ab initio* van het recht *sui generis* de “fabrikant” van de databank is, in de nieuwe wet de “producent” genoemd.

Een definitie van de betekenis van het begrip “producent” wordt gegeven in artikel 2, 5°, van de nieuwe wet, dat stelt dat de producent van een databank “de natuurlijke persoon of de rechtspersoon [is] die het initiatief neemt tot en het risico draagt van de investeringen waardoor de databank ontstaan is”. Deze definitie is gebaseerd op de definitie in considerans 41 van de richtlijn. In deze considerans wordt echter gepreciseerd dat “met name toeleveranciers” door deze definitie worden uitgesloten.

144. In artikel 12 van de nieuwe wet wordt gepreciseerd dat het recht *sui generis* toekomt aan producenten van databanken die onderdaan zijn van een Lid-Staat van de Europese Unie of hun gewone verblijfplaats in de Unie hebben, en aan ondernemingen die zijn opgericht overeenkomstig de wetgeving van een Lid-Staat van de Europese Unie en in de Unie hun maatschappelijke zetel, hun hoofdbestuur of hun hoofdvestiging hebben.

3.3. Inhoud van de bescherming

145. Het recht *sui generis* omvat twee voorrechten, namelijk het recht zich te verzetten tegen opvraging en het recht zich te verzetten tegen hergebruik van de inhoud van de databank in zijn geheel of van een in kwalitatief en kwantitatief opzicht substantieel deel ervan.

146. Het recht op opvraging: het eerste voorrecht van de fabrikant is dus het recht om *opvraging* van de hele inhoud van de databank of een substantieel deel ervan (beoordeeld in kwalitatief en kwantitatief opzicht) te verbieden.

Opvraging wordt in artikel 7, lid 2, van de richtlijn en in artikel 2, 2°, van de nieuwe wet gedefinieerd als “de permanente of tijdelijke overbrenging van de inhoud van een databank of van een substantieel deel ervan op een andere drager, ongeacht op welke wijze en in welke vorm. Openbare uitlening wordt niet als opvraging beschouwd”. Met het recht opvraging te verbieden kan dus elke transfer verboden worden, dat wil zeggen elke verplaatsing van een substantieel deel van de inhoud van de databank (door middel van downloaden, fotokopiëren, gebruik van een scanner), ongeacht of die verplaatsing met zich meebrengt dat de inhoud wordt gedupliceerd.

Aangezien het recht om zulks te verbieden slechts betrekking heeft op een opvraging van de hele inhoud of een substantieel gedeelte ervan, leidt men daar *a contrario* uit af dat een opvraging van een niet-substantieel gedeelte is toegestaan.

De vrijheid om niet-substantiële gedeelten van de inhoud op te vragen is echter niet absoluut. Zo bepalen artikel 7, lid 3, van de richtlijn en artikel 4, § 2, van de nieuwe wet dat herhaald en systematisch opvragen van niet-substantiële delen van de inhoud van de databank verboden is wanneer die opvraging strijdig is met de normale exploitatie van de databank of zij ongerechtvaardigde schade toebrengt aan de rechtmatige belangen van de producent van de databank.

147. Het recht op hergebruik: het tweede voorrecht van de fabrikant bestaat in het recht om hergebruik van de hele inhoud van de databank of een substantieel gedeelte ervan (beoordeeld in kwalitatief en kwantitatief opzicht) te verbieden.

In artikel 2, 3°, van het wetsontwerp en artikel 7, lid 2, onder b), van de richtlijn wordt *hergebruik* gedefinieerd als “elke vorm van het aan het publiek ter beschikking stellen van de inhoud van een databank of een substantieel deel ervan, door verspreiding van kopieën, verhuur, on line transmissie of in een andere vorm. Openbare uitlening wordt niet als hergebruik beschouwd”.

De producent heeft dus het recht om de openbare verspreiding van zijn databank (of substantiële delen daarvan) in de vorm van kopieën (op diskette enz.) of bij voorbeeld via Internet te verbieden.

Zoals het geval was bij opvraging, veronderstelt dit recht echter dat het hergebruik betrekking heeft op een substantieel gedeelte van de inhoud. Om te vermijden dat het recht van de fabrikant door opeenvolgend gedeeltelijk hergebruik wordt omzeild, wordt - net als voor opvraging - echter bepaald dat herhaald en systematisch hergebruik van niet-substantiële delen eveneens verboden is wanneer zulks strijdig is met een normale exploitatie van de databank of ongerechtvaardigde schade toebrengt aan de rechtmatige belangen van de producent.

148. Uitputting van het recht: in artikel 4, derde lid, van de nieuwe wet is, overeenkomstig de richtlijn (artikel 7, lid 2, onder b), bepaald dat “de eerste verkoop in de Europese Unie van een kopie van een databank door de rechthebbende of met diens toestemming leidt tot uitputting van het recht om controle uit te oefenen op de doorverkoop van die kopie in de Europese Unie”. Deze regel vormt de logische en onontbeerlijke tegenhanger van uitputting van het auteursrecht op de vorm.

Online verzending van de databank kan daarentegen niet leiden tot uitputting van het “indirecte” recht dat ontstaat doordat de geadresseerde kopieën van de databank maakt.

149. Men zal opmerken dat de fabrikant geen voorrechten van morele aard heeft, wat vanzelfsprekend is rekening houdend met de aard van zijn prestatie.

150. Artikel 5 van de nieuwe wet stelt dat het recht bedoeld in artikel 4 “een roerend recht” is “dat overgaat bij erfopvolging en vatbaar is voor gehele of gedeeltelijke overdracht, overeenkomstig de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek. Het kan onder meer worden vervreemd of in een gewone of exclusieve licentie worden ondergebracht”. Men kan dus alle soorten contracten sluiten met betrekking tot dat recht *sui generis*.

3.4. Beperkingen van de rechten van de producent

151. Artikel 9 van de richtlijn en artikel 7 van de nieuwe wet voorzien in uitzonderingen op het recht *sui generis* van de producent van de databank ten voordele van de “rechtmatige gebruiker” ervan.

Gepreciseerd wordt dat een rechtmatige gebruiker van een databank die op wettige wijze door de producent aan het publiek ter beschikking is gesteld, zonder toestemming van die producent:

- uitsluitend voor privé-gebruik een substantieel deel van de inhoud van een niet-elektronische databank kan opvragen (waarmee wordt bedoeld op persoonlijk gebruik door een natuurlijke persoon of intern gebruik door een rechtspersoon);
- ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek een substantieel deel van de inhoud van een databank kan opvragen; in dat geval moeten de naam van de auteur en de titel van de databank worden vermeld;
- een substantieel deel van de inhoud van een databank kan opvragen en hergebruiken om de openbare veiligheid te waarborgen of om in een administratieve of gerechtelijke procedure aan te wenden.

We herhalen nog eens dat het gebruik van een niet-substantieel gedeelte altijd is toegestaan, tenzij het om herhaald en systematisch gebruik gaat (cf. *supra*, nr. 147).

3.5. Rechten en plichten van de rechtmatige gebruiker

152. De artikelen 8 tot 11 van de nieuwe wet hebben betrekking op de rechten en plichten van de rechtmatige gebruikers van een databank.

In artikel 2, 4°, van de nieuwe wet wordt een rechtmatige gebruiker gedefinieerd als “de persoon die opvragingen verricht en/of de databank hergebruikt op een wijze die door de producent van de databank of bij wet is toegestaan”. Dat zal bij voorbeeld het

geval zijn wanneer iemand voor de databank in kwestie een gebruikslicentie heeft verworven.

153. Welke rechten heeft een rechtmatige gebruiker? Het komt erop neer dat een rechtmatige gebruiker het recht heeft om de databank waarvoor hij de hoedanigheid van rechtmatig gebruiker heeft verworven normaal te gebruiken. Zo kan de producent, wanneer de databank aan het publiek ter beschikking is gesteld, niet vermijden dat een rechtmatige gebruiker delen van de databank die in kwalitatief of kwantitatief opzicht niet substantieel zijn, voor welke doeleinden ook opvraagt en/of hergebruikt (artikel 8 van de nieuwe wet en artikel 8, lid 1 van de richtlijn). Elk strijdig beding is nietig (artikel 15 van de richtlijn en artikel 11 van de nieuwe wet).

Naast het recht om niet-substantiële gedeelten te gebruiken of hergebruiken, kan de rechtmatige gebruiker eveneens handelingen verrichten die een uitzondering vormen op de rechten van de producent en hierboven zijn vermeld (cf. *supra*, nr. 151).

154. Nochtans wordt eveneens bepaald dat de rechtmatige gebruiker van de databank er op een normale manier gebruik van moet maken en geen handelingen mag verrichten die op ongerechtvaardigde wijze de rechtmatige belangen van de producent van een databank zouden schaden (artikel 9 van de nieuwe wet en artikel 8, lid 2, van de richtlijn). Tevens wordt gepreciseerd - maar dat spreekt vanzelf - dat de rechtmatige gebruiker geen schade mag berokkenen aan een auteursrechthebbende of een rechthebbende van een naburig recht met betrekking tot een werk of een prestatie in de databank.

3.6. Duur

155. Zowel de richtlijn (artikel 10) als de nieuwe wet (artikel 6) stellen dat het recht *sui generis* ontstaat op het tijdstip waarop de vervaardiging van de databank is voltooid en verstrijkt vijftien jaar na 1 januari van het jaar dat volgt op de datum waarop de vervaardiging is voltooid. Indien de databank gedurende die periode aan het publiek ter beschikking wordt gesteld,

verstrijkt het recht vijftien jaar na 1 januari van het jaar dat volgt op de datum waarop de databank voor het eerst aan het publiek ter beschikking is gesteld.

156. Artikel 10, lid 3, van de richtlijn en artikel 6, derde lid, van de nieuwe wet bepalen dat met elke substantiële wijziging in de inhoud van de databank, beoordeeld in kwalitatief of kwantitatief opzicht, en met name elke substantiële wijziging ten gevolge van opeenvolgende toevoegingen, weglatingen of wijzigingen, die getuigt van een nieuwe substantiële investering, uitgevoerd in kwalitatief of kwantitatief opzicht, voor de door die investering ontstane databank een eigen beschermingstermijn ingaat¹⁴² (namelijk een nieuwe termijn van 15 jaar).

In artikel 6, vierde lid, van de nieuwe wet wordt echter gepreciseerd dat de producent van de databank moet bewijzen op welke datum de vervaardiging van de databank voltooid werd en dat de inhoud van de databank substantieel gewijzigd is. Producenten van databanken moeten er dus op letten dat zij elke versie van de databank bewaren, alsmede alle documenten aan de hand waarvan kan worden vastgesteld dat voor de "bijgewerkte" versie een substantiële investering nodig is geweest¹⁴³.

3.7. Strafrechtelijke en burgerrechtelijke sancties

157. In geval van inbreuken op het recht *sui generis* is voorzien in strafrechtelijke sancties. Deze sancties zijn gebaseerd op wat daaromtrent in de AW is bepaald.

158. De wet dd. 10 augustus 1998 houdende omzetting in het Belgisch gerechtelijk recht van de Europese richtlijn van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken voorziet een vordering tot staking ten gunste van de titularis van de *sui generis* rechten op de databank. Artikel 2 van deze wet bepaalt dat de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg het bestaan van inbreuken op het recht van producenten van databanken vaststelt en beveelt dat daaraan een einde wordt gemaakt.

¹⁴² De beschermingsduur kan daardoor oneindelijk worden verlengd. Men kan zich afvragen of dit systeem niet vatbaar voor kritiek is.

¹⁴³ Eens temeer wordt erop gewezen dat het begrip substantiële investering verre van duidelijk is.

Deze vordering tot staking wordt ingesteld en behandeld zoals in kort geding.

Op de vordering wordt uitspraak gedaan, niettegenstaande enige vervolging die wegens dezelfde feiten voor de strafrechter wordt ingesteld.

Het vonnis is uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande voorziening en zonder borgstelling (tenzij de rechter heeft bevolen dat een borg moet worden gesteld).

De maatregelen die kunnen worden getroffen zijn de volgende: de staking van de betwiste handeling en de bekendmaking van het vonnis op kosten van de verweerder. Zoals voor de vordering tot staking die door de AW wordt voorzien is geen schadevergoeding mogelijk.

158bis. Artikel 33 van de wet van 31 augustus 1998 bepaalt dat artikel 1481 van het gerechtelijk wetboek wordt gewijzigd zodat de houders van naburi-

ge rechten, daaronder begrepen de houders van het recht van de producenten van databanken, gebruik kunnen maken van de procedure m.b.t. beslag inzake namaak.

In de marge van het wetsontwerp inzake databanken waaruit de nieuwe wet is ontstaan, werd eveneens een wetsontwerp 1536/1 houdende bepalingen van gerechtelijk recht behandeld. In dit ontwerp wordt gesteld dat het aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg is om te constateren of er sprake is van een inbreuk op de rechten van de producenten van databanken en zo ja, te bevelen dat daar een einde aan wordt gemaakt. De vordering wordt ingesteld en behandeld als in kort geding. Dit voorstel, waarin de sanctie op inbreuken op het recht *sui generis* op dezelfde lijn werd gebracht als de sancties op inbreuken op het auteursrecht, is niet in de nieuwe wet opgenomen.

De nieuwe wet bepaalt daarentegen wel dat artikel 1481 van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing is op een rechthebbende van het recht *sui generis* op databanken (artikel 33).

Tweede deel**HET MAKEN VAN EEN WEBLOCATIE MET EEN DATABANK
MET BEELDEN EN TEKST****A • DE INHOUD VAN DE WEBLOCATIE**

159. Om een weblocatie met beelden en tekst (en dus met name met een databank met beelden en tekst) aan te maken, is het van belang de volgende stappen te zetten:

a) Eerste stap: een inventaris maken van de elementen die met hun oorspronkelijke kenmerken op de weblocatie worden gereproduceerd of gebruikt en auteursrechtelijk beschermd zijn.

b) Tweede stap: vaststellen wie de auteursrechthebbers zijn van wie toestemming verkregen moet worden en een ontwerp van contract opstellen.

c) Derde stap: bepalen aan welke operaties de beschermde werken onderworpen zullen worden, dat wil zeggen bepalen welke exclusieve rechten van de auteurs in kwestie relevant zijn (en dus welke toestemming nodig is met het oog op de auteursrechten).

d) Vierde stap (facultatief): een technisch procédé opzetten om de op het net gezette werken te beschermen (tatoeage).

1 **Eerste stap :**
inventariseren van beschermde
elementen die in de online databank
worden opgenomen

160. We gaan uit van het principe dat de online databank foto's (van werken van beeldende kunst, gebouwen, personen enz.), teksten (commentaar bij de foto's, inleiding van de weblocatie, gebruiksaanwijzing enz.) en grafische elementen bevat (logo's, tekeningen ter illustratie van de werking van de weblocatie enz.). We zullen zo concreet mogelijk aangeven welke vragen er met betrekking tot die drie

categorieën elementen gesteld moeten worden om vast te stellen of ze (nog) auteursrechtelijk beschermd zijn.

1° De foto's

161. Wanneer men een foto in een databank wil reproduceren, dient men zich te realiseren dat elke foto uit twee dimensies kan bestaan: enerzijds de foto zelf (die als werk op zich auteursrechtelijk beschermd kan zijn) en anderzijds het gefotografeerde onderwerp/voorwerp (een voorwerp, een persoon, een landschap), waarop eveneens een recht kan rusten waarvoor in voorkomend geval dus toestemming moet worden verkregen van de rechthebbende in kwestie.

Wanneer men een foto wenst te reproduceren, moet men zich dus twee dingen afvragen: Rusten er auteursrechten op het gefotografeerde voorwerp (of onderwerp)? Rusten er rechten op de foto zelf?

1.1. Rusten er auteursrechten op het
gefotografeerde voorwerp (of onderwerp)?

A. Eerste mogelijkheid: het gefotografeerde voorwerp is een menselijke schepping

162. Het kan zijn dat de foto een weergave is van een voorwerp: een schilderij, een beeldhouwwerk, een gebouw, een brug, een brief, een fiets enz. Dan dient de vraag te worden gesteld of het voorwerp in kwestie auteursrechtelijk beschermd is, daar het auteursrecht een recht op mededeling aan het publiek en een recht op reproductie met zich meebrengt,

wat inhoudt dat het beschermde werk niet zonder instemming van de auteur mag worden gereproduceerd (cf. *supra*, nrs. 17 e.v.).

1.1.1. Is het gefotografeerde voorwerp auteursrechtelijk beschermd?

163. Om te weten te komen of het voorwerp in kwestie auteursrechtelijk beschermd is (en dus een “werk van beeldende kunst” is), moet worden nagegaan of aan alle voorwaarden voor auteursrechtelijke bescherming is voldaan: aangezien de voorwaarde dat het werk moet zijn vormgegeven per definitie is vervuld (daar het om een fysiek voorwerp gaat), moet worden nagegaan of het een oorspronkelijk werk betreft. In dat opzicht dient men in het achterhoofd te houden dat de Belgische rechtspraak zeer “laks” is op dat punt en dat een zeer groot aantal menselijke producties dus als “oorspronkelijk” wordt beschouwd en derhalve auteursrechtelijk beschermd zijn.

Dat zal het geval zijn bij “kunst”-werken in traditionele zin die door de mens zijn vervaardigd (schilderijen, tekeningen, beeldhouwwerken enz.). In het geval van “*objets trouvés*” of “*ready-made*” is het auteursrechtelijke beschermingskarakter van het werk daarentegen in het verleden reeds betwist¹⁴⁴.

Ook gebruiksvorwerpen kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn zolang ze “oorspronkelijk” zijn: dat zal bij voorbeeld gelden voor gebouwen¹⁴⁵, de carrosserie van een auto, het model van een designstoel, het model van een wijnglas, brilmonturen¹⁴⁶, enz.

Louter functionele vormen vallen daarentegen buiten het kader van auteursrechtelijke bescherming: bij voorbeeld zuigers, sleutels, koorden of een louter technische bouwkundige voorziening¹⁴⁷ (liftkooien, verlichtingsarmaturen), enz. Dat betekent dus dat indien die vormen louter

technisch zijn, ze in principe vrijelijk gereproduceerd kunnen worden.

Belangrijke opmerking: Het feit dat werken van beeldende kunst in een openbare ruimte staan, zoals een trein- of een metrostation, een park of iets dergelijks, betekent nog niet dat zij daarmee hun hoedanigheid van voorwerp dat auteursrechtelijk beschermd kan zijn, verloren hebben¹⁴⁸. Er moet derhalve altijd voor worden gezorgd dat voor elk willekeurig gebruik voorafgaandelijk toestemming van de rechthebbende wordt verkregen.

We hebben evenwel gezien dat in bepaalde gevallen waarin een werk toevallig op een foto te zien is de auteur zich niet tegen reproductie ervan kan verzetten (cf. *supra*, nrs. 48 e.v.).

1.1.2. Behoort het gefotografeerde voorwerp tot het openbaar domein?

164. We hebben reeds gezien dat het auteursrecht inderdaad beperkt is in de tijd, daar het gedurende het hele leven van de auteur en tot zeventig jaar na zijn dood geldig blijft. Werken die meer dan zeventig jaar vóór het overlijden van de auteur (of de langstlevende co-auteur) zijn gecreëerd, behoren dus tot het openbaar domein en kunnen vrijelijk gereproduceerd worden.

B. Tweede mogelijkheid: het gefotografeerde voorwerp is een natuurlijke schepping

165. Op bepaalde foto's zijn natuurlijke elementen gereproduceerd: natuurlandschappen, tuinen, parken, bomen, bloemen, rotsen enz. Nogmaals: er moet worden nagegaan of het aldus gefotografeerde onderwerp auteursrechtelijk beschermd is en in dat opzicht moet dus een onderscheid worden gemaakt tussen verschillende mogelijkheden:

¹⁴⁴ Cf. M. BUYDENS, *La protection de la quasi-création*, op. cit. (10), p. 41.

¹⁴⁵ Rb. Luik, 23 maart 1932, *Pas.*, 1932, III, p. 117; Rb. Brussel, 23 mei 1951, *Ing. Cons.*, 1959, p. 229.

¹⁴⁶ Voor voorbeelden uit de rechtspraak, cf. M. BUYDENS, *La protection de la quasi-création*, op. cit. (10), p. 90.

¹⁴⁷ Rb. Brussel, 17 april 1957, *Ing. Cons.*, 1957, p. 148; M. BUYDENS,

La protection de la quasi-création, op. cit. (10), p. 185.

¹⁴⁸ Brussel, 22 april 1959, *J.T.*, p. 562. Cf. met name in Frankrijk: T.G.I. Parijs, 12 juli 1990, *R.I.D.A.*, 1991, nr. 147, p. 359: “Que le bâtiment dit ‘La Grande Arche’ est une création originale présentant un caractère artistique certain (...) qu’il doit être considéré comme une oeuvre de l’esprit susceptible de permettre à son auteur de se prévaloir des dispositions de la loi du 11 mars 1957”. Cf. M. BUYDENS, *La protection de la quasi-création*, op. cit. (10), p. 180, en de geciteerde rechtspraak.

1.1.3. Het gefotografeerde voorwerp is een natuurlandschap of een landschappelijk element (een bloem, een boom, rotsen enz.)

166. Op grond van de algemene beginselen moet het auteursrechtelijk te beschermen voorwerp een oorspronkelijke en creatieve prestatie van een *auteur* zijn. Welnu, indien het gaat om een natuurlandschap, is er per definitie geen sprake van een creatieve ingreep van de mens en dus ook niet van auteursrecht. Landschappen of elementen uit natuurlandschappen kunnen derhalve vrijelijk gereproduceerd worden.

1.1.4. Het gefotografeerde voorwerp is een natuurlandschap waarvan de vorm door de mens is gewijzigd (een tuin, een park, een bloemperk enz.)

167. In dat geval kan dat park, die tuin enz. auteursrechtelijk beschermd zijn zolang het om oorspronkelijke creaties gaat¹⁴⁹. De rechthebbende zal dan in principe de tuinarchitect zijn, maar bij voorbeeld niet de tuinier die zich beperkt tot de "technische" uitvoering van de plannen van de architect.

1.1.5. Het gefotografeerde voorwerp is een natuurlandschap waarin een menselijke productie staat (een landschap met een gebouw, een beeld, een brug enz.)

168. In dat geval moeten twee mogelijkheden van elkaar onderscheiden worden:

- ofwel is de foto gemaakt met de bedoeling het landschap te reproduceren omdat het werk in kwestie zich daarin bevindt en dat staat gelijk aan de mogelijkheid waarin werken in een openbare (toegankelijke) ruimte staan (cf. *supra*, 1.1.2); zoals we reeds hebben gezien, moet in dat geval toestemming worden verkregen van de auteursrechthebbende;
- ofwel is de foto niet gemaakt met de bedoeling het werk te fotograferen, maar is het werk dat zich in

¹⁴⁹ P. FREMONT, *Le droit de la photographie. Le droit sur l'image*, 3^e uitg., Publicness, Parijs, 1985.

¹⁵⁰ Cass. fr., 16 juli 1987, *R.I.D.A.*, januari 1988, p. 94 (geval een reclamefoto met op de achtergrond een uiterst klein deel van het fonteinmonument verwezenlijkt door de architect-schilder-beeldhouwer Y.A.); Cass., 14 april 1955, *R.C.J.B.*, 1956, p. 35, en noot DASSESE; Cass., 4 december 1952, *Pas.*, 1953, I, p. 215.

het gefotografeerde landschap bevindt toevallig op de foto terechtgekomen¹⁵⁰. In dat geval bepaalt de AW in artikel 22, § 1, 2°, dat een kunstenaar de reproductie van zijn werk in een voor het publiek toegankelijke plaats niet kan verbieden wanneer het doel van de reproductie of van de mededeling aan het publiek niet het werk zelf is (cf. *supra*, uitzonderingen op de auteursrechten, nr. 48).

1.1.6. Indien het gefotografeerde voorwerp auteursrechtelijk beschermd is of een element bevat dat door het auteursrecht is beschermd (maar dat niet onder de hierboven bedoelde uitzondering van een "toevallige reproductie" valt), behoren die elementen dan tot het openbaar domein?

169. Voor dit punt verwijzen we naar wat hierboven is gesteld (punt 1.1.3).

C. Het gefotografeerde onderwerp is een persoon

170. Op de foto die op Internet gereproduceerd zal worden, kunnen eveneens de gelaatstreken van een nog levende of al overleden persoon (of verschillende personen) zijn vastgelegd. Dan moet men te weten komen of het noodzakelijk is toestemming te vragen van de afgebeelde persoon of zijn rechthebbenden.

1.1.7. Bestaan van het "recht op afbeelding"

171. Het is duidelijk dat, rekening houdend met de definitie van het auteursrechtelijk beschermde voorwerp, de gelaatstreken van een persoon niet auteursrechtelijk beschermd zijn. Door de rechtsleer en de rechtspraak in België wordt daarentegen wel algemeen erkend dat elke persoon beschikt over een "recht op afbeelding", dat hem het recht verleent zich ertegen te verzetten dat zijn gelaatstreken zonder zijn toestemming worden afgebeeld¹⁵¹.

¹⁵¹ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge. Les personnes*, t.II, vol.I, 4e uitg., door J.P. Masson, Brussel, Bruylant, 1990, nr. 50; M. ISGOUR en B. VICOTTE, *Le droit à l'image*, Larcier, Brussel, 1998, p. 12; G.L. BALLON, "De rechten van de geportretteerde", noot onder Rb. Antwerpen, 24 juni 1985, *R.W.*, 1985-1986, p. 2645; A. en B. STROWEL, "La nouvelle législation belge sur le droit d'auteur", *op. cit.* (56), nr. 73.

Wat de juridische aard van dat recht op afbeelding betreft, zijn de rechtsleer en de rechtspraak het erover eens dat gesteld kan worden dat het recht op afbeelding een persoonlijkheidsrecht is¹⁵².

Hoewel dat in feite niet aan het auteursrecht verbonden is, wordt dat recht in artikel 10 AW bevestigd met de precisering dat "de auteur of de eigenaar van een portret dan wel enige andere persoon die een portret bezit of voorhanden heeft, [...] niet het recht [heeft] het te reproduceren of aan het publiek mede te delen zonder toestemming van de geportretteerde of, gedurende twintig jaar na diens overlijden, zonder toestemming van zijn rechtverkrijgenden".

Uit deze bepaling vloeit dus voort dat het recht op afbeelding voor de afgebeelde persoon het recht inhoudt zich tegen elke reproductie van die afbeelding (zoals een reproductie op Internet) en tegen elke mededeling ervan aan het publiek (zoals een mededeling via Internet) te verzetten. Dat recht blijft geldig gedurende zijn hele leven en tot twintig jaar na zijn overlijden ten voordele van de door hem aangewezen rechthebbenden.

1.1.8. Voorwaarden om zich op het "recht op afbeelding" te beroepen

172. Er wordt algemeen erkend dat het recht op afbeelding van de afgebeelde persoon impliceert dat het portret in kwestie aan de volgende twee voorwaarden beantwoordt¹⁵³:

- de persoon moet te identificeren zijn, dat wil zeggen herkenbaar¹⁵⁴ zijn (waardoor dus is uitgesloten dat men zijn recht op afbeelding kan laten gelden indien men ruggelings op de foto staat, of van een zeer grote afstand of midden in een me-

nigte is gefotografeerd, omdat men dan niet herkenbaar is);

- de afbeelding moet duurzaam zijn en meegedeeld kunnen worden, dat wil zeggen door anderen kunnen worden waargenomen.

Een (herkenbare) afbeelding van een persoon op Internet doet afbreuk aan het recht op afbeelding en mag dus niet gebeuren zonder toestemming van de afgebeelde persoon¹⁵⁵.

1.1.9. Kan dat "recht op afbeelding" het voorwerp vormen van een contract?

173. De rechtsleer¹⁵⁶ is over het algemeen van mening dat het recht op afbeelding een extrapatrimoniaal (en dus onoverdraagbaar) persoonlijkheidsrecht is, dat evenwel een vermogensrechtelijke dimensie heeft, daar het beschikbaar, overdraagbaar en overgankelijk is. Iemand mag een derde dus toestemming verlenen om zijn afbeelding te exploiteren (en dus met name te reproduceren)¹⁵⁷.

Net zoals het geval is voor een auteur, dient elk contract inzake de exploitatie (reproductie en bekendmaking) van zijn afbeelding dat door de afgebeelde persoon is ondertekend, in geval van dubbelzinnige clausules beperkend en in zijn voordeel te worden uitgelegd¹⁵⁸. Indien een persoon zijn toestemming geeft om gefotografeerd te worden en die foto in een boek wordt gereproduceerd, hoeft uit die afspraak derhalve nog niet te volgen dat de afgebeelde persoon daarmee eveneens heeft toegestemd in de reproductie van zijn gelaatstreken op een internetlocatie.

De toestemming om de afbeelding te exploiteren kan eveneens stilzwijgend zijn gegeven¹⁵⁹, op

¹⁵² H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge. Les personnes*, op. cit. (149), p. 65; F. RIGAUX, *La protection de la vie privée et les autres biens de la personnalité*, Brussel, Bruylant, 1990; J.P. MASSON, "Chronique de jurisprudence: les personnes" (1991-1993), *J.T.*, 1994, p. 728.

¹⁵³ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge. Les personnes*, op. cit. (149), nr. 50; M. ISGOUR en B. VICOTTE, *Le droit à l'image*, op. cit. (149), nrs. 76 e.v.

¹⁵⁴ Brussel, 12 maart 1996, J.L.M.B., 1996, p. 1015, waarbij de toepassing van artikel 10 van de AW wordt geweigerd ten aanzien van een foto van een lichaam waarbij men het gelaat nauwelijks onderscheidt.

¹⁵⁵ E. MONTERO, "Les responsabilités liées à la diffusion d'informations illicites ou inexactes sur Internet", in *Internet face au droit*, Cahiers du CRID, Facultés Notre-Dame de la Paix en Story Scientia, 1997, p. 111.

¹⁵⁶ X. DIJON, *Le sujet de droit en son corps: une mise à l'épreuve du droit subjectif*, Brussel, Larcier, 1982, p. 311; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge. Les personnes*, op. cit. (149), p. 36; M. ISGOUR en B. VICOTTE, *Le droit à l'image*, op. cit. (149), p. 46.

¹⁵⁷ Rb. Brussel, 7 november 1995, *Ing. Cons.*, 1996, p. 23: "qu'à bon droit, la demanderesse peut se prévaloir de l'autorisation que deux mannequins lui ont donné de reproduire leur image et d'utiliser cette reproduction. Une telle cession de reproduction est en effet un droit parfaitement valable (...)".

¹⁵⁸ Rb. Mechelen, 29 maart 1983, *R.W.*, 1984-1985, p. 62.

¹⁵⁹ Rb. Antwerpen, 12 juni 1964, *J.T.*, p. 231: De machtiging kan evenwel stilzwijgend zijn en worden afgeleid uit het geheel van de omstandigheden.

voorwaarde dat het een zekere zaak is. Het bewijs voor deze “overdracht” kan, in tegenstelling tot het bewijs voor overdracht van auteursrechten, met alle rechtsmiddelen worden geleverd.

Omdat het een persoonlijk recht betreft, kan het individu wiens afbeelding wordt gereproduceerd slechts toestemming verlenen voor een of meer welbepaalde vormen van gebruik van een of meer welbepaalde foto's¹⁶⁰. Hij kan met andere woorden niet toestemmen in een algemene en onbeperkte exploitatie van zijn afbeelding.

Tevens wordt erkend dat de afgebeelde persoon zijn toestemming in principe op elk moment en in ieder geval voor de toekomst kan intrekken¹⁶¹ (“recht op intrekking”). Als voor een welbepaald gebruik eenmaal toestemming is gegeven, lijkt de rechtspraak echter terughoudend met de erkenning dat er “een stap terug” kan worden gedaan. Zoals voor elk recht geldt bovendien ook voor het “recht op intrekking” dat er misbruik van kan worden gemaakt.

1.1.10. Bijzondere gevallen: afbeelding van een overleden persoon of van een minderjarige

174. Met betrekking tot de afbeelding van een overleden persoon zal men zich herinneren dat artikel 10 AW bepaalt dat het recht op afbeelding tot twintig jaar na het overlijden van die persoon blijft bestaan ten voordele van zijn rechthebbenden. Indien men de gelaatstrekken van een overleden persoon wenst te reproduceren, moet men dus toestemming krijgen van zijn rechthebbenden (“erfgenamen”).

Met betrekking tot de afbeelding van een minderjarige moet worden gezegd dat, op basis van de regels van het Burgerlijk Wetboek over het ouderlijk gezag, men in principe toestemming moet krijgen van de ouders indien men een minderjarige op de gevoelige plaat wil vastleggen. Heeft de minderjarige reeds een leeftijd bereikt waarop hij zelf kan beslissen,

dan is een dubbele toestemming vereist: enerzijds van de persoon die de ouderlijke macht uitoefent en anderzijds van de met onderscheidingsvermogen behepte minderjarige¹⁶².

1.1.11. Bijzonder geval: afbeelding van een bekende persoon

175. We hebben reeds gezien dat de afgebeelde persoon niet uitdrukkelijk toestemming hoeft te geven: in bepaalde gevallen kan men er dus van uitgaan dat die toestemming bij het vastleggen van de afbeelding stilzwijgend maar zeker is verleend. Een dergelijke stilzwijgende toestemming kan worden afgeleid uit de omstandigheden, zoals het gedrag, of de sociale of professionele positie van de afgebeelde persoon.

Zo gaat men er bij mensen met een openbare functie, belangrijke personen uit de politieke of culturele wereld, film- of televisiesterren of personen die het in het brandpunt staan van de actualiteit, vaak van uit dat zij stilzwijgend toestemmen in de reproductie van hun gelaatstrekken, op voorwaarde dat die reproductie werkelijk betrekking heeft op hun beroep, hun situatie of de reden waarom ze bovenaan staan in de actualiteit.

Over het algemeen zal die stilzwijgende toestemming echter worden afgewezen wanneer de afbeelding voor publicitaire of commerciële doeleinden wordt gereproduceerd of afbreuk doet aan eenieders recht op privacy¹⁶³.

1.2. Wat indien het gefotografeerde voorwerp eigendom is van een derde (een museum, openbare instelling, privé-eigendom enz.)?

176. Er kan sprake zijn van een “opeenhoping” van verschillende rechten op een zelfde voorwerp: zo

¹⁶⁰ M. ISGOUR en B. VINCOTTE, *Le droit à l'image*, op. cit. (149), p. 46; VANDENBERGHE, “Bescherming van het privé-leven en recht op informatie via de massamedia”, *R.W.*, 1969-1970, kol. 1457, nr. 6; Brussel, 6 oktober 1995, *J.T.*, 1996, p. 303.

¹⁶¹ Cf. M. ISGOUR en B. VINCOTTE, *Le droit à l'image*, op. cit. (149), nrs. 153 e.v. Cf. eveneens Rb. Brussel, Kort. ged., 6 november 1996, geciteerd door M. ISGOUR en B. VINCOTTE, *Le droit à l'image*, op. cit. (149), p. 82.

¹⁶² Aix-en-Provence, 19 december 1968, *D.*, 1969, J., p. 265; zie evenwel een beslissing waarbij wordt overwogen dat enkel de instem-

ming van de minderjarige voldoende is aangezien hij door de overeenkomst niet wordt geschaad: Kh. Brussel, 24 februari 1995, *Ing. Cons.*, 1995, p. 333 en noot Lawrence Muller.

¹⁶³ Rb. Antwerpen, 1 juni 1978, Cruiff t. Sparta, A.R. 27 166, onuitgegeven, geciteerd in M. ISGOUR en B. VINCOTTE, *Le droit à l'image*, op. cit. (149), p. 79; Brussel, 4 oktober 1989, *R.W.*, 1989-1990, kol. 651: “Een bekende sportbeoefenaar kan zich niet verzetten tegen het publiceren van zijn afbeelding in de krant, mits dit geschiedt met de bedoeling het publiek te informeren, ter illustratie van de berichtgeving betreffende de sportactualiteit, en mits geen inbreuk wordt gemaakt op zijn recht op privacy”.

kan het voorwerp waarvan men een afbeelding wenst te reproduceren auteursrechtelijk beschermd zijn ten voordele van de maker ervan, het voorwerp vormen van een “recht op afbeelding” ten voordele van de afgebeelde persoon (indien het bij voorbeeld gaat om een schilderij of een beeld dat een persoon voorstelt), en eveneens eigendom zijn van een derde persoon (bij voorbeeld het museum dat het werk heeft gekocht). Daar de eerste twee soorten rechten reeds zijn besproken, zullen we ons hier concentreren op de vraag of de toestemming van de eigenaar moet worden verkregen om de afbeelding van een voorwerp te mogen reproduceren.

177. Elk voorwerp dat een creatie omvat (een schilderij, een beeldhouwwerk enz.), kan in principe net als elk ander voorwerp in de handel worden aangeschaft. Degene die een voorwerp verwerft dat een auteursrechtelijk beschermd werk omvat, verwerft daarmee echter nog niet de auteursrechten op het voorwerp in kwestie. Zo bepaalt artikel 3, § 1, derde lid, AW dat de verwerving van “het voorwerp dat het werk omvat, [niet leidt] tot het recht om het werk te exploiteren” (cf. *supra*, nr. 62).

Dat houdt dus concreet in dat een eigenaar van een “materieel” werk niet het recht heeft om het zonder toestemming van de auteur op welke wijze ook te reproduceren.

Omgekeerd geldt dat niet de eigenaar van het materiële voorwerp, maar de auteursrechthebbende beslist over de exploitatie (en dus de reproductie) van het werk: de rechthebbende kan dus zonder toestemming van de eigenaar of tegen zijn mening in, beslissen om het werk te reproduceren (bij voorbeeld het te laten fotograferen om het op een internetlocatie te reproduceren).

De eigenaar van een materieel voorwerp kan het (indien het een “werk van beeldende kunst” is, zoals een schilderij, een beeldhouwwerk enz.) daarentegen in principe wel vrijelijk tentoonstellen zonder toestemming van de auteur te hoeven vragen. Artikel 9 AW bepaalt immers dat “tenzij anders is overeengekomen, [...] bij de overdracht van een werk van beeldende kunst aan de verkrijger het recht [wordt] overgedragen het werk als dusdanig tentoon te stellen, in omstandigheden die geen afbreuk doen aan de eer of de faam van de auteur; de

andere auteursrechten worden echter niet overgedragen”.

178. Kan de eigenaar van het voorwerp zich desondanks beroepen op zijn recht op materiële eigendom van het voorwerp zelf en/of de privé-ruimte waarin dat voorwerp zich bevindt, om reproductie van het voorwerp te voorkomen?

Ten aanzien van de auteur is het antwoord op deze vraag negatief. Artikel 3, § 1, derde lid, AW bepaalt immers dat wanneer het materiële voorwerp dat het werk omvat door een derde (bij voorbeeld een verzamelaar die een schilderij aanschaft) wordt verworven, de auteur “met het oog op de uitoefening van zijn vermogensrechten [...] op een redelijke manier toegang tot zijn werk [moet] behouden”. Dat betekent dat een auteur, zelfs wanneer zijn werk eigendom is van een derde en/of in een privé-ruimte staat, de eigenaar kan vragen toegang tot zijn werk te krijgen, in voorkomend geval vergezeld van een fotograaf, om het werk te reproduceren en het dus te kunnen exploiteren (bij voorbeeld in de vorm van reproductie, zoals met name reproductie in een databank). De eigenaar kan zich daar niet tegen verzetten en dient dus vrije toegang te verlenen aan de auteur of de rechthebbende van de vermogensrechten van de auteur op het werk in kwestie (die er op een “redelijke” manier gebruik van moeten maken).

Ten aanzien van andere personen dan de auteur of de rechthebbende van de auteursrechten op het werk is de situatie niet uitdrukkelijk door de wet geregeld, maar kunnen er wel twee mogelijkheden worden onderscheiden:

a) Het werk bevindt zich in een privé-ruimte (een privé-woning, een galerie, een museum enz.): in dat geval kan de eigenaar of de huurder van de ruimte in kwestie zijn recht op eigendom van de ruimte (artikel 544 van het Burgerlijk Wetboek) respectievelijk zijn uit het huurcontract voortvloeiende recht op exclusief genot van de ruimten en/of de bepalingen betreffende de bescherming van de woonplaats (artikelen 15 en 148 van de Grondwet en 439 van het Strafwetboek) en/of het recht op privacy aanvoeren om elke niet-bevoegde derde toegang tot de privé-ruimte te weigeren. Op die manier kan hij elke reproductie van het werk in kwestie verbieden (daar men er geen toegang toe kan krijgen).

De eigenaar of de huurder kan natuurlijk door hem vastgestelde voorwaarden verbinden aan de toegang tot zijn ruimte: zo kan hij een derde bij voorbeeld tegen betaling van een bepaalde som gelds en/of in ruil voor de verbintenis dat de reproductie in kwestie alleen binnen een bepaalde context zal worden gebruikt toegang tot zijn privé-ruimte verlenen om het werk te reproduceren. Ingeval de opgelegde voorwaarden niet worden nageleefd, kan de eigenaar van de ruimten uitsluitend vervolging instellen op grond van het feit dat de bezoeker zijn verplichtingen niet is nagekomen.

b) Het werk bevindt zich in een voor het publiek toegankelijke ruimte (een tuin zichtbaar vanaf de straat, een park, een station enz.): in dit geval is de kwestie omstreden.

Sommigen betogen dat het recht op eigendom van een bepaalde (roerende of onroerende) zaak de eigenaar het recht verleent zich tegen elke reproductie van een afbeelding van dat voorwerp te verzetten¹⁶⁴.

Anderen, die in de meerderheid lijken te zijn, zijn van mening dat het recht op eigendom op zich niet voldoende is om zich te kunnen verzetten tegen reproductie van een afbeelding van de zaak die zonder toestemming van de eigenaar toegankelijk is¹⁶⁵: om zich tegen reproductie van een afbeelding van zijn goed te kunnen verzetten, moet de eigenaar bovendien kunnen aantonen dat er afbreuk wordt gedaan aan zijn recht op privacy (wat het geval kan zijn indien het werk zich bij voorbeeld in zijn eigen tuin bevindt).

179. Samengevat is de situatie dus als volgt:

- Ofwel bevindt het voorwerp dat men wil reproduceren zich **op een plaats die vrij toegankelijk is voor het publiek** (een park, een straat, een plein enz.): de auteurs zijn voor het grootste deel van mening dat de eigenaar van die ruimten en/of van het voorwerp zich niet kan verzetten tegen reproductie van een afbeelding van het voorwerp in kwestie door een willekeurige derde.

¹⁶⁴ P. FREMONT, *Le droit de la photographie. Le droit sur l'image*, op. cit. (147); Civ. Seine, 15 januari 1952, *Gaz. Pal.*, 1952, I, p. 164; TGI Seine, 1 april 1965, *J.C.P.*, 1966, II, p. 14 572; TGI Parijs, 8 oktober 1970, *J.C.P.*, 1971, IV, p. 182.

¹⁶⁵ R. LINDON, "La création prétorienne en matière de droit de la personnalité et son incidence sur la notion de famille: la vie privée et l'image, le nom, la sépulture, les souvenirs de famille, les lettres missi-

In ieder geval vloeit uit artikel 3, § 1, derde lid, AW voort dat hij zich niet kan verzetten tegen reproductie van het voorwerp in kwestie door de houder van de auteursrechten op dat voorwerp of elke door hem gemachtigde persoon.

- Ofwel bevindt het gefotografeerde voorwerp zich **in een privé-ruimte die open staat voor het publiek** (een museum, een galerie enz.) of **in een privé-ruimte die niet open staat voor het publiek** (een privé-woning, een onderneming enz.): de eigenaar van de ruimten kan door hem vastgestelde voorwaarden verbinden aan de toegang tot de privé-ruimten. Elk museum, iedere galeriehouders of verzamelaar kan aan de toegang tot de door hem tentoongestelde werken dus de voorwaarde verbinden dat fotograferen verboden is, of voor elke foto een door hem vastgestelde prijs laten betalen en eisen dat de door hem vastgelegde voorwaarden worden nageleefd. Als de opgelegde voorwaarden (museumreglement enz.) bij het maken van reproducties worden geschonden, wordt de maker van de reproductie daarvoor contractueel aansprakelijk gesteld.

Uit artikel 3, § 1, derde lid, AW vloeit echter voort dat het museum, de verzamelaar enz. zich niet kan verzetten tegen reproductie van het voorwerp in kwestie door de houder van de auteursrechten op dat voorwerp of door elke persoon die daartoe door hem gemachtigd is, en hem derhalve (redelijk en) vrijelijk toegang tot het werk in kwestie zal moeten verlenen om de nodige reproducties te maken.

1.3. Rusten er auteursrechten op de foto zelf?

180. Wanneer eenmaal is vastgesteld of hetgeen gefotografeerd is voorwerp uitmaakt van een recht ten voordele van een derde en of er toestemming van deze derde moet worden verkregen om het voorwerp te mogen fotograferen, moet nog worden nagegaan of *de foto* die men wenst te reproduceren (door die foto, meer in het bijzonder, in een online databank op te nemen) op *zich* auteursrechtelijk beschermd is.

ves, la défense de la considération, le droit moral de l'auteur", Parijs, *Dalloz*, 1974, p. 40, nr. 80; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge. Les personnes*, op. cit. (149), p. 66; M. ISGOUR en B. VINCOTTE, *Le droit à l'image*, op. cit. (149), p. 57; KAYZER, "L'image des biens", *D.*, 1995, *Chrn.*, p. 292; F. RIGAUX, *La protection de la vie privée et les autres biens de la personnalité*, op. cit. (149), p. 332; cf. Parijs, 27 maart 1987, *D.*, 1987, *IR*, p. 116.

1.3.1. Is de foto in kwestie een oorspronkelijk werk?

181. Zoals hierboven reeds is aangegeven (cf. *supra*, nr. 7) kan elke foto, ongeacht het voorwerp of de artistieke waarde (de “verdienste”) ervan, auteursrechtelijk beschermd zijn zolang ze “oorspronkelijk” is. Het Hof van Cassatie heeft in dat opzicht gepreciseerd dat “wil een fotografie de wettelijke bescherming genieten, het *nodig maar voldoende* is dat ze uitdrukking is van de intellectuele inspanning van de maker ervan, welke voorwaarde onontbeerlijk is om aan het werk het vereiste individuele karakter te geven waardoor een schepping ontstaat”¹⁶⁶.

Het is aan de rechter ten gronde om, indien hem de vraag wordt voorgelegd of een dergelijke foto oorspronkelijk is, soeverein en op grond van de feiten te beslissen of dat inderdaad het geval is. Welke criteria worden over het algemeen in de rechtspraak gehanteerd om te beslissen of een foto een oorspronkelijk werk is?

182. Bij bepaalde beslissingen beperkt men zich er toe na te gaan of de fotograaf een keuze heeft gemaakt omtrent de parameters van de foto¹⁶⁷.

In een arrest van 29 maart 1991 heeft het Hof van Beroep te Brussel dit criterium toegepast toen het zich moest uitspreken over de vraag of er auteursrechtelijke bescherming kon rusten op twee foto's waarop een technische voorziening stond afgebeeld en die waren gemaakt om in een reclamefolder te worden gereproduceerd. Het Hof was van mening dat het voor de beoordeling van de oorspronkelijkheid niet ter zake doet dat het werk was besteld door een opdrachtgever die aanwijzingen had gegeven omtrent het resultaat dat verkregen moest worden, en dat het evenmin ter zake doet te weten welk voorwerp er is gefotografeerd, waarvoor de foto bestemd is of welke artistieke waarde de foto heeft. Voor het Hof moet de

oorspronkelijkheid van de foto's in kwestie worden afgeleid uit het *bestaan van een keuze*: de foto's zijn oorspronkelijk voorzover uit de stukken voortvloeit dat de fotograaf “de opnamehoek en -stand” heeft kunnen kiezen¹⁶⁸.

In een vonnis van 6 november 1991¹⁶⁹ moest de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel zich uitspreken over de auteursrechtelijke bescherming van culinaire foto's (foto's van gerechten klaargemaakt door een derde). De Rechtbank achtte de oorspronkelijkheidsvoorwaarde vervuld vanwege het feit dat “de keuze van de camera, film, lens, achtergrond, opnamehoek, de compositie van de foto's, de sfeerschepping, de belichting, de ontwikkeling [...] van die aard [zijn] dat het gaat om foto's van een superieure kwaliteit waarvan het zelfs voor een leek op het eerste gezicht duidelijk is dat daarvoor niet alleen een bijzondere vakmanbekwaamheid noodzakelijk is geweest maar ook een bijzondere creativiteit in hoofde van de fotograaf”. De keuze van de parameters van de foto komt dus naar voren als bepalend element voor de oorspronkelijkheid.

In een beslissing van 12 november 1993¹⁷⁰ moest de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel beslissen over de auteursrechtelijke bescherming van foto's van planten. De Rechtbank erkende de oorspronkelijkheid vanwege de keuzen die de fotograaf had gemaakt (van de planten en de manier waarop ze al dan niet in hun geheel werden afgebeeld).

183. In andere beslissingen wordt de nadruk gelegd op de aanwezigheid van een echt “creatieve inspanning” waaruit blijkt dat er een creatieve vrijheid bestond.

Zo overweegt de burgerlijke rechtbank te Brussel in een beslissing waarin uitspraak moest worden gedaan over de auteursrechtelijke bescherming van foto's van Koningin Boudewijn en Koningin Fabiola dat “*le fait même de l'intervention de l'homme à tout et chacun des moments de l'acte photographique (choix du moment, de l'angle, de la focale, de la pellicule, du*

¹⁶⁶ Cass., 27 april 1989, *Pas.*, 1989, I, p. 908. Betreffende het begrip originaliteit raadplege men met name M. BUYDENS, “Quelques réflexions sur le contenu de la condition d'originalité”, *A&M*, 1996, p. 383; A. BERENBOOM, *Le nouveau droit d'auteur et les droits voisins*, op. cit. (10), nrs. 28 e.v.; A. STROWEL, “*L'originalité en droit d'auteur: un critère à géométrie variable?*”, op. cit. (10), p. 513; M. BUYDENS, *La protection de la quasi-création*, op. cit. (10); L. VAN BUNNEN, “Examen de jurisprudence (1989-1994). Droit d'auteur. Dessins et modèles”, *R.C.J.B.*, 1996, p. 156; P. VAN HECKE en F. GOTZEN, “Overzicht van rechtspraak - industriële eigendom, auteursrecht (1975-1990)”, *T.P.R.*, 1990; p. 1792.

¹⁶⁷ Brussel, 29 maart 1991, *R.W.*, 1991-1992, p. 814; Rb. Brussel, 6 november 1991, *Ing. Cons.*, 1992, p. 54; Rb. Brussel, 2 november

1993, *R.G.D.C.*, 1994, p. 261; “certes les photographies litigieuses présentent un aspect documentaire et visent en premier lieu à reproduire la plante sauvage telle qu'elle se présente dans la nature”, maar “ces photographies ne sont pas dénuées pour autant de recherche esthétique (...) qu'il ne suffit pas de se promener dans la nature avec un appareil photographique pour pouvoir prendre les clichés réalisés par M.G.; qu'il faut posséder des connaissances en botanique pour sélectionner les espèces à photographier (...); que la présentation des plantes, en entier ou en gros plan, révèle également l'empreinte de l'auteur (...)”

¹⁶⁸ Brussel 29 maart 1991, *R.W.*, 1991-1992, p. 814.

¹⁶⁹ Rb. Brussel, 6 november 1991, *Ing. Cons.*, 1992, p. 54.

¹⁷⁰ Rb. Brussel, 2 november 1993, *R.G.D.C.*, 1994, p. 261.

déclenchement...) ne permet pas d'invoquer la nécessaire et certaine originalité de la photographie résultant de la mise en marche par l'homme d'un processus mécanique et physico-chimique aboutissant à un cliché; que la création originale n'est pas atteinte par la simple intervention de l'homme, manipulant, avec des variables inévitables, un appareil photographique¹⁷¹.

Alvorens te beslissen over de auteursrechtelijke bescherming van foto's van tapijten bedoeld om de tapijten te kunnen identificeren en op garantiecertificaten te worden gedrukt, constateert de burgerlijke rechtbank te Brussel dat "le but de ces clichés est manifestement de représenter le plus fidèlement possible les tapis réels (...); Que le tribunal estime ne pas devoir se rallier à une certaine doctrine qui enseigne que 'toutes les photos prises par l'homme sont originales, sans distinction', au motif que 'ce que créent deux individus différera toujours car ils sont eux-mêmes différents' (...); Que ceci aboutirait à reconnaître à n'importe quelle photographie la protection des droits moraux et des droits pécuniaires que les dispositions légales citées entendent n'accorder qu'aux auteurs qui fournissent un effort créateur; Que le tribunal estime au contraire (...) que la création originale n'est pas atteinte par la simple intervention de l'homme, manipulant, avec des variables inévitables, un appareil photographique¹⁷².

1.3.2. Kan het beoogde gebruik (online reproductie van een foto enz.) door de auteur worden verboden?

184. We hebben hierboven inderdaad reeds gezien dat de auteur van een oorspronkelijk werk zich niet tegen bepaalde soorten gebruik kan verzetten (uitzonderingen op de auteursrechten, cf. *supra*, nrs. 37 e.v.).

Wanneer het gaat om een reproductie op een weblocatie van een foto die op een niet-digitale drager is vastgelegd, kan er, zoals hierboven reeds is aangegeven (nr. 44), juist omdat er gebruik wordt gemaakt van Internet geen sprake zijn van een "reproductie voor privé-gebruik". In geval van een reproductie van een foto op een weblocatie met een databank over het erfgoed, kan men daarentegen nagaan of gesproken kan worden van een reproductie ter illustratie bij onderwijs en voor wetenschappelijk onderzoek (cf. nrs. 43 e.v.). Echter, zelfs indien de uitzondering op het reproductierecht van toepassing is, zal het recht van de auteur op mede-

deling aan het publiek over het algemeen nog steeds eraan in de weg staan dat de foto op Internet wordt gezet, want op dit recht bestaat geen uitzondering die vergelijkbaar is met de uitzondering van reproductie ter illustratie bij onderwijs en voor wetenschappelijk onderzoek, wat als betreurenswaardig kan worden beschouwd.

Kan men zich eveneens beroepen op het recht op **aanhaling**? We hebben gezien dat een afbeelding het voorwerp kon zijn van een reproductie bij wijze van "aanhaling". Er moet echter aan bepaalde voorwaarden tezamen zijn voldaan: cf. *supra*, nr. 39.

1.3.3. Zijn de auteursrechten verstreken?

185. Zoals hierboven reeds is aangegeven (nr. 13), kan een werk oorspronkelijk zijn en auteursrechtelijk beschermd zijn geweest, maar ondertussen tot het openbaar domein gaan behoren doordat de auteursrechtelijke beschermingstermijn is verstreken. Op dit punt verwijzen we naar wat hierboven reeds is gesteld. Op het gebied van foto's zal deze mogelijkheid maar zelden van toepassing zijn, aangezien op de foto's die in een databank worden opgenomen over het algemeen nog auteursrechten rusten.

1.3.4. Wat indien de foto is afgeleverd met de vermelding "vrij van rechten"?

186. Bepaalde bedrijven bieden foto's aan (opgeslagen op een CD-ROM, een online drager of een analoge drager) met de vermelding dat die foto's "vrij van rechten" zijn (*freeware* of *copyleft*; cf. *supra*, nr. 14).

De verklaring als zou een foto "vrij van rechten" zijn, blijft echter zonder uitwerking op het vlak van auteursrechtelijke bescherming: die bescherming is immers afhankelijk van de oorspronkelijkheid van de foto en daarvan alleen. De auteur van de foto kan zich dus bekendmaken en in voorkomend geval zijn morele rechten en/of zijn vermogensrechten tegen de gebruiker in het geding brengen. Dat de gebruiker te goeder trouw heeft gehandeld kan niet tegen de auteursrechthebbende worden ingebracht (goede trouw sluit namaking immers niet uit: cf. *supra*, nr. 88).

¹⁷¹ Rb. Brussel, 19 juni 1987, *J.L.M.B.*, 1988, p. 1504.

¹⁷² Rb. Brussel, 10 januari 1992, *R.D.G.C.*, 1993, p. 184.

De verklaring van een onderneming die een foto aanbiedt als zou die “vrij van rechten” zijn, kan daarentegen wel worden uitgelegd als een licentie voor die rechten: de onderneming presenteert zich als houder van de vermogensrechten op de foto en geeft derden gratis toestemming haar te gebruiken. Daaruit volgt dat de onderneming de gebruiker in principe zou moeten vrijwaren tegen beroepen ingesteld door de auteur wanneer de gebruiker de foto op een normale manier gebruikt en zich aan de licentievoorwaarden houdt.

Het is echter onontbeerlijk goed te lezen wat er in het contract (de “gebruiksvoorwaarden” of de “licentie”) staat dat over het algemeen door de aanbieder van een foto die “vrij van rechten” is wordt aangeboden (en dat dus met name in kleine lettertjes in het boekje bij de CD-ROM afgedrukt kan staan): het gebeurt inderdaad regelmatig dat slechts bepaalde soorten gebruik “vrij van rechten” zijn (gebruik voor commerciële doeleinden is bij voorbeeld vaak uitgesloten) en dat een gebruiker die de voorwaarden niet naleeft contractueel aansprakelijk kan worden gesteld.

1.3.5. Belangrijke opmerking:

Dat een onderneming eigenaar is van de negatieven of de digitale drager van de foto houdt niet noodzakelijk in dat de auteursrechten zijn overgedragen. Artikel 3, § 1, derde lid, AW bepaalt immers dat de verwerving van het voorwerp dat een werk omvat, niet het recht op exploitatie daarvan met zich meebrengt (cf. *supra*, nr. 62).

2° Oorspronkelijke tekeningen, logo's, pictogrammen en dergelijke

187. Op een weblocatie kunnen tekeningen (aan de hand waarvan bij voorbeeld de structuur of de werking van de databank wordt uitgelegd), logo's en/of pictogrammen staan. Mogen deze grafische elementen vrijelijk op de weblocatie gereproduceerd en gebruikt worden? Het antwoord op die vraag hangt ervan af of die elementen door het auteursrecht en/of het merkenrecht beschermd zijn.

2.1. Auteursrechtelijke bescherming van grafische elementen

188. De eerste vraag die men zich moet stellen wanneer men een tekening, een logo of een willekeurig grafisch teken wenst te gebruiken, is of dat element auteursrechtelijk beschermd is.

We hebben reeds gezien dat wanneer men zich deze vraag stelt het weinig ter zake doet onder welk genre het werk valt, zolang het maar een oorspronkelijke creatie is. Daaruit vloeit voort dat de logo's en pictogrammen die aan die voorwaarden voldoen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Bij voorbeeld de twee ruggelings in elkaar hakende c's van Chanel, de *alma mater* van de UCL, het Windows-logo enz. kunnen als oorspronkelijke werken worden beschouwd en zijn dus in principe auteursrechtelijk beschermd.

Het komt er dus op aan te beoordelen of het grafische element als een oorspronkelijk werk kan worden beschouwd en zo ja, na te gaan of de auteursrechtelijke beschermingstermijn eventueel is verstreken. Is dat niet het geval, dan kan men overgaan op de tweede stap die hieronder wordt besproken (uitzoeken wie de rechthebbenden zijn en hun toestemming krijgen).

Of men nu wel of niet constateert dat het grafische element beschermd is door het auteursrecht, er moet in ieder geval eveneens worden nagegaan of het grafische element beschermd wordt door het merkenrecht. Bescherming door het merkenrecht kan immers naast de auteursrechtelijke bescherming bestaan.

2.2. Bescherming van grafische elementen door het merkenrecht

2.2.1. Beginsel

189. onder al te zeer in detail te treden over deze specifieke materie, herinneren we eraan dat uit de eenvormige Beneluxwet op de merken (“B.M.W.”) voortvloeit dat elk teken dat een *onderscheidend vermogen* heeft, dat wil zeggen dat de economische herkomst van het product of de dienst waarvoor het

wordt gebruikt op de markt onderscheiden kan worden, als merk beschermd kan zijn.

Het teken kan bestaan uit een of meer woorden, een of meer letters, een tekening, een of meer getallen, een kleurschakering of een kleurencombinatie enz. Vormen die uit de aard van het product zelf zijn afgeleid, die de essentiële waarde ervan beïnvloeden of die industriële resultaten genereren, kunnen echter niet als merk gedeponeerd zijn.

De voorwaarde dat het teken een onderscheidend vermogen moet hebben, houdt in dat het teken niet noodzakelijk mag zijn voor de producten of diensten in kwestie, die producten of diensten niet mag omschrijven, niet gebruikelijk mag zijn om die producten of diensten aan te duiden, en wettig en beschikbaar moet zijn¹⁷³.

2.2.2. Noodzaak van deponering

190. Wanneer een teken door het merkenrecht beschermd is, veronderstelt dat echter dat een aantal *formaliteiten* zijn vervuld: het teken moet als merk gedeponeerd zijn (artikel 12 B.M.W.), wat gebeurt bij het Benelux-Merkenbureau¹⁷⁴.

191. Om te weten te komen of een merk gedeponeerd is, kan men zich ofwel rechtstreeks tot het Benelux-Merkenbureau in Den Haag¹⁷⁵ wenden, ofwel tot een gespecialiseerd bedrijf (advisering over merken¹⁷⁶).

Men dient echter in het achterhoofd te houden dat, indien een merk vroeger te goeder trouw door een derde werd gebruikt, maar niet door hem was gedeponeerd, hij dat later en zelfs in de loop van een procedure alsnog kan doen om zich ertegen te verzetten dat zijn teken door een niet-gemachtigde derde wordt gebruikt (artikel 12 B.M.W.).

2.2.3. Rechten van de eigenaar van het gedeponeerde merk

192. Zonder al te zeer in detail te treden over deze kwestie, dient te worden opgemerkt dat de rechtma-

tige eigenaar van een gedeponeerd merk een exclusief recht op dat merk heeft, waardoor hij niet alleen de mogelijkheid heeft zich ertegen te verzetten dat het merk (of een merk dat erop lijkt) wordt gebruikt om identiek dezelfde of soortgelijke producten te onderscheiden (artikel 13, A, 1, a en b, B.M.W.), maar ook om zich te verzetten tegen elk gebruik van het merk dat afbreuk doet aan de "reclamefunctie" van het merk (artikel 13, A, 1, c en d).

In dat opzicht valt te noteren dat artikel 13, A, 1, d, B.M.W. de rechtmatige eigenaar van het merk ertoe in staat stelt zich te verzetten tegen "elk gebruik dat zonder geldige reden in het economisch verkeer van een merk of een overeenstemmend teken wordt gemaakt anders dan ter onderscheiding van waren, indien door dat gebruik ongerechtvaardigd voordeel kan worden getrokken uit of afbreuk kan worden gedaan aan het onderscheidend vermogen of de reputatie van het merk".

Dat artikel doelt dus op het geval waarbij in het "economisch verkeer" in ruime zin (dat wil zeggen in het kader van elke activiteit die niet louter privé of wetenschappelijk is) zonder toestemming van de rechtmatige eigenaar en zonder een andere "geldige reden" dan om producten of diensten te onderscheiden, een merk wordt gebruikt dat gelijkaardig is aan (of hetzelfde is als) een gedeponeerd merk, waarmee bij voorbeeld wordt bedoeld dat het merk wordt gebruikt als decoratie of in het kader van een commerciële publicatie of om de consument te doen geloven dat het bedrijf van dat merk optreedt als sponsor enz.

Dat artikel zou dus in principe door de rechtmatige eigenaar van een merk kunnen worden aangevoerd wanneer hij merkt dat het zonder zijn toestemming wordt gereproduceerd op een internetlocatie waarop bij voorbeeld een online databank wordt aangeboden. In een dergelijk geval zou men kunnen betogen dat er sprake is van een gebruik "in het economisch verkeer" in ruime zin (vooral indien de databank rechtstreeks of onrechtstreeks op de markt aan de man wordt gebracht). De rechtmatige eigenaar van het merk zou dan moeten aantonen dat er met dat gebruik "voordeel wordt getrokken" uit het onderscheidend vermogen of de reputatie van het merk (wat mogelijk is indien het publiek dat het merk op de weblocatie bekijkt,

¹⁷³ Over die kwesties, cf. J.J. EVRARD en P. PETERS, *La défense de la marque dans le Benelux*, Brussel, Larcier, 1997.

¹⁷⁴ Adres van het Benelux-Merkenbureau: Bordewijcklaan, 15, NL-2591 XR Den Haag; tel. 00.31.70.349.11.11. Men kan zich eveneens wenden tot Belgische Dienst Industriële Eigendom: North Gate III, E.

Jacqmainlaan 154, 1210 Brussel, tel. 02/206.41.11.

¹⁷⁵ Tel. 00.31.70.349.11.11.

¹⁷⁶ Een lijst kan worden verkregen bij de Benelux-Vereniging van Merken- en Modellenrecht, c/o Y. Roland, Frankrijklei 53-55, bus 5, 2000 Antwerpen, tel. 03/206.99.73.

dat merk ziet en daaruit een band tussen de weblocatie en de rechtmatige eigenaar van het merk kan afleiden).

Kan men zich met een dergelijk gebruik laten voorstaan op een “geldige reden”? Het begrip “geldige reden” zoals dat bestaat in het merkenrecht vloeit voort uit de Europese richtlijn van 21 december 1988 tot harmonisatie van de wetgeving van de Lid-Staten inzake merken en is dus een gemeenschapsrechtelijk criterium geworden. Dat betekent dat het in principe aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen is om te verklaren hoe dit begrip moet worden uitgelegd. In afwachting van die interpretatie kan men zich echter baseren op de interpretatie zoals die krachtens de B.M.W. erkend was voordat die met de richtlijn in overeenstemming werd gebracht¹⁷⁷, op grond waarvan men slechts kan spreken van een geldige reden in de zin van artikel 13, A, 2, vanaf het tijdstip waarop deelname aan het economische verkeer - die op zich gerechtvaardigd zou zijn - is uitgesloten, tenzij gebruik wordt gemaakt van een merk of een gelijkaardig teken waarvan een derde de rechtmatige eigenaar is¹⁷⁸. Of een dergelijke noodzaak wel degelijk bestaat, is een feitenkwestie die door de rechter ten gronde dient te worden beoordeeld.

Tevens wordt erkend dat er sprake kan zijn van een “geldige reden” voor het gebruik van het merk van een derde wanneer degene die het teken gebruikt zich kan beroepen op een eigen recht dat primeert op het recht op het merk, zoals het recht op vrijheid van meningsuiting¹⁷⁹.

Het is echter niet vanzelfsprekend dat het recht op vrijheid van meningsuiting (of een andere “geldige reden”) kan worden aangevoerd om het gebruik van een merk in het kader van een weblocatie met een online databank te rechtvaardigen.

Indien er een merk op de weblocatie moet worden vermeld, is het dientengevolge verstandig toestemming te vragen van de rechtmatige eigenaar ervan.

3° De teksten

193. In principe bevat een weblocatie, zoals een locatie met een online databank over het Belgisch

¹⁷⁷ In die zin, A. BRAUN, *Précis des marques*, Brussel, Larcier, 3e uitg., 1995, nr. 411.

¹⁷⁸ Conclusies van advocaat-generaal Berger vóór het arrest van het Benelux-Gerechtshof van 1 maart 1975 (Claeryn / Klarein), *Ing. Cons.*, 1975, p. 74.

erfgoed, ook tekst: om de locatie te presenteren, uit te leggen hoe de locatie werkt, een tekst over de gebruiksvoorwaarden (de licentie die aan de gebruikers wordt aangeboden), de gebruiksaanwijzing van de locatie, commentaar bij de afbeeldingen enz.

Ook hier is het van belang te weten te komen of een derde toestemming dient te verlenen om de teksten op de weblocatie te mogen reproduceren. In de praktijk komt het erop neer na te gaan of de tekst auteursrechtelijk beschermd is.

3.1. Is de te reproduceren tekst auteursrechtelijk beschermd?

194. Op grond van de beginselen weten we dat een tekst door het auteursrecht beschermd kan zijn voorzover de persoonlijkheid van de auteur erin weerspiegeld is, dat wil zeggen voorzover de tekst oorspronkelijk is. In dat opzicht doet het weinig ter zake hoe lang de tekst is (een paar regels of verschillende pagina's), wat het onderwerp is (literatuur, wetenschap of techniek, bij voorbeeld een handleiding enz.) of op welke drager hij is vastgelegd (papier, diskette, CD-ROM, online weblocatie enz.). Indien de tekst auteursrechtelijk beschermd is, mag hij niet zonder toestemming van de auteur op de weblocatie worden gereproduceerd (cf. *supra*, nrs. 7 e.v.).

195. Men zal zich echter herinneren dat:

- “onbewerkte” informatie in se niet onder het auteursrecht valt: die informatie kan dus vrijelijk worden gereproduceerd. In een databank kan derhalve informatie worden gereproduceerd over het leven van een schilder, zijn werk, de plaats waar zijn werk zich bevindt enz. (zelfs indien die informatie uit een bestaand werk is geput, zoals een boek over de schilder in kwestie). Indien die informatie echter het voorwerp van een oorspronkelijke selectie en/of indeling is geweest, kan er wel auteursrechtelijke bescherming op rusten¹⁸⁰;

¹⁷⁹ Cf. GIELEN/WICHERS HOETH, *Merkenrecht*, Zwolle, 1992, nr. 1214.

¹⁸⁰ Cass. fr., 2 mei 1989, *D.*, Somm. com., p. 49. Aldus werden erkend als zijnde beschermbaar: een verzameling financiële informatie (Rb. Brussel, 4 mei 1904, *Pas.*, 1904, III, p. 235), een verzameling wetge-

• ideeën eveneens buiten het kader van het auteursrecht vallen: bij de redactie van de teksten die in de online databank worden opgenomen, kan men zich dus baseren op ideeën die uit andere teksten, weblocaties enz. naar voren komen.

196. Tevens dient gepreciseerd te worden dat bepaalde teksten op grond van de AW volledig of gedeeltelijk buiten het kader van elke auteursrechtelijke bescherming vallen (artikel 8 AW): het gaat dan in essentie om redevoeringen uitgesproken in vergaderingen van vertegenwoordigende lichamen, in openbare terechtzittingen van rechtscollèges of in politieke bijeenkomsten (die vrijelijk gereproduceerd en aan het publiek meegedeeld mogen worden en waarvan alleen de auteur het recht heeft ze afzonderlijk uit te geven) en om officiële akten van de overheid.

3.2. Kan het gebruik dat men van de tekst wil maken door de auteur verboden worden?

197. Wanneer het gaat om een reproductie van een tekst op een weblocatie kan er, zoals we hierboven reeds hebben gezien (cf. nr. 101), geen sprake zijn van een “reproductie voor privé-gebruik”. Ingeval de tekst wordt gereproduceerd op een weblocatie met een databank over het erfgoed, kan men daarentegen nagaan of er sprake kan zijn van een reproductie ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek (cf. nr. 45). Maar: zelfs indien reproductie op de weblocatie is toegestaan, zal het recht van de auteur op mededeling aan het publiek in principe een belemmering vormen voor online reproductie van de tekst.

198. Kan men zich beroepen op het recht op aanhaling? Dat is mogelijk voorzover de hierboven uiteengezette voorwaarden zijn vervuld (cf. *supra*, nr. 39).

3.3. Gesteld dat de tekst een oorspronkelijk werk is en het gebruik ervan binnen het toepassingsgebied van het auteursrecht valt, rest ons één vraag: behoort de tekst tot het openbaar domein?

199. Zoals hierboven reeds is aangegeven, behoort een beschermd werk (en dus ook een oorspronkelijke tekst) tot het openbaar domein zodra de auteur ervan meer dan zeventig jaar geleden overleden is.

2 Tweede stap: vaststellen wie de auteursrechthebbenden zijn van wie toestemming verkregen moet worden en een ontwerp van contract opstellen

200. Als men eenmaal heeft vastgesteld welke in de weblocatie op te nemen elementen eventueel auteursrechtelijk beschermd kunnen zijn, dient te worden vastgesteld wie de auteursrechten heeft op die elementen zodat hun kan worden gevraagd toestemming te verlenen om het werk in het kader van de online databank te kunnen exploiteren (cf. *infra*, derde stap).

In bepaalde gevallen zal de identificering van de auteurs in principe geen problemen met zich meebrengen:

- indien het werk is gemaakt door een of meer werknemers van de producent van de weblocatie;
- indien het werk op bestelling van de producent van de weblocatie en speciaal daarvoor is gemaakt: ook in een dergelijk geval zal het gemakkelijk zijn om de auteur(s) op te sporen;
- indien het werk is geleverd door een beeldbank of een bedrijf dat gespecialiseerd is in het leveren van afbeeldingen: in principe (maar niet altijd...) zijn leveranciers van afbeeldingen ervan op de hoogte waar die afbeeldingen vandaan komen en wie dus de auteursrechten hebben.

ving en rechtspraak (Brussel, 22 november 1930, *J.T.*, 1931, p. 28), eden notarieel tarief (Gent, 13 november 1902, geciteerd door Poirier, *Les Nouvelles*, Droit d'auteur, nr. 117), een enquête over de prijzen, gevoerd in warenhuizen (TGI Grenoble, 9 mei 1984, *D.*, 1985, IR,

p. 309), een repertorium van reclamebureaus (Parijs, 19 juni 1984, *D.*, 1985, IR, p. 309), een Frans-Engels informaticawoordenboek (Parijs, 21 maart 1989, *R.I.D.A.*, oktober 1900, p. 307; Brussel, 6 april 1990, *J.T.*, 1990, p. 557).

In veel gevallen zal het echter moeilijker zijn om te achterhalen wie de rechthebbenden zijn.

2.1. Herhaling van de beginselen

201. Zoals hierboven reeds is aangegeven, ontstaat het auteursrecht ten aanzien van de natuurlijke persoon die het werk heeft gecreëerd.

202. Indien het werk door verschillende mensen samen is gemaakt, zal het in principe om een “in samenwerking tot stand gekomen werk” gaan en zal het auteursrecht dus berusten bij alle makers van het werk samen. Om te kunnen spreken van een “in samenwerking tot stand gekomen werk” is het echter wel noodzakelijk dat de verschillende co-auteurs het werk in onderling overleg en met een gemeenschappelijke “inspiratie” tot stand hebben gebracht (zodat het werk meer is dan de som der onderscheiden delen).

203. De oorspronkelijke auteursrechthebbende (dat wil zeggen de auteur) kan zijn vermogensrechten contractueel overdragen (overdrachts- of licentiecontract). Zijn morele rechten kan hij daarentegen niet overdragen.

2.2. Hoe kan de auteur van een werk in de praktijk worden geïdentificeerd?

We zullen hier diverse methodes vermelden, die in principe achtereenvolgens kunnen worden toegepast als de voorgaande poging geen vruchten heeft afgeworpen.

2.2.1. De naam van de auteur staat vermeld op het werk

204. Bij teksten komt het regelmatig voor dat de auteur zijn naam op zijn werk vermeldt opdat men weet wie de auteur is. Men kan zich dan tot de uitgever wenden om hem te vragen of hij de vermogensrechten op het werk heeft of, indien dat niet

het geval is, hem om de adresgegevens van de auteur te vragen.

Bij foto's komt het wel eens voor dat de naam van de fotograaf (of de afgeleide auteursrechthebbende) onder aan of op de achterkant van het werk staat of onder een kopje als “fotografie” aan het eind van de uitgave wordt vermeld.

2.2.2. De vermelding “copyright”

205. Er worden regelmatig werken (zoals teksten en foto's) op de markt gebracht met op het werk (op het schutblad van een boek, de achterkant van een CD-ROM enz.) een *copyright*-vermelding als “© Durand 1998”.

Deze vermelding garandeert niet dat de aldus aangeduide persoon werkelijk de auteursrechthebbende is: of deze persoon de rechten werkelijk heeft verworven is immers afhankelijk van het bestaan van een geldig overdrachtscontract (of, in voorkomend geval, van een keten geldige contracten).

Met deze vermelding presenteert de aangeduide persoon zich ten overstaan van derden echter als rechthebbende en speelt hij de in artikel 6, tweede lid, vermelde veronderstelling in zijn voordeel uit: men dient zich dus tot die persoon te wenden, waarbij men hem echter wel vraagt om te bevestigen dat hij wel degelijk de auteursrechthebbende is, met name van de rechten die nodig zijn om het werk online te kunnen exploiteren (cf. *supra*, nr. 52).

De vermelding “*copyright*” kan derhalve worden gebruikt door een instelling die eigenaar is van het werk (bijvoorbeeld een museum), op voorwaarde dat zij werkelijk de auteursrechthebbende van het werk is.

2.2.3. Hulp inroepen van een collectieve beheersvennootschap

206. Indien men bij voorbeeld een foto in de online databank wenst te reproduceren en men alleen over de naam van de fotograaf beschikt en niet over zijn adresgegevens, kan men zich wenden tot een beheersvennootschap, in het bijzonder SOFAM¹⁸¹, om na te gaan of de fotograaf mis-

¹⁸¹ SOFAM: 131, Frans Courtenstraat, 1030 Brussel; Tel. 02.726.98.00; Fax 02.705.34.22.

schien bij die collectieve beheersvennootschap is aangesloten.

2.2.4. Hulp invoeren van een tussenpersoon

207. Soms is het gemakkelijker om, in plaats van eerst een foto te kiezen en vervolgens te proberen uit te zoeken wie de auteur is en de rechten te verwerven, in omgekeerde richting te werk te gaan en zich te wenden tot een beeldbank (of een bedrijf dat foto's kan leveren) en afbeeldingen te selecteren waarop de beeldbank reeds de nodige rechten heeft¹⁸².

In de Verenigde Staten kan men contact opnemen met het Copyright Office en die dienst met het invullen van een "search request form" verzoeken om een onderzoek te doen naar een werk waarvan men bepaalde zaken weet¹⁸³.

2.2.5. In digitale werken geïntegreerde technische identificatiemethodes

208. Op dit moment worden er bepaalde technische hulpmiddelen ontwikkeld met als doel digitale werken te kunnen identificeren (en dus te achterhalen wie de rechthebbende is) middels een in het werk opgenomen elektronische "tatoeage" (*watermarking*).

2.2.6. Wat te doen indien de praktijk uitwijst dat de rechthebbende niet kan worden gevonden?

208bis. Vaak slaagt de gebruiker er ondanks alle inspanning niet in te achterhalen wie de auteur is van het werk dat hij van plan is te exploiteren, hetzij omdat hij zich voor een anoniem werk gesteld ziet, hetzij omdat de auteur onvindbaar blijkt.

In die delicate gevallen kan men zijn toevlucht nemen tot een oplossing "op goed geluk" die misschien absoluut niet garandeert dat er geen juridische risico's aan verbonden zijn, maar waar wel uit blijkt dat de gebruiker te goeder trouw heeft gehandeld. Wanneer een kwestie "op goed geluk" wordt opgelost, bedoelen we daarmee dat de gebruiker het risico neemt het werk te gebruiken, maar bij de exploitatie van het werk zichtbaar een formulering vermeldt als: "de ge-

bruiker van het bovengenoemde werk heeft alle inspanningen geleverd die in zijn macht lagen om de toepasselijke wetgeving op het gebied van de auteursrechten na te leven en toestemming te krijgen van de rechthebbende. Aangezien, ondanks alle inspanning, niet achterhaald kon worden wie de rechthebbende in kwestie is, is besloten het werk te reproduceren, met dien verstande dat degene die de auteursrechten op dit werk heeft, wordt uitgenodigd contact op te nemen met de gebruiker zodat de nodige regelingen getroffen kunnen worden".

208ter. Opmerking: daarnaast is het op zijn plaats om de (al dan niet digitale) identificatoren te vermelden die in principe op elk werk staan. Met deze identificatoren kan onder andere worden achterhaald wie de auteur is van het werk. Zo staat er op of in elk boek dat gepubliceerd wordt een ISBN-code (International Standard Book Number) in de vorm van een getallenreeks waaruit de gebruiker (gecodeerde) inlichtingen kan halen omtrent het land van uitgave, de uitgeverij, het jaar waarin het boek is uitgegeven, de naam van de rechthebbende van de uitgave enzovoort¹⁸⁴. Deze identificator wordt internationaal gebruikt en is erkend door de ISO (een agentschap van de VN). De ISSN-code (International Standard Serial Number) is het equivalent van de ISBN-code voor periodieken. In de nabije toekomst zullen de codes ISWC-L (International Standard Work Code for Literary), ISWC-V (International Standard Work Code for Visual) en ISWC-S (International Standard Work Code for Science), waarvoor de procedure voor goedkeuring door de ISO op dit moment loopt, worden toegekend aan respectievelijk literaire, visuele en wetenschappelijke werken met als doel de auteur, het land en het jaar van uitgave enz. te identificeren. Daarnaast verwijzen we voor digitale identificatoren naar het DOI-systeem (zie *infra*, nr. 239), waarmee dankzij de interactieve aard van Internet (de gebruiker hoeft maar op het DOI-pictogram te klikken voor meer informatie) elk digitaal voorwerp met rechthebbende en al kan worden geïdentificeerd.

3 Derde stap : toestemming krijgen om de werken online te gebruiken

209. Zoals hierboven reeds is aangegeven (nr. 58), kan de auteursrechthebbende (de oorspronkelijke of

¹⁸² Inzake kunst bestaan er aldus gespecialiseerde beeldbanken, zoals Giraudon: 152, av. Malakoff, Parijs 75 016; Tel. 00.33.153.64.60..60.

¹⁸³ BRINSON en RADCLIFF, *Multimedia Law handbook*, Californië,

Ladera Press, 1994, p. 94.

¹⁸⁴ Voor opzoeking van de auteur, typ het volgende URL-adres met het codenummer ISBN: <http://isbn.nu/ISBN-codenummer>.

de afgeleide rechthebbende) een licentie- of een overdrachtscontract sluiten om toestemming te geven voor handelingen met betrekking tot zijn werk waarvoor zijn toestemming vereist is (reproductie, mededeling aan het publiek enz.).

Aangezien voor de exploitatie van een werk op een weblocatie in principe instemming van de auteur is vereist, dient er een contract te worden gesloten waarin die exploitatie wordt toegestaan. Bij de voorbereiding van dat contract dient men zich met name drie fundamentele vragen te stellen: Wordt het contract afgesloten met de oorspronkelijke auteur of met een afgeleide auteursrechthebbende? Welke rechten heb ik nodig om het werk te kunnen exploiteren zoals gepland is? En wanneer eenmaal is vastgesteld welke rechten de “kern” van het contract zullen vormen: Welke andere clausules moeten er in principe in het contract staan?

3.1. Wordt het contract inzake de exploitatie van het werk gesloten met de natuurlijke persoon-en-auteur of met een afgeleide rechthebbende?

210. Indien het contract wordt gesloten met de natuurlijke persoon-en-auteur van het werk, moet erop worden gelet dat de dwingende regeling die, zoals we reeds hebben gezien, in de AW is vervat, strikt wordt nageleefd (op straffe van nietigheid).

Naargelang het werk in kwestie gemaakt is door een auteur die als zelfstandige werkzaam is of door een auteur in het kader van een arbeidscontract, een statuut of een bestelorder (cf. *supra*: nrs. 62 tot 68 voor een contract gesloten met een zelfstandige; nrs. 69 en 70 voor een contract gesloten met een auteur die werknemer is; nrs. 71 tot 73 voor een bestelorder), dient men het volgende onderscheid te maken:

- Indien het werk dat men wil exploiteren (in de weblocatie wil opnemen) niet uitdrukkelijk voor de weblocatie is gemaakt en evenmin is gecreëerd door een werknemer of een ambtenaar van de producent van de locatie in het kader van zijn contract of statuut, moet in het contract het strikte wetsstelsel in acht worden genomen: het moet dus een schriftelijk contract worden waarin de verplichte vermeldingen duidelijk en gedetailleerd zijn opgenomen (exploita-

tiewijzen, vergoeding, geografisch gebied, duur van de overdracht) en waarin geen clausules staan met betrekking tot nog onbekende vormen van exploitatie. De producent van de weblocatie is dan bovendien verplicht het verworven werk te exploiteren.

- Indien het werk wel door een werknemer of een ambtenaar van de producent van de weblocatie in het kader van zijn werkzaamheden is gemaakt, is het “versoepelde” wetsstelsel van toepassing. Essentieel houdt dat in dat de verplichte vermeldingen niet in het contract hoeven te staan (hoewel het principe van beperkende interpretatie impliceert dat het contract zo nauwkeurig mogelijk moet zijn).

- Indien het werk op bestelling van de producent van de weblocatie is gemaakt, moet worden nagegaan of de producent van de weblocatie thuishoort in de “niet-culturele” sector. Is dat het geval, dan is in principe het strikte wetsstelsel van toepassing.

Indien het werk is gecreëerd door verschillende auteurs, moet erop worden gelet dat er een contract wordt gesloten met alle auteurs of met de persoon die gemachtigd is om alle co-auteurs te vertegenwoordigen.

211. Indien het contract met een afgeleide auteursrechthebbende wordt gesloten, is het gewone stelsel van vrijheid van overeenkomst van toepassing. De partijen zullen dan dus vrijelijk hun wederzijdse rechten en plichten kunnen vastleggen. Om elke discussie over de reikwijdte van de verleende rechten en de plichten van partijen te vermijden, is het echter aanbevolen om in dat geval eveneens een gedetailleerd contract op te stellen waarin de verleende rechten nauwkeurig worden omschreven (cf. *infra*, 3.3) en een aantal andere clausules worden opgenomen (*infra*, 3.4).

Men zal zich herinneren dat een afgeleide rechthebbende nooit de morele rechten op het werk kan hebben omdat die onoverdraagbaar zijn. In dat opzicht moet hetzij instemming worden verkregen van de auteur zelf, hetzij een clause worden toegevoegd waarin de afgeleide rechthebbende verklaart dat hij instaat voor de instemming van de auteur en/of de andere partij vrijwaart voor uitoefening van de morele rechten.

3.2. Moet het contract een overdrachts- of een licentiecontract zijn?

212. Zoals hierboven reeds is aangegeven (nr. 58), kan de (oorspronkelijke of afgeleide) auteursrecht-hebbende met het sluiten van een contract zijn rechten overdragen (een overdracht kan in grote lijnen worden vergeleken met een “verkoop” van de vermogensrechten) of een licentie verlenen (een licentie kan in grote lijnen worden vergeleken met een persoonlijk gebruiksrecht dat in concessie wordt gegeven of een “verhuur” van de vermogensrechten). Daaruit vloeit voort dat een overdracht van de vermogensrechten een “verderreikend” karakter heeft dan een licentie, daar een overdracht impliceert dat de rechten definitief overgaan, terwijl bij een licentie alleen maar een persoonlijk gebruiksrecht (tijdelijk) in concessie wordt gegeven.

In de AW wordt geen onderscheid gemaakt tussen “overdracht” en “licentie”¹⁸⁵, maar is er uitsluitend sprake van “overdracht” waaronder alle gevallen worden geschaard waarin de auteur een derde, al dan niet definitief, toestemming verleent om gebruik te maken van al zijn rechten of een gedeelte daarvan.

Het is inderdaad zo dat dit onderscheid vanwege het specifieke karakter van het auteursrecht in de praktijk weinig relevant is, met name omdat een overdracht in feite niet echt een onpersoonlijk en duurzaam karakter zal hebben zoals dat bij een echte verkoop wel het geval is¹⁸⁶. Zo zal een overdracht alleen maar betrekking hebben op een gedeelte van het auteursrecht, daar de morele rechten niet kunnen worden overgedragen, wat overigens inhoudt dat de “cedent” altijd het recht behoudt het gebruik dat de “cessionaris” van zijn werk maakt in het oog te houden.

3.3. Welke rechten moet men verkrijgen om het werk online te exploiteren?

3.3.1. Het recht het werk op een digitale drager te reproduceren

213. We hebben reeds gezien dat de auteur krachtens artikel 1, § 1, van de AW het exclusieve recht heeft om in reproductie van zijn werk toe te stemmen. Het recht op reproductie wordt gedefinieerd in bijzonder ruime bewoordingen en omvat met name het recht op reproductie ongeacht de drager en het recht op vertaling en bewerking.

Het maken van een digitale versie van een werk op analoge drager is door de Franse rechtspraak als volgt gedefinieerd: “*une technique consistant à traduire le signal analogique qu'elle consistue en un mode numérique ou, binaire qui représentera l'information dans un symbole à deux valeurs 0 et 1 dont l'unité est le Bit*”¹⁸⁷. Daaruit volgt dat het maken van een digitale versie inhoudt dat het werk in het geheugen van de computer wordt gereproduceerd (reproductie *stricto sensu* dus)¹⁸⁸. Voor het maken van een digitale versie van het werk is dus toestemming van de auteursrechthebbende vereist (cf. *supra*).

Een uitgever aan wie het recht op reproductie van een werk op een papieren drager is overgedragen, kan zich dientengevolge niet het recht toe-eigenen een digitale versie van dat werk te maken, gezien het feit dat het dan om een andere exploitatiewijze gaat. Zo geldt voor traditionele dagbladuitgevers dat “*ceux-ci se trouveront donc souvent en situation de devoir renégocier leurs contrats avec leurs journalistes-auteurs, s'ils n'ont pas pris garde de mentionner la reproduction et la diffusion électronique au nombre des droits cédés. Ils subiront également, le cas échéant, la concurrence des auteurs, lorsque le droit de diffusion sur Internet demeure réservé aux journalistes*”¹⁸⁹. Dit beginsel is zowel door de Belgische rechtspraak (in het kader

¹⁸⁵ Noch trouwens door de Franse auteurswet ingevoegd in het Wetboek van intellectuele eigendom.

¹⁸⁶ A. en H.P. LUCAS, *Traité de la propriété littéraire et artistique*, op. cit. (10);, nr. 482.

¹⁸⁷ TGI Parijs, 5 mei 1997, *op. cit.* (79).

¹⁸⁸ Zie met name het Groenboek van de Europese Unie, dat bepaalt dat de digitalisering van werken of prestaties in het algemeen zou moeten vallen onder het reproductierecht, alsmede het laten op het centrale geheugen van een computer; TGI Parijs, 16 augustus 1996, *Dalloz*, 1996, j. 34e cahier, pp 490 e.v.; zo ook, in de zaak Queneau I,

heeft het TGI te Parijs in aanmerking genomen dat: “La numérisation d'une oeuvre (...) constitue une reproduction de l'oeuvre qui requiert en tant que telle lorsqu'il s'agit d'une oeuvre originale, l'autorisation préalable de l'auteur ou de ses ayants-droit; (...) qu'une numérisation sans autorisation est donc illicite et constitue une contrefaçon.”, TGI Parijs, 5 mei 1997, *op. cit.* (70). Cf. eveneens B. HUGENHOLTZ, “Het auteursrecht, het internet en de informatiesnelweg”, *N.J.B.*, april 1995, p. 513.

¹⁸⁹ L. TELLIER-LONIEWSKI, “La protection des droits d'auteur sur l'Internet”, in *Gaz. Pal.*, 26 oktober 1996, p. 57.

van de beroemde zaak Central Station¹⁹⁰) als de Franse rechtspraak¹⁹¹ hernomen.

Niettemin zal men zich herinneren dat in bepaalde gevallen geen toestemming van de auteur is vereist, met name in het kader van een reproductie voor "privé-gebruik" (waarop men zich voor een reproductie op Internet echter niet kan beroepen), een reproductie ter illustratie bij onderwijs en "korte aanhalingen" (cf. *supra*, uitzonderingen op de auteursrechten: nrs. 38 e.v.).

214. Uit het voorgaande vloeit voort dat indien het te reproduceren werk op een analoge drager is vastgelegd een producent van een weblocatie in zijn contract uitdrukkelijk moet voorzien in het recht een digitale versie van het werk te maken (met inbegrip van het recht het werk in een digitale taal om te zetten en het recht het werk op een digitale drager te reproduceren).

3.3.2. Het recht het werk op een online drager te reproduceren

215. Naast het recht een werk op analoge drager te mogen reproduceren in een digitale versie, dient in het door de producent van de weblocatie met de auteursrechthebbende gesloten contract eveneens gepreciseerd te zijn dat de producent van de weblocatie het recht zal hebben alle, zowel duurzame als tijdelijke, reproducties van dat werk te maken om het werk op Internet aan de gebruikers ter beschikking te stellen.

Men zal zich in dat opzicht herinneren dat in artikel 2 van het ontwerp van Europese richtlijn betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij¹⁹² is bepaald dat het reproductierecht bestaat in "het uitsluitende recht, de directe of indirecte, tijdelijke of duurzame, volledige of gedeeltelijke reproductie [...], met welke middelen en in welke vorm ook, toe te staan of te verbieden". Met deze definitie wordt de auteur dus het recht verleend toestemming te geven voor elke reproduc-

¹⁹⁰ Rb. Brussel (staking), 16 oktober 1996, AGJPB en anderen t. CVBA Central Station, *op. cit.* (79), bevestigd door Brussel, 28 oktober 1997, *op. cit.* (79). De Rechtbank van eerste aanleg te Brussel heeft overwogen dat de digitalisering het recht van vertaling en reproductie stricto sensu in het geding bracht: "que les articles dactylographiés par l'auteur doivent donc faire l'objet d'une manipulation

tie, ongeacht of ze tijdelijk is (zoals een reproductie in het RAM-geheugen van een computer) en ongeacht de vorm waarin of de drager waarop het werk wordt gereproduceerd (waarmee wordt bedoeld op reproducties op Internet).

216. Het is nuttig om te preciseren of de weblocatie waarop het werk gereproduceerd zal worden al dan niet een commercieel karakter kan hebben, (eventueel) al dan niet reclame kan bevatten en dat de producent van de weblocatie eenzijdig zal beslissen hoe de weblocatie en het werk op de locatie zullen worden gepresenteerd (onder voorbehoud van het - onvermijdelijke - recht van de auteur om zich te verzetten tegen elke presentatie van zijn werk die afbreuk doet aan zijn eer of zijn reputatie).

Ten slotte is het, terwille van de duidelijkheid, eveneens raadzaam om aan te geven dat de producent van de weblocatie waar hij dat wenst *hypertext*-koppelingen in de weblocatie en de presentatie van het werk op de weblocatie kan aanbrengen en dat de producent daar onafhankelijk over kan beslissen, onder voorbehoud van het morele recht van de auteur om zich te verzetten tegen elke *hypertext*-koppeling die zijn eer of zijn reputatie zou kunnen schaden.

217. Men zal zich herinneren dat het voorstel tot richtlijn bepaalt dat voor tijdelijke handelingen, bestaande in een reproductie, die een wezenlijk onderdeel vormen van een technologisch procédé dat wordt toegepast met als enig doel een gebruik van een werk of een andere zaak mogelijk te maken, en die geen zelfstandige economische betekenis hebben, geen toestemming van de auteur is vereist (artikel 5, lid 1).

3.3.3. Het recht het werk te wijzigen en te bewerken

218. We hebben reeds gezien dat de producent indien hij beslist om een werk dat op een analoge drager is vastgelegd in zijn weblocatie te integreren

pour se retrouver sur le réseau Internet; qu'ils doivent probablement être traduit dans un langage informatique propre au système utilisé par Central Station, qu'ils doivent en tout cas être dupliqués".

¹⁹¹ TGI Straatsburg, 3 februari 1998, *Exp.*, mei 1998, pp. 152-154.

¹⁹² Tekst gepubliceerd in *Lamy de l'informatique*, Bulletin d'actualité, nr. 100, februari 1998, pp. 15 e.v., cf. *supra* nr. 4.

een digitale versie van dat werk zal moeten maken, dat wil zeggen het zal moeten vertalen, en hij dus dient te beschikken over de toestemming van de auteur met betrekking tot zijn exclusieve recht op vertaling.

Zelfs indien het op de weblocatie te reproduceren werk op een digitale drager is vastgelegd, is het echter nuttig om erin te voorzien dat de auteur eveneens zijn recht om bepaalde wijzigingen in of bewerkingen van het werk uit te voeren die nodig of nuttig zijn om het werk in de databank in kwestie online te brengen, overdraagt of in concessie geeft voorzover:

- de producent het werk (over het algemeen een foto) in voorkomend geval in de vorm van een “vignet” dient te reproduceren, zodat de gebruiker verschillende beelden tegelijkertijd op zijn scherm kan weergeven en zijn keuze kan maken; welnu, voor een dergelijke reproductie in de vorm van een vignet moet er een wijziging worden aangebracht in de omvang van het werk en de kwaliteit (in de zin van dpi's) van de reproductie ervan;
- de producent de gebruiker ertoe in staat moet stellen “in te zoomen” op een detail in de afbeelding; welnu, voor dat “in-zoomen” moet een gedeelte van de afbeelding op het scherm worden gereproduceerd waarvoor het beeldvak opnieuw moet worden ingesteld en de schaal moet worden gewijzigd;
- de producent de afbeelding in voorkomend geval moet kunnen reproduceren in zwart-wit, of met minder dpi's, of zijn toevlucht moet kunnen nemen tot een techniek waarbij de gegevens worden gecomprimeerd, waardoor de kwaliteit van de reproductie wordt beïnvloed enz.;
- de producent teksten in een andere taal moet kunnen vertalen, bepaalde fouten moet kunnen verbeteren of de teksten zelfs moet kunnen wijzigen (hoewel het problematischer is de auteurs een wijziging in de tekst te laten aanvaarden en dat op het gebied van het morele recht op eerbied delicaat is);
- enz.

¹⁹³ Rb. Brussel (staking), 16 oktober 1996, *op. cit.* (79).

¹⁹⁴ Ter herinnering van de feiten: Belgische krantenuitgevers hadden een weblocatie gecreëerd waarop zij in de pers verschenen artikels

3.3.4. Het recht op mededeling aan het publiek

219. Zoals hierboven reeds is aangegeven, is er wanneer een werk op Internet wordt gezet (behalve indien dat gebeurt in het kader van een via e-mail naar een familielid verzonden privé-bericht) niet alleen sprake van een reproductie in de (verzendende en ontvangende) computers, maar vanwege de aard van Internet (en de zeer ruime definitie van het begrip “mededeling aan het publiek”) ook van een mededeling van dat werk aan het publiek¹⁹³.

In die zin oordeelde de Voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel in de zaak *Central Station*¹⁹⁴ dat “(...) l'accès à Central Station est accessible à toute personne munie du matériel informatique nécessaire et qui s'est connectée à l'adresse électronique attribuée au serveur sur le réseau Internet; que l'accès à Central Station est donc aussi large que celui réservé au spectateur d'un concert; (...) que l'article 1er de la loi du 30 juin 1994 vise la communication au public par un procédé quelconque; qu'il n'y a pas de raison d'exclure du champ d'application de cet article, les diffusions par le biais de la télématique”.

Het feit dat het bekendmaken van een werk op Internet gelijk staat aan een mededeling aan het publiek wordt bevestigd in artikel 8 van het WIPO-Verdrag van 20 december 1996 inzake het auteursrecht en in artikel 3 van het voorstel tot richtlijn: cf. *supra*, nr. 97.

Daaruit vloeit voort dat toestemming van de auteur is vereist om een werk op Internet te mogen meedelen.

220. In zijn contract met de auteursrechthebbende dient de producent van de weblocatie er dus in te voorzien dat de rechthebbende zijn toestemming verleent om het werk online mee te delen op Internet en elk ander type netwerk (om de bekendmaking van het werk op een intranet te dekken).

3.3.5. (Beperkte) afstand van bepaalde morele rechten

221. Zoals hierboven reeds is aangegeven (cf. nr. 58), kunnen de morele rechten niet contractueel worden overgedragen; bepaalde morele rechten

verspreiden. De journalisten vielen echter de uitgevers aan door zich te beroepen op de verplichting om hun voorafgaande toestemming te verkrijgen voor die nieuwe wijze van exploitatie van hun werken.

kunnen echter wel het voorwerp vormen van een verklaring van afstand in het kader van een contract en voor een welbepaald gebruik van het werk.

222. Te dezen is het raadzaam om in ieder geval te bepalen dat de oorspronkelijke auteur afstand doet van zijn morele recht om zich te verzetten tegen wijzigingen die in zijn werk moeten worden aangebracht om het online op de weblocatie in kwestie te zetten voorzover die wijzigingen geen afbreuk doen aan zijn eer of zijn reputatie (afstand van het recht op integriteit). Indien het contract wordt gesloten met een afgeleide rechthebbende, dient men te bepalen dat die rechthebbende ervoor instaat dat de oorspronkelijke auteur afstand doet van dat recht zoals hierboven omschreven, of dient men aan te geven dat de afgeleide rechthebbende en medecontractant de producent van de weblocatie vrijwaart van elke eis van de auteur op grond van zijn recht op integriteit vanwege wijzigingen in die het kader van de weblocatie in kwestie in zijn werk worden aangebracht.

We hebben reeds gezien dat wanneer een werk online wordt gebracht het maken van een digitale versie van dat werk, vanuit de invalshoek van reproductie, inderdaad geen getrouwe kopie van het werk oplevert, maar het werk op bepaalde punten noodzakelijkerwijs wijzigt en manipuleert waardoor per slot van rekening afbreuk wordt gedaan aan het morele recht van de auteur op de integriteit van zijn werk : de kwaliteit vermindert, gegevens worden gecomprimeerd, het beeldvak verandert, het werk wordt in de vorm van een “vignet” gepresenteerd enz. Dankzij het recht op integriteit van het werk kan de auteur elke materiële of intellectuele wijziging of vervorming van zijn werk tegengaan zonder dat met welke reden ook te hoeven omkleden of vast te hoeven stellen dat er afbreuk wordt gedaan aan zijn eer of dat hij risico op een dergelijke afbreuk loopt¹⁹⁶. Het is dan ook noodzakelijk een goed afgebakende verklaring van afstand op te nemen.

Het spreekt daarentegen vanzelf dat de auteur het recht behoudt om zich te verzetten tegen elke inbreuk waardoor afbreuk kan worden gedaan aan zijn eer of zijn reputatie (recht op eerbied *stricto sensu*, waar geen afstand van kan worden gedaan).

¹⁹⁵ Memento-gids A. BENSOUSSAN, *Le multimédia et le droit*, Parijs, Hermès, 1998, pp. 99 en 160.

223. Het komt eveneens regelmatig voor dat wanneer een werk op Internet en meer specifiek in een online databank wordt gezet, het moeilijk is om de naam van de auteur (*a fortiori* indien er verschillende co-auteurs zijn) op het werk of in rechtstreeks verband met dat werk te vermelden. Op grond van zijn recht op vaderschap heeft de auteur echter wel het recht om te eisen dat het werk onder vermelding van zijn naam wordt geëxploiteerd.

Het is dan aanbevolen om nauwkeurig in het contract tussen weblocatieproducent en auteur te vermelden dat de auteur de producent toestemming geeft zijn naam op een bepaalde manier te vermelden (bijvoorbeeld in een afzonderlijke rubriek van de databank, of onder een *hypertext*-koppeling enz.) of dat hij de producent toestemming verleent om vermelding van zijn naam achterwege te laten (bijvoorbeeld ingeval er tal van zeer korte teksten in de databank worden opgenomen).

3.4. Welke andere clausules moeten er nog in het contract staan?

224. Zoals hierboven reeds is aangegeven, zal de inhoud van het contract afhankelijk zijn van het geval dat van toepassing is (wordt het contract gesloten met een auteur of een afgeleide rechthebbende, of met een werknemer, is het een bestelorder, of een overdrachtscontract waarbij geen sprake is van bestelling en tewerkstelling, is het een overdrachts- of een licentiecontract, welke soorten werken zijn erbij betrokken, welke exploitatiewijzen zijn gewenst enz.). Daar we hier onmogelijk alle gevallen kunnen behandelen, zullen we ons ertoe beperken in grote lijnen aan te geven welke soorten clausules in het contract moeten worden opgenomen.

1. Identificerend gedeelte

225. Boven aan het contract wordt een volledige identificatie van partijen opgenomen. Indien de medecontractant een vennootschap is, kan om het contract te kunnen sluiten over het algemeen worden volstaan met de naam en de functie van de persoon die de vennootschap vertegenwoordigt.

¹⁹⁶ A. BERENBOOM, *Le nouveau droit d'auteur et droits voisins*, op. cit. (10), nrs. 101 e.v.; Cass. fr., 5 juni 1984, *R.I.D.A.*, 1985, nr. 124, p. 150.

2. Onderwerp van het contract

226. Vermeld dat de medecontractant (de Auteur of de Auteursrechthebbende), in ruil voor de in artikel x van het contract vastgelegde vergoeding, de in artikel y van het contract gedefinieerde auteursrechten (vermogensrechten) op de vermelde werken (de specifieke werken verderop in hetzelfde artikel of in een bijlage bij het contract uitvoerig omschrijven) aan de Producent overdraagt/in exclusieve/niet-exclusieve licentie geeft.

227. De overdracht/licentie wordt toegekend voor een duur van ... (eventueel: gedurende de gehele auteursrechtelijke beschermingstermijn) vanaf de datum van ondertekening van het contract.

228. De overdracht/licentie geldt wereldwijd.

229. Vermeld welke rechten worden overgedragen/in licentie worden gegeven. Voor een online databank zijn dat met name de volgende rechten:

- het recht een digitale versie te maken van de afbeelding van het werk (indien het werk op een analoge drager staat);
- het recht het werk te reproduceren op elke digitale drager, en met name een online drager (Internet en intranet); preciezer of de drager (de weblocatie) al dan niet van commerciële aard mag zijn, (eventueel) al dan niet reclame in de vorm van *framing* of anderszins mag bevatten en of de Producent soeverein mag beslissen over de presentatie van de drager en het werk op de drager (onder voorbehoud van het recht van de auteur om zijn morele recht op eerbied voor zijn eer en reputatie te doen gelden);
- het recht alle wijzigingen of bewerkingen in het werk aan te brengen die in de ogen van de Producent nodig of redelijkerwijs nuttig zijn om het werk in de online databank op te nemen en de databank door de gebruikers te laten gebruiken, zoals met name en bij wijze van voorbeeld: een precisering dat de producent elke tekst in het Engels of het Frans mag vertalen, een foto mag reproduceren met gebruik van de voor de databank gekozen parameters, een foto mag reproduceren in de vorm van een "vignet", elk element van een foto met behulp van een "zoom"-systeem mag reproduceren, een foto in zwart-wit mag reproduceren enz.;

- het recht het werk met elk technisch hulpmiddel (telefoonlijnen, kabel enz.) online bekend te maken en te (laten) meedelen aan het publiek.

Deze rechten worden overgedragen voor de onder punt 2.2 vermelde duur, in het onder punt 2.3 genoemde geografisch gebied en, indien het contract wordt gesloten met de auteur, tegen betaling van de in artikel x van het contract vastgestelde vergoeding.

230. In een met de auteur gesloten contract kan een goed afgebakende verklaring van afstand van bepaalde morele rechten worden opgenomen, namelijk:

- Het morele recht op de integriteit van het werk: zo dient gepreciseerd te worden dat de auteur er afstand van doet zich op zijn morele recht op de integriteit van zijn werk te beroepen om zich ertegen te verzetten dat zijn werk de nodige wijzigingen ondergaat om het online te brengen en de databank te laten werken zoals de Producent dat gepland heeft. Zoals hierboven reeds is aangegeven, is een dergelijke afstand slechts geldig voorzover hij beperkt en goed gedefinieerd is, en kan hij nooit het recht van de auteur op eerbied voor zijn eer en reputatie aantasten.
- Voor het recht op vaderschap kunnen eveneens modaliteiten worden opgenomen om het "praktisch haalbaar" te houden.

3. Vergoeding

231. Het is raadzaam om aan te geven dat bij wijze van vergoeding voor de materiële verwezenlijking van het werk en de overdracht/het in licentie geven van de rechten, de auteur/rechthebbende een bedrag zal ontvangen van x frank, waarbij een vast bedrag of een berekeningsmethode wordt gepreciseerd. Deze vergoeding kan gelijk zijn aan nul, maar dat moet dan wel worden vermeld.

Preciezer dat de vergoeding eveneens zaken dekt als de overdracht van de drager waarop het werk staat, de kosten voor de verwezenlijking ervan en een vergoeding voor de overdracht van de auteursrechten. Indien het contract wordt gesloten met de auteur, preciezer dan voor elke overgedragen exploitatiewijze het daarmee corresponderende ver-

goedingspercentage (bij voorbeeld: de vergoeding voor de overdracht van de genoemde exploitatiewijzen vertegenwoordigt een vast percentage van $x\%$ van de totale vergoeding, met dien verstande dat de vergoeding voor elke overgedragen exploitatiewijze een gelijk aandeel van die $x\%$ vertegenwoordigt).

Preciseer wanneer, hoe en waar de vergoeding zal worden betaald.

4. Wijzen van functioneren en dergelijke

232. Preciseer in voorkomend geval dat alleen de Producent beslist over de exploitatiewijzen en met name over: de inhoud van de databank, de andere leveranciers van afbeeldingen, de wijze van functioneren, de gebruiksvoorwaarden, de presentatie van de weblocatie, de *hypertext*-koppelingen enz.

5. Plichten van de medecontractant van de producent van de weblocatie (auteur, beeldbank enz.)

233. Het is raadzaam om te preciseren of de medecontractant de werken bij voorbeeld nog moet leveren (met vermelding van de termijn, de dragers enz.).

234. Het is raadzaam om de leverancier van de afbeelding in voorkomend geval te belasten met de verplichting om zijn werk te leveren vergezeld van een intern beveiligings- en/of identificatieprocédé (tatoeage).

6. Plichten van de Producent

235. Preciseer of de verplichtingen van de Producent verder gaan dan het betalen van een vergoeding.

7. Garantie

236. Het is van essentieel belang om een doeltreffende garantieclausule in het contract op te nemen, waarin de medecontractant de Producent garandeert dat hij de enige rechthebbende is van de op

grond van het contract overgedragen auteursrechten en dat hij het recht heeft die overeenkomstig het contract over te dragen. De medecontractant dient eveneens te garanderen dat het werk niet tot stand is gekomen met miskenning van de rechten van een derde en dat de Producent wordt gevrijwaard van alle aanspraken die derden (met inbegrip van de eigenaren van de gefotografeerde voorwerpen, de gefotografeerde personen en de houders van de intellectuele rechten op de gefotografeerde voorwerpen) zouden kunnen doen gelden op grond van het gebruik van het werk overeenkomstig het contract.

Het kan nuttig zijn om te bepalen dat de Producent zich het recht voorbehoudt een betwist werk onmiddellijk uit zijn databank terug te trekken (in voorkomend geval: met schadeloosstelling ten laste van de leverancier) ingeval een afbeelding het voorwerp zou vormen van een eis van een derde.

8. Toepasselijk recht en bevoegde rechtbank

237. Het is eveneens raadzaam te definiëren welk recht van toepassing is (bij voorkeur het Belgisch recht) en welke rechtbanken bevoegd zijn.

4 Technische bescherming van de op het net gezette werken

238. Er bestaan tegenwoordig technische hulpmiddelen om online werken te beschermen/identificeren. Zonder al te zeer in detail te treden over deze specifieke materie, herinneren we eraan dat er drie technische oplossingen mogelijk zijn om het gebruik van werken op Internet te beveiligen¹⁹⁷:

- het werk wordt aan welbepaalde gebruikers overgezonden, in welk geval men gebruik kan maken van een cryptografische techniek, zodat alleen de geadresseerde die gemachtigd is omdat hij in het bezit is van de decodeersleutel het werk kan decoderen en er toegang toe krijgt (techniek waarbij toegang aan voorwaarden gebonden is of wordt gecontroleerd);

¹⁹⁷ Cf. met name CLARK, "The answer to the machine is in the machine" in *Hugenholz. The future of copyright in a digital environment*, Den Haag, Kluwer Internationaal, 1996, p. 139.

- het werk wordt ongecodeerd op het net gezet, maar bevat een elektronisch systeem dat zelf bepaalt welk gebruik is toegestaan;
- het werk wordt ongecodeerd op het net gezet en voorzien van een "markering" of "tatoeage" waarmee de rechthebbenden kunnen worden geïdentificeerd en het werk op het net kan worden "teruggevonden". Deze "tatoeage" kan concreet worden aangebracht volgens twee procédés: ofwel is de markering zichtbaar en heeft zij de vorm van een letterwoord dat onder aan op de afbeelding wordt gezet of boven elke afbeelding staat (**fingerprinting**), ofwel is zij onzichtbaar voor de ogen maar wel leesbaar voor een aangepast programma op de computer (**watermarking**; deze techniek is van het geheimschrift afgeleid).

238bis. Gezien de snelheid waarin de diverse beveiligingstechnologieën zich ontwikkelen, kan het zijn dat technieken die vandaag nog "aan de spits" staan morgen voorbij zijn gestreefd. Om te voorkomen dat de omschrijving van die afzonderlijke technieken eventueel verouderd, verdient het de voorkeur contact op te nemen met instellingen die dergelijke projecten ontwikkelen. Daarvoor kan men met name terecht op de weblocaties:

- <http://www-nt.e-technik.uni-erlangen.de/~hartung/watermarkinglinks.html> (op deze weblocatie staan de adresgegevens van bedrijven die gespecialiseerd zijn in het ontwikkelen van watermarking en andere beveiligingstechnieken voor werken op Internet);
- <http://www.intertrust.com>
<http://www.drogo.cselt.it/ufv/leonardo/opima>¹⁹⁸.

Bovendien kan worden vermeld dat er binnen de International Standard Organization (ISO)¹⁹⁹ werkgroepen bestaan die zich bezighouden met de interoperabiliteit van de diverse beveiligingstechnieken

¹⁹⁸ Zo ook voor verdere inlichtingen: Mr Paskin, c/o Elsevier Science, The Boulevard, Langford Lane, Kidlington Oxford OX5 1GB, U.K.; Tel. 00.44.1865.843798, Fax 00.44.18657843967, E-mail: n.paskin@doi.org; of Mr Keith Hill, New Technology Division, MCPSPRS Alliance 29/33 Berners Street, London W1P 4AA, Tel. 00.44.171.306.6444, E-mail: khill@prs.co.uk.

¹⁹⁹ Speciaal agentschap van de U.N.O. samengesteld uit nationale verenigingen voor beheer van de standaardisering van de communicatie van de informatie.

²⁰⁰ Cf. <http://www.imprimatur.alcs.co.fr>

²⁰¹ <http://www.tele.ucl.ac.be/talisman>

zowel op het vlak van de manier waarop de informatie wordt geïdentificeerd als de manier waarop de hardware daarvoor kan worden ingezet. Zo valt te vermelden dat met de MPEG-norm (Moving Picture Expert Group) een standaardtechniek voor het coderen/decoderen en het comprimeren/decomprimeren van informatie (beelden, geluid, tekst enz.) in het leven is geroepen.

239. Deze technieken worden met name gecombineerd in het Electronic Copyright Management System (ECMS) en op dit moment wordt er in het kader van het Europese project IMPRIMATUR mee geëxperimenteerd²⁰⁰. Andere experimentele projecten zijn TALISMAN²⁰¹, OCTALIS²⁰² en OKAPI.

Tevens dient te worden opgemerkt dat Interdeposit²⁰³ een beheermechanisme voor auteursrechten heeft uitgewerkt dat berust op een internationaal identificatiesysteem voor digitale werken: het InterDeposit Digital Number (IDDN). Met dit systeem kan de auteur zijn rechten innen met behulp van een referentie van het werk op Internet (catalogus) enerzijds en kan de gebruiker het werk identificeren en de contractuele clausules voor het bestand analyseren anderzijds. Het systeem "*comprend une clé électronique de l'oeuvre destinée à figer son contenu, les revendications de droits de l'auteur, ses conditions d'utilisation et d'exploitation ainsi qu'un numéro international d'identification IDDN qui constitue la carte d'identité de l'oeuvre*"²⁰⁴. Het staat de auteur vrij dit systeem van elektronische zegels met een tatoeage of een codeersleutel aan te vullen.

Recentelijk heeft Interdeposit aangetoond dat er een begin van een oplossing voor namaking op Internet gevonden kan zijn. Dankzij de diensten van APP²⁰⁵ werd inderdaad een nagemaakte versie opgespoord van de werken van componist J.-M. Jarre en de auteursrechthebbenden van die werken verkregen via Interdeposit dat 90% van de ongeoorloofde reproducties van het net werden gehaald

²⁰² <http://www.tele.ucl.ac.be/octalis>

²⁰³ <http://www.iddn.ch>; Interdeposit omvat ook een netwerk van organisaties van auteurs, waaronder met name het "Agence pour la protection des programmes": 119, av. de Flandres, 75019 Parijs, tel.: 99.33.1.40.35.03.03; e-mail : info@app.legalis.net; weg: <http://app.legalis.net>.

²⁰⁴ "Un scellé électronique par l'Internet pour la protection des oeuvres numériques", in *Exp.*, december 1996, p. 418.

²⁰⁵ Deze dienst heeft met name een taak van wereldwijd toezicht op het Internet en is bevoegd voor de materiële vaststelling van namaak op openbare plaatsen.

(van de overige 10% werd de webpagina door de provider geblokkeerd). Daarnaast heeft Interdeposit de verantwoordelijke personen achter weblocaties met *hypertext*-koppelingen naar de illegale weblocaties bevolen om die koppelingen te verwijderen.

Er bestaat tevens een (door de WIPO en Interdeposit gesloten) akkoord over het oplossen van geschillen tussen makers en gebruikers van digitale werken (programma's, tekst, muziek, foto's enz.) op grond waarvan een procedure wordt georganiseerd die goedkoper en sneller is dan een gerechtelijke procedure²⁰⁶.

Tevens vermelden we een identificatiesysteem **dat op dit moment algemeen op elk digitaal object (beeld, tekst enz.) van toepassing is**: het Digital Object Identifier System (DOI). Dankzij dit systeem kan met name een potentiële gebruiker van een tekst die op een digitale drager is vastgelegd in contact worden gebracht met de uitgevers van de inhoud ervan (boek, kranten enz.), kan de authenticiteit van inhoud worden gewaarborgd en de elektronische handel in de nieuwe digitale omgeving worden bevorderd. Om dat te doen, hoeft de gebruiker alleen maar op het DOI-pictogram te klikken en de hele "identiteitskaart" van de inhoud

verschijnt op zijn scherm. Aanvankelijk werd dit systeem door een dozijn Amerikaanse en Europese uitgevers gebruikt in het kader van een experimenteel programma dat **bepert bleef tot literaire werken op digitale dragers**. Tijdens de Frankfurter Buchmesse in oktober 1997 is het voor het eerst breder toegepast.

239bis. Het is nuttig om in het contract met de leverancier van de afbeeldingen te preciseren dat hij verantwoordelijk zal zijn voor de technische beveiliging van zijn beelden.

240. Juridisch gesproken, wordt een tatoeage uitdrukkelijk door het WIPO-Verdrag van 20 december 1996 inzake het auteursrecht erkend doordat het de staten die het Verdrag ondertekenen verplicht in doeltreffende sancties te voorzien tegen elke derde die beveiligingsmaatregelen waarmee niet-toegelaten gebruik wordt voorkomen probeert te neutraliseren (artikel 11) en tegen elke derde die informatie over het rechtsstelsel dat in elektronische vorm in een werk is opgenomen verwijderd (artikel 12).

B • HET MAKEN VAN DE WEBLOCATIE ZELF: DE WEBLOCATIE ALS AUTEURSRECHTELIJK BESCHERMD WERK EN ALS DATABANK

241. Als men eenmaal de inhoud heeft verzameld en van de rechthebbenden de nodige toestemming heeft gekregen voor de elementen in kwestie (beelden en teksten die de inhoud van de databank vormen en beelden en teksten die voor de locatie zijn gemaakt²⁰⁷), kan de weblocatie zelf worden opgezet. Over het algemeen zal die weblocatie de volgende zaken bevatten:

- een bepaalde opmaak (van de presentatiepagina's en de pagina's met inhoud);

- een selectie en een indeling van de inhoud: de architectuur van de databank (het systeem waarin de inhoud is gerangschikt);

- een inhoud, dat wil zeggen het geheel aan gegevens op zich (beelden, tekst).

Het is goed om te weten welk juridisch stelsel van toepassing is op de weblocatie *in se*, dat wil zeggen: (1) bepaal of de weblocatie als zodanig door het auteursrecht wordt beschermd (*infra*, 1) en (2) bepaal

²⁰⁶ Cf. arbitragebeding in het handvest van Interdeposit: "Tout différent découlant des conditions particulières et de la charte d'Interdeposit, qui formalisent des relations contractuelles entre un utilisateur et un détenteur de droit sur une création identifiée selon les principes d'Interdeposit, ou s'y rapportant, sera soumis à un arbitrage accéléré de l'OMPI", in: "Accord de résolution des conflits entre l'OMPI et

Interdeposit", *Expertise*, mei 1997, p. 168; zie ook "Expertise a testé le référencement virtuel", *Exp.*, oktober 1997, p. 288.

²⁰⁷ Teksten van presentatie van de weblocatie "gebruiksaanwijzing" van de databank, thesaurus-index, algemene gebruiksvoorwaarden enz. en visuele elementen gecreëerd voor de weblocatie (originele iconen, kleine tekeningen enz.).

of de databank op de weblocatie beschermd kan zijn door het recht *sui generis* zoals bepaald in de richtlijn en het wetsontwerp.

1 De weblocatie als auteursrechtelijk beschermd werk

242. We hebben reeds gezien dat het auteursrecht elke oorspronkelijke en niet louter technische creatie beschermt, welke verder ook de aard ervan moge zijn. Daaruit volgt met name dat het auteursrecht bescherming biedt aan:

- de presentatie (“layout”) van een publicatie op een papieren of een digitale drager: de presentatie van de weblocatie (de opmaak, de typografie, de tekeningen, de structuur van de elementen enz.) is dus auteursrechtelijk beschermd indien ze oorspronkelijk is, wat gemakkelijk zal worden erkend;
- we hebben reeds gezien dat het auteursrecht met name selecties en indelingen van elementen (werken en/of informatie) beschermt die oorspronkelijk zijn vanwege de keuze en/of de selectie van de elementen in kwestie. Daaruit vloeit voort dat een databank op een weblocatie eveneens auteursrechtelijk beschermd zal zijn indien zij naar voren komt als een oorspronkelijke selectie van (bij voorbeeld) het Belgisch erfgoed.

243. De oorspronkelijke houder van de rechten op de weblocatie is de persoon of, meer waarschijnlijk, de personen die een creatieve (en dus geen louter technische) bijdrage hebben geleverd aan de vormgeving van de weblocatie en/of de oorspronkelijke selectie en indeling van de gegevens.

Indien het gaat om werknemers of ambtenaren die deze prestatie hebben geleverd in het kader van hun contract of statuut, is het nuttig om na te gaan of dat contract of statuut een clause bevat waarin de auteursrechten aan de werkgever worden overgedragen en, indien dat niet het geval is, een aanhangsel in die zin aan het contract toe te voegen.

244. Aan auteurs van een weblocatie worden dezelfde rechten verleend als aan iedere andere auteur: cf. *supra*, nrs. 16 e.v.

2 De weblocatie als databank

245. De nieuwe wet en de richtlijn die hierboven besproken zijn (nr. 126), stellen een recht *sui generis* in op de inhoud van de databank als zodanig en ongeacht het al dan niet oorspronkelijke karakter van de “vorm”, zolang die inhoud als geheel (de vergaarde gegevens en de codering ervan) maar is voortgekomen uit een “substantiële” investering in tijd en geld.

Dit recht behoort toe aan de “producent” van de databank, dat wil zeggen de onderneming of de openbare instelling waarvoor de databank is opgezet en die de financiële middelen ervoor hebben verstrekt.

Van tevoren, dus alvorens dat nieuwe recht *sui generis* toe te passen, moet echter de vraag worden gesteld of de “databank” in kwestie beantwoordt aan het wettelijke begrip “databank” zoals bepaald in de wet en hierboven in nr. 126 uiteengezet. Men dient dus een onderscheid te maken tussen een webpagina die verschillende elementen (teksten, foto’s enz.) bevat en waarop die elementen niet afzonderlijk toegankelijk zijn, en een echte online toegankelijke databank (waarin men wel toegang tot alle elementen afzonderlijk krijgt).

246. Zoals hierboven reeds is aangegeven, zal de “producent” het recht hebben opvraging (overbrenging op een drager; nrs. 141 en 142) van de databank in zijn geheel of een substantieel gedeelte ervan te verbieden (of er tegen betaling in toe te stemmen) of hergebruik (ter beschikking stellen aan het publiek; nrs. 141 en 143) van de databank in zijn geheel of een substantieel gedeelte ervan te verbieden.

Opvraging of hergebruik van niet-substantiële gedeelten die niet “systematisch en herhaald” en “strijdig met een normale exploitatie van de databank” zijn en/of de belangen van de producent niet schaden, kunnen niet verboden worden, tenzij het auteursrecht wordt aangevoerd. Indien de opvraging in kwestie met zich meebrengt dat er een handeling met betrekking tot de “vorm” moet worden gesteld waarvoor toestemming van de auteur is vereist (voorbeeld: een opvraging waarbij men de specifieke indeling van de databank overneemt), kan dat op grond van het auteursrecht weer wel verboden worden. Desalniettemin kan een opvraging of een

nauwkeurig omschreven hergebruik van de inhoud niet verboden worden, tenzij een beveiligingstechniek wordt toegepast.

247. Voor beperkingen in de rechten van de producent, de rechten van een rechtmatige gebruiker, de duur: cf. *supra*, nrs. 148, 148-150 en 151-152.

C • DE WEBLOCATIE ONLINE BRENGEN

1 Het adres van de weblocatie

248. Wil een weblocatie bekeken kunnen worden, dan moet zij een elektronisch adres hebben vergelijkbaar met een postadres waarop correspondenten elkaar kunnen bereiken. Zo heeft elk netwerk en elke computer die met Internet verbonden is een uniek digitaal adres, bestaande uit een reeks van vier getalgroepen met punten ertussen, het zogenaamde IP-adres. Welnu, aangezien digitale adressen niet erg gebruiksvriendelijk zijn, worden ze herschreven in een vorm die met het IP-adres correspondeert, namelijk een domeinnaam (dat zijn dus adressen in woorden of afkortingen waarbij de leden van elkaar worden gescheiden door een punt; voorbeeld: "lesoir.be").

Het volledige adres van een bestand op Internet wordt een URL genoemd (Universal Resource Locator)²⁰⁸. Elk adres wordt volgens hetzelfde schema opgebouwd: ".naam.subdomein.domein", waarbij het linkergedeelte een aanduiding is die door de eigenaar van het elektronische adres vrij wordt gekozen, meestal de naam van een vennootschap, een merk enz. Het laatste gedeelte van het adres is de domeinnaam "op topniveau" (*top level domain name*) en kan, zoals we hierna zullen zien, op twee manieren worden gevormd.

Het is voordelig een eigen domeinnaam te hebben in plaats van een html-bestand op een webpagina die bij een provider is ondergebracht, omdat het enerzijds gemakkelijker door de gebruiker wordt onthouden en anderzijds hetzelfde blijft, ongeacht de plaats waar de server van de weblocatie staat.

249. De domeinnamen die op het WereldWijde Web worden gebruikt, worden op niet-gouvernementeel initiatief onderworpen aan een registratieprocedure. Om ervoor te zorgen dat de namen eenvormig en consistent blijven, heeft men het beheer van die namen onderverdeeld per land waar plaatselijke instellingen bestaan die het beheer en de verantwoordelijkheid ervoor waarborgen.

Een producent van een weblocatie die zijn locatie op Internet wenst te exploiteren, kan zijn eigen domeinnaam kiezen. Ofwel vraagt hij een nationale domeinnaam aan bij de plaatselijke instelling en dan correspondeert de naam met een geografische plaats. In België heeft, bij delegatie van het RIPE NCC²⁰⁹, dat alle Europese domeinnamen beheert, de KUL²¹⁰ zich hiermee belast. Het domein wordt dan gevolgd door het achtervoegsel ".be". Ofwel krijgt de producent een internationale domeinnaam van drie tot vijf letters waaruit de aard van de dienstverlening blijkt, een zogenaamde Generic Top Level Domain Name (generieke domeinnaam op topniveau), van de Amerikaanse niet-gouvernementele organisatie Internic²¹¹ die de domeinnamen ".com" voor de handel, ".edu" voor universiteiten, ".org" voor verenigingen enz. beheert.

Om in België een aanvraag voor een domeinnaam te doen, lijken de (particuliere) instanties die op dit moment het systeem beheren te verlangen dat er een dossier wordt ingediend waarin met name een bewijs moet zitten dat het kenmerkende gedeelte van de naam als merk is gedeponeerd bij het Benelux-Merkenbureau of een uittreksel uit het staats-

²⁰⁸ De naam van het domein komt voor op de weblocatie na het geheel "protocol: //www".

²⁰⁹ <http://www.ripe.net> (Europese IP-netwerken Network Coordination Center).

²¹⁰ <http://www.dns.be> door bemiddeling van de diensten van Professor Verbaeten (Domain administrator): K.U.Leuven, Departement Computerwetenschappen, Celestijnenlaan 200 A, 3001 Heverlee. E-mail: admi@dns.be; tel. 016.32.75.64 of 32.75.66; fax: 016.33.79.96.

²¹¹ <http://www.internic.net>; in feite is het in de Verenigde Staten gevestigde vennootschap Network Solutions, Inc. die dit werk verze-
nlijkt voor rekening van Internet Network Information Center -
Inter NIC. Voor een registratie onder een domeinnaam -.com
(domein voor de internationale handelsvennootschappen) InterNIC
Registration Service, 505 Huntmar Park Drive, Herndon, VA 22070,
U.S.A.; tel.: 00.1.703.742.4777; fax: 00 11 703 742 4811; e-mail:
hostmaster@rs.internic.net.

blad (firmanaam) of van het handelsregister (handelsnaam), zodat kan worden vastgesteld of de indiener van de aanvraag werkelijk de rechten op de naam in kwestie heeft die hij klaarblijkelijk uitoefent. Men zal zich echter herinneren dat het registratiesysteem voor domeinnamen op dit moment in handen is van particuliere instellingen en als dusdanig niet door de wet wordt geregeld of bestraft.

Met deponering van een domeinnaam worden geschillen met personen die eerder al rechten op de gekozen naam hadden geopend natuurlijk niet uitgesloten. Er zijn overigens reeds tal van conflicten tussen domeinnamen en andere onderscheidende tekens zoals merken ontstaan²¹².

2 Hypertext-koppelingen en framing

250. De maker van een weblocatie kan een of meer koppelingen in zijn weblocatie aanbrengeen waarmee de gebruiker naar een andere locatie of een specifieke pagina van een weblocatie kan gaan, waar dan zeker ook weer naar andere locaties wordt verwezen. Zo wordt het web van het Internet geweven.

251. Moet men toestemming vragen aan de rechtshabende van de weblocatie waar de hypertext-koppeling naartoe gaat?

De rechtsleer lijkt deze vraag meestal negatief te beantwoorden²¹³. Er worden twee rechtvaardigingen voor gegeven. Ofwel moet de *hypertext*-koppeling worden beschouwd als het digitale equivalent van een "voetnoot"²¹⁴, daar met het invoegen van een voetnoot wordt verwezen naar een auteursrechtelijk beschermde uitgave waarbij het auteursrecht niet in het geding wordt gebracht. Ofwel gaat men ervan uit dat degene die een auteursrechtelijk beschermd

element (een tekst, een afbeelding enz.) op Internet zet, een impliciete maar onbetwistbare licentie verleent waarmee toestemming wordt gegeven om door middel van een hypertext-koppeling naar dat element (dat wil zeggen de weblocatie waar het element op staat) te verwijzen, in zoverre het aanbrenge van *hypertext*-koppelingen door de aard van Internet wordt ingegeven²¹⁵. Zo is reeds opgemerkt "que l'éditeur d'un site donne l'autorisation implicite aux autres créateurs de pages de faire des liens sur son site. Cela résulte de la conception même du Web créé pour permettre de faire des liens hypertextes entre les documents"²¹⁶.

Bepaalde auteurs zijn echter van mening dat het aanbrenge van een hypertext-koppeling naar een auteursrechtelijk beschermd element (een weblocatie) een vorm van mededeling aan het publiek is waarvoor dus op zich toestemming van de auteursrechtshabende is vereist²¹⁷. Ook tegen die stelling kan men het bestaan van een impliciete licentie inbrengen.

252. Het feit dat het aanbrenge van een *hypertext*-koppeling vanuit de invalshoek van het auteursrecht in principe is toegestaan, sluit echter nog niet uit dat degene die een *hypertext*-koppeling heeft aangebracht in bepaalde gevallen aansprakelijk kan worden gesteld:

- de auteur van een auteursrechtelijk beschermd werk waarnaar wordt verwezen, kan zich tegen de *hypertext*-koppeling verzetten indien die koppeling een inbreuk is op zijn morele recht op eerbied voor zijn eer of zijn reputatie (bij voorbeeld, omdat de *hypertext*-koppeling op een revisionistische of pornografische weblocatie staat);
- de auteursrechtshabende kan zich op grond van zijn recht op reproductie en mededeling aan het pu-

²¹² Zie met name Kh. Brussel, 3 januari 1997, D.I.T., 1997/4, pp. 37-50; TGI Bordeaux, 22 juli 1996, *Gaz. Pal.*, 15 april 1997, p. 33, en noot C. ROJINSKY; TGI Parijs, 25 april 1997, <http://www.legalis.net/legalnet/judiciaire/ord-0497/htm>; (Rb/ Brussel, 23 oktober 1997, DAOR, nr. 45, 1997, p. 101: in verband met "domain name grabbing" = intentionele registratie van een domeinnaam, gebruikt door een derde als handels- of merknaam, met als doel de eigenaar van het merk te verhinderen een door de domeinnaam geïdentificeerde weblocatie op te richten", cf. goed artikel van A. LEFEBVRE in *D.I.T.*, 1997/4, pp. 37 e.v.).

²¹³ B. HUGENHOLTZ, "Het internet: het auteursrecht voorbij?", op. cit. (32), p. 209; V. SEDALLIAN, *Droit de l'Internet: réglementation, responsabilités, contrats*, Parijs, Coll.AUI, 1997, p. 106.

²¹⁴ VISSER, "The economic rights involved, Report on the Netherlands" in *Copyright in Cyberspace* reeks, nr. 10, Alphen a.d. Rijn 1998, nr. 3.7: "een hyperlink, een verwijzing en automatische verbinding van één weblocatie naar een andere, zou als een soort (toelaatbaar) citaat gekwalificeerd kunnen worden".

²¹⁵ B. HUGENHOLTZ, "Het Internet: het auteursrecht voorbij?", op. cit. (32); VISSER, "Naar een multimedia bestendig auteursrecht", op. cit. (211), nr. 3.7.

²¹⁶ V. SEDALLIAN, *Droit de l'Internet: réglementation, responsabilités, contrats*, op. cit. (210), p. 106.

²¹⁷ BRUNT en SCHELLEKENS, "Auteursrecht in DigiWorld", in *Intellectueel eigendom in een digitaal perspectief*, Samson, Alphen a.d. Rijn 1996, p. 35.

bliek verzetten indien een inhoudelijk element in een andere weblocatie wordt opgenomen²¹⁸ (inline referentie);

- de producent van een weblocatie kan zich ertegen verzetten dat er met behulp van zijn merk naar zijn weblocatie wordt verwezen, wanneer dat merk zo wordt gebruikt dat er zonder geldige reden een ongerechtvaardigd voordeel wordt getrokken uit of afbreuk kan worden gedaan aan het onderscheidend vermogen of de reputatie van het merk (op grond van zijn recht op het merk in de Benelux met toepassing van artikel 13, A, 1, d, B.M.W.);

- de producent van een weblocatie kan zich ertegen verzetten dat er een *hypertext*-koppeling wordt aangebracht op zulk een manier dat daaruit een met de eerlijke handelsgebruiken strijdige daad in de zin van de artikelen 93 en 94 van de wet van 14 juli 1991 op de handelspraktijken of een verboden reclame in de zin van artikel 23 van diezelfde wet voortvloeit²¹⁹.

Zo kan de rechthebbende van een weblocatie zich er volgens ons op grond van artikel 23 W.H.P.C. tegen verzetten dat er bij voorbeeld door middel van *framing* op zodanige wijze naar zijn weblocatie wordt verwezen dat het publiek wordt misleid omtrent de werkelijke rechthebbende van de weblocatie (artikel 23, 3°, W.H.P.C.).

252bis. Gesteld dat het aanbrengen van een *hypertext*-koppeling is toegestaan, moet met die koppeling dan de structuur van de weblocatie waarnaar wordt verwezen worden gerespecteerd²²⁰?

Dit is een belangrijke vraag, vooral omdat reclameboodschappen vaak aan het begin van de weblocatie staan (op de eerste pagina).

Het lijkt erop dat de rechthebbende van de weblocatie in alle redelijkheid kan betogen dat de stilzwijgende licentie die hij verleent, impliceert dat zijn weblocatie wordt bezocht in de volgorde die hij heeft bepaald, dat wil zeggen dat de *hypertext*-koppeling de structuur die hij aan zijn weblocatie heeft gegeven dient te respecteren. Het is evenmin uitge-

sloten dat de natuurlijke persoon/personen en maker(s) van de weblocatie zich op het morele recht op integriteit beroept/beroepten om te betogen dat het “kortsluiten” van de structuur een “wijziging” in de uiterlijke verschijningsvorm van de weblocatie (de locatie als werk) en in voorkomend geval (rekening houdend met de omstandigheden) zelfs een inbreuk op dat werk zou betekenen die afbreuk doet aan de reputatie.

3 De computerprogramma's die voor de weblocatie worden gebruikt

3.1. Beginselen

253. Programmatuur is auteursrechtelijk beschermd op grond van de wet van 30 juni 1994 houdende omzetting in Belgisch recht van de Europese richtlijn van 14 mei 1991 betreffende de rechtsbescherming van computerprogramma's.

Auteursrechtelijke bescherming van programmatuur houdt in dat wanneer het programma oorspronkelijk is (wat vaak het geval zal zijn) voor de reproductie en mededeling aan het publiek ervan in principe de toestemming van de auteur wordt verondersteld. In artikel 5, a, van de voormelde wet van 30 juni 1994 is bepaald dat het recht op reproductie van de auteur met name doelt op “de permanente of tijdelijke reproductie van een deel of het geheel van een computerprogramma, ongeacht op welke wijze en in welke vorm. Voor zover voor het laden of in beeld brengen, of de uitvoering, transmissie of opslag van een computerprogramma deze reproductie van het programma noodzakelijk is, is voor handelingen toestemming van de rechthebbende vereist”.

In de praktijk volgt daaruit dat het gebruik van een computerprogramma impliceert dat de houder van de auteursrechten op het programma toestemming heeft gegeven, dat wil zeggen dat er een licentie gegeven moet zijn (die over het algemeen wordt verleend bij de aanschaf van de CD-ROM of de diskette waar het programma op staat).

²¹⁸ V. SEDAILLAN, *Le Droit de l'Internet: réglementation, responsabilités, contrats*, op. cit. (210), p. 109.

²¹⁹ Aangezien artikel 22 W.H.P.C. de notie reclame in zeer ruime bewoordingen definieert, wordt hierbij de reclame beoogd die zou

worden gemaakt door het tot stand brengen van een hyperlink.

²²⁰ D.w.z. overgaan naar de eerste pagina van de weblocatie en aldus het verloop volgen dat is gewild door de houder van de desbetreffende site.

3.2. Het computerprogramma dat nodig is om de databank te laten werken

254. In de praktijk vloeit uit het voorgaande voort dat indien er een computerprogramma nodig is om de online databank te laten werken, men moet beschikken over een gebruikslicentie verleend door de auteursrechthebbende van het programma. In deze licentie moet erin worden toegestemd dat het programma wordt gebruikt om een databank op Internet te laten draaien.

3.3. Het computerprogramma waarmee de weblocatie online wordt gebracht

255. In de praktijk zal de producent van een weblocatie die een computer (met modem) ter beschikking heeft waarmee hij elektronisch gegevens kan verzenden, zich wenden tot een dienstenleverancier (*hosting service provider*), die de dienstverlener de technische middelen - programmatuur en telecommunicatieverbindingen - verschaft waarmee hij het gebruik waarvoor de gebruikers het commando geven kan routeren²²¹.

De producent van de weblocatie dient met de dienstenleverancier dus een contract te sluiten krachtens het gemeenrechtelijke beginsel voor contracten, namelijk op basis van de autonome wil der partijen. Het gaat dan om een zakelijk contract waarmee de dienstenleverancier tegen betaling van een vergoeding de taak op zich neemt bepaalde werkzaamheden uit te voeren (doorlopend toegang tot het net te waarborgen) en bij de uitvoering van zijn werk onafhankelijk blijft²²². In de praktijk is het onontbeerlijk het contract dat door de dienstenleverancier die de weblocatie zal herbergen, wordt aangeboden goed te lezen.

De dienstenleverancier kan er bovendien bijkomend toe worden verplicht aanvullende prestaties te leveren zoals de verplichting de klant de nodige hardware te leveren voor de verbinding, de verplichting naar behoefte technische bijstand te verlenen, de verplichting om met of zonder recht op schadeloosstelling het onderhoud voor zijn rekening te nemen enz. Opgemerkt dient te worden dat de dienstenleverancier eveneens zijn eventuele aansprakelijkheid kan beperken, door bij voorbeeld elke aansprakelijkheid af te wijzen voor de inhoud van de weblocatie, de technische betrouwbaarheid van de verzendingen, de beveiliging van de gegevens die via het net worden overgezonden enz.

²²¹ A. STROWEL en J.P. TRIAILLE, *Le droit d'auteur, du logiciel au multimédia*, op. cit. (10), nr. 528.

²²² In dit verband, cf. *Lamy informatique 1998*, nr. 221.

VOORBEELD VAN OVEREENKOMST MET EEN FREE-LANCE ONTWERPER

Deze modelovereenkomst dient te worden aangepast aan de situatie en wensen van beide partijen.

De modelovereenkomst heeft betrekking tot het verwerven van de auteursrechten op een plastisch (foto, tekening enz.) of literair (tekst van welke aard dan ook) werk. Er zijn een aantal exploitatiewijzen voorzien, die uiteraard dient te worden aangepast naargelang de behoeften van de partijen.

Overdracht van auteursrechten met een free-lance auteur m.b.t. literaire en plastische werken

Tussen :
gevestigd te
vertegenwoordigd door Meneer/Mevrouw
hierna genoemd "De Overnemer"

En : **Meneer / Mevrouw**
free-lance auteur
wonende te
hierna genoemd "De Auteur"

Artikel 1: Voorwerp

De Auteur draagt aan de Overnemer, zoals bepaald in artikel 3, het geheel van zijn (patrimoniale) auteursrechten over alsmede de eigendom op het werk zelfs.

Beschrijving van het Werk :
{of : zie bijlage}

Artikel 2 : Levering

2.1. Het Werk wordt op de dag van ondertekening van onderhavige overeenkomst aan de Overnemer geleverd. De drager waarop het Werk wordt geleverd is de volgende:

2.2. De drager(s) die het Werk bevat(ten), alsmede alle documenten die aan de Auteur door de Overnemer worden overhandigd, zijn de eigendom van de Overnemer en worden door de vergoeding zoals bepaald in artikel 5 gedekt.

Artikel 3 : Overdracht van de vermogensrechten

De Auteur draagt aan de Overnemer, die aanvaardt, het geheel van zijn vermogensrechten over op de in artikel 1 beschreven Werken. De overgedragen vermogensrechten omvatten met name:

3.1. De primaire exploitatierechten: verveelvoudiging en mededeling aan het publiek

3.1.1. Exploitatiewijzen

3.1.1.1. Het recht het Werk vast te leggen door alle technieken en op alle dragers, met name:

- Catalogi, verslagen, periodieke publikaties, boeken enz.;
- Illustratie van affiche-netwerken;
- Dekoratie van kantoren, stands, publieke instellingen, tentoonstellingen enz.;
- Electronische off-line dragers: disketten, CD-ROMs, CD-I enz.;
- Elektronische On-line dragers (Internet, Intranet enz.);
- Andere drager of ander gebruik:

3.1.1.2. Het recht het Werk te reproduceren in een onbeperkt aantal exemplaren / in ... exemplaren van elke drager;

3.1.1.3. Het recht het Werk te verspreiden en mee te delen aan het publiek door alle technieken, met inbegrip van de kabel, de satelliet, Internet en alle vormen van computernetwerken.

3.1.2. *Duur*: de vermogensrechten op het Werk worden voor het geheel van de duur van de auteursrechten/ voor een duur van ... Jaren overgedragen.

3.1.3. *Geografisch gebied*: de vermogensrechten op het Werk worden voor de volgende geografisch gebied overgedragen: alle landen // in de volgende landen

3.2. Secundaire rechten: vertalingen en bewerkingen

3.2.1. Exploitatiewijzen

3.2.1.1. Het recht het Werk te (laten) vertalen in alle talen.

3.2.1.2. Het recht het werk te (laten) bewerken of wijzigen, onder meer door het reproduceren van bepaalde elementen door alle technieken (met inbegrip van de computer-technieken) en/of door het wijzigen van bepaalde parameters (zoals o.m. de kleuren, de contrasten, de afmetingen, de afstelling enz.).

3.2.2. *Duur*: de vermogensrechten op het Werk worden voor het geheel van de duur van de auteursrechten / voor een duur van ... Jaren overgedragen.

3.2.3. *Geografisch gebied*: de vermogensrechten op het Werk worden voor de volgende geografisch gebied overgedragen: alle landen // in de volgende landen

Artikel 4: morele rechten

4.1. De Auteur doet afstand van zijn recht om zijn naam te zien vermelden bij de exploitatie van het Werk.

4.2. De Auteur staat de Overnemer toe om redelijke wijzigingen aan het Werk toe te brengen, zoals o.m. de wijzigingen en aanpassingen m.b.t. de vertaling, de samenvatting, of, voor fotografische werken, het vergroten, verkleinen, wijzigingen van kleuren, contrasten, het isoleren van bepaalde elementen enz. De Auteur doet afstand van zijn recht om zijn morele rechten in te roepen om tegen dergelijke wijzigingen van het Werk in te gaan, tenzij hij het bewijs levert dat de wijzigingen zijn eer of reputatie kunnen aantasten.

Artikel 5 : vergoeding

5.1. Als vergoeding van de overdracht van het Werk en van de auteursrechten hierop, zal de Auteur een globaal en forfaitair bedrag van BEF (BTW inclusief) ontvangen.

5.2. Dit bedrag zal op de volgende bankrekening worden gestort:

5.3. Dit bedrag zal zoals volgt worden betaald:

- in geval van voorschot: BEF, binnen de ... dagen na ondertekening van onderhavige overeenkomst;
- Het overschot, d.i BEF, binnen de ... dagen na ondertekening van onderhavige overeenkomst;

5.4. Dit bedrag omvat:

- De prijs van de creatie en van de uitvoering van het Werk, met inbegrip van alle kosten noodzakelijk voor bedoelde uitvoering (technische kosten, vergoeding verschuldigd aan de afgebeelde personen enz.), deze prijs vertegenwoordigend 50% van het globaal bedrag vermeld in artikel 5.1;
- De vergoeding voor de overdracht van auteursrechten op het Werk, deze prijs vertegenwoordigend 50% van het globaal bedrag vermeld in artikel 5.1, elke exploitatiewijze vertegenwoordigend een gelijke fractie van de 50%;

5.5. Geen enkel ander bedrag, om welke reden dan ook, zal van de Overnemer kunnen worden gevorderd.

Artikel 6 : waarborg

6.1. De Auteur waarborgt titularis te zijn van de overgedragen auteursrechten en waarborgt de Overnemer tegen alle aanspraken die derden zouden kunnen laten gelden ingevolge het gebruik van het Werk overeenkomstig onderhavige overeenkomst.

6.2. De Auteur uitdrukkelijk waarborgt dat het Werk de rechten van derden niet schendt en dat het geen voorwerp bevat waarop een derde rechten zou kunnen laten gelden.

6.3. De Auteur waarborgt dat hij de toelating van de afgebeelde personen heeft bekomen om hun beeld te reproduceren en te gebruiken op de dragers en volgens de exploitatiewijzen overeenkomstig de bepalingen van onderhavige overeenkomst. De Auteur vrijwaart de Overnemer voor alle vorderingen ingesteld door een gefotografeerde persoon wegens de reproductie van haar beeld overeenkomstig onderhavige overeenkomst.

6.4. De Auteur waarborgt dat hij alle nodige toelatingen heeft bekomen om de gefotografeerde voorwerpen te reproduceren en te gebruiken overeenkomstig de bepalingen van onderhavige overeenkomst. De Auteur zal alle kosten m.b.t. het bekomen van deze toelatingen dragen. De Auteur waarborgt de Overnemer tegen elk verhaal dat zou worden ingesteld door de eigenaar of bezitter van de gefotografeerde voorwerpen en/of door de titularis van de intellectuele eigendomsrechten op die voorwerpen.

Artikel 7 : toepasselijk recht en bevoegde rechtbanken

Onderhavige overeenkomst maakt deel uit van de arbeidsovereenkomst dd..... en is aan het Belgisch recht onderworpen.

Gedaan te, op ... / ... /....., in exemplaren, waarbij elke partij verklaart zijn kopie ontvangen te hebben.

Meneer / Mevrouw

De Auteur
(handtekening)

De Overnemer
(handtekening)

VOORBEELD VAN OVEREENKOMST MET EEN WERKNEMER

Indien de Werkgever houder wil worden van de vermogensrechten op de werken die door zijn werknemers tot stand zijn gebracht, is het noodzakelijk om een clause m.b.t. het auteursrecht in de arbeidsovereenkomst te voorzien.

Type-clausule m.b.t. de auteursrechten

Tussen :
gevestigd te
vertegenwoordigd door Meneer/Mevrouw
hierna genoemd "De Werkgever"

En : **Meneer / Mevrouw**
wonende te
hierna genoemd "De Werknemer"

Artikel 1

1.1. De Werknemer erkent het geheel van zijn vermogensrechten aan de Werkgever te hebben overgedragen en, voor zover nodig, draagt aan de Werkgever het geheel van zijn vermogensrechten over op alle Werken die hij als auteur of medeauteur tot stand zal brengen of heeft gebracht in het kader van zijn arbeidsovereenkomst dd

Deze overdracht betreft onder meer de auteursrechten op de teksten, verslagen, databanken, tekeningen, fotos, enz. die door de Werknemer in het kader van zijn arbeidsovereenkomst tot stand zijn gebracht.

Deze overdracht omvat alle gekende of nog ongekende exploitatiewijzen, onder gelijk welke vorm, met inbegrip van de vaststelling van de Werken op elektronische dragers (Internet en intranet inbegrepen), het reproduceren van de dragers in een onbeperkt aantal exemplaren, de mededeling van de Werken aan het publiek door alle middelen (met inbegrip van Internet) en in de hele wereld.

Indien een Werk door een exploitatiewijze wordt geëxploiteerd, die nog ongekend op de datum van onderhavige overeenkomst is, zal de Werknemer met de Werkgever te goeder trouw over een redelijke vergoeding voor deze exploitatiewijze onderhandelen.

1.2. De loon die de Werknemer ter uitvoering van de arbeidsovereenkomst ontvangt omvat de vergoeding voor onderhavige overdracht van auteursrechten.

1.3. De Werknemer doet afstand van zijn recht om zijn naam te zien vermelden bij de exploitatie van zijn Werken²²³.

De Werknemer staat de Werkgever toe om redelijke wijzigingen aan de Werken toe te brengen, die in het kader van de arbeidsovereenkomst tot stand zijn gebracht en waarvan hij auteur of medeauteur is, zoals o.m. de wijzigingen en aanpassingen m.b.t. de vertaling, de samenvatting, of, voor fotografische werken, het vergroten, verkleinen, wijzigingen van kleuren, contrasten, het isoleren van bepaalde elementen enz.

²²³ De geldigheid van deze bepaling zou kunnen worden betwist. Het is bijgevolg aangeraden de naam van de werknemer te vermelden als het technisch mogelijk is.

De Werknemer doet afstand van zijn recht om zijn morele rechten in te roepen om tegen dergelijke wijzigingen van zijn Werken in te gaan, tenzij hij het bewijs oplevert dat zulke wijzigingen zijn eer of reputatie kunnen aantasten.

1.4. De Weerkgever behoudt zich het recht de Werken al dan niet te exploiteren. Hij zal hierover eenzijdig beslissen, zonder verhaal mogelijkheid en zonder verplichting tot motivering.

Artikel 2

In zijn creatieve bezigheden verplicht zich de Werknemer ertoe de rechten of intellectuele rechten van derden niet te schenden.

De Werknemer is ervan bewust dat een schending van de voorafgaande bepaling door de Werkgever als een zware fout zal worden beschouwd.

Artikel 3

De Werknemer verplicht zich ertoe om de Werken niet te gebruiken in strijd met de bij onderhavige overeenkomst overgedragen rechten. De Werknemer verplicht zich ertoe om de Werken niet aan derden mede te delen zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de Werkgever.

Onderhavige overeenkomst maakt deel uit van de arbeidsovereenkomst dd..... en is aan het Belgisch recht onderworpen.

Gedaan te, op ... / ... /, in exemplaren, waarbij elke partij verklaart zijn kopie ontvangen te hebben.

Meneer / Mevrouw

De Auteur
(handtekening)

De Overnemer
(handtekening)

ALFABETISCHE INDEX

A

Aansprakelijkheid van rechtspersonen: 85
 Aansprakelijkheid en Internet: 114, 115, 186, 239, 252
 Access provider: 17, 87, 115
 Actualiteit: 7, 50
 Adres van een weblocatie: zie "domeinnamen"
 Afbeeldingen: 241
 Afgeleid werk: 11; zie ook "vertaling", "bewerking" enz.
 A.G.J.P.B. t. *Central Station*: 62, 94, 97, 108, 213, 219
 Ambtenaar: zie "statuut"
 Anoniem en onder pseudoniem uitgebracht werk: 13
 Arbeidsovereenkomst: zie "auteur, werknemer"
 Artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek: 91
 Auteur (vermoeden van hoedanigheid van auteur): 51 e.v., 202, 204, 205; databanken: 131 e.v.; auteursrecht: 131 e.v.; recht *sui generis*: 143; werknemer: 69 e.v., 132, 133, 210, 200, 243
 Beeldende kunsten: zie "werk van beeldende kunst"

B

Beeldhouwwerk: zie "werk van beeldende kunst"
 Beschermingstermijn: 13; databanken: 140, 155 e.v., 185, 229
 Beschrijvend beslag: 92
 Beslag, niet vatbaar voor ---: zie "morele rechten"
 Bestelorder: 71 e.v., 200, 210
 Bestemming van werken: zie "recht van bestemming"
 Bevoegde rechtbank: 124, 125, 237
 Bewerking: zie "recht op bewerking"
 Bloemlezing: 20 21, 40, 41
 Bouwkundig werk: 163, 167
 Browsing: 110
 Burgerrechtelijke vordering (schadevergoeding): 91, 119

C

Co-auteur: zie "in samenwerking tot stand gekomen werk"
 Codering: 113, 238
 Collectief beheer van rechten: zie "collectieve beheersvennootschap"
 Collectieve beheersvennootschap: 10, 76 e.v.,

86, 206

Computerprogramma's: 253 e.v.
 Concessie: zie "overdracht", "licentie"
 Contractuele vrijheid: 61
 Conventie van Bern: 2, 7, 116, 128, 134, 125
Copyleft: zie "werken vrij van rechten"
Copyright free: zie "werken vrij van rechten"

D

Databank: 21, 57, 126 e.v., 245
 Digitaliseren: zie "maken van een digitale versie"
 Distributie: zie "recht op distributie"
 Download: 122
 Dienstenleverancier: 87, 115 e.v.
 Distributierecht: zie "recht op distributie"
 Domeinnamen: 249 e.v.
 Downloaden, permanent of tijdelijk: 19, 215
 Dwingende regels: 62 e.v.

E

Eén loket: 82
 Eerbied voor het werk: zie "recht op integriteit"
 Eerlijke gebruiken: 4, 39, 252
 Elementen van een online databank: 160 e.v.
 E-mail: 28, 47, 219
 Exemplaar: zie "recht op bestemming", "recht op distributie"
 Exploitatieverplichting: 68, 70, 72
 Exploitatiewijzen: 64, 70, 232; zie ook "overdracht"

F

Fabrikant van een databank: 143 e.v.
 Familiekring: zie "privé-gebruik" en "recht op mededeling aan het publiek"
 Fotokopie: zie "privé-gebruik"
 Framing: 250 e.v.

G

Garantieclausule: 186, 222, 236
 Gebruik "vrij van rechten": zie "werken vrij van rechten"
 Gebruikslicentie, wettelijke ---: zie "uitzonderingen op de auteursrechten"
 Geheimschrift: 113, 208, 234, 238, 239
 Goede trouw: 88, 114
 Groenboek van de Commissie inzake het auteursrecht: 19, 117, 213

H

Home page: 241

Hypertext-koppelingen: 216, 223, 250, 251 e.v.

I

Ideeën (bescherming van ideeën): 8, 11, 195

In samenwerking tot stand gekomen werk: 13, 53 e.v., 202

In een openbare ruimte tentoongesteld werk: 48, 139, 163, 168, 178

Inbreuken op het auteursrecht: 93 e.v., 112

Indeling: zie "selectie"

Information provider: 87, 96

Inhoud van een databank: 127, 142, 150

Inhoudsleverancier: 36, 114

Integriteit: zie "recht op integriteit"

Internationaal recht: zie "Conventie van Bern", "TRIPS-Overeenkomst", "toepasselijke wetgeving"

Inwerkingtreding: 1, 61, 66, 67

Invoer: zie "recht op distributie"

K

Keten van rechten: 60, 205

Kunstwerk: 6

L

Layout: 11, 30, 32, 242

Lex loci delicti: 84, 116 e.v.

Licentie (licentiecontract): zie "overdracht", 186

Licentiecontract: zie "licentie"

Literair werk: 46, 193 e.v.

Logo: 9, 11, 187

Loontrekkende: zie "auteur, werknemer"

M

Maken van een digitale versie: 19, 44, 94, 213, 289

Merkenrecht: 188 e.v., 252

Mirroring: 108

Misdrijf: zie "sancties"

Mondeling werk: 196

Morele rechten: 29 e.v., 58, 59, 211, 212, 221 e.v., 230, 252; databanken: 134, 149

Multimediawerk: zie "afgeleid werk"

N

Namaking op Internet: 83 e.v.

Natuurlijkheid: 7, 165, 166, 167

Nieuw: zie "oorspronkelijkheid"

Nog onbekende exploitatiewijzen: 66, 70, 72

O

Onbewerkte informatie: 7, 11, 195

Onderwijs: zie "uitzondering ter illustratie bij onderwijs"

Onderzoek: zie "aanhaling", "uitzondering ter illustratie bij onderwijs"

Oneerlijke concurrentie: 4

Online bekendmaking van werken: 28

Onvervreemdbaar: zie "morele rechten"

Oorspronkelijke reclameuitingen: 11

Oorspronkelijkheid: 7, 11, 123, 163, 181 e.v., 186, 188, 194, 242

Opeenhoping van bescherming: 176, 189

Openbaar domein: 12, 14, 15, 164, 169, 185, 199

Overdracht van rechten: 58 e.v., 61 e.v., 203, 211, 212, 214, 224 e.v.

Overdrachtscontract: zie "overdracht"

P

Pictogrammen: 11, 187

Portret: 171, 172; zie ook "recht op afbeelding"

Presentatiepagina: zie "home page"

Privé-gebruik: 19, 42 e.v., 46, 47, 95, 101, 102, 103, 105, 106, 110; databanken: 138, 151

Programmatuur: zie "computerprogramma"

Proxy caching: 17, 106, 107

R

Rangschikking: zie "recht op bewerking"

Recht op afbeelding: 171 e.v.

Recht op informatie: 15

Recht op vergoeding: zie "vergoeding"

Recht op eerbied: zie "recht op integriteit"

Recht op privacy: 176 e.v.

Recht op bewerking: 22, 111, 135, 218, 229

Recht op aanhaling: 38, 39, 40, 100, 102, 103, 198; databanken: 138

Recht op mededeling aan het publiek: 26, 27, 28, 45, 46, 47, 48, 97, 98, 104, 118, 135, 171, 219, 220, 229, 252

Recht op bestemming: 24, 25

Recht op distributie: 24, 25, 135, 229

Recht op vaderschap: 31, 32, 223, 230

Recht op opvoering: zie "recht op mededeling aan het publiek"

Recht op reproductie: 17 e.v., 18, 28, 38 e.v., 42 e.v., 45 e.v., 48, 94, 95, 98, 100, 101, 101bis, 102, 103, 104, 106, 108, 109, 110, 117, 213, 215, 229, 252

Recht sui generis: 142

Recht op vertaling: 22, 94, 135

Recht op verspreiding: 29, 30, 39
Recht op integriteit: 33, 34, 35, 36, 111, 222, 230
Recht om opvraging te verbieden: 145, 146, 246
Recht om hergebruik te verbieden: 145, 147, 246
Rechthebbende: 51 e.v., 202; databanken: 131 e.v.,
143 e.v., 200 e.v., 243
Rechtmatige gebruiker: 137, 152
Reclame: 11
Redevoering: zie "mondelijke werken"
Registratieformaliteiten: 10, 190, 249
Reproductie: zie "recht op reproductie"
Richtlijn "verhuring en uitlenen": 23
Richtlijn betreffende de rechtsbescherming
van databanken: 45, 126

S

SABAM: zie "collectieve beheersvennootschap"
Samenstelling: zie "databank"
Sancties: strafrechtelijk: 83 e.v.;
burgerrechtelijk: 88 e.v.; databanken 157, 158
Scannen: zie "maken van een digitale versie"
Sector, (niet-)culturele ---: 71, 73
Selectie-en-indeling: 7, 11, 57, 86, 127, 128, 195, 241
Signaalcompressie: zie "recht op bewerking"
Situatie van de buitenlandse auteur:
zie "Conventie van Bern"
Slogan: 9, 11, 194
SOFAM: zie "collectieve beheersvennootschap"
Staking: zie "vordering tot staking"
Statuut: 69 e.v.
Stijl: 8
Stilzwijgende toestemming: 173, 175
Strafrechtelijke vervolging: zie "sancties"
Strafrechtelijke vordering: zie "sancties"

T

Tatoeage op een werk: zie "geheimschrift"
Technisch identificatie-/beveiligingssysteem: 239
Tekst: 11, 193 e.v.
Thesaurus: 57, 241
Tijdelijke reproductie: zie "recht op reproductie",
"voorstel voor een richtlijn betreffende
de harmonisatie van bepaalde aspecten
het auteursrecht en de naburige rechten in
de informatiemaatschappij"
Toegangscode: zie "codering"
Toegangsleverancier: 87, 115, 255
Toekomstige werken: 67, 70, 72
Toepasselijke wetgeving: 87, 120 e.v., 237
Toepasselijk recht: zie "toepasselijke wetgeving"
Toepassing van de wet in de tijd: 1

Transportkopie: 109
TRIPS-overeenkomst: 5, 128

U

Uitdrukking: zie "ideeën"
Uiting: zie "ideeën"
Uitleenrecht: 23
Uitputting van het distributierecht: 4, 136, 148
Uitvoering: zie "recht op mededeling aan
het publiek"
Uitzonderingen op de auteursrechten: 37 e.v.,
99 e.v., 103; databanken: 137 e.v., 151 e.v.
Uitzondering ter illustratie bij onderwijs: 45, 138,
151, 197
Upload: 121

V

Vaderschap: zie "recht op vaderschap"
Verdrag van Rome: 4, 136
Vergoeding: 64, 70, 229, 231; databanken: 141
Verhuurrecht: 23
Verhuur: zie "verhuurrecht"
Vermogensrechten: 16, 17 e.v., 58, 59, 135, 136
Verplichte vermeldingen: 64, 65, 72;
zie ook "overdracht"
Verslag van actuele gebeurtenissen: zie "actualiteit"
Verspreiding: zie "recht op verspreiding"
Vertaling: zie "recht op vertaling"
Vervorming: zie "recht op integriteit"
Vervreemding: zie "overdracht van rechten"
Voorstel voor een richtlijn betreffende
de harmonisatie van bepaalde aspecten van
het auteursrecht en de naburige rechten in
de informatiemaatschappij: 4, 17, 109, 215, 217
Voorwaarde voor bescherming:
zie "ideeën", "oorspronkelijkheid"
Voorwerp van de bescherming: auteur: 6 e.v.;
databanken: 129, 142
Vordering tot staking: 89 e.v.; databanken: 158
Vordering tot vrijwaring: 114
Vorm van een databank: 127, 128 e.v.
Vormgeving: 8, 163

W

Weergave van een werk op het scherm:
zie "browsing"
Werk van beeldende kunst: 38, 40, 162
Werk van informatica: zie "databank"
Werk "vrij van rechten": 14, 186
Wijzigingen: zie "recht op bewerking"
WIPO-Verdrag: 3, 24, 28, 97, 129, 240

NUTTIGE ADRESSEN

Agence pour la Protection des Programmes (APP)

119, avenue de Flandres
F-75019 Paris
Tel. 00.33.1.40.35.03.03
E-mail: info@app.legalis.net
Web: <http://www.app.legalis.net>

AGICOA Belgium

Heliotropenlaan 32
B-1030 Brussel

- Doel: beheert de rechten van Belgische en buitenlandse producenten van audiovisuele werken in het beheer van hun rechten van doorgifte via de kabel.

c.v. AUVIBEL

Aarlenstraat 75-77
B-1040 Brussel
Tel.: 02.286.82.98
Fax: 02.230.33.44

- Doel: beheert alle categorieën van rechthebbenden voor de inning van de rechten op vergoeding voor privé-kopieën van geluids- en audiovisuele werken.
- Gemachtigd haar werkzaamheden op het Belgische grondgebied uit te oefenen bij M.B. van 02.10.1995, B.S. van 17.10.1995.

c.v.b.a. Beheers- en belangenvereniging van audiovisuele producenten (BAVP)

Generaal de Gaullelaan 40
B-1050 Brussel
Tel.: 02.640.01.32
Fax: 02.640.02.41

- Doel: beheert hoofdzakelijk de rechten van doorgifte via de kabel, van producenten en distributeurs van film- en televisieprogramma's.
- Gemachtigd haar werkzaamheden op het Belgische grondgebied uit te oefenen bij M.B. van 10.07.1996, B.S. van 30.07.1996.

c.v. BELFITEL

Groenstraat 69
B-1210 Brussel
Tel.: 02.218.12.67
Fax: 02.217.55.72

- Doel: beheert de rechten van Belgische producenten van audiovisuele werken voor het beheer van de doorgifte ervan via de kabel.
- Gemachtigd haar werkzaamheden op het Belgische grondgebied uit te oefenen bij M.B. van 22.12.1995, B.S. van 16.02.1996.

Belgische Dienst Industriële Eigendom

North Gate III
E. Jacquainlaan 154
B-1210 Brussel
Tel. 02.206.41.11

BELNET

DWTC
Wetenschapsstraat 8
B-1000 Brussel
Tel. 02.238.34.70
Fax: 02.231.15.31
E-mail: helpdesk@belnet.be
Web : <http://www.belnet.be>

Benelux-Merkenbureau

Bordewijklaan 15
NL-2591 XR Den Haag
Tel.: 00.31.703.49.11.11

Domain Name Belgium Registration Office

c/o Prof. Pierre Verbaeten
Katholieke Universiteit Leuven
Dept. Computerwetenschappen
Celestijnenlaan 200 A
B-3001 Leuven
Tel.: 016.32.75.64
Fax: 016.32.79.96
E-mail: admin@dns.be
Web: <http://www.dns.be>

c.v. IMAGIA

Almaplein 3, bus 5
B-1200 Brussel
Tel.: 02.775.82.08
Fax: 02.775.85.09

- Doel: beheert de producenten van fonogrammen voor het beheer van hun naburige rechten met betrekking tot video-clips.
- Gemachtigd haar werkzaamheden op het Belgische grondgebied uit te oefenen bij M.B. van 06.12.1995, B.S. van 09.01.1996.

Institut de Recherche en Propriété Intellectuelle (IRPI)- Henri Desbois

2, rue de Viarmes
F-75040 Paris cedex 01
Tel.: 00.33.1.45.08.33.01
Fax: 00.33.1.45.08.33.11
E-mail: <http://www.irpiatccip.fr>

InterNIC Registration Service

Network Solutions Inc.
505 Huntmar Park Drive,
Herndon
VA 22 070
U.S.A.
Tel.: 00.1.703.742.4777
Fax: 00.1.703.742.4811
E-mail: hostmaster@rs.internic.net
Web: <http://www.internic.net>

c.v. MICRO CAM

Van de Wervestraat 46
B-2060 Antwerpen
Tel.: 03.227.05.99
Fax: 03.227.05.99

- Doel: beheert voornamelijk de rechten van uitvoerige kunstenaars (beheer van hun naburige rechten).
- Gemachtigd haar werkzaamheden op het Belgische grondgebied uit te oefenen bij M.B. van 04.03.1996, B.S. van 01.04.1996.

Multimedia-maatschappij van de auteurs van de visuele kunsten (SOFAM)

Frans Courtenslaan 131
B-1030 Brussel
Tel.: 02.726.98.00
Fax: 02.705.34.22

- Doel: beheert voornamelijk de rechten van Belgische en buitenlandse auteurs van fotografische werken, illustraties en audiovisuele werken.
- Gemachtigd haar werkzaamheden op het Belgische grondgebied uit te oefenen bij M.B. van 01.09.1995, B.S. van 07.10.1995.

Organisation Mondiale de la Propriété Intellectuelle

Chemin des Colombettes 34
Case postale 18
CH-1211 Genève 20
Tel.: 00.41.22.338.91.11
Fax: 00.41.22.733.54.28
E-mail: wipo.mail@wipo.int
Web: <http://www.wipo.int>

c.v. PROCIBEL

Generaal de Gaullelaan 40
B-1050 Brussel
Tel.: 02.640.01.32
Fax: 02.640.02.41

- Doel: beheert de rechten op vergoeding van Belgische en buitenlandse producenten voor privé-kopieën van geluids- en audiovisuele werken bij de eerste vastlegging van de film.
- Gemachtigd haar werkzaamheden op het Belgische grondgebied uit te oefenen bij M.B. van 20.03.1996, B.S. van 15.05.1996.

c.v.b.a. REPROBEL

Koninklijke Prinsstraat 87
B-1050 Brussel
Tel.: 02.551.08.80
Fax: 02.551.03.65
Web.: <http://www.reprobel.be>
(in opbouw)

- Doel: beheert de auteurs en uitgevers voor de inning van het recht op vergoeding voor de reproductie van werken op grafische of soortgelijke drager voor privé- of intern gebruik.
- Gemachtigd haar werkzaamheden op het Belgische grondgebied uit te oefenen bij M.B. van 27.06.1996, B.S. van 27.06.1996 en bij K.B. van 15.10.1997, B.S. van 15.10.1997.

SABAM - Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers

Aarlenstraat 75-77
B-1040 Brussel
Tel.: 02.286.82.11
Fax: 02.230.05.89 of 231.18.00
Web.: <http://www.sabam.be>

- Doel: beheert en beschermt de rechten van de auteurs van voornamelijk muziekwerken alsook van werken van beeldende kunst, foto's, toneel- en audiovisuele vertoningen, zowel fictie als documentaires.
- Gemachtigd haar werkzaamheden op het Belgische grondgebied uit te oefenen bij M.B. van 01.09.1995, B.S. van 07.10.1995.

Société de Gestion des droits pour le multimédia (SESAM)

16, place de la Fontaine aux Lions
F-75019 Paris
Tel.: 00.33.1.47.15.49.06
Fax: 00.33.1.47.15.49.74

s.civ. Société des Auteurs et Compositeurs Dramatiques (SACD)

11bis, rue Ballu
F-75009 Paris
Algemene delegatie in België:
Koninklijke Prinsstraat 87
B-1050 Brussel
Tel.: 02.551.03.20
Fax: 02.551.02.25
Web: <http://www.sacd.fr> of
<http://www.sacd.be>

- Doel: beheert voornamelijk de rechten van Belgische en buitenlandse auteurs van toneelwerken, audiovisuele fictiewerken alsmede multimediamerken.
- Gemachtigd haar werkzaamheden op het Belgische grondgebied uit te oefenen bij M.B. van 01.09.1995, B.S. van 07.10.1995.

**s.civ. Société des Auteurs
Multimédia (SCAM)**

Hotel de Massa
38, rue du Faubourg Saint-Jacques
F-75014 Paris
Algemene delegatie in België:
Koninklijke Prinsstraat 87
B-1050 Brussel
Tel.: 02.551.03.21
Fax: 02.551.02.25
Web: <http://www.scam.fr>

- Doel: beheert voornamelijk de rechten van Belgische en buitenlandse auteurs van documentaire audiovisuele werken, literaire werken, fotografische werken alsmede multimediawerken.
- Gemachtigd haar werkzaamheden op het Belgische grondgebied uit te oefenen bij M.B. van 01.09.1995, B.S. van 07.10.1995.

**c.v.b.a. Société des Auteurs
Journalistes (SAJ)**

Steenkoolkaai 9b
B-1000 Brussel
Tel.: 02.229.14.60
Fax: 02.223.02.72

- Doel: beheert de rechten van auteurs-journalisten, met name het recht om vergoeding van werken op grafische of soortgelijke drager.
- Erkenningsprocedure loopt.

**s.c. Société de l'Industrie
Musicale - Muziekindustrie
Maatschappij c.v.**

Almaplein 3, bus 6
B-1200 Brussel
Tel.: 02.775.82.10
Fax: 02.775.82.11

- Doel: beheert de rechten van Belgische en buitenlandse producenten van fonogrammen voor het beheer van hun naburige rechten met betrekking tot fonografische opnames.
- Gemachtigd haar werkzaamheden op het Belgische grondgebied uit te oefenen bij M.B. van 10.11.1995, B.S. van 06.01.1996.

c.v.b.a. VEWA

College De Valk
Tiensestraat 41
B-3000 Leuven

- Doel: beheert de rechten op vergoeding voor de reproductie van werken op grafische of soortgelijke drager, met name van wetenschappelijke auteurs, verricht voor privé- of intern gebruik.
- Gemachtigd haar werkzaamheden op het Belgische grondgebied uit te oefenen bij M.B. van 27.07.1998, B.S. van 27.07.1998.

ENKELE NUTTIGE WEBLOCATIES

- Belgisch Staatsblad: <http://www.staatsblad.be>
- Europese wetgeving: <http://europa.eu.int/eur-lex>
- World Trade Organisation (WTO): <http://www.WTO.org>
- Observatorium van de UNESCO (thema *public domain*):
<http://www.unesco.org/webworld/observatory/themes/public-domain/index.html>
- Wereldorganisatie voor de Intellectuele Eigendom (WIPO): <http://www.wipo.int>

WETGEVING

- Auteurswet van 22 maart 1886, *B.S.*, 6 mei 1986, p. 12573.
- Richtlijn 92/100/EEG van 19 november 1992 betreffende het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde naburige rechten op het gebied van intellectuele eigendom, *PB.*, nr. L 346/65.
- Wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten, *B.S.*, 27 juli 1994, pp. 19297-19314.
- Wet van 30 juni 1994 houdende omzetting in Belgisch recht van de Europese richtlijn van 14 mei 1991 betreffende de rechtsbescherming van computerprogramma's, *B.S.*, 27 juli 1994, pp. 19315-19317.
- Richtlijn 96/9/EG van het Parlement en de Raad van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken, *PB.*, nr. L 77/20 van 27 maart 1996.
- Voorstel voor een richtlijn 98/C108/03 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij, COM (97) 628 def. - 97/0359 (COD), bekendgemaakt in het *PB.*, nr. C108/6 van 7 april 1998.
- Wet van 31 augustus 1998 houdende omzetting in Belgisch recht van de Europese richtlijn van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken, nog niet bekendgemaakt; wet voortgekomen uit het wetsontwerp van 26 juni 1998, *Gedr. St.*, Kamer, 1997-1998, nrs. 1535/1 en 1535/2.

RECHTSPRAAK

Belgische rechtspraak

- Gent, 13 november 1902, geciteerd door Poirier, *Les Nouvelles*, Droit d'auteur, nr. 117
- Rb. Brussel, 4 mei 1904, *Pas.*, 1904, III, p. 235
- Brussel, 22 november 1930, *J.T.*, 1931, p. 28
- Rb. Luik, 23 maart 1932, *Pas.*, 1932, III, p. 117
- Rb. Brussel, 23 mei 1951, *Ing. Cons.*, 1959, p. 229
- Cass., 4 december 1952, *Pas.*, 1953, I, p. 215
- Cass., 14 april 1955, *Jur.*, 1956, p. 35 en noot DASSESSE
- Cass., 16 januari 1956, *J.T.*, 1956, p. 321
- Rb. Brussel, 17 april 1957, *Ing. Cons.*, 1957, p. 148
- Brussel, 22 april 1959, *J.T.*, p. 562
- Rb. Antwerpen, 12 juni 1964, *J.T.*, 1965, p. 231
- Brussel, 29 september 1965, *J.T.*, 1965, p. 561
- Rb. Brussel, 21 juni 1966, *Ing. Cons.*, 1969, p. 211
- Cass., 27 mei 1971, *Pas.*, 1971, I, p. 886
- Rb. Mechelen, 29 maart 1983, *R.W.*, 1984-1985, p. 62
- Brussel, 3 februari 1986, *Ing. Cons.*, 1986, p. 234
- Cass., 27 februari 1986, *Jur.*, 1988, p. 56
- Rb. Brussel, 19 juni 1987, *J.L.M.B.*, 1988, p. 1504
- Rb. Brussel, 22 januari 1988, *R.I.D.A.*, 1989, p. 363 en noot Buydens
- Cass., 27 april 1989, *Pas.*, 1989, I, p. 908
- Brussel, 4 oktober 1989, *R.W.*, 1989-1990, kol. 651
- Cass., 25 oktober 1989, *Pas.*, 1990, I, p. 238
- Brussel, 6 april 1990, *J.T.*, 1990, p. 557
- Brussel, 29 maart 1991, *R.W.*, 1991-1992, p. 814
- Rb. Brussel, 6 november 1991, *Ing. Cons.*, 1992, p. 54
- Rb. Brussel, 10 januari 1992, *R.G.D.C.*, 1993, p. 184
- Rb. Brussel, 18 juni 1992, *J.T.*, 1993, p. 166
- Rb. Brussel, 12 november 1993, *R.G.D.C.*, 1994, p. 261
- Brussel, 21 september 1994, *R.J.D.C.*, 1996, p. 33
- Rb. Brussel, 24 februari 1995, *Ing. Cons.*, 1995, p. 333 en noot Lawrence Muller
- Rb. Brussel, 18 mei 1995, *Ing. Cons.*, 1995, p. 147
- Rb. Brussel (staking), 2 oktober 1995, *Ing. Cons.*, 1996, p. 21
- Brussel, 6 oktober 1995, *J.T.*, 1996, p. 303
- Rb. Brussel, 7 november 1995, *Ing. Cons.*, 1996, p. 23
- Rb. Brussel, 12 december 1995, *I.R.D.I.*, 1996, p. 104
- Rb. Brussel, 12 januari 1996, *A&M*, 1996/3, p. 323
- Brussel, 15 februari 1996, *Ing. Cons.*, 1996, p. 33

- Brussel, 12 maart 1996, *J.L.M.B.*, 1996, p. 785
- Rb. Namen (staking), 14 mei 1996, *Ing. Cons.*, 1996, p. 241
- Rb. Brussel (staking), 16 oktober 1996, *A&M*, 4/1996, p. 426
- Antwerpen, 24 juni 1997, *Ing. Cons.*, 1997, p. 397
- Rb. Brussel, 23 oktober 1997, *D.A.O.R.*, nr. 45, 1997, p. 101

Buitenlandse rechtspraak

- Trib. Amiens, 17 juli 1941, *D.*, 1942, p. 53
- Civ. Seine, 15 januari 1952, *Gaz. Pal.*, 1952, 1, p. 164
- Cass. fr., 16 juni 1955, *D.*, 1955, I, p. 554
- Hoge Raad, 27 juni 1958, *N.J.*, 1958, p. 405
- TGI Seine, 1 april 1965, *J.C.P.*, 1966, II, p. 14 572
- Aix-en-Provence, 19 december 1968, *D.*, 1969, J, p. 265
- TGI Parijs, 8 oktober 1970, *J.C.P.*, 1971, IV, p. 182
- CJB, 1 maart 1975 (Claeryn / Klarein), *Ing. Cons.*, 1975, p. 74
- TGI Parijs, 24 september 1976, *R.I.D.A.*, juli 1977, p. 155
- Parijs, 7 juni 1982, *R.I.D.A.*, oktober 1982, p. 177
- Hoge Raad, 14 januari 1983, *N.J.*, 1984, p. 696
- Cass. fr., 9 november 1983, *J.C.P.*, 1984, p. 20 189 (noot Françon)
- TGI Grenoble, 9 mei 1984, *D.*, 1985, IR, p. 309
- Cass. fr., 5 juni 1984, *R.I.D.A.*, 1985? nr. 124, p. 150
- Parijs, 19 juni 1984, *D.*, 1985, IR, p. 309
- Parijs, 27 maart 1987, *D.*, 1987, IR, p. 116
- Parijs, 6 mei 1987, *R.I.D.A.*, 134/1987, p. 204
- Cass. fr., 16 juli 1987, *R.I.D.A.*, januari 1988, p. 94
- Cass. fr., 8 december 1987, *J.C.P.*, 1988, IV, p. 67
- Parijs, 21 maart 1989, *R.I.D.A.*, 142/1989, p. 333
- Parijs, 20 april 1989, *D.*, 1989? IR, p. 177
- Cass. fr., 2 mei 1989, *J.C.P.*, 1990, II, p. 21 392 (noot Lucas)
- Cass. fr., 2 mei 1989, *D.*, 1990, *Somm. com.*, p. 49
- Parijs, 20 mei 1989, *D.*, 1989, IR, p. 177
- TGI Parijs, 12 juli 1990, *R.I.D.A.*, 1991, nr. 147, p. 359
- T.P.I.C.E., 10 juli 1991, *R.I.D.A.*, 1992/151, p. 250 en noot DESURMONT
- Dijon, 9 april 1992, *D.*, 1993, *Som. Com.*, p. 94
- Parijs, 20 september 1993, *Legipresse*, nr. 11, mai 1994, III, p. 74
- Cass. fr. (ass.pl.), 5 november 1993, *D.*, 1994, jur., p. 481
- Sega t. Maphia, 857 F. Supp. 679, Northern District California 1994
- H.v.J., 6 april 1995, Magill, zaak C-241/91 en C-242/91, *Jur.*, I, p. 808
- Cass. fr., 4 juli 1995, *Sem. Jur.*, 1995, nr. 38, *Jur.*, nr. 22 486, noot J.C. GALLOUX
- Religious Technology Center t. Netcom On-Line Comm. Services Inc., 907 F. Supp. 1361, Northern District Court of California 1995
- Playboy t. Freena, 839 F. Supp. 1551, 1553, 1558 (M.D.Fla)
- Voorz. Arrondissementsrechtbank 's-Gravenhage, 12 maart 1996, *Computerrecht*, 1996/2, p. 73, noot Verkade
- TGI Bordeaux, 22 juli 1996, *Gaz. Pal.*, 15 april 1997, p. 33 en noot C. ROJINSKY
- TGI Parijs, 14 augustus 1996, *D.*, 1996, p. 491, noot Gautier
- TGI Parijs, 14 augustus 1996, *J.C.P.*, 1996, II, nr. 22 727
- TGI Parijs, 16 augustus 1996, *D.*, 1996, j, 34^e cahier, p. 490 e.v.
- Trib. Com. Parijs, 3 maart 1997, *J.C.P.*, 1997, II, nr. 22 840, noot Olivier en Barby
- TGI Parijs, 25 april 1997, <http://www.legalis.net/legal-net/judiciaire/ord-0497.htm>
- TGI Parijs (kort ged.), 5 mei 1997, *J.C.P.*, uitg. G, 1997, II, nr. 22 906 en noot Olivier
- TGI Draguignan, 21 augustus 1997, *Bull. Lamy*, 1997, p. 25
- TGI Straatsburg, 3 februari 1998, *Exp.*, mei 1998, pp. 152-154

RECHTSLEER

- BALLON G.L., "De rechten van de geportretteerde", noot onder Rb. Antwerpen, 24 juni 1985, *R.W.*, 1985-1986, p. 2645
- BENSOUSSAN A., *Le multimédia et le droit*, Parijs, Hermès, 1998
- BERENBOOM A., *Le nouveau droit d'auteur et les droits voisins*, 2e uitg., Brussel, Larcier, 1997
- BRAUN A., *Précis des marques*, Brussel, Larcier, 3e uitg., 1995
- BRINSON en RADCLIFF, *Multimedia Law handbook*, Californië, Ladera Press, 1994
- BRISON F. en MICHAUX B., "De nieuwe Auteurswet", *R.W.*, 1995-1996, p. 483
- BRUNT en SCHELLEKENS, "Auteursrecht in Digi World", in *Intellectueel eigendom in een digitaal perspectief*, Samson, Alphen a.d. Rijn, 1996
- BUYDENS M., *Protection de la quasi-crétation*, Brussel, Larcier, 1992, p. 86
- BUYDENS M., "La protection des idées originales: droit d'auteur, responsabilité civile ou droit de la personnalité?", *Ing. Cons.*, 1993, p. 61
- BUYDENS M., "Quelques réflexions sur le contenu de la condition d'originalité", *A&M*, 1996/4, p. 383
- BUYDENS M., "Le projet de loi transposant en droit belge la directive européenne du 11 mars 1996 concernant la protection juridique des bases de données", *A&M*, 1997/4, p. 435
- CARREAU C., *Mérite et droit d'auteur*, Parijs, LGDJ, 1981
- CLARK, "The answer to the machine is in the machine" in HUGENHOLTZ, *The future of copyright in a digital environment*, Den Haag, Kluwer Internationaal, 1996, p. 139
- COLOMBET C., *Propriété littéraire et artistique et droits voisins*, 8e uitg., Parijs, Dalloz, 1997
- CORBET C., *Auteursrecht*, Antwerpen, Story-Scientia, 1997
- COSTES L., "Le droit d'auteur sur Internet, 1ère décision", *L.J.A.*, 1996, nr. 334
- COSTES L., "Reproduction et représentation illicites sur l'Internet", *Bull. Lamy*, juni 1997, C., p. 1
- DE HERT en BODART, "Internetmisdad: een uitdaging?", *A.J.T.*, 1996-97, Dossier nr. 7, p. 98
- DE PAGE H., *Traité élémentaire de droit civil belge. Les personnes*, tII, vol. I, 4e uitg., door J.P. Masson, Brussel, Bruylant, 1990
- DESSEMONTET, "Internet, le droit d'auteur et le droit international privé", *Schweizerische Juristen-Zeitung*, 1996
- DIJON X., *Le sujet de droit en son corps: une mise à l'épreuve du droit subjectif*, Brussel, Larcier, 1982
- DOMMERING P., "Internet: een juridische plaatsbepaling van een nieuw communicatieproces" in *MF Gelok en WM De Jong*, Volatilisering in de economie, Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, V98, Den Haag, SQDU Uitgevers 1997, p. 150
- EVRARD J.J. en PETERS P., *La défense de la marque dans le Benelux*, Brussel, Larcier, 1997
- FREMONT P., *Le droit de la photographie. Le droit sur l'image*, 3e uitg., Publicness, Parijs, 1985
- GAUTIER P.Y., "Du droit applicable dans le 'village planétaire', au titre de l'usage immatériel des oeuvres", *D.*, 1996, pp. 131-135
- GELLER P.E., "International copyright: an introduction" in *P.E. Geller, International Copyright Law and Practice*, New York, bijwerking 1995, p. INT-41
- GIELEN/WICHERS HOETH, *Merkenrecht*, Zwolle, 1992
- GOTZEN E., "Le droit moral dans la nouvelle loi belge relative aux droits d'auteur et aux droits voisins", *Ing. Cons.*, 1995, pp. 135-146
- GOTZEN E., "Het bestemmingsrecht van de auteur", Brussel, Larcier, 1975
- HENNEAU C. en VERHAEGEN J., *Droit pénal général*, Brussel, Bruylant, 1995
- HUGENHOLTZ B., "Het auteursrecht, et internet en de informatiesnelweg", *N.J.B.*, april 1995, p. 513
- HUGENHOLTZ B., "De databankenrichtlijn eindelijk aanvaard: een zeer kritisch commentaar", *Computerrecht*, 1996/4, 131
- HUGENHOLTZ B., "Het internet: het auteursrecht voorbij?", in *Recht en Internet*, Handelingen Nederlandse Juristen-Vereniging, Deventer, 1998, p. 201
- ISGOUR M. en VINCOTTE B., *Le droit à l'image*, Larcier, Brussel, 1998
- KAYZER, "L'image des biens", *D.*, 1995, Chron., p. 292

- KOELMAN K., "Wat niet weet, wat niet deert: civielrechtelijke aansprakelijkheid van de internet provider", in *Computerrecht*, 1998, p. 204
- LEFEBVRE A. noot onder Rb. Brussel, 3 januari 1997, *D.I.T.*, 1997/4, p. 37
- LEHMANN, "Die neue Datenbankrichtlinie und Multimedia", *N.J.W.-CoR.*, 1996/4, p. 249
- LINDON R., "La création prétorienne en matière de droit de la personnalité et son incidence sur la notion de famille: la vie privée et l'image, le nom, la sépulture, les souvenirs de famille, les lettres missives, la défense de la considération, le droit moral de l'auteur", Paris, *Dalloz*, 1974
- LOGEASIS E., "Droit des marques et Internet: un vaste domaine exploratoire", *Cahiers Lamy*, december 1996 (H), p. 11
- LUCAS A. en H.J., *Traité de la propriété littéraire et artistique*, Paris, Dalloz, 1994
- MASSON J.P., "Chronique de jurisprudence: les personnes" (1991-1993), *J.T.*, 1994, p. 728
- MONTERO E., "Les responsabilités liées à la diffusion d'informations illicites ou inexactes sur Internet", in *Internet face au droit*, Namen, coll. CRID, 1997
- REGNIER O., "Propriété intellectuelle et concurrence dans l'affaire Magill", *A&M*, 1996/1, pp. 29-35
- RIGAUX F., *La protection de la vie privée et les autres biens de la personnalité*, Brussel, Bruylant, 1990
- RIGAUX F., *Droit International Privé*, tII, Brussel, Larcier, 1996
- PERLBERGER J., "Le droit d'auteur (1976 à 1985)", *J.T.*, 1986, p. 623
- PHILIPS J., "The Diminishing Domain", *E.I.P.R.*, 1996/8, p. 429
- POLLAUD-DULIAN, "Brèves remarques sur la directive du 11 mars 1996 concernant la protection juridique des bases de données", *Dall. Aff.*, 1996, p. 539
- ROOX en MAEYAERT, "The EU Directive on legal protection of databases", *I.R.D.I.*, 196, p. 52
- SEDALLIAN V., *Droit de l'Internet: réglementation, responsabilités, contrats*, Parijs, Coll. AUI, 1997
- SIRINELLI, "Internet et droit d'auteur", *Droit & Patrimoine*, 1997, p. 74
- STROWELL A. en TRIAILLE J.P., *Le droit d'auteur du logiciel au multimédia*, Brussel, Bruylant, Coll. CRID, 1997
- STROWEL A., "L'originalité en droit d'auteur: un critère à géométrie variable", *J.T.*, 1991, pp. 513 tot 518
- STROWEL A. en B., "La nouvelle législation belge sur le droit d'auteur", *J.T.*, 1995, p. 121
- TELLIER-LONIEWSKI L., "La protection des droits d'auteur sur l'Internet", in *Gaz. Pal.*, 26 oktober 1996, p. 57
- TRIAILLE J.P., "La protection des idées", *J.T.*, 1994, p. 797
- VANDENBERGHE, "Bescherming van het privéleven en recht op informatie via de massamedia", *R.W.*, 1969-1970, kol. 1457, nr. 6
- VAN DEN WIJNGAERT, "De toepassing van de strafwet in de ruimte. Enkele beschouwingen", in *Liber Amicorum F. Dumon*, Antwerpen, Kluwer, 1983, p. 515
- VAN DER NET, "Locus delicti op het internet", *Computerrecht*, 1996, p. 90
- VANDOREN P., Europese Commissie DG XV/E/4, "Author's rights and neighbouring rights in the information socie-ty", Discussion paper for the Royal Academy Colloquium on the future of copyright in a digital environment, Amsterdam, 6-7 juli 1995
- VAN BUNNEN L., "Examen de jurisprudence (1989-1994). Droit d'auteur - dessins et modèles", *R.C.J.B.*, 1996, p. 156
- VAN HEES, "De nieuwe wettelijke regeling inzake auteurscontracten", *R.D.C.*, 1995, p. 743
- VAN HECKE P. en GOTZEN F., "Overzicht van rechtspraak - industriële eigendom, auteursrecht (1975-1990)", *T.P.R.*, 1990, p. 1792
- VIJNE T.C., "Magill: its impact on the information technology industry", *E.I.P.R.*, 1992/11, p. 397
- VISSER, "The economic rights involved, Report on the Netherlands" in *Copyright in Cyberspace*, Studiedagen ALAI 1997, 127
- VISSER, "Naar een multimedia bestendig auteursrecht", *IteR-reeks*, nr. 10, Aklphen a.d. Rijn 1998, nr. 3.7
- VIVANT M., "Recueils, bases, banques de données, compilations, collections... : l'introuvable notion?", *D.*, 1995, Chron., p. 197
- VON GRAMM, "Rechtsfragen bei Datenbanken - Zum Richtlinienvorschlag der EG-Kommission", *G.R.U.R.*, 1993
- WERY P., "Internet hors-là-loi? Description et introduction à la responsabilité des acteurs du réseau", *J.T.*, 1997, p. 417

LIJST VAN AFKORTINGEN

<i>A&M</i>	Auteurs & Media
<i>Computerr.</i>	Computerrecht
<i>D</i>	Recueil Dalloz hebdomadaire, partie jurisprudence
<i>D., chr.</i>	Recueil Dalloz hebdomadaire, partie chroniques
<i>D., somm.comm.</i>	Recueil Dalloz hebdomadaire, partie sommaires commentés
<i>D.A.O.R.</i>	Droit des Affaires/Ondernemingsrecht
<i>D.I.T.</i>	Droit de l'Informatique et des Télécoms
<i>E.I.P.R.</i>	European Intellectual Property Review
<i>Exp.</i>	Expertises des systèmes d'informations
<i>Gaz.Pal.</i>	Gazette du Palais
<i>GRUR</i>	Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht
<i>Ing.Cons.</i>	Revue de droit intellectuel/L'Ingénieur-Conseil
<i>I.R.D.I.</i>	Intellectuele Rechten/Droits intellectuels
<i>J.C.P.</i>	Juris-classeur périodique (La Semaine juridique), édition G, partie jurisprudence
<i>J.L.M.B.</i>	Revue de jurisprudence de Liège, Mons et Bruxelles
<i>J.T.</i>	Journal des Tribunaux
<i>Pas.</i>	Pasicrisie
<i>R.C.J.B.</i>	Revue Critique de Jurisprudence Belge
<i>R.D.C.</i>	Revue de Droit Commercial
<i>R.G.D.C.</i>	Revue Générale de Droit Civil
<i>R.I.D.A.</i>	Revue Internationale du Droit d'Auteur
<i>R.I.P.I.A.</i>	Revue Internationale de la Propriété Industrielle et Artistique
<i>R.W.</i>	Rechtskundig Weekblad
<i>T.P.R.</i>	Tijdschrift voor Privaat Recht